

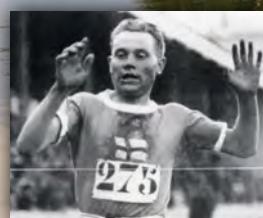
Finland 100 jaar onafhankelijk

Terugblik op een bewogen eeuw

Itsenäinen Suomi 100 vuotta

Katsaus vaiheikkaaseen vuosisataan

1917-2017

*Suomi
Finland
100*

Finland 100 jaar onafhankelijk

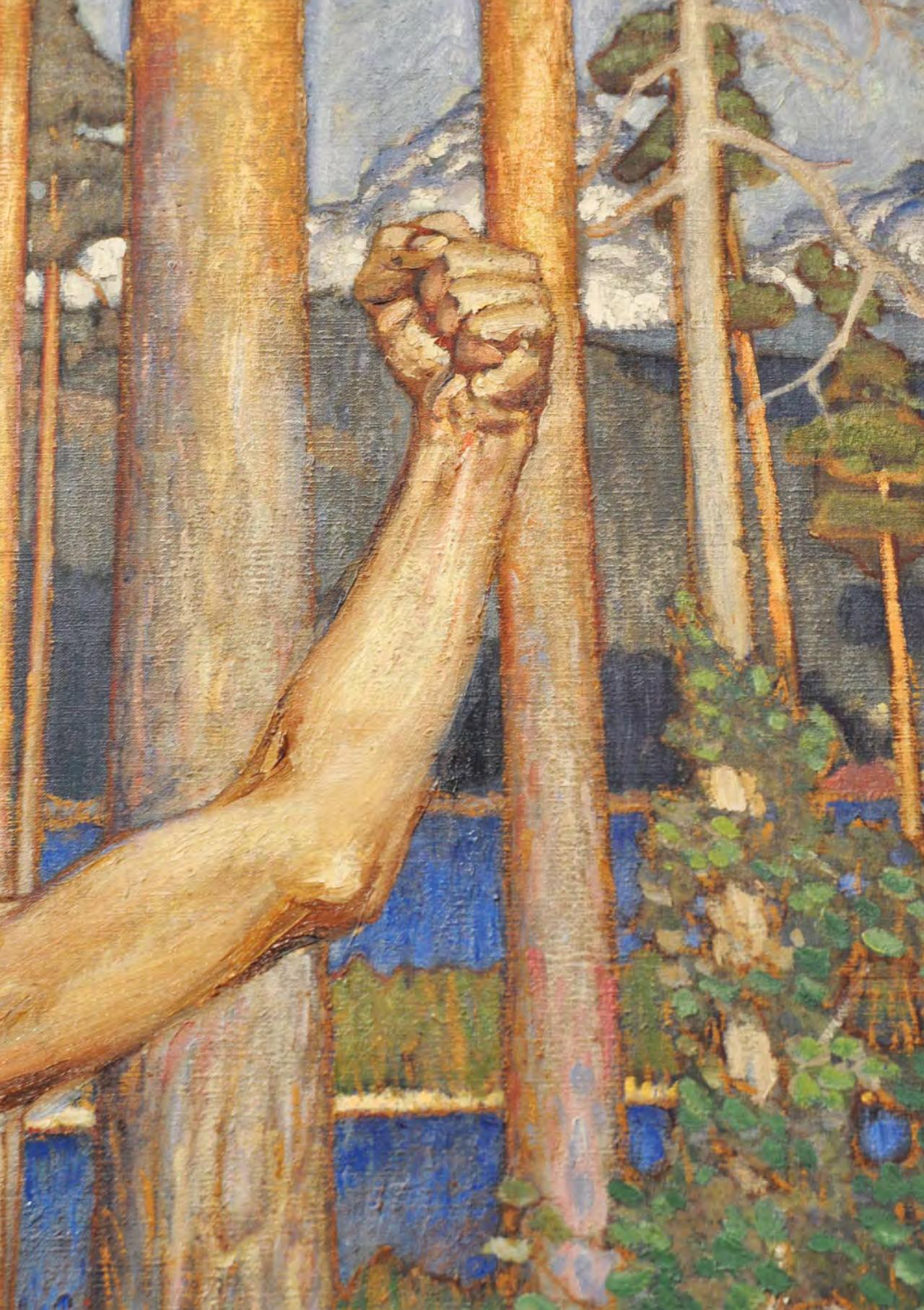
Terugblik op een bewogen eeuw

Itsenäinen Suomi 100 vuotta

Katsaus vaiheikkaaseen vuosisataan

1917-2017

Arnold Pieterse
Jacques Groenendijk
Daniël Loos
Peter Starmans
(redacteuren | toimittajat)

4

Colofon | Tekijätiedot

'Finland 100 jaar onafhankelijk, terugblik op een bewogen eeuw, 1917-2017' is een uitgave van de Vereniging Nederland-Finland, ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Republiek Finland. Het verschijnt als speciale uitgave van het periodiek Aviisi (jaargang 26, nummer 5).

'Itsenäinen Suomi 100 vuotta, katsaus vaiheikkaaseen vuosisataan, 1917-2017'-kirja ilmestyy Alankomaat-Suomiyhdistyksen julkaisuna Suomen tasavallan 100-vuotisen itsenäisyyden johdosta. Kirja ilmestyy yhdistyksen Aviisi -lehden erityisjulkaisuna (vuosikerta 26, numero 5).

Redactie | Toimituskunta: Arnold Pieterse (hoofdredacteur | päätoimittaja), Jacques Groenendijk, Daniël Loos en Peter Starmans
Coördinatie Finse vertalingen | Suomenkielisten käännoten koordinaattori: Minna Räty
Vormgeving | Graafinen muotoilu: Daniël Loos, Bureau Contrapunt
Drukwerk | Painatus: Boereboom Grafische Bedrijven BV
Oplage | Painosmäärä: 700
ISBN 978-90-828017-1-2 (drukversie) | ISBN 978-90-828017-2-9 (digitale versie)

© Vereniging Nederland-Finland | Alankomaat-Suomi Yhdistys
www.vnf.nu

Suomi
Finland
100

Geachte lezer,

Op 6 december 2017 bestaat Finland 100 jaar als onafhankelijke republiek. In deze periode heeft het land, nadat het moeilijke tijden heeft doorgemaakt, zich ontwikkeld tot een van de meest succesvolle staten in de wereld. Finland is bekend om zijn geëmancipeerde samenleving, transparante democratie en vele sociale innovaties.

Ter ere van het feestjaar heeft de Vereniging Nederland-Finland dit jubileumboek gepubliceerd, waarin politieke, sociale en culturele ontwikkelingen worden beschreven.

Ik bedank de Vereniging Nederland-Finland voor dit waardevolle en veelzijdige initiatief, dat tot stand is gekomen door zowel Finse als Nederlandse auteurs.

Katri Viinikka,
ambassadeur

5

Arvoisa lukija,

Joulukuun 6. päivänä 2017 Suomen itsenäistymisestä tulee kuluneeksi 100 vuotta. Suomi on tänä aikana kehittynyt vaikeidenkin vaiheiden kautta yhdeksi maailman menestyneimmistä yhteiskunnista. Suomi tunnetaan muun muassa tasa-arvostaan, läpinäkyvästä demokratiastaan ja lukuista sosialisista innovatioistaan.

Itsenäisyyden juhlavuoden kunniaksi Alankomaat-Suomi Yhdistys on julkaisutti juhlakirjan, jossa kuvataan itsenäisyyden ajan poliittista, sosialista ja kulttuurillista kehitystä.

Kiitän Alankomaat-Suomi Yhdistystä tästä arvokkaasta ja monipuolisesta aloitteesta, jonka toteuttamiseen ovat osallistuneet niin suomalaiset kuin alankomaalaisetkin kirjoittajat.

Katri Viinikka,
suurlähetttiläs

Inhoud

Voorwoord.....	8
De Vereniging Nederland-Finland.....	10
Aan het Finse volk.....	12
Deel 1: 100 jaar Finland in tien decennia.....	17
1. De periode 1917-1927: Een moeilijk begin	19
2. De periode 1927-1937: Democratische crisis in de jaren van groeiende eenheid	35
3. De periode 1937-1947: Door het oog van de naald	53
4. De periode 1947-1957: Aanzet tot de Paasikivi-Kekkonen lijn.....	71
5. De periode 1957-1967: Een land, dat het geduld had rijk te worden	89
6. De periode 1967-1977: Ingrijpende structurele veranderingen.....	105
7. De periode 1977-1987: Verandering in de lucht	117
8. De periode 1987-1997: Vanuit depressie naar de technologische top van Europa.....	131
9. De periode 1997-2007: Voortzetting van de opgaande lijn	145
10. De periode 2007-2017: Keerpunten in de samenleving	159

Deel 2: Themahoofdstukken.....	177
---------------------------------------	------------

11. Fins-Nederlandse relaties:	
Warme betrekkingen tussen verre, maar gelijkgerichte partners	179
12. Fins-Russische relaties: Het ging niet altijd van een leien dakje	193
13. De Zweedssprekende minderheid: Stapelen donkere wolken zich op?	213
14. De positie van de vrouw in het zelfstandige Finland:	
Wereldtop qua emancipatie en gelijkberechtiging	235
15. Nederlanders in Finland: een kleine, maar veelzijdige groep emigranten	253
16. Een eigen land, een eigen kunst:	
Een greep uit de Finse beeldende kunst vanaf 1917.....	267

Sisältö

Esipuhe.....	8
Alankomaat-Suomi Yhdistys.....	10
Suomen Kansalle	12
Osa 1: 100-vuotiaan Suomen kymmenen vuosikymmentä.....	17
1. Aikakausi 1917-1927: Vaikea alku.....	19
2. Aikakausi 1927-1937: Demokratian kriisin vuosista eheytymiseen	35
3. Aikakausi 1937-1947: Täpärä pelastuminen	53
4. Aikakausi 1947-1957: Paasikiven-Kekkosen linjan alku	71
5. Aikakausi 1957-1967: Maa jolla oli malttia vaurastua	89
6. Aikakausi 1967-1977: Merkittäväviä rakenteellisia muutoksia	105
7. Aikakausi 1977-1987: Muutoksia ilmassa	117
8. Aikakausi 1987-1997: Lamasta eurooppalaisen teknologiakeshityksen ytimeen	131
9. Aikakausi 1997-2007: Nousukausi	145
10. Aikakausi 2007-2017: Yhteiskunnallisia murroksia	159

Osa 2: Teemaluvut.....	177
11. Suomen ja Alankomaiden väliset suhteet:	
Kaukaiset mutta samanhenkiset kumppanit	179
12. Suomen ja Venäjän suhteiden vuosisata: Kaikki ei sujunut aina vaivattomasti	193
13. Ruotsinkielinen vähemistö: tummia pilviä taivaalla?	212
14. Naisten asema itsenäisessä Suomessa:	
Suomi on maailman kärkimäki emansipaatiossa ja tasa-arvossa	235
15. Hollantilaisia Suomessa: Pieni mutta monipuolin emigrantiryhmä	253
16. Oma maa, oma taide:	
Katsaus Suomen taiteeseen vuodesta 1917 lähtien	267

Voorwoord

Voor u ligt een bijzonder jubileumboek. Het is de bijdrage van de Vereniging Nederland-Finland (VNF) in verband met de viering van het 100-jarig bestaan van de onafhankelijke republiek Finland. De Finse onafhankelijkheid werd uitgeroepen op 6 december 1917. Voor die tijd was Finland van 1809 tot 1917 een autonoom grootvorstendom onder de Russische tsaar en daaraan voorafgaand had het vanaf de Middeleeuwen deel uitgemaakt van het Zweedse koninkrijk.

In Finland wordt dit jubileumjaar op grootse wijze gevierd met een scala aan evenementen, publicaties en kunstuitingen. Maar ook in Nederland zijn er, naast de publicatie van dit jubileumboek, vele activiteiten van Fins-Nederlandse organisaties, waaronder de Ambassade van Finland, het

Fins Cultureel Instituut voor de Benelux, de Finse Zeemanskerk (het Finse Huis) en de Finnish Dutch Chamber of Commerce. Ieder doet dit op een eigen wijze, maar er zijn ook evenementen die, met inbegrip van de VNF, gezamenlijk worden georganiseerd, zoals het onafhankelijkheidsfeest in december.

Voor dit jubileumboek heeft de VNF dertien verschillende auteurs uit zowel Finland als Nederland bereid gevonden om een of, in een aantal gevallen, twee hoofdstukken te schrijven. Hierbij is ook dankbaar gebruik gemaakt van de inzet van meerdere vertalers en vertaalsters, zodat de teksten beschikbaar zijn in zowel het Nederlands als in het Fins.

In de honderd jaar dat Finland onafhankelijk is, de periode van 1917 tot 2017, is er veel

gebeurd en de auteurs hebben een overzicht gegeven van de meest invloedrijke historische, culturele en maatschappelijke gebeurtenissen. Hierbij hadden zij de vrijheid om hun eigen keuzes te maken en daarom zijn er grote verschillen in de wijze van presenteren. Maar deze verscheidenheid vinden wij juist heel waardevol. Verder is het naar onze mening een belangrijk pluspunt dat de meeste auteurs (negen van de dertien) Finnen zijn die voor een deel uit eigen ervaring kunnen putten.

Dit rijk geïllustreerde boek, met veel historisch fotomateriaal, omvat zestien hoofdstukken. In de eerste tien hoofdstukken wordt ieder decennium, geteld vanaf 1917, apart beschreven. Daarna volgen zes the-

matische hoofdstukken. Deze behandelen Fins-Nederlandse relaties, Fins-Russische relaties, de Zweedssprekende minderheid (dit hoofdstuk is ook in het Zweeds), de positie en rol van vrouwen, Nederlanders in Finland, en Finse kunst en cultuur.

Wij bedanken zowel de Finse ambassade in Den Haag als de Nederlandse ambassade in Helsinki voor de steun die we hebben ondervonden om dit boek te promoten.

De redactie

Esipuhe

Edessänne on erityinen juhlakirja. Se on Alankomaat-Suomi Yhdistyksen (VNF, Vereniging Nederland-Finland) panostus Suomen itsenäisen tasavallan 100-vuotisjuhlan kunniaksi. Suomi itsenäistyi 6. joulukuuta 1917. Ennen itsenäistymistään Suomi oli vuosina 1809-1917 Venäjän tsaarin vallanalainen autonominen suurruhtinaskunta, ja sitä ennen keskiajalta lähtien Suomi kuului Ruotsin kuningaskuntaan.

Suomessa tästä juhlavuotta juhlitaan suurellisesti erinäissä tapahtumissa, julkaisuisissa ja eri taiteellisissa ilmaisuissa. Alankomaissa juhlavuosi on huomioitu tämän juhlakirjan lisäksi eri suomalais-alankomaalaisten järjestöjen järjestämien tapahtumiien muodossa. Niitä on järjestänyt muun muassa Suomen

suurlähetystä, Suomen Benelux-instituutti, Suomen Merimieskirkko (het Finse Huis) ja Finnish Dutch Chamber of Commerce. Kaikki juhlivat omalla tavallaan, mutta on myös yhteistapahtumia, joita VNF on ollut kansajärjestämässä. Esimerkkinä tästä on joulukuussa järjestettävä itsenäisyyspäiväjuhla.

VNF on pyytänyt kolmeatoista eri tekijää, sekä Suomesta, että Alankomaista, kirjoittamaan artikkelin, tai joissakin tapauksissa kaksi artikkelia, tästä juhlakirjaan varten. Lisäksi olemme kiitollisia siitä, että olemme saaneet apua useilta eri käänitäjiltä – näin tekstit ovat luettavissa sekä hollanniksi, että suomeksi. Voisiko tähän laittaa pienen kiitoksen myös oikolukijalle?

Suomen satavuotisen itsenäisyyden aikana, vuosina 1917-2017, on tapahtunut paljon, ja kirjoittajat ovat laatineet katsauksen kaikkein tärkeimpiin historiallisiiin, kulttuurillisiiin ja sosiaalisesti merkittäviin tapahtumiin. Annoimme heille vapaat kädet, ja siksi kirjoitustavat poikkeavat toisistaan suuresti. Mielestämme artikkeleiden monimuotoisuus rikastaa kirjan sisältöä. Lisäksi mielestämme on tärkeä lisä, että useimmat kirjoittajat (yhdeksän kolmestatoista) ovat suomalaisia, jotka kirjoittavat osin omista kokemuksistaan.

Tämä monipuolisesti kuvitettu kirja sisältää paljon historiallista kuvamateriaalia ja käsittää kuusitoista lukua. Kymmenessä ensimmäisessä luvussa käydään läpi Suomen

historiaa vuosikymmenittäin, alkaen vuodesta 1917. Tätä seuraa kuusi eri aiheita käsittelevää lukua. Niissä käydään läpi Suomen ja Alankomaiden välisiä suhteita, Suomen ja Venäjän välisiä suhteita, Suomen ruotsinkielistä vähemmistöä (tämä luku on kirjoitettu myös ruotsiksi), naisten asemaa ja roolia, alankomaalaisia Suomessa sekä suomalaista taidetta ja kulttuuria.

Kiitämme Suomen Haagin suurlähetystä sekä Alankomaiden Helsingin suurlähetystä kaikesta saamastamme tuesta, jota olemme saaneet tämän kirjan markkinoinnin edistämiseksi.

Toimitus

De Vereniging Nederland-Finland

De Vereniging Nederland-Finland (VNF) is al in 1923 opgericht onder de naam Finsch-Nederlandsche Vereniging. In de oorspronkelijke statuten werd het doel van de vereniging geformuleerd als “*de aaneensluiting van in Nederland woonachtige Finnen en Nederlanders, die zich voor Finland interesseeren, benvens de bevordering van de culturele en economische betrekkingen tusschen Finland en Nederland*”.

Van de 100 jaar dat de onafhankelijke Finse republiek bestaat, heeft de VNF dus al 94 jaar gefunctioneerd als contactorgaan tussen Nederlanders en Finnen in Nederland.

In de vooroorlogse jaren zijn de handelsbetrekkingen de speerpunten van de VNF geweest en ook nog wel kort na de oorlog. Maar in de loop van de jaren zestig van de

vorige eeuw is de VNF meer en meer een culturele vereniging geworden, waarbij ook sociale contacten een belangrijke rol spelen. Deze verandering is vooral tot stand gekomen doordat er steeds meer leden bijkwamen die geen directe banden hadden met het zakenleven.

Het ledenbestand van de VNF bestaat uit zowel Finnen als Nederlanders die een speciale interesse hebben in Finland, evenals bedrijven die zaken doen met Finland of Finse producten verkopen. Sinds 1993 is een belangrijke activiteit van de vereniging de uitgave van het tweetalige (in het Nederlands en in het Fins) ledenblad ‘Aviisi’, dat vijf keer per jaar verschijnt. Het is tegenwoordig een tijdschrift in kleurendruk met een lay-out

in hoge kwaliteit. De artikelen in Aviisi zijn veelzijdig, waarbij onder andere Fins-Nederlandse relaties, Finse kunst en cultuur, Finse geschiedenis en dagelijkse gebeurtenissen aan de orde komen die op de een of andere manier met Finland te maken hebben.

Een andere activiteit van de VNF is het organiseren van de verschillende traditionele Finse feesten, zoals Vappu (1 mei), Juhannus (midzomer) en de Onafhankelijkheidsdag (6 december). In dit verband wordt geregeld samengewerkt met de Ambassade van Finland, de Finnish Dutch Chamber of Commerce en de Finse Zeemanskerk (het Finse Huis).

Dit jubileumboek is een initiatief geweest van ons erelid Jacques Groenendijk. Het is een speciale uitgave van Aviisi (nummer 2017-5). Maar we richten ons ook op andere belangstellenden in Nederland en via het Fins Cultureel Instituut voor de Benelux wordt het boek ook

bekend gemaakt onder Finnen en Finland-liefhebbers die in België en Luxemburg wonen.

Verder hopen we met dit boek ook in Finland aandacht te trekken. In de eerste plaats denken wij daarbij aan Nederlandse emigranten, waarvan een deel lid is van de Nederlandse Vereniging in Finland (NVif). Maar we hopen dat er in Finland ook Finse lezers zijn die geïnteresseerd zijn in dit boek.

Na dit belangrijke Finse jubileumjaar hoopt de VNF nog lang op een toonaangevende manier de sociale en culturele contacten tussen Nederlanders en Finnen te bevorderen. Ons grote volgende grote evenement zal de viering zijn van het 100-jarig bestaan van de VNF in 2023.

Het bestuur van de Vereniging Nederland-Finland

10

Alankomaat-Suomi Yhdistys

Alankomaat-Suomi Yhdistys perustettiin jo vuonna 1923. Tuolloin sen nimi oli vielä Suomalais-Alankomaalainen Yhdistys (Fins-Nederlandsche Vereeniging). Yhdistyksen alkuperäisissä säännöissä sen tavoiteksi oli muotoiltu ”*Alankomaissa asuvien suomalaisten ja Suomesta kiinnostuneiden alankomaalaisten yhteen tuominen, sekä Suomen ja Alankomaiden välisten kulttuurillisten ja taloudellisten suhteiden edistäminen*”.

Suomen tasavallan 100-vuotisen itsenäisyyden ajasta VNF on siis toiminut jo 94 vuoden ajan alankomaalaisten ja Alankomaissa asuvien suomalaisten yhteydenpitoelimenä.

Vuosina ennen sotia, ja myös hetken sotien jälkeen, yhdistyksen keihäänkärkenä oli kaupasuhteiden edistäminen. Kuusi-

kymmenluvun aikana VNF:sta muokkautui enenmässä määrin kulttuurillinen yhdistys, ja sosialisilla kontakteilla oli tässä tärkeä rooli. Muutos johti pääasiassa sellaisten jäsenten kasvavasta määrästä, joilla ei ollut suoria yhteyksiä liiketoimintaan.

Yhdistyksen jäsenrekisterissä on sekä suomalaisia, että alankomaalaisia, jotka ovat erityisen kiinnostuneita Suomesta. Lisäksi jäseninä on yrityksiä, jotka tekevät kauppa Suomessa tai jotka myyvät suomalaisia tuotteita. Vuodesta 1993 lähtien eräs yhdistyksen tärkeimmistä aktiviteeteista on ollut sen kaksi-kielisen (hollanti ja suomi) ja viidesti vuodessa ilmestyvä jäsenlehti ‘Aviisin’ julkaiseminen. Nykyisin lehti on väritulosteinen ja asetelmal-

taan laadukas julkaisu. Aviisissa ilmestyytä artikkeleita ovat monipuolisia, ja ne käsittelevät muun muassa suomalais-alankomaalaisia suhteita, suomalaisia taidetta ja kulttuuria, Suomen historiaa sekä jokapäiväisiä tapahtumia, jotka tavalla tai toisella liittyvät Suomeen.

Eräs VNF:n muista aktiviteeteista on erilaiset suomalaisien perinnejuhlien järjestäminen, esimerkkeinä mainittakoon vappu, juhannus ja itsenäisyyspäivä. VNF järjestää juhlia usein yhteistyössä Suomen suurlähetystön, Finnish Dutch Chamber of Commercen sekä Suomen Merimieskirkon (het Finse Huis) kanssa.

Tämä juhlakirja on yhdistyksemme kunniajäsenen Jacques Groenendijkin aloitteesta syntynyt. Se on VNF:n jäsenlehden Aviisin erityispainos (Aviisi 2017/5). Keskitymme myös muihin kiinnostuneisiin tahoihin Alankomaissa, ja lisäksi Suomen Benelux-instituutti tuo

kirjan myös Belgiassa ja Luxemburgissa asuviin suomalaisten ja Suomen ystävien saataville.

Toivomme, että saamme tämän kirjan avulla julkisuutta myös Suomessa. Ensisijaisesti kohteenamme ovat Suomen alankomaalaiset siirtolaiset, joista osa kuuluu alankomaalaiseen yhdistykseen Suomessa (NVif, de Nederlandse Vereniging in Finland). Lisäksi toivomme tavoittavamme Suomessa myös tästä kirjasta kiinnostuneita suomenkielisiä lukijoita.

Tämän Suomelle tärkeän juhlavuoden jälkeenkin VNF toivoo voivansa vielä kauan pysyä suomalaisten ja hollantilaisten välissten sosiaalisten ja kulttuurillisten suhteiden merkittävänä ylläpitäjänä. Seuraava suuri tapaturmamme on VNF:n 100-vuotistaipaleen juhlistaminen vuonna 2023.

Alankomaat-Suomi Yhdistyksen hallitus

11

Suomen Kansalle

Itsenäisyysjulistus

Suomen Eduskunnan istunnossa tänä päivänä on Suomen Senaatti puheenjohtajansa kautta antanut Eduskunnan käsittelyväksi m.m. ehdotuksen uudeksi hallitusmuodoksi Suomelle. Antaessaan tämän esityksen Eduskunnalle on Senaatin puheenjohtaja Senaatin puolesta lausunut:

Suomen Eduskunta on 15 päivänä viime marraskuuta, nojaten maan Hallitusmuodon 38 §:ään, julistautunut korkeimman valtiovallan hiltjaksi sekä sittemmin asettanut maalle hallituksen, joka tärkeimmäksi tehtäväkseen on ottanut Suomen valtiollisen itsenäisyyden toteuttamisen ja turvaamisen. Tämän kautta on Suomen kansa ottanut kohtalonsa omiin käsiinsä, ja nykyiset olot sekä oikeuttavat että velvoittavat sen siihen. Suomen kansa tuntee syvästi, ettei se voi täyttää kansallista ja yleisinhimillistä tehtävänsä muuten kuin täysin vapaana. Vuosistaan vapaudenkaipuumme on nyt toteutettava; Suomen kansan on astuttava muiden maailman kansojen rinnalle itsenäisenä kansakuntana.

Tämän päämäärän saavuttamiseksi tarvitaan lähinnä eräitä toimenpiteitä Eduskunnan puolelta. Suomen voimassaoleva Hallitusmuoto, joka on nykyisiin oloihin soveltuaton, vaatii täydellistä uusimista, ja siitä syystä hallitus nyt on Eduskunnan käsittelyväksi antanut ehdotuksen Suomen hallitusmuodoksi, ehdotuksen, joka on rakennettu sille perusteelle, että Suomi on oleva riippumaton tasavalta. Katsoen siihen, että uuden hallitusmuodon pääperusteet on saatava viipyttää voimaan, on Hallitus samalla antanut esityksen perustuslain säädöksiksi tästä asiasta sekä eräitä muitakin lakiyhdisteitä, jotka tarkoittavat tyydyttää kipeimät uudistustarpeet ennen uuden hallitusmuodon aikaansaamista.

Sama päämäärä vaatii myös toimenpiteitä Hallituksen puolelta. Hallitus on kääntyvä toisten valtojen puoleen saadakseen maamme valtiollisen itsenäisyyden kansainvälisesti tunnustetuksi. Tämä on erityisesti nykyhetkellä sitä välttämättömäppää, kun maan täydellisestä eristäytymisestä aiheutunut vakava asema, nälänhätä ja työttömyys pakottavat Hallitusta asettumaan suoranaisiin väleihin ulkovaltiojen kanssa, joiden kiireellinen apu elintarpeiden ja

teollisuutta varten välttämättömiin tavarain maahantuomiseksi on meidän ainoa pelastuksemme uhkaavasta nälänhädestä ja teollisuuden pysäytymisestä.

Venäjän kansa on, kukistettuansa tsaarin vallan, useampia kertoja ilmoittanut aikovansa suoda Suomen kansalle sen vuosisataiseen sivistyskehitykseen perustuvan oikeuden omien kohtaloittensa määräämiseen. Ja laajalti yli sodan kaikkien kauhujen on kaikunut ääni, että yhtenä nykyisen maailmansodan tärkeimmistä päämääräistä on oleva, ettei yhtäkään kansaa ole vastoin tahtoaansa pakotettava olemaan toisesta riippuvalaisena. Suomen kansa uskoo, että vapaa Venäjän kansa ja sen perustava kansalliskokous eivät tahdo estää Suomen pyrkimystä astua vapaiden ja riippumattomien kansojen joukkoon. Ja Suomen kansa rohkenee samalla toivoa maailman muiden kansojen tunnustavan, että Suomen kansa riippumattomana ja vapaana paraiten voi työskennellä sen tehtävän toteuttamiseksi, jonka suoritamiselle se toivoo ansaitsevansa itsenäisen sijan maailman sivistyskansojen joukossa.

Samalla kuin Hallitus on tahtonut saattaa nämä sanat kaikkien Suomen kansalaisten tietoon, käännytä Hallitus kansalaisten, sekä yksityisten että viranomaisten puoleen, hartaasti kehoittaen kutakin kohdastansa, järkähtämättömästi noudattamalla järjestystä ja täyttämällä isänmaallisen velvollisuutensa, ponnistamaan kaikki voimansa kansakunnan yhteisen päämäärän saavuttamiseksi tänä ajankohtana, jota tärkeämpää ja ratkaisevampaa ei tähän asti ole Suomen kansan elämässä ollut. Helsingissä, 4. päivänä joulukuuta 1917.

Suomen Senaatti

P.E. Svinhufud, Kyösti Kallio, Onni Talas,
Heikki Renvall, Alexander Frey, O.W. Louhivuori,
E.N. Setälä, Jalmar Castrén, Arthur Castrén,
Juhani Arajärvi, E.Y. Pehkonen, A.E. Rautavaara

Till Finlands Folk

Självständighetsförklaring

Vid Finlands Lantlags sammanträde denna dag har Finlands Senat genom sin ordförande till Lantlagen överlämnat bl.a. förslag till en ny regeringsform för Finland. Senatens ordförande har därvid å Senatens vägnar uttalat:

Finlands Lantdag har den 15 sistlidne november i stöd av § 38 i Regeringsformen förklarat sig innehava högsta makten även som sedermera för landet tillsatt en regering, vilken till sin främsta uppgift gjort förverligandet och tryggandet av Finlands statliga självständighet. Härigenom har Finlands folk tagit sitt öde i egna händer, och de närvarande förhållandena både berättiga och förplikta det-samma därtill. Finlands folk är djupt medvetet om, att det kan fylla sin nationella och allmänmänskliga uppgift endast som ett fullkomligt fritt folk. Vår se-kelgamla frihetslängtan bör nu uppfyllas: Finlands folk bör träda i ledet bland världens övriga folk som en oavhängig nation.

Uppnäendet av detta mål påkallar närmast vissa åtgärder från Lantdagens sida. Finlands gällande regeringsform, som icke är omedelbart tillämplig på närvarande förhållanden, kräver en fullständig omarbetning, och har Regeringen för den skull nu till Lantlagens handläggning överlämnat ett förslag till regeringsform för Finland, byggt på grundsatsen att Finland skall vara en oberoende republik. Med fast avseende därför, att huvudgrunderna i den nya regeringsformen böra oförtövat fastställas, har Regeringen samtidigt avgivit proposition till grundlagsstadganden i sådant syfte även som några andra lagförslag, åsyftande att tillgodose de mest trängande reformbehof, intill dess den nya regeringsformen kunnat fås till stånd.

Men jämvälv från Regeringens sida påkallar det avgivna målet åtgärder. Regeringen skall göra en hänvändning till övriga makter för att få vårt lands statliga självständighet mellanfolkligt erkänd. Detta är särskilt i närvarande stund så mycket mer oundvikligt, som det allvarliga, av Finlands fullkomliga isolering tillskapade läget, hungersnöden och arbetsbristen i landet tvingar Regeringen att träda i omedelbar förbindelse med utländska makter, för att av dem erhålla livsmedel och för industrins be-

hov erforderliga varor samt sålunda rädda landet undan en hotande hungersnöd och ett avstannande av det industriella arbetet.

Det ryska folket har, efter att hava störtat tsarväldet, flerfärdiga gånger förklarat sig ärna medgiva det finska folket rätt att själva styra sina öden, en rätt, som grundar sig på detta folks under århundraden fortsatta kulturutveckling; och över krigets fasor har höjts en kraftig röst, vilken som ett av det pågående världskrigets viktigaste mål hävdat, att icke ett enda folk skall vara tvunget att mot sin vilja stå i beroende av ett annat. Det finska folket vågar tro, att det fria ryska folket och dess konstituerande nationalförsamling icke skall vilja lägga hinder i vägen för Finlands strävan att intaga en plats bland de fria och oavhängiga nationernas antal. Och Finlands folk djärves jämvälv med tillförsikt emotse övriga nationers erkännande av att detta folk bést såsom oberoende och fritt skall förmå arbeta på förverkligandet av de uppgifter, vilkas fullföljande skall göra detsamma förtjänt av en självständig plats bland kulturfolken.

Jämte det Regeringen har velat bringa detta uttalande alla Finlands medborgare till kännedom, vänder sig Regeringen såväl till enskilde medborgare som myndigheter med en allvarlig uppmaning, att var i sin stad med orubbligt iakttagande av laglig ordning och med uppfyllande av sin fosterländska plikt ville efter mättet av sina krafter bidraga till ernärandet av det, som utgör vårt folks gemensamma slutmål i denna tid, vilken är betydelsefullare och mer avgörande än allt vad Finlands folk härintills genomlevat. Helsingfors, den 4 december 1917.

Finlands Senat:

P.E. Svinhufud, Kyösti Kallio, Onni Talas,
Heikki Renvall, Alexander Frey, O.W. Louhivuori,
E.N. Setälä, Jalmar Castrén, Arthur Castrén,
Juhani Arajärvi, E.Y. Pehkonen, A.E. Rautavaara

Aan het Finse volk

Onafhankelijkheidsverklaring

Tijdens de zitting van het Finse parlement op deze dag heeft de voorzitter van de Finse senaat ter behandeling in het parlement onder andere een wetsontwerp voor een nieuwe Finse regeringsvorm ingediend. Bij het overhandigen van dit voorstel aan het parlement heeft de voorzitter van de Senaat namens de Senaat het volgende verklaard:

Het Finse parlement heeft op 15 november jongstleden, gesteund door artikel 38 over regeringsvorming, zich tot drager van de hoogste staatsmacht verklaard en heeft een regering voor het land benoemd, die als belangrijkste taak heeft aanvaard de staatkundige zelfstandigheid van Finland te verwezenlijken en veilig te stellen. Daarmee heeft het Finse volk zijn eigen lot in handen genomen, omdat de huidige omstandigheden het zowel daartoe het recht geeft als daartoe verplicht. Het Finse volk is zich er diep van bewust dat het deze nationale en algemeen menselijke taak alleen kan waarmaken wanneer het volledig vrij is. Ons eeuwenlange vrijheidsstreven moet nu verwezenlijkt worden; het Finse volk moet naast andere volken in de wereld een plaats innemen als onafhankelijke natie.

Om dit doel te bereiken zal een aantal maatregelen door het parlement moeten worden genomen. De huidige regeringsvorm, die niet meer past bij de huidige omstandigheden, moet volledig herschreven worden en daarom heeft de regering nu ter behandeling in het parlement een voorstel voor een regeringsvorm uitgewerkt, dat erop gebaseerd is dat Finland een onafhankelijke republiek zal zijn. Met het oog erop dat de grondprincipes van de nieuwe regeringsvorm zo snel mogelijk van kracht moeten worden, heeft de regering tegelijk zowel een voorstel ingediend om deze zaak grondwettelijk te regelen als andere wetsvoorstellingen, die erop gericht zijn tegemoet te komen aan de meest urgente behoeftes van vernieuwing, voordat de nieuwe regeringsvorm tot stand is gekomen.

Dezelfde doelstelling vereist ook andere maatregelen van de kant van de regering. De regering zal zich tot andere staten moeten wenden, om ons land internationaal erkend te krijgen als politiek zelfstandige staat. Dat is zoveel te meer noodzakelijk in de omstan-

digheden van dit moment, nu de noodtoestand van het land door honger en werkloosheid, veroorzaakt door volledige isolatie, de regering dwingt directe relaties met andere staten aan te knopen; staten waarvan de acute hulp via import van levensbehoeften en onontbeerlijke industriële goederen onze enige redding is tegen dreigende hongersnood en het stilvallen van de industriële productie.

Het Russische volk heeft, nadat het de tsaar ten val heeft gebracht, vele malen bekend gemaakt dat het van plan is het Finse volk het recht te geven zelf, op basis van een eeuwenlange culturele ontwikkeling, over zijn lot te beslissen. En alom is boven het geweld van de oorlogsverschrikkingen uit de wens naar voren gekomen dat een van de belangrijkste doelstellingen van de huidige oorlog moet zijn, dat er geen enkel volk gedwongen kan worden tegen zijn wil in afhankelijk te zijn van een ander volk. Het Finse volk gelooft dat het vrije Russische volk en zijn volksvertegenwoordiging, het Finse volk geen obstakels zullen opwerpen om een plaats in te nemen tussen de vrije en onafhankelijke volken. En het Finse volk durft ertevens op te hopen dat andere volken van de wereld zullen erkennen, dat het Finse volk in het kader van een onafhankelijke en vrije staat op de beste manier eraan kan werken zijn taak te volbrengen. Daarmee hoopt het een onafhankelijke plaats in de kring van de beschaaafde volken te verdienen.

De regering wil dit bekend maken aan alle Finse burgers en richt zich tot alle medeburgers, zowel privépersonen als functionarissen; de regering doet een dringend beroep op hen, ieder op zijn plek, om met inzet van alle krachten het gemeenschappelijk doel van de natie te bereiken door onverzettelijk de dienstorders op te volgen en hun vaderlandslievende plicht te vervullen op dit tijdstip, dat het belangrijkste en beslissendste moment is in het bestaan van het Finse volk tot nu toe. Helsinki, 4 december 1917.

De Senaat van Finland:
P.E. Svinhufud, Kyösti Kallio, Onni Talas,
Heikki Renvall, Alexander Frey, O.W. Louhi vuori
E.N. Setälä, Jalmar Castrén, Arthur Castrén,
Juhani Arajärvi, E.Y. Pehkonen, A.E. Rautavaara

E.Y. Pehkonen, Juhani Arajärvi, Arthur Castrén
Jalmar Castrén, E.N. Setälä, P.E. Svinhufvud, Kyösti
Kallio, Onni Talas, Heikki Renvall, Alexander Frey
O.W. Louhivuori (1917)

Feest naar aanleiding van de onafhankelijkheidsverklaring in het Nationaal Theater in Helsinki, 13 januari 1918. | Juhla Helsingin Kansallisteatterissa 13 päivää tammikuuta 1918 itsenäisyyssilistukseen johdosta.

Suomen Kansalle.

Suumes Eesti keeles ümbermõõtud pikkusel on Suurim Seinatükkideks erinevustaja ja kaitsi eestlaste Eesti keeles läbieläkitakse ja mõistakse nendele hoiatusasendil Suurille. Anteessan tämän edylyhken töökavas on Suurim seintükkideks Suurim seintükkideks.

Sonnefjordet er et ganske vilt marked, sommer medtatt. Når det ikke er fisk i fjorden, kan det være en god idé å se etter dem i de omkringliggende vannene. Det er flere steder der man kan få en god fangst av ørret, torsk og makrell. Det er også mulig å få en god fangst av laks i Sonnenfjordet. Det er flere steder der man kan få en god fangst av laks i Sonnenfjordet. Det er flere steder der man kan få en god fangst av laks i Sonnenfjordet.

Uudisjulkaisut ja -tulokset ovat julkaisuja, joissa esitellään uusia tietoja ja näkymiä. Ne voivat olla tiede-, teknologia- tai kulttuuri-alan julkaisuja. Uudisjulkaisut voivat sisältää uusia tietoja esimerkiksi tieteen uusista löydöistä, teknologian uusista kehityksistä tai kulttuurin uusista näkymistä.

Samaan aikaiseksi syntyi myös suomalaiset Hallitusten perustelut. Hallitukset olivat jo lähdössä ja seuraavaksi jouduttiin suostuvan monissa valtiossaissa hallituksien luovuttamisesta ministeriöille. Tämä ei ollut välttämätöntä, koska ministeriöiden virkistäytyminen alkoi jo silloin lähtötilanteellisesti. Hallitusten perustelut olivat kuitenkin varhaista asemaa, minkä vuoksi jo työnantajien pakottavaksi Hallitusten perustelut tulivat yleiseksi ulosjohdaksi kaikenlaajuinen. Joidenkin tilanteissa työntekijät ja työntekijöiden välillä välinpitämisen estäminen johtui jo silloin myös

ja alkavat seuraavalla vuosikymmenellä, esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Saksassa. Tämä johtuu siitä, että yhdysvaltalaiset ja saksalaiset ovat vakiintuneet teknologioihin, joilla he saavat suurimman osan tuotannostaan. Tämä johtuu siitä, että yhdysvaltalaiset ja saksalaiset ovat vakiintuneet teknologioihin, joilla he saavat suurimman osan tuotannostaan. Tämä johtuu siitä, että yhdysvaltalaiset ja saksalaiset ovat vakiintuneet teknologioihin, joilla he saavat suurimman osan tuotannostaan. Tämä johtuu siitä, että yhdysvaltalaiset ja saksalaiset ovat vakiintuneet teknologioihin, joilla he saavat suurimman osan tuotannostaan.

Saastu kui Hallitus on tähisest saanud alamist suur kaalukind. Saastu etteost, läbi tööd vahendeid, -eak 3-500t mõne eesmäärust peab olema lähestatud leidisjate ja täiendavat konkurentsit, jätkluskonkurrentsit muutatakseks ülejõudu ja täiendavat konkurentsit tekitavaks, põhdeelamaks hakanud tähiseks kannatatakse ühiseks pliis- ja muutetavalitsust, kuid ülejõudu, piisav tuleviku ja ratkera-ri tähise, mida ei saa kasvata kõrvalt, ei saa. Brusilovski 4 ja Jõekalda 1912.

Stonem Sennalli:

(110.) *Strewn* *Aschaff.*

William Christie

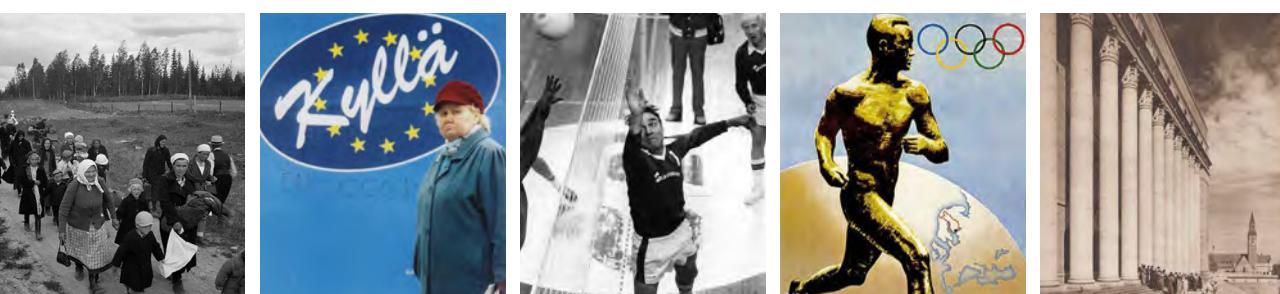
Judau Arayard

E. J. Schlosser

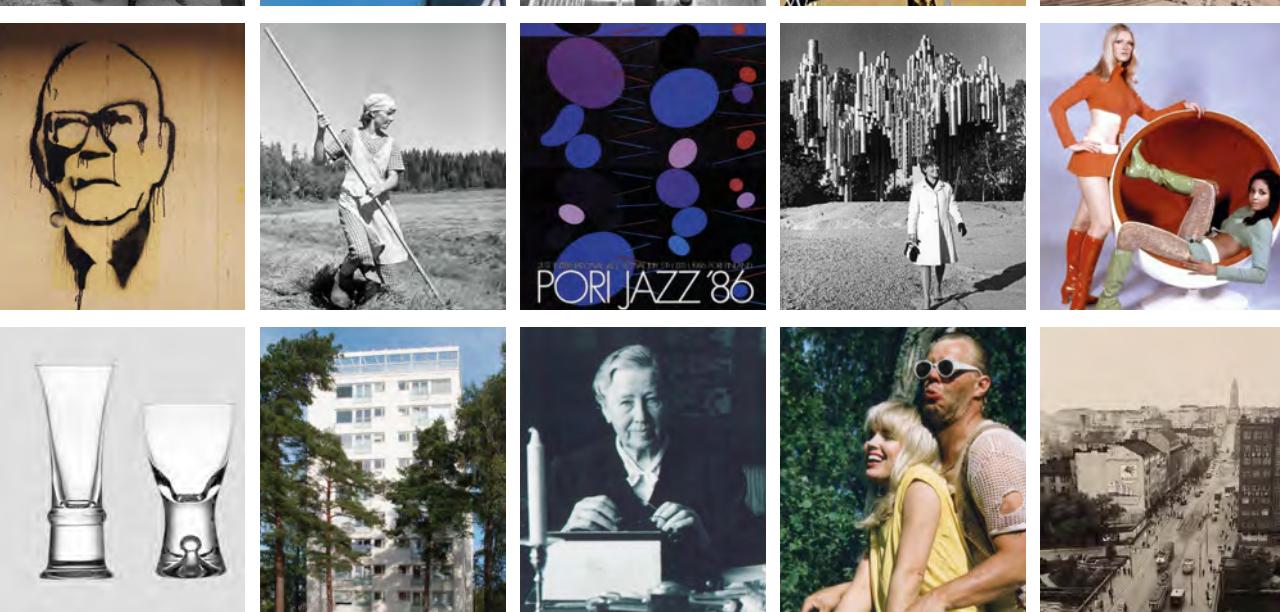
L.A. Pautasso

Deel 1: 100 jaar Finland in tien decennia

Osa 1: 100-vuotiaan Suomen kymmenen vuosikymmentä

1. De periode 1917-1927: Een moeilijk begin

De eerste tien jaar van het bestaan van de republiek Finland zijn onder heel moeilijke omstandigheden begonnen. Het land kon onafhankelijk worden als gevolg van de bolsjewistische revolutie in Rusland in november 1917, maar deze revolutie heeft ook geleid tot een bloedige burgeroorlog in Finland. Deze brak uit tussen de Witten (niet-socialistische partijen) en de Roden (socialisten), kort nadat Finland zich onafhankelijk had verklaard, en duurde ruim drie maanden. De burgeroorlog werd uiteindelijk gewonnen door de Witte troepen van generaal Mannerheim. Vervolgens is een grondwet opgesteld en kwam een paar jaar later (in 1919) een vredesakkoord met Sovjet-Rusland tot stand. De eerste president, K.J. Ståhlberg, die in functie was van 1919 tot 1925, kreeg te maken met conflicten met zijn buurlanden over Oost-Karelië en de Ålandseilanden. De economische situatie was tussen 1918 en 1922 gericht op overleven en wederopbouw. Maar in 1922 was de industriële productie terug op het niveau van voor de burgeroorlog en ook de landbouw had zich min of meer hersteld. De periode 1922-1927 was een periode van langzame economische groei. In 1925 trad de tweede Finse president aan, L.K. Relander.

Arnold
Pieterse

19

1. Aikakausi 1917-1927: Vaikea alku

Suomen tasavallan ensimmäiset kymmenen vuotta alkoivat hyvin vaikeissa olosuhteissa. Maan oli mahdollista itsenäistää Venäjällä marraskuussa 1917 tapahtuneen bolševikkivallankumouksen seurauksena, mutta vallankumous johti myös veriseen sisällissotaan Suomessa. Reilut kolme kuukautta kestnyt sota sytti valkoisten (ei-socialistiset puolueet) ja punaisten (sosialistit) välillä vähän sen jälkeen, kun Suomi oli julistautunut itsenäiseksi. Sisällissodan voittivat lopulta kenraali Mannerheimin johtamat valkoisten joukot. Sen jälkeen laadittiin perustuslaki ja pari vuotta myöhemmin (vuonna 1919) solmittiin rauhan sopimus Neuvosto-Venäjän kanssa. Ensimmäinen presidentti, K.J. Ståhlberg, joka toimi virassa vuodesta 1919 vuoteen 1925, joutui konfliktiin naapurimaiden kanssa Itä-Karjalan ja Ahvenanmaan-kysymyksissä. Täoudellinen tilanne oli 1918-1922 suunnattu selviytymiseen ja jälleenrakentamiseen. Mutta vuonna 1922 teollinen tuotanto oli palautunut sisällissotaan edeltäneelle tasolle ja myös maatalous oli enemmän tai vähemän elpyntä. Aikajaks 1922-1927 oli hitaan

De laatste tsaar Nicolaas II en zijn familie, 1917. | Viimeinen tsaari Nikolai II perheensä kanssa vuonna 1917.

De totstandkoming van de onafhankelijkheid in 1917

Op 6 december 1917 heeft Finland zich onafhankelijk verklaard, nadat het vanaf 1809 een autonoom grootvorstendom was geweest onder de Russische tsaar en daaraan voorafgaand, vanaf de Middeleeuwen, deel

taloudellisen kasvun aikaa. Vuonna 1925 Suomen toinen presidentti, L.K. Relander, astui virkaansa.

Itsenäisyden synty vuonna 1917

Suomi julistautui itsenäiseksi 6. joulukuuta 1917 sen jälkeen kun se vuodesta 1809 alkaen oli ollut Venäjän tsaarin alainen autonominen suuriruhtinaskunta ja sitä ennen, keskiajalta alkaen osa Ruotsin kuningaskuntaa. Kuinka tämä tapahtui?

Suomen kansallismieliset olivat jo paljon aikaisemmin yrityneet saada aikaan itsenäisyyttä valtioita, mutta Venäjän tsaari hallituksen ei ollut osoittanut tälle ymmärtämystä. Myös Venäjän väliaikashallitus, joka oli muodostettu maaliskuun 1917 vallankumouksen jälkeen vallasta luopuneen tsaarin jälkeen, ei halunnut muuttaa Venäjän valtion rajoja.

had uitgemaakt van het Zweedse koninkrijk. Hoe is dit tot stand gekomen?

Finse nationalisten hadden zich al veel eerder ingezet voor een onafhankelijke staat, maar de Russische tsaar en zijn regering hadden hier weinig begrip voor getoond. Ook de voorlopige Russische regering, die was gevormd nadat de tsaar was afgetreden als gevolg van de revolutie in maart 1917, wilde de grenzen van het Russische Rijk niet veranderen.

Toen de bolsjewieken in Rusland, na de revolutie in november 1917, de macht hadden overgenomen, veranderde de situatie drastisch. Zij lieten weten voorstander te zijn van een onafhankelijk Finland. Het motief hieroor was waarschijnlijk dat zij de Finnen voor zich in wilden nemen en hoopten dat Finland uiteindelijk ook zou gaan behoren tot het bolsjewistisch imperium dat zij voor ogen hadden.

Kun Venäjän bolševikit, marraskuun 1917 vallankumouksen jälkeen, olivat ottaneet vallan, tilanne muuttui drastisesti. He ilmoittivat olevansa itsenäisen Suomen kannattajia. Motiivina oli luultavasti, että he halusivat miellyttää suomalaisia ja toivoivat, että Suomi lopulta kuului bolševikkien imperiumiin, joka heillä oli ajatuksissaan.

Suomen mahdollisuus itsenäistää näytti nytki yhtäkkiä olevan käden ulottuvilla, mutta porvarillisten ryhmien ja sosialidemokraattien kesken syntyi erimielisyys. Sosialidemokraatit katsoivat nyt Venäjää aivan toisin ja halusivat lähteä keskustelemaan Leninin uuden venäläishallituksen kanssa itsenäisyydestä, kun taas muut puolueet eivät halunneet tietää mitään bolševikeistä. Ne antoivat etusijan kansainvälistelle tunnustukselle itsenäisestä Suomesta, joka sitten esitettiisiin

De mogelijkheid voor Finland om onafhankelijk te worden leek dus nu plotseling binnen handbereik, maar er ontstond een meningsverschil tussen de middenpartijen en rechtse partijen aan de ene kant en de sociaaldemocraten aan de andere kant. De sociaaldemocraten keken nu heel anders aan tegen Rusland en wilden met de nieuwe Russische regering van Lenin gaan onderhandelen over onafhankelijkheid, terwijl de andere partijen niets van de bolsjewieken wilden weten. Zij gaven er de voorkeur aan om internationale erkenning te verkrijgen voor een onafhankelijk Finland, om dat dan vervolgens aan Rusland te presenteren als een voldongen feit. Uiteindelijk werd het voorstel van de niet-socialistische partijen aangenomen en volgde de onafhankelijkheidsverklaring op 6 december 1917.

Venäjälle tapahtuneena tosiasiana. Lopulta porvarillisten puolueiden esitys hyväksyttiin ja sitä seurasi itsenäisyysjulistus 6. joulukuuta 1917.

Suomen eduskunta oli nimennyt 27. marraskuuta 1917 uuden senaatin (eräänlainen hallitus suuriruhtinaskunnan aikana) ilman sosialisteja, puhemiehenään (verrattavissa pääministeriin) Pehr Evind Svinhufvud. Sosialistille, jotka 92 paikalla 200 paikasta muodostivat suurimman eduskuntaryhmän, tämä oli erittäin vaikeaa.

Suomen tuli – innostukseen puutteesta huolimatta – lopulta kuitenkin neuvotella Venäjän uuden hallituksen kanssa, koska useimmat maat eivät halunneet tunnustaa Suomen itsenäisyyttä ennen kuin Venäjä oli sen tehnyt. Pehr Evind Svinhufvudin johtama delegatie lähetettiin Venäjälle neuvot-

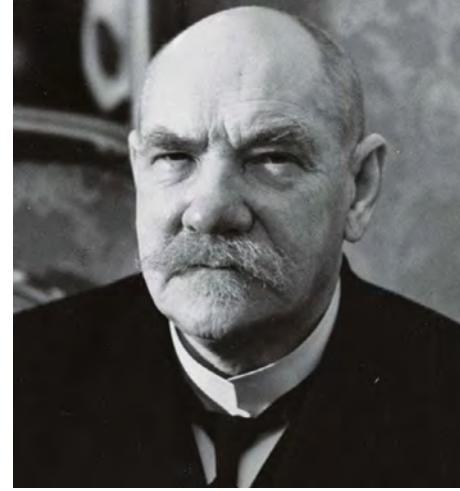
Het Finse parlement had op 27 november 1917 een nieuwe senaat benoemd (een soort regering in de tijd van het grootvorstendom) zonder socialisten, met als voorzitter (vergelijkbaar met Eerste Minister) Per Evind Svinhufvud. Voor de socialisten, die met 92 van de 200 zetels de grootste fractie vormden in het parlement, is dit heel moeilijk verteerbaar geweest.

Hoewel er in Finland weinig animo voor was, moest er uiteindelijk toch onderhandeld worden met de nieuwe Russische machthebbers omdat de meeste landen niet tot erkenning over wilden gaan voordat Rusland dit had gedaan. Een delegatie onder leiding van Pehr Evind Svinhufvud werd voor onderhandelingen naar Rusland gestuurd. Op 31 december ging de regering van Lenin akkoord met de Finse onafhankelijkheid en op 4 januari 1918 werd dit goedgekeurd door het Russische Centraal Uitvoerend Comité.

Lenin wordt in Sint-Petersburg ontvangen door zijn aanhangers, 16 april 1917. | Kannattajat vastaanottavat Leninin 16. huhtikuuta 1917.

telemaan. Suomen itsenäisyydestä pääsiin sopimukseen Leninin hallituksen kanssa 31. joulukuuta ja 4. tammikuuta 1918 Venäjä tunnusti Suomen itsenäisyyden.

Pehr Evind Svinhufvud (1861-1944).

Vervolgens erkenden onder andere ook Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Noorwegen en Zweden de Finse onafhankelijkheid. Nederland erkende Finland op 28 januari 1918. Het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten volgden pas een jaar later, wat verband hield met de Eerste Wereldoorlog, die nog aan de gang was.

Tämän jälkeen mm. myös Tanska, Saksa, Ranska, Norja ja Ruotsi tunnustivat Suomen itsenäisyyden. Alankomaat tunnusti Suomen 28. tammikuuta 1918. Vielä käynnissä olevan ensimmäisen maailman sodan johdosta Iso-Britannia ja Yhdysvallat seurasivat vasta vuotta myöhemmin.

Sisällissota

(27. tammikuuta-15. toukokuuta 1918)

Jännitys porvaristopuolueiden ja sosialidemokraattien välillä lisääntyi varsinkin itsenäisyysjulistuksen jälkeen. Sosialidemokratit saivat vain vähän aikaan eduskunnassa ja radikaalit punakaartilaiset alkoivat yhä enemmän päättää omista tekemisistään. Muut puolueet reagoivat tähän muodostamalla valkokaartin.

De burgeroorlog

(27 januari-15 mei 1918)

De spanningen tussen de midden- en rechtse partijen aan de ene kant en de sociaal democraten aan de andere kant, zijn vooral na de onafhankelijkheidsverklaring hoog opgebroken. De sociaaldemocraten konden nog maar weinig tot stand brengen binnen het parlement en radicale 'Rode' burgerwachten begonnen steeds meer hun eigen gang te gaan. De andere partijen reageerden hierop door 'Witte' burgerwachten te vormen.

Tegelijkertijd waren er nauwe contacten tussen de Finse sociaaldemocraten en de bolsjewieken in Rusland. Lenin had in de maanden voorafgaand aan de oktober revolutie, nadat de voorlopige Russische regering een arrestatiebevel tegen hem had uitgevaardigd, al zonder veel problemen in Finland bij geestverwanten kunnen onderduiken. De ra-

Samanaikaisesti Suomen sosialidemokraatteilla ja Venäjän bolševikeilla oli läheiset suhteet. Lenin oli lokakuun vallankumousta edeltävinä kuukausina, sen jälkeen kun Venäjän väliaikainen hallitus oli hyväksynyt hänen pidätysmääräyksensä, voинut suuremmitta ongelmitta paeta Suomeen hengenheimo-laihensa luokse. Suomen sosialidemokraatien radikalisoitumista on epäilemättä suuresta määrin lietsottu Venäjältä käsin.

Eduskunta pyysi 12. tammikuuta 1918 Svinhufvudiltä kovia toimenpiteitä punakaartia vastaan. Tämä puolestaan oli yhteydessä Suomessa syntyneeseen kenraaliin, joka oli palvellut suurimman osan elämäänsä tsaarin armeijassa, vapaaaherra Carl Gustaf Emil Mannerheimiin. Mannerheimiin – joka tällä välin oli nimetty armeijan ylipäälliköksi – ensimmäinen tehtävä oli riisua

dicalisering van de Finse sociaaldemocraten is zonder twijfel in belangrijke mate vanuit Rusland aangewakkerd.

Op 12 januari 1918 verzocht het parlement Svinhufvud om krachtige maatregelen te nemen tegen de Rode burgerwachten. Deze deed vervolgens een beroep op een in Finland geboren generaal die het grootste deel van zijn leven had gediend in het leger van de tsaar, baron Carl Gustaf Emil Mannerheim. De eerste taak van Mannerheim, die inmiddels benoemd was tot opperbevelhebber van het leger, was de ongeveer 40.000 Russische soldaten te ontwapenen, die nog in Finland gelegerd waren. Hij begon daarmee in de stad Vaasa aan de Finse westkust, omdat de Witte burgerwachten daar het sterkst vertegenwoordigd waren.

Ondertussen namen de spanningen steeds verder toe en in de nacht van 27 op 28

aseista noin 40.000 venäläissotilaasta, jotka vielä olivat Suomessa. Hän aloitti tehtävän Vaasassa, koska valkokaarti oli siellä voimakkaimmin edustettuna.

Tällä välin jännitys lisääntyi ja yöllä 27.-28. tammikuuta puhkesi sisällissota suurin seurauksin. Punaiset ottivat vallan Helsingissä ja perustivat sinne uuden vallankumouksellisen hallituksen. Tätä hallitusta johti entinen, sosialistinen eduskunnan puhemies, Kullervo Manner.

Helmikuun alussa maa oli jakaantunut etelässä olevaan alueeseen, joka oli punaisen hallituksen käsissä Helsingissä ja pohjoisempaan alueeseen, jonka keskustana oli Vaasa ja jonka Svinhufvud hallitsineen ja suuri joukko eduskunnan jäseniä oli paennut. Rintamalinja kulki hieman Porin, Tampereen, Lahden, Lappeenrannan ja Viipurin pohjois-

Generaal Mannerheim neemt parade af van Jäger soldaten in Vaasa op 26 februari 1918. | Kenraali Mannerheim ottaa vastaan jääkärien paraatin Vaasassa 26. helmikuuta 1918.

januari brak een burgeroorlog uit die grote consequenties heeft gehad. De Rode burgerwachten namen de macht over in Helsinki en vestigden daar een nieuwe revolutionaire regering. Deze regering werd geleid door de voormalige, socialistische parlementsvoorzitter, Kullervo Manner.

Carl Gustaf Mannerheim, de Finse Vader des Vaderlands (1918). | Carl Gustaf Mannerheim, isämaan suomalainen isä (1918).

Ruïnes in Tampere in 1918 als gevolg van de Finse burgeroorlog.
| Sisällissodan jälkeisiä raunioita Tampereella vuonna 1918.

In begin februari was het land verdeeld in een gebied in het zuiden dat in handen van de Rode regering in Helsinki was, en een gebied meer naar het noorden met als centraal punt de stad Vaasa, waar Svinhufvud met zijn regering en een groot aantal leden van het parlement naar toe waren gevlogen. De scheidingslijn liep iets ten noorden van Pori,

puolella. Kaikki nämä kaupungit mukaan lukiin Helsinki ja Turku olivat siis punaisten alueella.

Butta valkoiset olivat varustautuneet paremmin kuin punaiset. Valkoisten joukkoja myös vahvisti huomattavasti 25. helmikuuta 1918 mukaan tullut jäärripataljoona. Nämä jäärkit olivat suomalaisia vapaaehtoisia, jotka olivat saaneet sotilaskoulutuksen Saksassa ja olivat sen jälkeen taistelleet Saksan armeijan kanssa itärintamalla Latviassa. Heidän varsinainen päämääränsä oli ollut voida taistella venäläisiä vastaan itsenäisen Suomen puolesta. Brest-Litovskin 3. maaliskuuta 1918 solmittu rauha Saksan ja uuden Neuvosto-Venäjän välillä päätti lopulta sota-toimet itärintamalla.

Valkoiset saivat lisäksi tukea Saksan armeijalta, joka 3. huhtikuuta 1918 nousi mai-

Tampere, Lahti, Lappeenranta en Viipuri. Al deze steden, met inbegrip van Helsinki en Turku, lagen dus in het gebied van de Roden.

Maar de Witten waren beter uitgerust dan de Roden. Zij werden ook in belangrijke mate versterkt door de komst op 25 februari 1918 van het Jägerbataljon. Deze Jäger waren Finse vrijwilligers die een militaire opleiding hadden gekregen in Duitsland en vervolgens hadden meegevochten met het Duitse leger aan het oostfront in Letland. Hun eigenlijke doel was geweest om tegen Rusland te kunnen vechten voor een onafhankelijk Finland. De Vrede van Brest-Litovsk tussen Duitsland en het nieuwe Sovjet-Rusland, die werd gesloten op 3 maart 1918, maakte uiteindelijk een einde aan de oorlogshandelingen aan het oostfront.

De Witten kregen boven dien steun van een Duits leger dat op 3 april 1918 landde

hin Suomen eteläraannikolla. Mannerheim ja hänen joukkonsa valtasivat Tampereen ja saksalaiset Helsingin 13. huhtikuuta. Tämän jälkeen punaisten vastustus romahti ja punaisten johtajat pakenivat Neuvosto-Venäjälle. Helsingissä juhlittiin 16. toukokuuta sisällissodan päättymistä ja valkoisten voittoa suurella voitonparaatilla.

Kuinka on mahdollista, että Saksa ensimmäisen maailman sodan lopussa, sen jälkeen kun sillä oli jo rauhansopimus Neuvosto-Venäjän kanssa, halusi lähettilä vielä joukkoja Suomeen ja mikä oli motiivi? Tällä oli teke mistä sen kanssa, että Saksan armeija halusi käyttää Suomea mahdollisena tukikohtana Neuvosto-Venäjää vastaan, huolimatta Brest-Litovskin rauhansopimuksesta, ja se myös pelkäsi mahdollisia läntisten liittolais ten interventioita Pohjois-Euroopassa.

op de Finse zuidkust. Mannerheim en zijn troepen veroverden vervolgens Tampere en de Duitsers namen Helsinki in op 13 april. Hierna stortte het verzet van de Roden in elkaar en zijn de Rode leiders naar Sovjet-Rusland gevlogen. Op 16 mei werd het einde van de burgeroorlog en de overwinning van de Witten in Helsinki gevierd met een grote overwinningsparade.

Hoe is het mogelijk dat Duitsland aan het eind van de Eerste Wereldoorlog, nadat er al een vredesakkoord was met Sovjet-Rusland, nog troepen naar Finland heeft willen sturen en wat was het motief? Dit had ermee te maken dat het Duitse leger Finland eventueel als een steunpunt wilde gebruiken tegen Sovjet-Rusland, ondanks het vredesakkoord van Brest-Litovsk, en ook bang was voor mogelijke interventies van de westelijke geallieerden in Noord-Europa.

Sisällissodan jälkeen, jossa punaiset olivat harjoittaneet terrorismia valtaamillaan alueilla, seurasivat veristen kostotoimien aika. Valkoiset kostivat säälimättömällä tavalla lyödyille vastustajilleen. Sodan aikana kaatuineiden määrä oli molemmilla osapuolilla yli 5.000. Mutta tähän liittyen sodan jälkeen surmattiin vielä noin 2.000 punaista. Lisäksi 90.000 punaisesta, jotka suljettiin vankileireille, vielä 9.500 kuoli nälkään ja sairauksiin.

Valkoiset puhuivat mieluummin vapaus sodasta, sodasta Suomen itsenäisyyden puolustamiseksi. He lähtivät siitä, että punaiset halusivat liittyä Neuvosto-Venäjään. Mutta punaisille keskeistä oli luokkataistelu ja he olivatkin kansallismielisiä.

Na de burgeroorlog, waarin de Roden een terreur hadden uitgeoefend in de door hen bezette gebieden, volgde een periode van bloedige represailles. De Witten namen op een meedogenloze manier wraak op hun verslagen tegenstanders. Het aantal gesneuvelden tijdens de oorlog was aan beide kanten meer dan 5.000. Maar in aansluiting hierop zijn er na de oorlog nog zo een 2.000 Roden omgebracht. Verder zijn er van de 90.000 Roden die opgesloten zijn in gevangenkampen, nog eens 9.500 omgekomen door honger en ziektes.

De Witten prefereerden over een vrijheidsoorlog te spreken, een oorlog om de Finse onafhankelijkheid te verdedigen. Zij gingen er van uit dat de Roden zich hadden willen aansluiten bij Sovjet-Rusland. Maar voor de Roden stond de klassenstrijd centraal en zij waren ook nationalisten.

Gevangen genomen Roden worden bewaakt in Tampere (1918).
| Vangiksi otettuja punaisia Tampereella 1918.

De periode tot de verkiezing van de eerste president (1918-1919)

Op 18 mei 1918 benoemde het parlement Per Evind Svinhufvud tot tijdelijk staatshoofd met als titel 'regent'. Als nieuwe voorzitter van de senaat werd Juho Kusti Paasikivi gekozen. Vervolgens vergaderde het Finse parlement op 25 mei weer voor het eerst na de burgeroorlog in Helsinki. De sociaaldemocratische afgevaardigden waren daar niet bij. Zij waren of gevlogen, of gevangen genomen, of geëxecuteerd.

Direct na het aantraden van de Paasikivisenaat kondigde Mannerheim zijn aftreden aan als opperbevelhebber. Dit had te maken met de pro-Duitse oriëntatie van Svinhufvud en Paasikivi, die Duitsland als een waarborg zagen voor het behoud van de Finse onafhankelijkheid.

Aika ensimmäisen presidentin valintaan (1918-1919)

18. toukokuuta 1918 eduskunta nimitti Pehr Evind Svinhufvudin väliaikaiseksi valtionhoitajaksi. Senaatin uudeksi puhemieheksi valittiin Juho Kusti Paasikivi. Suomen eduskunta kokoontui 25. toukokuuta ensimmäisen kerran sisällissodan jälkeen Helsingissä. Sosialidemokraattien edustajia ei ollut mukana. He olivat joko paenneet, vankilassa tai heidät oli teloitettu.

Heti Paasikiven hallituksen virkaanastumisen jälkeen Mannerheim ilmoitti erostaan armeijan ylipäällikkönä. Tällä oli tekemistä Svinhufvudin ja Paasikiven pro-saksalaisen suuntautumisen kanssa. Nämä näkivät Saksan takuuna Suomen itsenäisyyden säilyttämiseelle.

Itsenäisyysjulistuksen aikaan Suomesta haluttiin alussa tehdä tasavalta. Mutta sisäl-

Bij het uitroepen van de onafhankelijkheid wilde men aanvankelijk van Finland een republiek maken. Maar na de chaotische toestanden tijdens de burgeroorlog gaven een aantal politici de voorkeur aan een erfelijke monarchie. Gedacht werd aan prins Oscar, de vijfde zoon van de Duitse keizer Wilhelm II. Maar gezien de instabiele situatie in Finland werd hiermee door het Duitse hof niet ingestemd. Een volgende kandidaat was prins Friedrich Karl von Hessen, die begin september wel akkoord ging. Hoewel het parlement prins Friedrich Karl op 9 oktober al officieel had uitgeroepen tot koning van Finland, werd dit besluit later ingetrokken omdat de Eerste Wereldoorlog ondertussen was beëindigd en Duitsland een republiek was geworden.

Na de Duitse capitulatie zat er voor de pro-Duitse regent Svinhufvud weinig anders op dan af te treden. Ook de voorzitter van

de senaat, Paasikivi, trad af. Op 12 december 1918 werd Mannerheim, die ondertussen goede relaties had opgebouwd met de westelijke geallieerden, gekozen tot nieuwe Finse regent.

Een comité onder leiding van Kaarlo Juha Ståhlberg stelde een nieuwe, republikeinse grondwet op. Stålb erg was lid van de senaat geweest en voorzitter van het parlement. De Finse president zou indirect worden gekozen voor een ambtstermijn van zes jaar.

Direct na de onafhankelijkheidsverklaring was een rode Finse vlag in gebruik genomen met in het midden het Finse wapen (een gouden heraldische leeuw), dat al in de zestiende eeuw door de Vlaamse kunstenaar Willem Boy was ontworpen voor het hertogdom Finland onder de Zweedse kroon. Maar na de burgeroorlog was het ondenkbaar dat de Finse vlag rood zou zijn en vervolgens is in de loop van

1918 de witte vlag met het blauwe Scandinavische kruis de officiële civiele Finse vlag geworden. Wel is het Finse wapen in de officiële staatsvlag voor overhedsinstanties afgebeeld (in het midden van het blauwe kruis).

In het voorjaar van 1919 hadden de bolsjewieken in Rusland het hele land nog niet onder controle en Russische Witten waren bezig een aanval voor te bereiden op Sint-Petersburg. Mannerheim wilde daaraan meehelpen, maar een probleem hierbij was dat de Russische Witten Finland niet wilden erkennen. Uiteindelijk is er van deze invasieplannen niets terecht gekomen, ook omdat de westelijke geallieerden hier tegen waren en er was ook veel verzet binnen Finland zelf, vooral van de kant van de sociaaldemocraten.

Om een mogelijkheid voor een interventie in Sint-Petersburg open te houden, weigerde regent Mannerheim in eerste instan-

Prins Friedrich Karl von Hessen, die op 9 oktober 1918 door het Finse parlement werd gekozen tot koning van Finland. Op 14 december 1918 is hij al weer afgetreden. | Prins Friedrich Karl von Hessen, jonka Suomen eduskunta 9. lokakuuta 1918 valitsi Suomen kuninkaaksi. Hän erosi jo 14. joulukuuta 1918.

Keväällä 1919 bolshevikeilla ei ollut Neuvosto-Venäjällä vielä koko maa hallussaan ja Neuvosto-Venäjän valkoiset valmistelivat hyökkäystä Pietariin. Mannerheim halusi

De tijdelijke Finse vlag die werd ingevoerd na de Finse onafhankelijkheidsverklaring op 6 december 1917. Het is de geel gekleurde heraldische leeuw tegen een rode achtergrond, die door de Vlaamse kunstenaar Willem Boy omstreeks 1580 is aangebracht op het praalgraf voor koning Gustaf Vasa I in Uppsala. Een zoon van Gustaf Vasa, Johan III, was in 1556 door zijn vader benoemd tot groothertog van Finland. | Suomen väliaikainen lippu, joka otettiin käyttöön Suomen itsenäisyysjulistuksen jälkeen 6. joulukuuta 1917. Flaamilainen taiteilija Willem Boy käytti keltaista heraldista leijonaa punaisella taustalla kuningas Kustaa Vaasa I hautakivessä Uppsalassa vuonna 1580. Kustaa Vaasa oli vuonna 1556 nimennyt poikansa Johan III Suomen suuriruhtinaaksi.

De Finse civiele vlag. | Suomen lippu.

Het Finse wapen, dat oorspronkelijk omstreeks 1580 door de Vlaamse kunstenaar Willem Boy was aangebracht op de graftombe van de Zweedse koning Gustav Vasa I in Uppsala. Het is een gekroonde, geelgekleurde heraldische leeuw, tegenover een rode achtergrond, met in zijn rechterpoot een zwaard en onder zijn achterpoten een sabel. Tijdens de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw is er een discussie op gang gekomen om de leeuw te vervangen door een beer. Maar uiteindelijk is in 1978 de heraldische leeuw van Willem Boy definitief als het Finse staatswapen gekozen. | Suomen vaakuna, jonka flaamilainen taiteilija Willem Boy alun perin noin 1580 otti Ruotsin kuningas Kustaa Vaasa I hautakiveen Uppsalassa. Se on kruunattu, keltainen heraldinen leijona punaisella taustalla, oikeassa etujalassa miekka ja takajalkojen alla sapeli. Viime vuosisadan 20- ja 30-luvulla keskusteltiin leijonan korvaamista karhulla. Mutta lopulta valittiin vuonna 1978 Willem Boyn heraldinen leijona lopullisesti Suomen valtion vaakunaksi.

tie om de nieuwe grondwet te ratificeren. Wanneer de grondwet van kracht zou worden, had het parlement het laatste woord en niet de regent. Maar uiteindelijk heeft Mannerheim in juli 1919 hier toch mee ingestemd. Niets stond nu nog presidentsverkiezingen in de weg. De verkiezingen vonden plaats op 25 juli 1919 en Kaarlo Juha Ståhlberg werd gekozen tot eerste president van Finland.

De periode tijdens het presidentschap van Kaarlo Juha Ståhlberg (1919-1925)

Toen in Rusland de Witten beslissend waren verslagen, kwam de Sovjetregering stevig in het zadel te zitten, waardoor Finland genoodzaakt werd vrede te sluiten met het nu communistische buurland. De onderhandelingen vonden plaats in de stad Tartu in Estland, onder leiding van Juho Kusti Paasikivi.

Kaarlo Juha Ståhlberg (1865-1952), de eerste president van Finland in de periode 1919-1925. Hij was lid van de Nationale Progressieve Partij, die in 1918 was voortgekomen uit de Jonge Finse Partij. | Kaarlo Juha Ståhlberg (1865-1952), Suomen ensimmäinen presidentti 1919-1925. Hän oli vuonna 1918 nuorsuomalaisesta puolueesta syntyneen edistyspuolueen jäsen.

De Finse staatvlag met het Finse wapen midden in het blauwe kruis. | Suomen valtion lippu, jossa Suomen vaakuna sinisen ristin keskellä.

auttaa siinä, mutta ongelmana oli se, etteivät Neuvosto-Venäjän valkoiset halunneet tunnustaa Suomea. Lopulta näistä invaasioluunnitelmissa ei tullut mitään, myös koska läntiset liittolaiset olivat sitä vastaan ja myös Suomessa oli paljon vastustusta, varsinkin sosiaalidemokraattien puolella.

Pitääkseen invaasion mahdollisuuden Pietariin avoinna valtionhoitaja Mannerheim kieltäytyi aluksi ratifioimasta uutta perustuslakia. Kun perustuslaki astui voimaan, eduskunnalla – eikä hallitsijalla – oli viimeinen sana sanottavanaan. Mutta lopulta Mannerheim hyväksyi perustuslain heinäkuussa 1919. Mikään ei nyt estänyt presidentin valitsemista. Vaalit järjestettiin 25. heinäkuuta 1919 ja Kaarlo Juha Ståhlberg valittiin Suomen ensimmäiseksi presidentiksi.

Presidentti Kaarlo Juha Ståhlbergin aikakausi (1919-1925)

Kun Neuvosto-Venäjällä oli lyöty valkoiset, neuvostohallitus astui tukevasti valtaan, jonka johdosta Suomen oli solmittava rauha nyt kommunistisen naapurimaan kanssa. Neuvottelut käytiin Virossa, Tarton kaupungissa Juho Kusti Paasikiven johdolla. Rauhansopimus solmittiin 14. lokakuuta 1920.

Suomi asetti panokset korkealle. Suomi vaati Itä-Karjalaa, Kuolan niemimaata ja Petsamon aluetta, mutta sai lopulta vain Petsamon alueen, jonka johdosta syntyi yhteys pohjoiselle jäämerelle.

Kysymys Itä-Karjalasta, jossa asukkaat puhuvat Suomen sukkieltä, oli edelleen avoinna. Hieman sisällissodan jälkeen suomalaiset vapaaehtoiset olivat turhaan yrityneet irrottaa aluetta Neuvosto-Venäjästä. Vuonna

Op 14 oktober 1920 werden deze afgesloten met een vredesakkoord.

Finland had hoog ingezet. Het eiste Oost-Karelië op, het Kola-schiereiland en het Petsamo gebied. Maar uiteindelijk kreeg Finland alleen het Petsamo gebied, waardoor er een verbinding ontstond met de Noordelijke IJszee.

De kwestie Oost-Karelië, waar de bevolking een aan het Fins verwante taal spreekt, bleef doorsudderden. Kort na de burgeroorlog hadden Finse vrijwilligers vergeefs geprobeerd om dit gebied van Sovjet-Rusland los te weken. In 1921 brak er in Oost-Karelië een opstand uit tegen de Sovjetautoriteiten. De rebellen vroegen de Finse regering om hulp. Deze kon officieel niets doen, maar liet wel toe dat circa 500 vrijwilligers in oktober 1921 de grens naar Oost-Karelië konden overtrekken. De Sovjetregering

heeft deze opstand met een groot leger neergeslagen.

De nieuwe Finse republiek had in dezezelfde periode ook een probleem met Zweden over de Ålandseilanden. De bewoners, die Zweedsprakend zijn, wilden dat de eilanden bij Zweden zouden worden gevoegd en werden hierbij door de Zweedse regering gesteund. De kwestie werd aan de Volkenbond voorgelegd, die besloot dat de eilanden Fins moesten blijven. De eilanden kregen vervolgens wel vergaande autonomie. De verhouding tussen Finland en Zweden bleef de volgende jaren als gevolg van de Åland-kwestie koel. President Ståhlberg weigerde zelfs om een officieel bezoek aan Zweden af te leggen.

Omstreeks 1922 had Finland zich grotendeels hersteld van de schadelijke effecten van de burgeroorlog en daarna volgde er een

1921 Itä-Karjalassa puhkesi kapina neuvo-stoviranomaisia vastaan. Kapinalliset pyysivät apua Suomen hallitukselta, joka ei virallisesti voinut tehdä mitään, mutta salli kylläkin noin 500 vapaaehtoisen rajanylityksen loka-kuussa 1921 Itä-Karjalaan. Neuvostohallitus löi tämän kapinan suurella armeijalla.

Uudella Suomen tasavallalla oli samaan aikaan myös ongelma Ruotsin kanssa Ahvenanmaan saarista. Asukkaat, jotka ovat rotsinkielisiä, halusivat, että saaret liitettäisiin Ruotsiin. Ruotsin hallitus tuki heitä tässä. Ky symys viettiin Kansainliitolle, joka päätti, että saaret jäisivät Suomelle. Saaret saivat sen jälkeen pitkälle menevän autonomian. Suhteet Suomen ja Ruotsin välillä pysyivät Ahvenan-

Finland in 1920, met in rood aangegeven het Petsamo gebied. | Suomi vuonna 1920. Petsamon alue on merkitty punaisella.

periode van langzame economische groei. Toen het land in 1917 onafhankelijk werd, leefde circa twee derde van de bevolking van de land- en bosbouw. In de jaren hierna, tot aan de Tweede Wereldoorlog, daalde dit tot ongeveer de helft van de bevolking als gevolg van de opkomende industrie en een groei in de dienstensector. In 1924 was nog maar 15% van het bruto nationaal product ontleend aan de metaalverwerkende industrie, in 1939 was dat 21%.

Een belangrijke sociale hervorming zijn de landhervormingen geweest die in 1921 en 1922 zijn doorgevoerd door de toenmalige minister van Landbouw, Kyösti Kallio. Door deze *Lex Kallio* werden landloze boeren, de zogenoemde *torpparit*, in staat gesteld om met behulp van de regering land te kopen van grootgrondbezitters en de kerk.

maan kysymyksen johdosta tulevina vuosina viileinä. Presidentti Ståhlberg jopa kieltyyi tekemästä virallista vierailua Ruotsiin.

Vuoden 1922 tienoilla Suomi oli suurimaksi osaksi toipunut sisällissodan seurauksista ja tämän jälkeen seurasi hitaan taloudellisen kasvun aikakausi. Kun maa vuonna 1917 itsenäistyi, noin kaksi kolmasosaa kansasta sai elantonsa maa- ja metsätaloudesta. Tämän jälkeisinä vuosina, toiseen maailman sotaan asti, luku laski noin puoleen kansasta nousevan teollisuuden ja palvelusektorin kasvun johdosta. Vuonna 1924 vain 15 prosenttia bruttokansantuotosta saatuiin metalliteollisuudesta, vuonna 1939 tämä luku oli 21 prosenttia.

Tärkeä sosiaalinen uudistus oli maa- ja maatalousministeri, Kyösti Kallion, johdolla. Tämän *Lex Kallion* johdosta maattomat talonpojat,

Paavo Nurmi tijdens de Olympische Spelen van Parijs in 1924. Hij won een gouden medaille op de 1500 meter en de 3000 meter. | Paavo Nurmi Pariisin olympialaisissa vuonna 1924. Hän voitti kultamitalin 1.500 ja 3.000 metrin juoksussa.

Ontvangst van Nurmi na de Olympische Spelen van 1924. | Paavo Nurmen vastaanotto vuoden 1924 olympialaisten jälkeen.

ns. *torpparit*, voivat hallituksen avustuksella ostaa maata suuromistajilta ja kirkolta. Aikajaksolla 1917-1930 Suomen asukasmäärä kasvoi noin kolmesta miljoonasta noin kolmeen ja puoleen miljoonaan.

Lauri Kristian Relander (1883-1942), de tweede president van Finland in de periode 1925-1931. Hij was lid van de Agrarische Partij. | Lauri Kristian Relander (1883-1942), Suomen toinen presidentti 1925-1931. Hän oli maalaissliiton jäsen.

In de periode van 1917 tot 1930 nam de Finse bevolking toe van circa drie miljoen tot circa drie en een half miljoen.

Opmerkelijk is dat in 1919 in Finland een wet werd aangenomen die de verkoop en het

drinken van alcoholische dranken verbodt. Een situatie die heeft geduurde tot 1931.

Het Finse nationale gevoel kreeg een enorme opsteker tijdens de Olympische Spelen van Parijs in 1924 toen een groot aantal medailles werden gewonnen, waaronder gouden atletiekmedailles voor Paavo Nurmi op de 1.500 en de 5.000 meter, Ville Ritola op de 10.000 meter en de 3.000 meter steeplechase, en Albin Stenoos op de marathon.

De periode tijdens de eerste jaren van het presidentschap van Lauri Kristian Relander (1925-1927)

De presidentsverkiezingen van 1925 werden gewonnen door Lauri Kristian Relander, die lid was van de agrarische partij. De oude taalstrijd tussen Finssprekenden en Zweedsprekenden laaide tijdens zijn bewind weer op. Het Zweeds, ondanks dat het door ongeveer

10% van de Finse bevolking werd gesproken, kreeg meer rechten, wat leidde tot de ontwikkeling van een ultra-Finse groep, waardoor de tegenstellingen weer toenamen.

Onder president Relander was er een voortzetting van relatief zwakke minderheidsregeringen. In 1926 gingen de sociaaldemocraten weer voor het eerst deel uitmaken van de regering. Uniek voor deze regering was het aantreden van de eerste vrouwelijke Finse minister, de minister van Sociale Zaken Minna Sillanpää. In Nederland trad de eerste vrouwelijke minister aan in 1956 en in België in 1965.

In 1927 werd president Relander ernstig ziek en is zijn functie tijdelijk overgenomen door de socialistische minister-president Väinö Tanner.

Arnold Pieterse

De schrijver is bioloog. Hij was in de periode 1998-2004 lid van het bestuur van de Vereniging Nederland-Finland en hoofdredacteur van Aviisi.

Kirjoittaja on biologi. Vuosina 1998-2004 hän oli Alankomaat-Suomi-yhdistyksen hallituksen jäsen ja yhdistyksen julkaisun Aviisin päätoimittaja.

Het aantreden van minister-president Väinö Tanner als vervangend president 16 mei 1927. | Pääministeri Väinö Tanner presidentin sijaisena suojuuskuntien lippupäivänä 16. toukokuuta 1927.

Huomattavaa on, että vuonna 1919 Suomessa hyväksyttiin kieltolaki, joka oli voi-

Minna Sillanpää, de eerste vrouwelijke Finse minister. Zij was lid van de Sociaal Democratische Partij en trad aan in 1926 als minister voor Sociale Zaken. | Miina Sillanpää, ensimmäinen suomalainen naisministeri. Hän oli sosialidemokraattisen puolueen jäsen ja hänen tuli vuonna 1926 sosiaaliministeri.

massa vuoteen 1931 saakka.

Suomalaisen kansallistunne sai valtavan sytykkeen Pariisin olympialaisissa vuonna

1924, jolloin voitettiin suuri määrä mitaleja, mm. kultaa Paavo Nurmelle 1.500 ja 5.000 metrin juoksussa, Ville Ritolalle 10.000 metrin juoksussa ja 3.000 metrin estejuoksussa ja Albin Stenoosille maratonilla.

Presidentti Lauri Kristian Relanderin ensimmäiset presidenttivuodet (1925-1927)

Vuoden 1925 presidentin vaalit voitti Lauri Kristian Relander, joka oli maalaissliiton jäsen. Hänen aikanaan leimahti jälleen kieliiriita suomenkielisten ja ruotsinkielisten välillä. Ruotsi, huolimatta siitä että noin 10 prosenttia väestöstä puhui sitä, sai enemmän oikeuksia. Tämä johti äärisuomalaisen ryhmän syntyn, jonka johdosta vastakohtaisuudet taas lisääntyivät.

Presidentti Relanderin aikana suhteellisen heikkojen vähemmistöhallitusten aika jatkui. Vuonna 1926 sosialidemokraatit pääsivät taas ensimmäisen kerran hallituksen. Ainutlaatuista tälle hallitukselle oli ensimmäisen naisministerin mukaantulo. Miina Sillanpäästä tuli sosiaaliministeri. Alankomaissa ensimmäinen naisministeri astui virkaansa vuonna 1956 ja Belgiaassa vuonna 1965.

Vuonna 1927 presidentti Relander sairastui vakavasti ja hänen sijaisekseen tuli väliaikaisesti sosialistinen pääministeri Väinö Tanner.

*Arnold Pieterse
(Käännös: Auli Snikkers-Malinen)*

2. De periode 1927-1937: Democratische crisis in de jaren van groeiende eenheid

De rechtstaat wankelt

Aan het eind van de jaren twintig van de vorige eeuw brak de politiek gezien moeilijkste periode aan in Finland na de burgeroorlog. Het saamhorigheidsgevoel werd tot het uiterste op de proef gesteld en de democratische beginselen en de rechtstaat zelf werden bedreigd. Ondanks dat minderheidsregeringen, die in de jaren twintig waren gevormd door midden- en rechtse partijen (de zogenoemde burgerpartijen), de onderlinge

tegenstellingen nog in toom hadden weten te houden, trad er een polarisatie op als gevolg van de internationale depressie, die in 1928-29 begon. Deze bereikte zijn hoogtepunt tijdens de beurskrach van New York. De communisten beloofden een betere toekomst en de propaganda uit de Sovjet-Unie kreeg steeds meer vat op de minder draagkrachtige kiezers. De democratische beginselen hadden nog niet overal in Europa als vanzelfsprekend wortel geschoten. Finland

Henri Hannula

2. Aikakausi 1927-1937: Demokratian kriisin vuosista eheytymiseen

Oikeusvaltio horjuu

1920-luvun lopulla Suomessa koettiin poliittisesti vaikeimmat ajat sitten sisällissodan, kun yhteiskuntaolot kärjistyivät äärimillilleen ja uhkasivat demokratian perustaa ja oikeusvaltiota. Vaikka porvarilliset vähemistöhallitukset olivat pitkin 1920-lukua kynneet sovittelemaan yhteiskunnallisia ristiriitoja, aiheutti yhteiskunnalliselle polarisaatiolle merkittävän sysäyksen kansainvälinen lama, joka alkoi 1928-1929 ja huipentui New Yorkin pörssiromahdukseen. Kommunistien lupaukset paremasta huomisesta

ja Neuvostoliiton propaganda houkuttelivat yhä useampaa köyhää äänestäjää eikä demokratian juurtuminen Euroopan valtioihin ollut mikään itsestäänselvyys yleisesti. Suomi ei ollut kuohunnassa yksin vaan kyseessä oli yleiseurooppalainen ilmiö: kaikki Venäjän keisarikunnasta irtautuneet reunavaltiot kokivat kommunismin erityisenä uhkana ja Puola, Liettua sekä Latvia suistuivatkin puhataaseen oikeistodiktatuuriin.

Osa vuoden 1918 kansalaissodassa taistelleista punaisista oli paennut Neuvosto-Venäjälle ja 1920-luvun lopulle tultaessa heidän

was hierop geen uitzondering. Het kan geconcludeerd worden dat dit een algemeen Europees verschijnsel was: al de randstaten die zich los hadden gemaakt van het Russische keizerrijk zagen het communisme als een grote bedreiging; Polen, Litouwen en Letland veranderden in rechtse dictaturen.

Een deel van de Finnen die in de burgeroorlog in 1918 hadden meegevochten, waren naar de Sovjet-Unie gevlogen en aan het eind van de jaren twintig hebben zij er toe bijgedragen dat de Finse communistische partij kon infiltreren in allerlei Finse overheidsinstellingen. In 1928 werd een ondergrondse communistische organisatie opgerold en 49 personen kregen wegens landverraad gevangenisstraf. Eind jaren twintig waren de vakbonden de meest linkse bolwerken. In 1927 en 1928 werden stakingen georganiseerd, die ook rechtstreeks

vanuit de Sovjet-Unie werden ondersteund. De confrontatie verscherpte zich, doordat de werkgevers niet met de vakbonden wilden onderhandelen, maar de staking zo snel mogelijk wilden breken met behulp van de nationale activist Martti Pihkala, de directeur van het bedrijf Vientirauha, dat 34.000 werknemers in dienst had.

Tegelijkertijd werd de handelwijze van de Finse sociaaldemocraten door de Komintern in Moskou (een wereldwijd samenwerkingsverband van communistische partijen onder leiding van de communistische partij van de Sovjet-Unie) afgeschilderd als verraad tegen de klassenstrijd. Dit leidde er toe dat ook de Finse sociaaldemocraten het voorstel konden accepteren om de communisten uit te sluiten van openbare ambten en politieke regelgeving.

johtamansa Suomen kommunistinen puolue oli soluttautunut suomalaisen yhteiskunnan laillisiin järjestöihin. Vuonna 1928 paljastettiinkin maanalainen kommunistijärjestö ja 49 henkilöä tuomittiin maanpetoksellisesta toiminnasta vankilaan.

Äärivasemmistolaisten toiminta painottui vuosikymmenen lopulla etenkin ammattiyhdistystoimintaan ja Suomen Ammattijärjestö oli sen tärkein ase. Vuosina 1927-1928 kyettiinkin järjestämään lakkot, joiden taustalla oli myös Neuvostoliiton suora tuki. Vastakkainasettelua kärjisti se, että työnantajat eivät tunnustaneet ammattiyhdistysliikettä neuvotelukumppaniksi vaan pikemminkin pyrkivät murtamaan lakkot kansallismielisen aktivistin Martti Pihkanan johtamalla Vientirauha OY:n 34 000 miehen työvoimareservillä.

Samaan aikaan sosialidemokraattien toiminta tuomittiin Kominternissa Moskovassa (Neuvostoliiton johtama kommunistien puolueiden kansainvälinen yhteistyöjärjestö) luokkapetturuudeksi; tämä sai Suomen sosialidemokratitkin myötämielisiksi kommunistien sulkemiseksi yhteiskuntaelämästä ja poliittikasta lainsääädäntöiteistä.

Vuonna 1929 alkanutta ulkoparlamentaarisun kommunisminvastaisen väkivaltaisen toiminnan alkupisteenä voidaan pitää Etelä-Pohjanmaalla Lapuan kirkonkylässä 23.-24. päivä pidettyjä kommunistisia nuorisojuhlia, joissa provosoivat, valkoista Suomea pilkkaavat tempaukset saivat aikaan pienimuotoisen kahakan paikallisten koulupoikien kanssa. Seuraavana päivänä paikalle saapui lapualaisen suurtilallisen Vihtori Kosolan johdolla tuhatpäinen joukko talonpoikia

In 1929 begon het buitenparlementaire geweld tegen de communisten in het dorp Lapua in Etelä-Pohjanmaa, waar in november een communistische jeugdbijeenkomst werd gehouden en provocerende leuzen werden geroepen tegen het Witte Finland dat tot relletjes leidde met de plaatselijke schooljeugd. De volgende dag arriveerde een delegatie van ongeveer duizend boeren onder leiding van de grootgrondbezitter Vihtori Kosola uit Lapua, die eiste dat de jeugdbijeenkomst zou worden afgelast. De situatie leidde tot een conflict waarbij de communistische jeugdleden werden bevolen hun rode hemden uit te trekken. De groep uit Lapua

ervoer dit als een belangrijk signaal: na deze eerste grootschalige confrontatie werden in elf Finse gemeenten anticomunistische bijeenkomsten georganiseerd. De bedoeling daarvan was een delegatie naar Helsinki af te vaardigen, om krachtiger maatregelen te nemen en de uiterst linkse bewegingen het land uit te werken. Dit was het begin van de zogenoemde Lapua-beweging, die later nog verder radicaliseerde en geprobeerd heeft het recht in eigen hand te nemen en zich dus, evenals de communisten, keerde tegen de rechtstaat.

Dat eind jaren twintig Finland werd geregeerd door minderheidsregeringen maakte

De anticomunistische Lapua-beweging was beïnvloed door de 'ontwaakte christenen' (een orthodox-pietistische groep die zich had afgescheiden van de Lutherse kerk). Op de foto de leider van de beweging, Vihtori Kosola, tijdens een bijeenkomst van de 'ontwaakte christenen' in 1930. | Antikommunistinen Lapuan liike amensi ideologiaansa vaikuttelta herännäiskristillisyydestä. Kuvassa liikkeen johtohahmo Vihtori Kosola Lapuan herättäjäjuhilla vuonna 1930.

Ook al wonnen de fundamente van de Finse rechtstaat in de jaren dertig van de twintigste eeuw steeds meer aan kracht, kreeg het fascisme toch ruime aanhang binnen de nationalistische Volksbeweging voor het Vaderland (IKL). Op de foto de leiders van de IKL en Vihtori Kosola tijdens de ontvangst van een portret van Mussolini in 1935, dat een geschenk was van de Italiaanse staat. | Vaikka oikeusvaltion periaatteet vakiintuivat 1930-luvulla, fasismi sai edelleen kannatuspohjaa Isänmaallisen kansanlike -nimisessä puolueessa. Kuvassa IKL:n johtomiehet ja Vihtori Kosola vastaanottavat vuonna 1935 Mussolinin rintakuvan lahjaksi Italian valtiolta.

38

vaatimaan juhlien keskeyttämistä: samalla kehotettiin kommunistiuoria riisumaan puunaiset paitansa pois. Tilanne johti konfliktiin, jossa paitoja revittiin väkisin nuorten päältä. Lapualaiset kokivat tapahtuman symbolisesti merkittävänä: ensimmäisen suurkokouksen jälkeen kommunisminvastaisia järjestäytymiskokouksia järjestettiin 11 Suomen eri kunnissa. Näiden kokousten tarkoituksesta oli lähettilä valtuuskuntia Helsinkiin vaatimaan lujempia otteita äärivasemmistolaisen liikeddinnän kitkemiseksi koko maasta. Alkunsa oli saanut niin sanottu Lapuan liike, joka myöhemmin radikalisoitui ja pyrki ottamaan lain omiin käsiinsä – uhaten näin kommunistien tavoin oikeusvaltion periaatteita.

Yhteiskunnallisen polarisaation uhka ei helpottanut, että 1920-luvun lopulla Suomea hallittiin vähemmistöhallituksilla, joi-

het er niet eenvoudiger op, gezien een dreigende polarisatie in de maatschappij. De in 1929 gehouden verkiezingen leverden een winst op voor de Agrarische Partij en de leider ervan, Kyösti Kallio, werd premier van een nieuwe minderheidsregering. Deze verkiezingen leverden ook winst op voor de door de communisten gesteunde Sociaaldemocratische Partij voor Arbeiders en Kleine Boeren (TPSL).

Ook al was de nieuwe regering weer een burgerregering en stond zij positief tegenover de nationale gevoelens onder de bevolking, slaagde zij er toch niet in de onrust in de maatschappij te kalmeren. Het rechtse activisme kreeg steeds meer vat op de bevolking van de jonge republiek en er was sprake van een toenemend zelfvertrouwen binnen deze beweging. In januari 1930 werden wetten uitgevaardigd om meer greep op de situ-

den parlementaarinen pohja oli enemmän tai vähemmän kapea. Vuonna 1929 pidettyjen ennenaiakaisten vaalien voittajaksi nousi maalaisliitto ja uuden vähemmistöhallitukseen muodostti Kyösti Kallio. Samaisissa vaaleissa kommunistien hallitsema Sosialistinen työväen ja pienviljelijän vaaliliitto voitti lisäpaikkoja.

Vaikka uusi hallitus olikin porvarillinen, ja oli noussut myös vahvan aitosuomalaisen nationalismin äänenpainoin valtaan, ei tämä vielä riittänyt rauhoittamaan yhteiskuntaoloja. Oikeistolainen aktivismi saikin yhä suurempaa jalansijaa ja itseluottamusta nuoren tasavallan yhteiskuntaelämässä. Näin ollen edes tammikuussa 1930 säädetyt yhdistyslain kiristykset eivät saaneet ääri-kansallisia oikeistovoimia perääntymään ulkoparlamentaarista suunnitelmaistaan,

atie te krijgen, maar deze bleken niet in staat de ultrarechtse groepen te weerhouden van het maken van plannen voor buitenparlementaire acties. Hierbij speelde ook mee dat een voorstel voor een beperking van de persvrijheid tot verzet leidde bij de fracties van de Sociaaldemocratische Partij en de Zweedse Volkspartij in het parlement.

Een paar maanden later begonnen de rechts-extremisten de wet te overtreden en op 28 maart 1930 werden in Vaasa de drukpersen van de communistische krant 'Työn ääni' ('De stem van de arbeid') kapotgeslagen. Toen de zaak in september door de rechtsbank in Vaasa werd behandeld, kwamen daar tweeduizend extremisten op af om het oordeel van de rechtsbank te beïnvloeden.

De dag waarop de communistische advocaat Asser Salo in een auto werd ontvoerd

en onder dreiging van geweld werd overgebracht naar Lapua, werd later gezien als het startpunt van de gewelddadige handelwijze van de Lapua-beweging. Dit was het begin van de hoogtijdagen van terreur, waarbij iedereen die door de extremisten werd gezien als vijand van het vaderland, zo maar kon worden gekidnapt, mishandeld en vaak ook nog naar de grens met de Sovjet-Unie kon worden getransporteerd. Hoewel 254 gemoesteerden met wat kneuzingen vrijkwamen, hebben toch drie van hen deze deportaties niet overleefd.

De geweldspiraal bereikte zomer 1930 zijn hoogtepunt, toen de Kallio-regering onder druk begon toe te geven en de door de Lapua-beweging gerespecteerde Pehr Evind Svinhufvud vroeg om te bemiddelen tussen de eisen van de activisten en de belangen van de staat. De regering diende

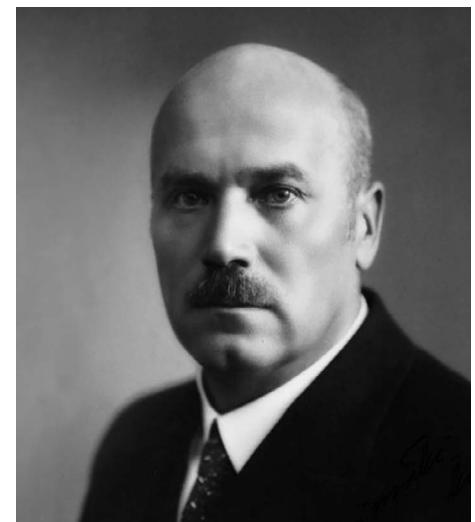
De president van de Finse republiek en symbool van de besproken periode was Pehr Evind 'Ukko Pekka' Svinhufvud, die het nieuwe sociale medium, de radio, effectief wist in te zetten. | Tasavallan presidentti ja aikakauden symboli Pehr Evind 'Ukko-Pekka' Svinhufvud osasi hyödyntää radiota poliittisena välineenä.

39

zijn ontslag in en stelde voor anticomunistiche wetten in te voeren, die het mogelijk zouden maken communistische kranten te verbieden en uiterst linkse politici uit te sluiten van het landelijke of gemeentelijke bestuur. Begin juli 1930 verzamelden zich voor de traptraden van de domkerk in Helsinki 12.000 volgelingen van Vihtori Kosola, de 'talontoikaismarsjat', om duidelijk te maken dat zij zich aan de wet wilden houden, als de nieuwe regering zou worden gevormd door de rechtse Svinhufvud, waar zij alle vertrouwen in hadden. De Lapua-sympathisanten hadden nu het gevoel dat hun afkeer van het communisme krachtig door de regering werd gesteund.

De grote invloed van de Lapua-beweging in 1930 werd gedemonstreerd door president Relanders besluit het parlement te ontbinden, toen de wetten tegen de com-

munisten niet werden aangenomen. De sfeer die ontstond door nieuwe verkiezingen in oktober, verhoogde de druk die door de Lapua-beweging werd uitgeoefend en de grote winnaar van de verkiezingen, de gematigd rechtse Coalitie Partij, keurde eind oktober de wetten tegen de communisten wel goed. De extremisten van rechts bleven ondanks het onderdrukken van de communisten actief en begonnen de rechtsstaat te bedreigen. Een grens in het optreden van rechts werd bereikt, toen K.J. Ståhlberg, de eerste president van de republiek, en zijn vrouw werden ontvoerd naar Noord-Karelië. Toen realiseerden de gematigden onder de rechtse kiezers zich, dat de Lapua-beweging een gevaarlijke kant uitging. Zelfs de elite van de burgerpartijen was niet meer veilig voor terreur.

Toivo Mikael Kivimäki, de leider van de rechts-liberale Nationale Progressieve Partij, was een recordlange periode minister-president, van 1932 tot 1936. | Liberaalia oikeistolaisuutta edustaneen Kansallisen Edistyspuolueen Toivo Mikael Kivimäki toimi pääministerinä ennätyspitkän ajan 1932-1936.

uhkaamalla Lapuanne. Tästä alkoi Lapuan liikkeen poliittisen terrorin huippuvaihe, jolloin kaikkia lapualaisista oletettuja epäisänmaalisia vastustajia kidnapattiin, pahoinpideltiin ja kyyditettiin autolla usein Neuvostoliiton rajalle. Vaikka kokonaista 254:sta muilutetusta suurin osa selvisi ruhjeilla, ei kuolemantapausiltakaan välttyt: surmansa sai kyydytökissä kolme henkilöä.

Liikkeen vaikutusvallan huippuhetki koitti kesällä 1930, kun Kallion hallitus joutui taimumaan painostuksen alla ja kutsui Lapuan liikkeessäkin kunnioitetun Pehr E vind Svinhufvudin sovittelemaan aktivistien ja valtiovallan intressejä. Hallitus jätti eronpyynnön ja esitti tästä ennen niin sanottuja kommuuntilakeja, joka olisi mahdollistanut kommuunistien lehtien pysyvän lakkauttamisen sekä äärivasemmistolaisten poliittikkojen pysyvän

sulkemisen niin valtakunnan poliittikasta kuin kunnallisesta hallinnostakin. Heinäkuun alussa 1930 Helsingin Suurkirkon portalla 12.000 henkilön voimin joukkovoimaansa näyttäneet Vihtori Kosolan 'talontoikaismarsjat' pysyivät laillisissa aikeissa, kun uuden hallituksen muodostajaksi valittiin itseoikeutetusti oikeiston luottomies Svinhufvud. Lapualaiset kokivat nyt, että heidän kommuuninvastaista asiaansa ajettaisiin ryhdikämmen hallitusvallan avulla.

Liikkeen suuresta vaikutusvallasta vuoden 1930 aikana kertoo, että presidentti Relander taipui hajottamaan eduskunnan, kun kommuunilakeja ei saatu sellaisinaan hyväksytyä. Uusien, lokakuussa järjestettävien vaalien ilmapiiri oli lapualaisen painostukella sävytetty ja vaalien suurvoittajan Kansallisen kokoomuksen johdolla hyväksytin

De presidentsverkiezingen in februari 1931 leverden een overwinning op van Svinhufvud op Ståhlberg, die zich opnieuw kandidaat had gesteld. Ondanks dat de nieuw gekozen president het verkoos om het de rechtse kiezers en voorstanders van een krachtige regering naar de zin te maken, kreeg Svinhufvud het ook voor elkaar de buitenparlementaire acties onder controle te krijgen.

Toen de leider van de Lapua-beweging, Vihtori Kosola, met agressieve retoriek probeerde een nieuwe confrontatie aan te gaan en een aanval inzette op de legaliteit van de sociaaldemocratische partij, begon het iedereen duidelijk te worden dat de onderdrukking van de communisten niet voldoende was voor de radicale vleugel van de beweging. In verband met de 'Mäntsälä-rebellie' van 1932, die een staatsgreep op het

communistilait sellaisinaan lokakuun lopulla. Kommunistien nujertamisesta huolimatta oikeistolainen aktivismi pysyi voimissaan ja alkoi tämän jälkeen uhata oikeusvaltion perustaa. Rajantekijänä voidaan pitää laitaoikeiston vieroksuman, itsenäisen Suomen ensimmäisen tasavallan presidentin K.J. Ståhlbergin ja hänen puolisonsa kyyditystä Pohjois-Karjalaan. Tällöin maltillinen oikeisto huomasi viimeistään Lapuan liikkeen saavuttaneen uhkaavat mittasuhteet – terrorilta ei ollut turvassa edes porvarillinen eliitti.

Seuraavissa, vuoden 1931 helmikuussa pidetyissä vaaleissa, Svinhufvud voitti täpärästi uudelleen presidentiksi pyrkineen Ståhlbergin. Vaikka uuden presidentin valinta voidaan pitää kaikille oikeistovoimille ja 'lujan hallitusvallan' kannattajille mieluisana, oli Svinhufvud lopulta myös keskeisessä roo-

lissa ulkoparlamentaaristen voimien suitsimessa.

Kun Lapualaisen johtohahmo Vihtori Kosola pyrki agressiivisella retoriikallaan uuteen vastakkainasetteluun ja hyökkäyksiä tehtiin nyt laillisuutta puolustaneita sosialidemokraatteja vastaan, alkoi kaikille käydä selväksi, että kommuunistien nujertaminen ei riittäisi liikkeen radikaalille siivelle. 'Mäntsälän kapinaksi' kutsutussa laitaoikeiston vallankaappausyrityksessä lapualaiset saivat mobilisoitua yli 600 miestä Uudellamaalle laillisen hallitusvallan uhaksi. Vaara oli todellinen, sillä arvioiden mukaan kapinaan olisi liittynyt moninkertainen määrä ihmisiä, mikäli tilanne olisi kärjistynyt sisällissodan partalle.

Ratkaisevaksi tuli kuitenkin hallitusvallan päättäväiset toimet: kapinan puuhamehet

oog had en de regering wilde afzetten, had de Lapua-beweging 600 mannen gemobiliseerd. Hierdoor ontstond er een actueel gevaar, omdat werd ingeschat dat de beweging een veelvoud aan sympathisanten had kunnen aantrekken, als er een burgeroorlog zou zijn uitgebroken.

Beslissend waren de daadkrachtige besluiten die toen door de regering werden genomen: tegen de leidende personen die zich voor een rebellie wilden inzetten, Vihitori Kosola voorop, werd een arrestatiebevel uitgevaardigd. Dit gebeurde dus kort nadat de staat wettelijke maatregelen had genomen tegen de communisten. Verder besloot Svinhufvud voor de eerste keer in de Finse geschiedenis de radio te gebruiken voor politieke doeleinden. In een ernstige toespraak riep hij de rebellerende groep op om naar huis te gaan en de wapens neer te leggen.

Vihtori Kosola etunenässä määrittiin pidättäväksi vain vähän aikaa sitten kommunisteja vastaan säädetyn tasavallan suojeleulain nojalla ja Svinhufvud päätyi ensimmäistä kertaa Suomen historiassa hyödyntämään radiota poliittisissa tarkoitusperissä. Vakavamielisessä radiopuheessaan hän kehotti kapinaan osallistuneita palaamaan kotiin ja laskemaan aseensa. Sovinnon eleenä 'Ukko-Pekka' julisti, että ketään välistömästi antautunutta rivimiestä ei syytettäisi oikeudessa.

Kapinan terä tylsistyti tässä ratkaisevasti ja muutaman päivän päästä vain vähän aikaa sitten virallisesti rekisteröity Lapuan liike lakkautettiin: oikeusvaltio oli voittanut ja alkanut 1930-luku ei Suomessa muuttunut autoritäärisen oikeistojuntan ohjaamaksi, kuten niin monissa muissa itäisen Euroopan reunavaltioissa.

Om een verzoenend gebaar te maken deelde 'Ukko Pekka' mee dat degenen die zich direct overgaven en geen leidende rol hadden gespeeld, niet zouden worden vervolgd.

De scherpe kantjes werden hierdoor van de rebellie afgehaald en niet veel later werd de Lapua-beweging opgeheven. De rechtstaat had gezegd en Finland werd begin jaren dertig niet omgevormd in een rechtse dictatuur, zoals in zo veel andere Oost-Europese landen.

De zoektocht naar de buitenlandse en binnenlandse politieke richting

Ondanks dat Finland na een moeizaam begin als democratische rechtstaat in principe overeind was gebleven, deden zich in Europa al snel radicale en dreigende ontwikkelingen voor. De Duitse nationaalsocialistische dictatuur probeerde vanaf het jaar 1933 openlijk

het verdrag van Versailles te boycotten en de terreur van Stalin in de Sovjet-Unie in de jaren dertig maakte een vreeswekkende indruk op de kleine zelfstandige randstaten. De dreiging van de wispelturige dictaturen limiteerde de mogelijke speelruimte van de Finse buitenlandse politiek en diplomatie zeer.

Begin jaren dertig was de relatie tussen Finland en de Sovjet-Unie slecht. De onrust in Finland vanwege de Lapua-beweging en de behandeling door collectivatie van de met Finland stamverwante Ingemanlanders in de Sovjet-Unie, hadden een negatief effect op de diplomatieke banden. De spanning verminderde echter door de stappen die Finland in 1932 ondernam om samen met de Baltische landen een wederzijds niet-aanvalsverdrag met de Sovjet-Unie te ondertekenen. Dat was voor de Sovjet-Unie een middel om de economie te stabiliseren,

via genormaliseerde relaties met de westelijke landen.

Begin jaren dertig leek het erop dat de Volkenbond, tot dan toe voor Finland de garantie voor een internationaal rechtsbestel, krachteloos begon te worden. In 1931 bezette Japan Mansjoerije en twee jaar later veroorzaakte de overname van de macht door Hitler in Duitsland een duidelijke verzwakking van het internationale rechtsbestel. Finland maakte een nieuwe inschatting van de situatie en probeerde door middel van neutraliteitspolitiek steun te vinden bij de andere Noordse landen.

De buitenlandse politiek leidde er toe dat er meer samenwerking kwam tussen de Noordse landen, met als belangrijkste doel meer steun te krijgen op het gebied van de buitenlandse politiek en de defensie, in het bijzonder met Zweden. Het streven naar

Ulkopoliittisen ja sisäpoliittisen suunnan etsintä

Vaikka Suomi säilytti demokraattisen oikeusvaltion periaatteensa 1920-luvun lopun 1930-luvun alun horjunnan jälkeen, vei yleis-eurooppalainen kehitys kohti jyrkempiä ja uhkaavampia kehityskulkuja. Saksan kansallissosialistinen diktatuuri pyrki vuodesta 1933 tavoitteissaan avoimesti Versailles'n järjestelmän kumoamiseen eikä Stalinin 1930-luvun terrorin täytteinen Neuvostoliitoltaan näyttäytynyt pienille itsenäisille valtioille varsinaisena rauhan linnakkeena. Oikukkaiden diktatuurien paine saneli pitkälti Suomen mahdollisuudet ja liikkumatarit ulkopoliitikassa ja diplomiattiassa.

1930-luvun alussa suhteet Neuvostoliittoon olivatkin varsin vaikealla tolalla – kotimaassa Lapuan liikkeen kuohunta ja toisaalta

Neuvostoliitossa Inkerinmaalla suomensukuisten asuttamien maiden pakkokollektivisointi vaikutti maiden diplomaatisuuteisiin negatiivisesti. Toisaalta, jonkinlainen askel liennytävään suuntaan otettiin vuonna 1932 Suomen allekirjoittaessa Baltian maiden tavoin molemminpuolisen hyökkäämätömyysopimuksen Neuvostoliiton kanssa, joka pyrki taloutensa vakauttamiseen nytlänsisuhteita normalisoimalla.

1930-luvun alussa Suomen siihen asti ainut kansainväisen oikeuden tae Kansainliitto alkoi osoittaa heikkoutensa merkkejä: Japanin vuonna 1931 suorittama Mantsurian miehitys ja kaksi vuotta tämän jälkeen tapahtunut Hitlerin valtaannousu merkitsi kansainväisen oikeuden arvovallan muutenemista. Suomessa tämä johti uuteen tilannevirtioon ja pyrkimykseen hakea puo-

lueettomuudelleen tukea muista Pohjoismaista. Suomi myös paransi talouspoliittista asemaansa allekirjoittamalla 1933 Oslo sopimuksen liittyen kolme vuotta aiemmin muodostettuun tulliliittoon Pohjoismaiden ja Benelux-maiden kanssa.

Ulkopolitiikan johtotähdeksi muodostuikin niin sanottu pohjoismainen yhteistyö, jonka tarkoituksesta oli nojata niin ulko- kuin puolustuspoliitikkakin yhä tiiviimmin länsinaapuri Ruotsiin.

Varpaillaoloon oli hyvä syy, sillä Neuvostoliiton viesti Helsingiin kulki virallisilla diplomaattisia teitä pitkin vuosien 1935-1936 aikana siinä sävyssä, että Moskovassa epäiltiin Hitlerin pyrkivän ennenmin tai myöhemmin aloittamaan suursodan ja valloittamaan Leningradin. Vaikka ulkopoliitikassa synkät pilvet leijailivat nuoren tasavallan yllä, sisäpolitiikassa löydet-

deze nauwere samenwerking op het gebied van de buitenlandse politiek werd in Finland aangestuurd vanuit een speciale groep politici, onder andere premier Toivo Kivimäki.

Voorzichtigheid was geboden, omdat de Sovjet-Unie rond 1935 via diplomatische kanalen berichten verspreidde, waarin erop gezinspeeld werd dat Hitler vroeg of laat een oorlog zou beginnen en Leningrad zou aanvallen. Wat de binnenlandse politiek betreft werd er een stabielere weg bewandeld en ging het met het democratische parlementaire stelsel vooruit, na de door de Lapua-beweging veroorzaakte problemen. Eind 1932 werd een minderheidsregering gevormd onder Kivimäki, die bestond uit ministers van de Nationale Progressieve Partij en de Zweedse Volkspartij. Deze regering kon meer dan drie jaar aan de macht blijven, met stilzwijgende steun van de sociaaldemocraten.

tiin vähitellen vakauden tie ja demokraattisen parlamentarismen legitimiteetti kasvoi vähitellen Lapuan liikkeen aiheuttaman horjunnan jälkeen. Vuoden 1932 lopulla muodostettu Toivo Kivimäen edistyspuolueen ja ruotsalaisen kansanpuolueen vähemmistöhallitus pyysi vallassa yli kolme vuotta, sosialidemokraattien hiljaisen tuen avulla.

Vuosikymmenen poliittisessa ja kulttuurissa elämässä radikaaleja sävyjä ilmensi ainoastaan Lapuan liikkeen pohjalle muodostettu Isänmaallinen kansanliike (IKL), joka pyrki nyt autoritaarisin tavoitteisiinsa parlamentaarisin keinoin. Aitosuomalainen radikalismi velloi myös Helsingin yliopistossa, jossa kokonaisvaltaista opetuksen suomalaistamista vaatineet äänepainot olivat voimissaan. Niinpä kieliksymyksestä tuli myös IKL:n lempiläpsi eduskunnassa ja Aka-

In de daarop volgende jaren werd de politiek beïnvloed door de radicale, uit de harde kern van de Lapua-beweging gevormde, Volksbeweging voor het Vaderland (IKL), die nu via het parlement probeerde haar ultrarechtse doeleinden te bereiken. Het extreem Finse nationalisme groeide ook binnen de Universiteit van Helsinki; daar werd geëist het onderwijs uitsluitend in het Fins te geven. De taalkwestie werd ook een lievelingsthema van de IKL in het parlement en de partij werd daarbij gesteund door de Academische Karelische Vereniging (AKS), een extreem nationale groep binnen de Universiteit van Helsinki. In 1935 slaagde de IKL erin pogingen tot een compromis te blokkeren; de ruzie over de overheersende plaats van het Zweeds ging door tot in 1937 (en ook nog wel later).

teemisen Karjala-Seuran aitosuomalaiset piirit Helsingin yliopistolla olivat sen vankkaturkijoukko 1930-luvulla. Vuonna 1935 IKL onnistui jarruttamaan sille epämieluisaa kompromissiesitystä opetuskielen osalta ja riita ruotsin kielen valta-asemasta jatkui edelleen aina vuoteen 1937 asti.

Kun IKL:n ulkoiset symbolit alkoivat muisuttaa yhä enenevissä määrin Italian ja Saksan fasistisia liikkeitä, päätyi Kivimäen hallitus säätämään vuonna 1933 lain, joka kielsi sotilaallisen järjestäytymisen poliittisin tarkeutusperin. Kun IKL:n kansanedustajat edelleen käyttivät tässä laissa erikseen kielletyjä 'puolue- ja järjestöuniformuja' säädettiin vuoden kuluttua vielä tiukempi 'puserolaki', jonka ilmeisenä tarkoituksena oli estää fasististen symbolien käyttö valtiopäivillä. Vaikka IKL ei kyennyt luomaan ulkoparlamentaarisi-

Het in 1931 voltooide parlementsgebouw op de Akadiaheuvel in Helsinki is het bekendste symbool van het onafhankelijke Finland. Het door Johan Sigfrid Sirén ontworpen neoclassicistische bouwwerk manifesteert democratische idealen. | Helsingin Arkadianmäelle vuonna 1931 Eduskuntatalo kuului itsenäisen Suomen tunnetuimpin symboliin. Johan Sigfrid Sirénin suunnittelema rakennus ilmentää klassismi hengessä demokratian ihanteita.

ta uhkaa Kivimäen hallituksen aikana ja se pitäytyi parlamentarismissa, oli aitosuomalainen aktivismi silti vahvana pohjavireenä poliittisessa ja kulttuurisessa elämässä yliopistolasliikkeen kautta. Tämänkään takia pohjoismainen yhteistyö turvallisuuspolitiikan saralla ei ollut niin yksinkertaista kuin sen kannattajat olisivat toivoneet.

Eräs huomionarvoisimmista ilmiöstä sisäpolitiikassa oli sosialidemokraattien saavuttama kannatuksen kasvu läpi 1930-luvun ja lopulta myös hallitusvastuuseen sitoutumisen maalaisliittolaisten kanssa. Kesällä 1936 pidettiin eduskuntavaalit, joissa SDP nousi toista kertaa peräkkäin vaalivoittoon. Kun Ki-

vimäen hallitus kaatui tämän jälkeen lopulta ennätyspitkän, yli kolme vuotta kestäneen hallitusvastuuun jälkeen, oli sisäpoliittinen peli jälleen avoinna. Oikeiston luottomies Svinhufvud kuitenkin vastusti kokoomuslaisen äänenpainojen takia SDP:n hallitusaikeita ja niinpä koottiin vielä lokakuussa 1936 maalaisliiton Kyösti Kallion johtama porvarillinen vähemmistöhallitus.

Tämä hallitusvastuu jää lyhytaikaiseksi. Kun seuraavana vuonna pidetyissä presidentinvaleissa pääministeri Kallio valittiin sosialidemokraattien tuella tuoreeksi tasavallan presidentiksi, väistyivät nyt myös esteet niin sanotulta 'punamullalta' eli sosi-

Helsinki in de jaren '30. | Helsinki 1930-luvulla.

Toen de IKL naar buiten toe de indruk gaf op de Italiaanse en Duitse fascisten te gaan lijken, besloot de Kivimäki-regering de wet van 1933 toe te passen, die organisaties verbood die zich bezig hielden met een oorlogszuchtige politiek. Toen de IKL-parlementsleden doorgingen met het dragen van

wettelijk verboden, uniforme kleding, werd een jaar later een nog strengere 'overhemdwet' afgekondigd, waarmee kon worden verhinderd dat fascistische symbolen konden worden gebruikt tijdens parlementaire debatten. Ook al was er tijdens de Kivimäki-regering geen sprake van dreiging via buitenparlementaire acties door de IKL, en al hield de partij zich aan de parlementaire democratie, was er toch sprake van extreem nationaal activisme in de onderstroom van politiek en cultuur via de universiteit. De samenwerking van de Noordse landen op het gebied van veiligheid is daarom niet zo eenvoudig geweest als de voorstanders ervan zich hadden voorgesteld.

Een opmerkelijke ontwikkeling in de binnenlandse politiek was de groei van de sociaaldemocratische partij in de jaren dertig; die liep uiteindelijk uit op een regering

aalidemokraattien ja maalaisliiton hallitusyhdistyöltä. Uudella hallituksella oli tämän myötä ennennäkemätön parlamentaarinen tuki takanaan. Parlamentarismin vahvistumista auttoi myös pitkin 1930-lukua jatkunut talouden noususuhdanne. Vuonna 1937 muodostettu hallitus pysyikin pystyssä aina talvisotaan saakka.

Modernisaatio, monumentit ja kansallistunne

Suomen talouden elinehdo oli vielä 1920-luvun lopulla ja 1930-luvulla maataloudessa, etenkin kun uusia pientiloja muodostettiin vauhdilla vanhojen torppien tilalle kansalaissodan jäljiltä. Olisi kuitenkin suurta yksinkertaistusta luonnehtia maan taloudellista, kulttuurista, ja henkistä tilaa ainoastaan talonpoikaisen kulttuurin näkökulmasta.

Talouden rattaiden näkökulmasta Suomen kehitystä leimasi vaikean laman jälkeen hiljattainen teollistumisen jatkuminen, kun taas kulttuurissa jatkettiin harppauksia muun muassa urheilun, musiikin, arkkitehtuurin ja kirjallisuuden saralla – höystettynä nyt 1930-lukulaisilla ominaispiirteillä. Eräs aikakauden murrosten symboleista oli radio, jonka yleistyminen johti tiedonvälityksen monipuolistumiseen, nopeutumiseen ja lopulta valtakunnallisen yleisradioyhtiön perustamiseen.

Suomalaisen keskimääräinen elintaso ei 1930-luvun alussa ollut vielä järin korkea, mutta tästä huolimatta oli monia hyviä syitä odottaa tulevaisuudelta parempaa. Tähän viittasi muun muassa reaalipalkkojen hidaskuva nousu koko vuosikymmenen ajan. 1920-luvun lopulla alkaneen laman jäl-

samen met de Agrarische Partij. Bij de parlementsverkiezingen in de zomer van 1936 won de sociaaldemocratische partij weer. Toen de Kivimäki-regering na een driejarige periode viel, stond het binnenlandse politieke speelveld weer helemaal open voor nieuwe impulsen. De rechtse leider Svinhufvud hield onder druk van zijn partijgenoten zijn plannen voor een regering met de sociaaldemocraten tegen en vormde in oktober 1936 met Kyösti Kallio's Agrarische Partij een minderheidsregering, die bestond uit burgerpartijen. Kallio werd minister-president.

Deze regering duurde maar kort. Toen het volgende jaar premier Kallio met steun van de sociaaldemocraten tot de nieuwe Finse president werd gekozen, verdwenen ook de hinderpalen voor een 'rode aarde'-coalitie; een regering van sociaaldemocraten en agrariërs werd gevormd. De nieuwe

regering kon rekenen op grote steun in het parlement. De parlementaire steun had ook baat bij de in de jaren dertig ingezette economische groei. De in 1937 gevormde regering bleef in functie tot aan de Winteroorlog.

Modernisering, architectonische monumenten en gevoelens van nationale trots

De economie van Finland was in de jaren twintig en dertig nog vrijwel volledig afhankelijk van de landbouw, vooral toen na de burgeroorlog een groot aantal boerderijen uit de grond werden gestampt, die voortkwamen uit voormalige kleine pachthoeves (de 'torpat'). Maar het zou te simpel zijn om de economie, de cultuur en het geestelijk klimaat alleen maar te beoordelen vanuit het standpunt van een boerengemeenschap. De economie ontwikkelde

jiltä Suomessa oli kymmeniä tuhansia työttömiä, mutta kun vähitellen pääsiin takaisin romahdusta edeltävään viiden prosentin talouskasvuun, alkoi luottamus yhteiskuntaan vahvistua jälleen. Omalta osaltaan tämäkin tylsistyi radikalismiin muutoin vaarallisen teräväksi peistä.

Suomen muuttumista teollistuneeksi, länsimaiden kaltaiseksi yhteiskunnaksi auttoi etenkin metsäteollisuuden tuotannon nopea kasvu. Metsäteollisuus toimi veturina, jolla Suomi kuroi umpeen vähitellen muiden Pohjoismaiden elintasoja kiinni. Tässä tärkeänä taustavaikuttimena oli metsänomistuksen talonpoikaisvaltaisuus, joka kasvatti tasaisesti myös maaseudun hyvinvointia. Vaikka paperin maailmanmarkkinahinta laski koko maailmansotien välisen ajan, oli tuottavuuden kasvu suurta

ja kysyntä Länsi-Euroopassa suurta: 80 prosenttia kokonaismuutosta lohkaiseva metsäteollisuus myi tuotteitaan etenkin sanoma-lehtipaperin suurkuluttajiin Iso-Britanniaan, Saksaan ja Yhdysvaltoihin.

Kasvuvauhti oli koko teollisuudessa yli-päänsä 1930-luvun laman jälkeen erittäin nopeaa, jopa yli 10 prosenttia vuodessa. 1930-luvun lopulla koko teollisuuden palveluksessa oli vajaa 300 000 ihmistä ja naisten työllisyysaste nousi etenkin vaatetusteoli-suuden kasvun myötä. Teollistuvan yhteiskunnan merkit näkyivät myös rautateiden kasvavana rakentamisena sekä kulkuvälineiden yleistyisenä. Maailmansotien välisenä aikana Suomeen rakennettiin hieman alle 2000 kilometriä uusia rautateitä ja rekisteröityjen moottoriajoneuvoja oli maassa ennen talvisotaa 53 500. Vaikka etenkin mootto-

zich positief, na de moeilijke crisisjaren, vooral door de industriële ontwikkeling, terwijl er ook op cultureel gebied vooruitgang was zoals sport, muziek, architectuur of literatuur. Een revolutionaire ontwikkeling in die tijd was de radio, die er in het algemeen voor zorgde dat de communicatie veelzijdiger en sneller werd, en dat leidde uiteindelijk tot het oprichten van een nationale omroep.

De gemiddelde levensstandaard in Finland was begin jaren dertig nog niet erg hoog. Maar desondanks waren er verschillende redenen de toekomst met meer vertrouwen tegemoet te zien. Dit bleek bijvoorbeeld uit de salarissen, die langzaam, maar gestaag een stijging vertoonden. Na de eind jaren twintig begonnen crisis waren er in Finland tienduizenden werklozen, maar toen er langzamerhand een economische groei van vijf procent tot stand kwam, begon er weer vertrouwen te komen in de overheid. Dit zorgde er ook voor dat de gevvaarlijke kantjes van het radicalisme er afgeslepen werden.

Een snelle toename van de productie, vooral in de houtverwerkende industrie, vond plaats, doordat de Finse industrie zoals in andere westerse landen gemoderniseerd werd. De houtverwerkende industrie was de motor, waardoor langzamerhand het verschil in levensstandaard met de andere Noordse landen afnam. Hierbij was een belangrijke factor, dat de boeren ook boseigenaren waren, waardoor de levensstandaard op het platteland gestaag toenam. Ook al daalde de papiergeprijs op de wereldmarkt tijdens de hele periode voortdurend, was de productiviteitsgroei en ook de vraag naar producten in West-Europa

groot. 80% van de totale export kwam uit de houtverwerkingsindustrie en de belangrijkste afnemers van krantenpapier woonden in Groot-Brittannië, Duitsland en de Verenigde Staten.

De groei in de hele industriële sector was sterk gedurende de jaren dertig, zelfs meer dan tien procent per jaar. Eind jaren dertig waren bijna 300.000 mensen werkzaam in de industrie en het aandeel van vrouwen nam hierbij vooral toe door de groeiende textielindustrie. De uitbreiding van het spoorwegnet en de expansie van het vervoer in het algemeen droegen ook bij aan de industriële groei. Tussen de twee wereldoorlogen werd in Finland bijna 2.000 km spoorlijn aangelegd en kort voor de Winteroorlog waren er 53.500 motorvoertuigen geregistreerd. Ondanks dat het aantal motorvoertuigen bijzonder snel

toenam, was de auto toen nog een schaars verschijnsel.

De stedelijke ontwikkeling in het zich moderniserende Finland kreeg een nieuwe impuls. In deze periode verhuisden tienduizenden mensen naar de hoofdstad Helsinki. In 1939 had de stad 290.000 inwoners. Nieuwe gebouwen in de hoofdstad, zoals het parlementsgebouw, door Sirén ontworpen, en het door Yrjö Lindegren en Toivo Jäntti ontworpen Olympisch Stadion, herinneren ons aan de ambitieuze behoefte van toen om indrukwekkende monumenten achter te laten. De groei van de stad en de snelle modernisering werden onder andere door de jonge auteur Mika Waltari met 'geuren van asfalt, metaal en benzine' in zijn roman 'Suuri Illusiooni' ('Mijn grote illusie') beschreven.

Waltari, zijn vriend Paavolaïnen en een groep moderne schrijvers, de 'Tulenkanta-

riajoneuvoven rekisteröity kasvu oli varsin nopeaa, oli auto luonnollisesti vielä harvinainen kulkuvälineenä.

Modernisoituna Suomi sai kuitenkin kaupungistumiseen uutta puhtia ja pääkaupunkiin Helsinkiin muutti ennen toista maailmansotaa kymmeniä tuhansia ihmisiä, ja vuonna 1939 kaupungissa oli arviolta jo 290.000 asukasta. Uudet pääkaupungin monumentit, kuten J.S. Sirénin Eduskuntatalo ja Yrjö Lindegrenin sekä Toivo Jänttin suunnittelema Olympiastadion muistuttavat aikakauden kunnianhimoisesta tarpeesta luoda kansakunnalle suurelliseltakin vaikuttavia rakennussymboleita. Kaupungin kasvu ja nopea modernisaatio sai muun muassa nuoren kirjailija Mika Waltarin tunnelmoimaan romanttisesti 'asfaltin, metallitomun ja bent-

siinin tuoksusta' romaanissa 'Suuri illusioni' (WSOY, 1928).

Waltarin, hänen ystävänsä Olavi Paavolaisten sekä muiden modernistien edustama kirjallinen ryhmä 'Tulenkantajat' pyrki tämän kaupunkimantikan ihanteen mukaisesti 'avaamaan ikunat Eurooppaan' ja tuuletamaan Suomen nationalistista kulttuurin pohjavirettä. Tästä huolimatta kirjallisen realismin liberaalit merkkihenkilöt ammensivat edelleen tematiikkansa suurelta osin talonpoikaisesta Suomesta; esimerkkinä mainitakoon myöhemmin kirjallisuuden Nobel-palkinnon voittaneen Frans Emil Sillanpään romaanit.

Vaikka 1930-luvun äärinationalismi ei ollut valloittanut kulttuurielämää ja joutui pitkin vuosikymmenen loppua marginaaliin politiisesti, oli aikakausi myös maalaustaiteen ja

Mika Waltari getekend door Väinö Kunnas (tekening 1928). | Väinö Kunnaksen piirustus Mika Waltarista vuodelta 1928.

musiikin osalta jokseenkin yksipuolista aiakaata. Kun vielä Suomen suuriruhtinaskunnan 1800-luvun lopun kultakauden taiteelliset esikuvat etsittiin eurooppalaisten suurkauhunkien monikielisestä ja -kulttuurisesta ilmapiiristä, olivat 'valkoisen Suomen' luomukset tähän verrattuna teemoiltaan synkempia ja sisäänpäinkääntyneempiä. Tämä oli luonnollista ja ymmärrettävää, sillä yleis-eurooppalainen poliittinen tai kulttuurinen tilakaan ei juuri ruokkinut vaikutteiden vaihtoa.

Positiivista omakuuraa ja kansallistunnetta vahvistivat kenties eniten saavutukset urheilussa, kuten itsenäisyyden alkuvuosina. Urheilun massatapahtumiksi kehittyneissä olympialaisissa suomalaiset tahkoivat menestystä tuttuun tapaan etenkin kestävyysjuoksussa ja painissa Amsterdamma.

Tauno Palo en Ansa Ikonen waren de eerste filmsterren van de jonge republiek. Hun samenwerking in de romantische Finse films uit de jaren dertig van de vorige eeuw heeft een blijvend stempel gedrukt op de Finse filmindustrie. | Tauno Palo ja Ansa Ikonen olivat nuoren tasavallan ensimmäisiä filmitähtiä. Heidän yhteistyönsä 1930-luvun romanttisissa Suomi-filmeissä on jättyneet lähtemättömän vaikutuksen maan elokuvahistoriaan.

jat' ('Vuurdragers'), probeerden met deze stadsromantiek 'de ramen naar Europa' te openen en de basis van de Finse nationale

cultuur te verfrissen. Desondanks behandelden veel belangrijke schrijvers van toen realistische thema's, die met het Finse boerenleven te maken hadden; in dit verband kunnen bijvoorbeeld de romans worden genoemd van de latere Nobelprijswinnaar Frans Emil Sillanpää.

Het extreme nationalisme van begin jaren dertig heeft het culturele leven niet erg beïnvloed en had aan het eind van deze periode sterk aan invloed ingeboet. Schilderkunst en muziek waren in deze periode wat eenzijdig. De cultuur van het 'Witte Finland' was wat somber en naar binnen gekeerd, vooral vergeleken met de gouden tijd eind negentiende eeuw in het grootvorstendom Finland, toen de kunstenaars op zoek gingen naar inspiratie in de veeltalige en multiculturele, grote Europese steden. Dit cultuurpesimisme was begrijpelijk, omdat ook in de

rest van Europa de politiek en cultuur voor weinig beziening zorgde.

Het positieve zelfbeeld en nationaal gevoel werd misschien nog het meest gevoed door de sportresultaten tijdens deze periode. Op de Olympische Spelen in Amsterdam (1928), Los Angeles (1932) en Berlijn (1936), boekten de Finnen grote successen op nummers waar ze al lang om bekend waren, zoals lange afstand lopen en worstelen. Een teleurstelling was dat de loopelegende Paavo Nurmi, die op eerdere Olympische Spelen negen gouden en drie zilveren medailles had gewonnen, werd uitgesloten van de Olympische Spelen in Los Angeles, omdat hij niet meer als amateur werd beschouwd. Maar dit werd gecompenseerd door een ongekend succes in Berlijn in 1936. Hier stonden drie Finnen op het erepodium van de 10.000 meter: Ilmari Salminen, de winnaar van de gouden medail-

le, Arvo Askola met zijn zilveren medaille en Volmari Iso-Hollo met de bronzen medaille. Deze drie symboliseerden in de geest van de tijd een streven naar een gezond en sportief zelfbeeld van het onafhankelijke Finland. Dit werd nog eens versterkt, doordat het voor het eerst op film was te zien. In deze tijd werden ook veel romantische films gemaakt over het leven in het landelijke Finland, die een gezonde en gelukzalige sfeer uitstraalden. Zulke sportsuccessen en die eigenwaarde bevestigende cultuurelementen, deden nog niet vermoeden dat slechts een paar jaar later deze homogeniteit zwaar op de proef zou worden gesteld door de agressie van een bloedige oorlog.

Henri Hannula

(Nederlandse vertaling: Arnold Pieterse)

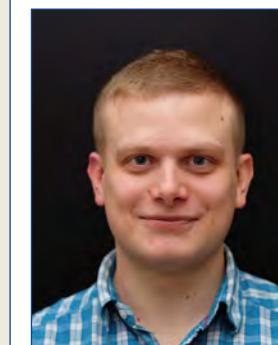
De winnaars van de drie medailles! Volmari Iso-Hollo, Arvo Askola en Ilmari Salminen naderen tijdens de Olympische Spelen in Berlijn op de 10.000 meter de Japanner Kohei Murakoso, die vierde werd. | Kolmoisvoitto tähtäimessä! Volmari Iso-Hollo, Arvo Askola ja Ilmari Salminen saavuttavat Berliinin olympialaisten 10 000 metrin juoksussa Japanin Kohei Murakosoa.

Los Angeles (1932) sekä Berlijnissä (1936). Vaikka suomalaisia järkytti juoksijalegenda Paavo Nurmen sulkeminen pois Los Angelesin olympiakisoista hänelle langetetun

ammattilaissstatuksen vuoksi, ei menestys ollut missään nimessä ainoastaan yhden kortin varassa (Nurmi oli voittanut edellisissä Olympialaisissa yhdeksän kulta- ja kolme hopeamitalia). Tästä osoituksena oli vuoden 1938 Berliinin olympialaisissa suomalaisen ottama 10 000 metrin juoksun kolmoisvoitto. Palkintokorokkeilla voittaja Ilmari Salminen, hopeamitalisti Arvo Askola ja pronssimitalisti Volmari Iso-Hollo symboloivat yhdessä nuoren kansakunnan kuulumista aikakauden hengen mukaisesti 'terveiden' joukkoon. Urheilevan ja itsenäisen kansakunnan positivista omakuvaan pyrittiin vahvistamaan myös ensimmäistä kertaa elokuvien avulla, kun vuosikymmenen aikana tuotettiin lukuisia maalaisromantisia ja talonpoikaisen elämän terveyttä ihannoivia elokuvia. Tuolloin urheilusaavutuksista ja itsetuntoa kohottavista

kulttuurista elementeistä iloinnut kansakunta ei kuitenkaan vielä aavistanut, että vain muutaman vuoden päästä maan yhtenäisyyttä tultaisiin testaamaan aivan uudella tavalla suursodan hyökyallossa.

Henri Hannula

De schrijver is historicus en werkt aan de Universiteit van Helsinki voor een promotie.

Kirjoittaja on historioitsija ja työskentelee tohtorikoulutettavana Helsingin yliopistolla.

3. De periode 1937-1947: Door het oog van de naald

Het decennium 1937-47 werd volledig gedomeerd door de drie oorlogen die Finland moest doorstaan. Voor de vrijheid moest een hoge prijs betaald worden: 100.000 gesneuveld en 200.000 gewonde soldaten, die vaak ook getraumatiseerd waren. Meer dan 10 procent van het landoppervlak moest worden afgestaan. 600.000 Finnen moesten hun woonplaats verlaten. Er moest een hoge schadevergoeding betaald worden. Echter, de veerkracht van de bevolking was sterker dan ooit en de wederopbouw van het land verliep met een tomeloze energie. De Finse 'sisu' had gewonnen.

De politieke verantwoordelijkheid werd in dit decennium gedragen door vijf presidenten: Svinhufvud (1931-1937), Kallio (1937-1940), Ryti (1940-1944), Mannerheim (1944-1946) en Paasikivi (1946-1956), samen met 11 regeringen. Kallio had met zijn gezondheidsproblemen een zware taak om de onderhandelingen met de Sovjet-Unie te voeren. Hij schreef: "Laat mijn handen verdorren voor het tekenen van dit papier!", op 12 maart 1940 toen hij een volmacht moest tekenen voor Ryti, Tanner en Paasikivi voor onderhandelingen in Moskou. Nadat Kallio was overleden op het spoorwegstation in Helsinki, werd Ryti gekozen als

53

3. Aikakausi 1937-1947: Täpärä pelastuminen

Vuosikymmentä 1937-47 hallitsivat Suomessa täysin kolme sotaa, jotka Suomen oli kestettävä. Vapaudesta oli maksettava kallis hinta: 100 000 kaatunutta ja 200 000 haavoittunutta ja usein traumatisoitunutta sotilasta. Yli 10 prosenttia maan pinta-alasta oli luovutettava ja 600 000 suomalaisen piti jättää asuinpaikkansa. Oli myös maksettava suuret sotakorvaukset. Väestön sinnikyys oli kuitenkin suurempi kuin koskaan ennen ja maan jälleenrakennus tapahtui ehtymätömän energian voimalla. Suomalainen sisu oli voittanut.

Poliittisen vastuun tällä vuosikymmenellä kantoivat viisi presidenttiä, Svinhufvud (1931-1937), Kallio (1937-1940), Ryti (1940-1944), Mannerheim (1944-1946) ja Paasikivi (1946-1956), yhdessä 11 hallituksen kanssa. Kalliolla oli heikko terveys ja neuvottelut Neuvostoliiton kanssa olivat raskas taakka hänelle. Hän kirjoitti 12. maaliskuuta 1940: "Kuivukoon käteni, jonka on pakko allekirjoittaa tällainen paperi!". Tällöin hänen piti allekirjoittaa valtakirja Rytille, Tannerille ja Paasikivelle neuvotteluihin Moskovaan. Kun Kallio oli kuollut sairauskohtaukseen Helsing-

Kyösti Kallio, president 1937-1940. | Kyösti Kallio, presidentti 1937-1940.

president. Rytí heeft het land door de oorlog geleid. In juni 1944 heeft hij op persoonlijke titel het Rytí-Ribbentrop-Pact getekend – een slimme oplossing in hoge nood. Na zijn aftreden is Mannerheim gekozen als president – een politieke keuze voor de vrede. In 1946 werd Paasikivi, door de vol geverfd door talloze onderhandelingen met de Sovjet-Unie, de eerste naoorlogse president.

Risto Ryti, president 1940-1944. | Risto Ryti, presidentti 1940-1944.

gin rautatieasemalla, Rytistä tuli presidentti. Hän johti maata sodan ajan. Kesäkuussa 1944 hän allekirjoitti omissa nimissään Rytí-Ribbentrop-sopimuksen – viisas ratkaisu suuressa häädässä. Rytin luovuttua presiden-

De militaire verantwoordelijkheid lag bij maarschalk C.G. Mannerheim. Mannerheim heeft, na zijn ontslag uit het Russische tsarenleger in 1918, op cruciale momenten de geschiedschrijving van onze 100-jarige republiek op markante wijze ingevuld. Al in 1918 was hij bevelhebber van het wettelijke Witte leger dat de onafhankelijkheid van de jonge republiek moest waarborgen. In de periode 1918-1919 was hij regent en werd Finland een republiek. Toen zich medio jaren dertig in het oosten donkere wolken samenvakten, werd oudgediende Mannerheim weer van stal gehaald als opperbevelhebber van het Finse leger. Samen met veel voormalige Jäger-officieren uit 1918, vormde hij de ruggengraat van de Finse strijdkrachten. In 1944 waren de Finnen niet verslagen en kon Mannerheim de volgende uitdaging aanpakken. Als president moest hij Finland door de

tin virasta presidentiksi valittuun Mannerheim – mikä merkitsi poliittista valintaa rauhan kannalta. Vuonna 1946 Paasikivistä, joka oli saanut paljon kokemusta lukuisissa Neuvostoliiton kanssa käydyissä neuvotteluissa, tuli ensimmäinen sodanjälkeinen presidentti.

Sotilaallinen vastuu oli marsalkka C.G. Mannerheimillä. Hän lopetti palveluksessa Venäjän tsaarin armeijassa vuonna 1918 ja antoi siitä lähtien merkittävän panoksen 100-vuotisen tasavaltamme historiaan ratkaiseville hetkillä. Jo vuonna 1918 hän oli valkoisen armeijan komentaja. Tämän armeijan piti taata nuoren tasavallan itsenäisyys. Vuosina 1918-1919 hän toimi valtionhoitajana ja Suomesta tuli tasavalta. Kun 1930-luvun puolivälissä idässä alkoi nousta tummia pilviä, kokenutta Mannerheimiä tarvittiin taas, ja hänet nimittiin Suomen puolustusvoimien

Carl Gustav Mannerheim, maarschalk van Finland. Opperbevelhebber 1931-1944, president 1944-1946. | Carl Gustav Mannerheim, Suomen marsalkka. Puolustusvoimien ylipäällikkö 1931-1944, presidentti 1944-1946.

vredesonderhandelingen loodsen. Na zijn aftreden als president heeft hij de rust opgezocht ver van Finland. In 1951 werd hij onder groot eerbetoon begraven op de Hiekkanemi begraafplaats.

ylipäälliköksi. Yhdessä monien entisten jääkäriupseerien kanssa hän muodosti Suomen armeijan selkärangan. Vuonna 1944 suomalaisia ei ollut lyöty ja Mannerheim saattoi ottaa vastaan seuraavan haasteen. Presidenttinä hänen piti johtaa Suomi rauhanneuvottelujen läpi. Erottuaan presidentin virasta hän vietti rauhallista elämää kaukana Suomesta. Vuonna 1951 hänet haudattiin kunniamenoin Hietaniemen hautausmaalle.

Sodat

Neuvostoliiton varjossa

Euroopassa Hitlerin vaikutusvalta kasvoi nopeasti. Hän oli jo suunnannut katseensa itään elintilan (Lebensraum) saamiseksi. Moskovassa Stalin ei jänyt odottavalle kannalle. Vuoden 1938 keväällä Neuvostoliitto aloitti ensimmäiset neuvottelut estääkseen Saksan

De oorlogen

In de schaduw van de Sovjet-Unie

In Europa was de macht van Hitler snel aan het groeien. Zijn ogen waren al gericht op het oosten voor meer 'Lebensraum'. In Moskou zat Stalin niet stil. In het voorjaar van 1938 begon de Sovjet-Unie de eerste onderhandelingen om een eventuele Duitse aanval via Finland te voorkomen. In rap tempo werd de druk op Finland opgevoerd. In augustus 1939 werd het Molotov-Ribbentroppact ondertekend. Finland werd ingedeeld in de Sovjet-sfeer. Begin november kwamen eisen voor grensverschuivingen op de Karelische landengte en het afstaan van gebieden in en langs de Finse Golf. Deze eisen werden door de Finse regering van de hand gewezen. Op 10 oktober werden reservisten opgeroepen voor een buitengewone militaire oefening, wat in de praktijk mobilisatie betekende.

Het Sovjet-bombardement van Helsinki op 30 november 1939. Op deze dag viel de Sovjet-Unie Finland binnen met 21 divisies, samen zo'n 450.000 manschappen. | Venäläiset pommittivat Helsinkiä 30. marraskuuta 1939. Venäläisten hyökkäys koostui 21 divisioonasta, yhteensä noin 450 000 sotilaasta.

mahdollisen hyökkäyksen Suomen kautta. Suomeen kohdistettiin painetta nopeassa tahdissa. Elokuussa 1939 allekirjoitettiin Mo-

De Universiteit van Helsinki in vlammen tijdens een nachtelijk Sovjet-bombardement. | Helsingin yliopisto liekeissä öisen pommituksen aikana.

De Winteroorlog (30.11.1939-13.3.1940)

Op 26 november 1939 kwam de, nu bewezen, provocatie door de 'schoten in Manila', wat de Sovjet-Unie vervolgens gebruikte als dekmantel voor een militaire aanval op Finland. In de vroege ochtend van 30 november werd de grens op de Karelische landengte overschreden en een 16-tal plaatsen in Finland

werden gebombardeerd. De aanval werd zwaar veroordeeld door de Volkerenbond, de voorloper van VN, en de Sovjet-Unie werd in december uitgesloten van de Volkerenbond. Ondanks een grote Sovjet-overmacht van manschappen en materieel, kon het Finse leger een verbeten weerstand bieden. De winter van 1939 was bijzonder koud en sneeuwrijk – de Finse soldaten konden zich in kleine groepen geruisloos verplaatsen op ski's en daardoor snel en onverwacht toeslaan. De eindeloze Sovjet-colonnes langs smalle boswegen werden groepsgeijs geïsoleerd (in 'mottis'), waarbij de soldaten zo veel mogelijk werden afgesloten van hun proviand en de voertuigen van de noodzakelijke brandstof. Wellicht is het meest bekende voorbeeld de strijd langs de Raate weg. Het Sovjet-offensief kwam in december-januari tot stilstand.

ylimääriseen sotaharjoitukseen, joka merkitsi käytännössä liikekannalle panoa.

Talvisota (30.11.1939-13.3.1940)

26. marraskuuta 1939 ammuttiin Mainilan laukuakset, joiden on todistettu olleen provokaatio. Neuvostoliitto käytti niitä syynä Suomeen hyökkäämiseen. Aikaisin aamulla 30. marraskuuta neuvostojoukot ylittivät rajan Karjalankannaksella ja 16:a paikkakuntaa Suomessa pommitettiin. Kansainliitto, joka oli YK:n edelläkävijä, tuomitsi hyökkäyksen ja Neuvostoliitto erotettiin Kansainliitosta joulukuussa. Huolimatta Neuvostoliiton suuresta sotilaalisesta ja materiaalisesta yliovimasta Suomen armeija tarjosi voimakasta vastarintaa. Vuoden 1939 talvi oli pojakeussilisen kylmä ja runsasluminen – suomalaiset sotilaat pystyivät liikkumaan pienissä

Finse luchtafweergeschut in Helsinki. | Suomen ilmapuolustusta Helsingissä.

Iotov-Ribbentrop-sopimus. Suomi määriteltiin kuuluvaksi Neuvostoliiton vaikutuspiiriin. Marraskuun alussa Neuvostoliitto esitti vaatimuksen rajan siirtämisestä Karjalankannaksella ja alueluovutuksista Suomenlahdella. Suomen hallitus ei hyväksynyt näitä vaatimuksia. Reserviläiset kutsuttiin 10. lokakuuta

Tegelijkertijd waren er sterke aanwijzingen dat Groot-Brittannië en Frankrijk bereid waren om de dappere Finnen te steunen met manschappen en materieel. Stalin wilde een conflict met deze landen vermijden. Intussen waren de Finnen zwaar uitgeput en wilden ook een wapenstilstand. In stilte werden voorbereidende besprekkingen gevoerd met Alexandra Kollontai, de Sovjet-ambassadeur in Stockholm. Op 11 maart 1940 werd het 'Moskou vredesakkoord' getekend en de volgende dag om 11 uur werd het vuren gestaakt.

De tussenrede

Toen de vredesvooraarden duidelijk werden, ontwaakten de Finnen uit de nachtmerrie van de oorlog en moesten ze de realiteit onder ogen zien. De vrijheid werd duur betaald: 25.904 gesneuvelden, 43.557 gewon-

Helsinki in de Winteroorlog. | Helsinki talvisodan aikana.

den en 12 procent van het landoppervlak, inclusief Viipuri, moest afgestaan worden.

Het verdriet sloeg om in wraakgevoelens – de Groot-Finland gedachte werd sterker. De Finse regering realiseerde zich dat een oorlog tegen een grootmacht zinloos was zonder steun van een sterke bondgenoot. Hulp van de westerse geallieerden was uit-

Het bombardement van Vaasa en Tampere, 1939. | Vaasan ja Tampereen pommitusta 1939.

ryhmissä äännettömästi suksilla ja hyökkäämän siten nopeasti ja yllättäen. Loputtomat neuvostokolonneet kapeilla metsäteillä eristettiin ryhmittäin motteihin. Näin sotilaat eristettiin mahdollisimman hyvin muonituksesta ja ajoneuvot välttämättömästä poltto-

aineesta. Ehkä kaikkein tunnetuin esimerkki on Raatteen tien taistelu. Neuvostoliiton hyökkäys pysähti joulu-tammikuussa.

Samaan aikaan oli merkkejä siitä, että Iso-Britannia ja Ranska olivat valmiit tukemaan urhoollisia suomalaisia tomittamalla

Belangrijke beelden werden beschermd tegen het oorlogsgeweld, zoals hier *Havis Amanda* bij de haven van Helsinki (foto 1 maart 1940). | Tärkeät patsaat pyrittiin suojelemaan sodan tuholta, kuten *Havis Amanda* Helsingissä (kuva 1. maaliskuuta 1940).

gesloten en Finland moest steun zoeken bij Duitsland.

De Sovjet-Unie begon al in de zomer van 1940 de druk op Finland weer op te voeren. In juni werd het Finse passagiersvliegtuig *Kaleva* neergeschoten boven de Finse Golf. In

de herfst ondertekende Finland een verdrag waardoor de Russen doorgang kregen naar de bezette gebieden rondom Hanko.

Tegelijk werd doorgang verleend aan Duitsland om troepen naar het Murmanskgebied te transporteren. Eveneens werden grote hoeveelheden krijgsmaterieel aangekocht.

De Vervolgoorlog (25.6.1941-19.9.1944)

Op 22 juni 1941 heeft de Sovjet-Unie aanvallen uitgevoerd op Finse schepen en andere militaire doelen. Finland heeft deze aanvallen niet beantwoord en probeerde zodoende neutraal te blijven. Op 24 juni werd de Sovjetambassade in Helsinki geëvacueerd. De volgende dag werden massale Russische bombardementen uitgevoerd op verschillende Finse doelen. Op 26 juni heeft Finland geconstateerd dat het land in oorlog was en

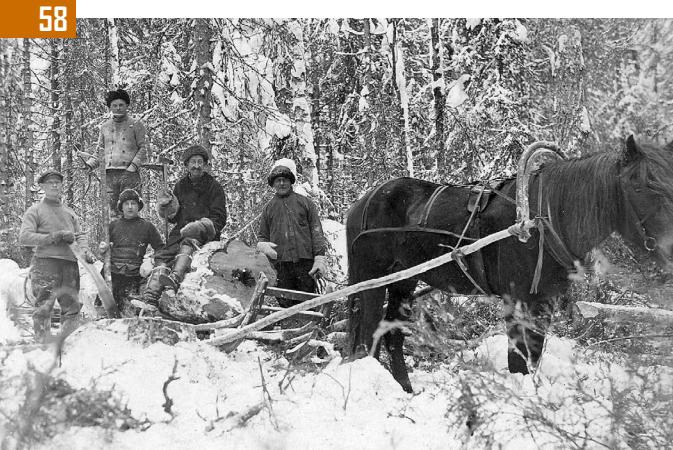
is massaal tot aanval overgegaan op de Kareliëse landengte. In de eerste fase waren de Finnen zeer succesvol en konden snel de gebieden terugwinnen die men had moeten afstaan in de 1940-tussenvrede. Al in augustus werd de oude grens bereikt – en overschreden. In december gaf Mannerheim order om de aanvallen te stoppen. De frontlinie in Oost-Karelië was nu bij de rivier Svir, ca 150 km ten oosten van de oude grens. Op de Kareliëse landengte was de afstand naar Leningrad nauwelijks 20 km. Mannerheim had strenge orders gegeven om Leningrad niet aan te vallen, ondanks herhaalde verzoeken van Duitsland. Wellicht hield Mannerheim rekening met een ongunstige afloop van de oorlog.

Nu ontstond een relatief rustige periode van een ‘stellingenoorlog’ (*asemasota*) met pesterijen over en weer. Na de Duitse

Finse soldaten op ski's in de Winteroorlog. Voor de Sovjet-Uniesoldaten 'de witte dood'. | Suomalaisia sotilaita suksilla talvisodan aikana. Neuvostoliiton sotilaille 'valkoinen kuolema'.

nederlaag bij Stalingrad in 1943 werden de kansen op een Duitse overwinning snel kleiner en probeerde Finland tot vredesbesprekkingen te komen. Ook nu speelde de Russische ambassadeur in Stockholm, Alexandra Kollontai, een belangrijke rol. Tijdens de Teheran conferentie in november 1943 tussen Stalin, Churchill en Roosevelt, werden

Bosbouw in oorlogstijd: door de oorlog was de vraag naar hout groot, 1940. | Sodan aikaista metsätaloutta: sota sai aikaan huutavan pulan puumateriaalista, 1940.

sotilaita ja materiaalia. Stalin halusi välttää konfliktin näiden maiden kanssa. Suomalaiset olivat uupuneita ja halusivat myös aselevon. Alustavia rauhanneuvotteluja käytiin

hiljaisuudessa Neuvostoliiton Tukholman suurlähettilään Alexandra Kollontain kanssa. Moskovan rauhansopimus allekirjoitettiin 12. maaliskuuta 1940 ja seuraavana päivänä klo 11 tuli voimaan tulitauko.

Välirauha

Kun rauhanehdot olivat selville, suomalaiset heräsvät sodan painajaisesta ja heidän piti katsoa totuutta silmiin. Vapaus maksettiin kalliisti: 25 904 kaatunutta, 43 557 haavoittunutta, 12 prosenttia maan pinta-alasta, muukaan lukien Viipuri, oli luovutettava.

Suru muuttui kostohengeksi – Suur-Suomen ajatus voimistui. Suomen hallitus ymmärsi, että sota suurvaltaa vastaan oli turhailman vahva liittolaista. Apu läntisiltä liitoutuneilta ei tullut kysymykseen, ja Suomen piti hakea tukea Saksasta.

Neuvostoliitto alkoi jo kesällä 1940 taas painostaa Suomea. Kesäkuussa suomalainen matkustajalentokone *Kaleva* ammuttiin alas Suomenlahdella. Syksyllä Suomi allekirjoitti sopimuksen, jonka perusteella venäläiset saivat pääsyn Hangon ympäristön vallatuille alueille.

Samaan aikaan Saksalle annettiin lupa siirtää joukkoja Murmanskin alueelle. Hankittiin myös suuri määrä sotamateriaalia.

Jatkosota (25.6.1941-19.9.1944)

Neuvostoliitto teki 22. kesäkuuta 1941 hyökkäyksiä suomalaisiin laivoihin ja muihin sotilaallisii kohteisiin. Suomi ei vastannut näihin hyökkäyksiin ja pyrki näin pysymään neutraalina. Neuvostoliiton Helsingin lähetystö evakuoi 24. kesäkuuta. Seuraavana päivänä venäläiset pommittivat raskaasti useita suo-

Rendieren werden in de oorlog ingezet als last- en trekdiere (Nautsi in Noord-Lapland, 26 oktober 1941). | Poroja käyttiin sodan aikana tavaran kuljetuksiin (Nautsi Pohjois-Lapissa, 26. lokakuuta 1941).

malaisia kohteita. Suomi totesi 26. kesäkuuta, että maa oli sodassa ja aloitti suurhyökkäyk-

Mannerheim 75 jaar, 4 juni 1942. Hitler en president Ryti op verjaardagsvisite. | Mannerheim 75 vuotta, 4.6.1942. Hitler ja presidentti Ryti vieraina.

de vredesvoorwaarden besproken. In grote lijnen hield Stalin vast aan zijn eisen van de Winteroorlog – voor de Finnen volstrekt

sen Karjalankannaksella. Ensimmäisessä vaiheessa suomalaisilla oli hyvä menestys ja he valtasivat nopeasti takaisin alueita, jotka oli jouduttu luovuttamaan vuoden 1940 välirauhassa. Jo elokuussa päästiin vanhalle rajalle – ja ylitettiin se. Joulukuussa Mannerheim antoi käskyn hyökkäysten lopettamisesta. Rintamalinja Itä-Karjalassa oli nyt Svir-joella, noin 150 km itään vanhalta rajalta. Karjalankannaksella matka Leningradiin oli juuri ja juuri 20 kilometriä. Mannerheim oli antanut jyrkän kiellon, että Leningradiin ei saanut hyökätä, huolimatta Saksan lukuista pyynnöstä. Ehkä Mannerheim otti huomioon sodan mahdollisen epäsuotuisan lopun.

Nyt alkoi suhteellisen rauhallinen asemasodan jakso, johon sisältyi häirintää puolin ja toisin. Saksan hävittyä Stalingradin taistelun vuonna 1943 Saksan voiton mahdolisuuudet

onaanvaardbaar. De Sovjet-Unie probeerde, met massieve bombardementen op Helsinki in februari 1944, de Finnen te dwingen in te gaan op de vredesvoorwaarden. Toch werden ze in april 1944 afgewezen.

Nu moesten de Finnen dringend meer steun krijgen van Duitsland. Echter, de voorwaarden waren zwaar. President Ryti heeft eind juni op persoonlijke titel in een brief aan Hitler verzekerd dat Finland geen afzonderlijke vrede zou sluiten met de Sovjet-Unie. Dit document gaat verder onder de naam 'Ryti-Ribbentrop-Pact'. Deze omstreden overeenkomst heeft zeker snel geleid tot een grotere steun van Duitse zijde. Naar alle waarschijnlijkheid was de pantser- en luchtmacht ondersteuning cruciaal in de slotfase van de oorlog.

Op 9 juni 1944, slechts 3 dagen na de geallieerde landing in Normandië, begon de Sov-

jet-Unie een zware aanval op de Karelische landengte. De Finnen konden de grote militaire overmacht niet weerstaan en moesten zich terugtrekken. Al op 20 juni viel Viipuri zonder noemenswaardig verzet. De (spoor) weg naar Finland en Helsinki lag nu vrijwel open. Intussen hadden de Finnen kans gezien om versterking te krijgen van troepen die gestationeerd waren in Oost-Karelië. Een geluk bij ongeluk was dat de Russen de verovering van Viipuri uitbundig vierden in de veronderstelling dat de Finse verdediging nu gebroken was. Toen ze verder wilden in de avond van 22 juni, bleek echter de brug naar Tienhaara, 'het slot van Finland', onneembaar te zijn. De verdediging, nu door zeer ervaren soldaten, ondersteund door artillerie en luchtmacht, was sterk en verbeten en de brug bleef in Finse handen. De eerste Finse verdedigingsstrijd (torjuntavaitto) was

gewonnen. Bij Tali-Ihantala, ten noorden van Viipuri, werd eind juni - begin juli de grootste slag van het noorden gevoerd en gewonnen. In de komende weken probeerden de Russen keer op keer langs het front richting het noorden door te breken zonder succes. In mijn ogen zijn deze weken in juni-juli doorslaggevend geweest voor onze vrijheid – het oog van de naald.

De Lotta beweging

De Lotta's vormden een vrijwillige, vrouwelijke, organisatie die een belangrijke rol heeft gespeeld tijdens de oorlogsjaren. Aan het eind van de oorlog waren ca 230.000 vrouwen werkzaam in deze organisatie. De Lotta's waren actief op allerlei logistiek en paramilitair gebied. Er was ook een 'Kleine Lotta Organisatie', meisjes in de leeftijd 8-16 jaar. Ze werkten meestal samen met Lotta's

pieniväti nopeasti ja Suomi yritti aloittaa rauhanneuvotteluja. Myös nyt Neuvostoliiton Tukholman suurlähettiläs Alexandra Kollontai näytteli tärkeää osaa. Teheranin konferenssissa marraskuussa 1943 Stalin, Churchill ja Roosevelt keskustelivat rauhanehdoista. Stalin piti suurelta osin kiinni talvisodan vaatimuksista – näitä suomalaiset eivät mitenkään voineet hyväksyä. Neuvostoliitto yritti Helsingin suurpommituksilla helmikuussa 1944 saada suomalaiset suostumaan rauhanehtoihin. Silti ne hylättiin huhtikuussa 1944.

Nyt suomalaiset piti saada kiirellisesti lisää tukea Saksalta. Ehdot olivat kuitenkin raskaat. Presidentti Ryti oli vahvistanut kesäkuun lopulla henkilökohtaisessa kirjeessään Hitlerille, että Suomi ei solmisi erillisrauhaa Neuvostoliiton kanssa. Tämä asiakirja tunne-

taan nimellä Ryti-Ribbentrop-sopimus. Tämä kiistanalainen sopimus varmisti nopeasti suuremman tuen Saksalta. Todennäköisesti panssari- ja ilmavoimien tuki oli merkittävä sodan loppuvaiheessa.

Vain kolme päivää liittoutuneiden Normandian maihinnousun jälkeen, 9. kesäkuuta 1944, Neuvostoliitto aloitti suurhyökkäyksen Karjalankannaksella. Suomalaiset eivät pystyneet tarjoamaan vastarintaa suurelle sotilaalliselle ylivoimalle ja heidän piti vetäytävä. Viipuri vallattiin jo 20. kesäkuuta ilman merkittävää vastarintaa. Suomeen ja Helsinkiin johtava (rauta)tie oli nyt melkein esteetön. Tällä välin suomalaiset olivat saaneet vahvistusta Itä-Karjalaan sijoitetuista joukoista. Onni onnettomuudessa oli, että venäläiset juhlivat Viipurin valloitusta suurellisesti siinä uskossa, että suomalaisien

vastarinta oli nyt murrettu. Kun he halusivat jatkaa etenemistä illalla 22. kesäkuuta, osoitautui, että Tienhaaran siltaa, jota nimitettiin 'Suomen Lukoksi', ei pystytty valloittamaan. Erittäin kokeneista sotilaista muodostunut puolustus, jolla oli tykistön ja ilmavoimien tuki, oli vahva ja päättäväinen, ja silta pysyi suomalaisen hallussa. Ensimmäinen suomalainen torjuntavaitto oli saatu. Talin-Ihantalan linjalla, Viipurin pohjoispuolella käytiin ja voitettiin kesäkuun lopun – heinäkuun alun aikana pohjoisen suurin taistelu. Seuraavana viikkona venäläiset yrityivät yhä uudestaan murtautua linjojen läpi pohjoisen suunnassa, mutta ilman menestystä. Mielestäni nämä kesä- ja heinäkuun viikot olivat merkittäviä vapaudellellemme – pelastuimme täpärästi.

in ziekenhuizen. In de zomer van 1944 waren er ca. 50.000 meisjes actief.

Men heeft berekend dat de Lotta's voor meer dan 100.000 soldaten de handen vrij hebben gemaakt voor echte militaire activiteiten. Na de vredesonderhandelingen is deze organisatie verboden en ontbonden. (zie ook Aviisi 2015-2 blz. 36-48 en Aviisi 2015-5 blz. 30-39)

De wapenstilstand

Begin augustus 1944 heeft de Sovjet-Unie aangegeven een vredesakkoord te accepteren zonder onvoorwaardelijke capitulatie, onder voorwaarde dat Mannerheim de overeenkomst zou ondertekenen. President Ryti trad af en Mannerheim werd president. De eerder genoemde Ryti-Ribbentrop overeenkomst werd als niet-bindend beschouwd. De belangrijkste voorwaarde

voor een 'staakt het vuren' akkoord was het breken met Duitsland – wat ook gebeurd is. Zo is op 4 september 1944 om 8.00 uur het vuren gestaakt.

De voorwaarden van de Moskou-tussenreede waren zwaar: Finland moest, bovenop de Russische annexaties na de Winteroorlog, Petsamo in het noorden afstaan. Het Porkkala gebied ten westen van Helsinki werd voor 50 jaar verpacht aan de Sovjet-Unie. Het Duitse leger moest zich uit Finland terugtrekken. Het Finse leger mocht niet meer dan 42.000 man omvatten. Er moest een schadevergoeding van 300 miljoen US dollar betaald worden binnen zes jaar. Alle anti-Sovjet 'fascistische' organisaties moesten opgeheven worden. Zogenoemde oorlogscriminelen moesten veroordeeld worden.

62

Een van de Lotta's geeft een gewonde soldaat te eten tijdens de Vervolgoorlog. | Lotta syöttämässä haavoittunutta sotilasta jatkosodan aikana.

Lotta-liike

Lotat olivat vapaaehtoinen naisjärjestö, jolla oli tärkeä merkitys sotavuosina. Sodan lopulla järjestössä työskenteli noin 230 000 naisia. Lotat toimivat kaikenlaisilla logistiikan ja

puolisotilaallisilla aloilla. Pikkulotat oli erillinen järjestö, jonka jäsenet olivat 8-16-vuotiaita tyttöjä. He työskentelivät enimmäkseen yhdessä Lottien kanssa sairaaloissa. Kesällä 1944 noin 50 000 tyttöä toimi järjestössä.

On arvioitu, että Lottien ansiosta yli 100 000 sotilasta pystyi keskittymään varsinaisiin sotatoimiin. Rauhanneuvottelujen jälkeen tämä järjestö kiellettiin ja lopetettiin. (Katso myös Aviisi 2015-2 s. 36-48 ja Aviisi 2015-5 s. 30-39)

Aselepo

Elokuuun 1944 alussa Neuvostoliitto oli ilmoittanut hyväksyvänsä rauhansopimuksen ilman ehdontonta antautumista, sillä ehdolla, että Mannerheim allekirjoittaisi sopimuksen. Presidentti Ryti erosii ja Mannerheimistä tuli presidentti. Aikaisemmin mainitun Ryti-

De Lapland oorlog (15.9.1944-27.4.1945)

In september 1944 waren er ca 213.000 Duitse soldaten in Lapland. In het vredesakkoord stond uitdrukkelijk vermeld dat Finland verantwoordelijk was voor het verwijderen van dit Duitse legeronderdeel. In het begin hadden de twee partijen afgesproken de terugtocht geordend te laten verlopen. Echter, volgens de Controlecommissie ging het te langzaam. Toen veranderde de situatie sterk en werden de gevechten heviger. De Duitsers pasten de 'tactiek van de verschroeide aarde' toe. Meer dan een derde van de steden en dorpen in Noord-Finland werd verwoest, en de provinciale hoofdstad Rovaniemi werd volledig platgebrand. De laatste Duitse soldaten waren in april van 1945 uit Finland verjaagd. De Finse verliezen waren ca 800 soldaten. De Laplandoorlog heeft diepe wonden achtergelaten en zou

De Karelische evacuatie. Een humanitaire en logistieke uitdaging. | Karjalan evakuointi. Humanitaarinen ja logistiiken haaste.

decennialang een zware wissel trekken op de Fins-Duitse betrekkingen.

Gevolgen van de oorlog voor de Finse bevolking

De evacuaties

De bevolking in de oorlogsgebieden in Karelië werd zonder uitzondering geëvacu-

Lapin sota (15.9.1944-27.4.1945)

Syyskuussa 1944 Lapissa oli noin 213 000 saksalaisista sotilasta. Rauhansopimusessa mainittiin nimenomaan, että Suomi oli vastuussa tämän Saksan armeijan osan karkottamisesta. Aluksi molemmat osapuolet olivat sopineet, että paluu sujuisi hallitusti. Valvontakomission mukaan tämä sujui kuitenkin liian hitaasti. Tällöin tilanne muuttui suuresti ja taisteluista tuli kiivaampia. Saksalaiset harjoittivat poltetun maan taktiikkaa. Yli kolmasosa pohjoisen kaupungeista ja kylistä tuhottiin ja läänin pääkaupunki Rovaniemi poltettiin maan tasalle. Viimeiset saksalaiset sotilaat karkotettiin Lapista huhtikuussa 1945. Suomalaiset menettivät noin 800 sotilasta. Lapin sota jätti jälkeensä syvät haavat ja vaikutti vuosikymmeniä negatiivisesti Suomen ja Saksan suhteisiin.

63

Een Lotta ontfermt zich over een kind uit Inari (Noord-Lapland) dat wordt geëvacueerd (1944). | Lotta huolehtimassa inarilaista lasta, joka on lähdössä evakkoon (1944).

erd. Dit was een heel grote logistieke en maatschappelijke operatie. Het betrof in totaal 420.000 mensen, 11% van de bevolking. De verdeling van de vluchtelingen werd bepaald door de draagkracht van de gemeenten. In het algemeen werden de nieuwkomers goed ontvangen. Na de vrede werd

Finse oorlogskinderen onderweg naar Zweden. | Suomalaisia sotalapsia matkalla Ruotsiin.

Sodan seuraukset Suomen väestölle Evakuoinnit

Väestö Karjalan sota-alueelta evakuoitiin poikkeuksetta. Kyseessä oli erittäin suuri

met succes gezocht naar stabiele oplossingen voor de vluchtelingen, die voornamelijk boer waren.

Het Porkkala-gebied moest met grote haast ontruimd worden in september 1944. Er werd dag en nacht gewerkt aan de evacuatie van de ca. 7000 inwoners. Na het terugkrijgen van het gebied in 1956 konden de voormalige bewoners terugkeren.

In het Lapland-Oulu gebied woonden ca 160.000 mensen, die in de herfst van 1944 snel geëvacueerd moesten worden. Er kwam een soepele oplossing: 100.000 mensen gingen naar Finland en 60.000 naar Zweden.

De oorlogskinderen

Al in 1939 ontstonden in het buitenland initiatieven om kleine kinderen in het door de oorlog geteisterde Finland te helpen. Eerst

logistinen ja yhteiskunnallinen operaatio, joka koski yhteensä 420 000 ihmistä, 11% väestöstä. Siirtolaisten jako määrittyi kuntien kantokyvyn mukaan. Yleisesti ottaen uudet tulokkaat otettiin hyvin vastaan. Rauhan jälkeen etsittiin menestyksekästi vakaita ratkaisuja siirtolaisille, jotka olivat pääosin maanviljelijöitä.

Porkkalan alue oli evakuoitava sykskuussa 1944. Noin 7000 asukkaan evakuointi merkitsi työtä vuorokauden ympäri. Kun alue palautettiin vuonna 1956, entiset asukkaat pääsivät palaamaan takaisin.

Lapin ja Oulun alueella asui noin 160 000 ihmistä, jotka piti evakuoida nopeasti syksyllä 1944. Ratkaisu oli joustava: 100 000 ihmistä siirrettiin eri puolille Suomea ja 60 000 Ruotsiin.

werd gedacht aan hulp binnen Finland, maar uiteindelijk werd besloten om de kinderen naar het buitenland te brengen. Zo werden in totaal 72.000 kinderen in Zweedse gezinnen ondergebracht.

Na de oorlog keerden de meeste kinderen terug, echter ca 15.000 bleven in hun 'nieuwe' omgeving. Was deze grootschalige actie goed of slecht? Vragen zoals: waarom ik? Hoe was het anders gegaan? De antwoorden zijn niet eenduidig. De Finse samenleving was tijdens en na de oorlog zwaar ontwricht. Veel van ons kennen oorlogskinderen en hun verhalen zijn vaak hartverscheurend. Het komt niet zelden voor dat 'mama en papa' de Zweedse gastouders zijn, terwijl de biologische ouders bij hun voornaam genoemd worden.

April 1945: het hijsen van de Finse vlag in Lapland markeert het einde van de oorlog. | Huhtikuu 1945: Suomen lipun nostaminen salkoon Lapissa sodan loppumisen merkiksi.

Het thuisfront

Het grootste gedeelte van de werkende mannen was gemobiliseerd. Finland was grotendeels agrarisch en de betekenis van de land- en bosbouw was groot. Alhoewel vrouwen gewend waren om mee te werken

Sotalapset

Jo vuonna 1939 syntyi ulkomailta aloitteita auttaa sotaa kävän Suomen lapsia. Ensin ajateltiin avun antamista Suomessa, mutta lopulta päätettiin lähettää lapset ulkomaille. Niinpä yhteensä 72 000 lasta lähetettiin ruotsalaisiin perheisiin. Sodan jälkeen useimmat palasivat takaisin, mutta noin 15 000 jäi 'uuteen' ympäristöönsä. Oliko tämä suuren mittakaavan operaatio hyvä vai huono? Esitettiin kysymyksiä, kuten 'Miksi minä' ja 'Mikä olisi ollut vaihtoehto'. Vastaukset eivät ole yksiselitteisiä. Suomalainen yhteiskunta oli sodan aikana ja sen jälkeen vakavassa häiriötilassa. Monet mestä tuntevat sotalapsia ja heidän kertomuksensa ovat usein sydäntärkeviä. Ei ole harvinaista, että ruotsalaisia sijaisperheen vanhempija sanotaan äidiksi ja isäksi ja biologisia vanhempija puhutellaan etunimellä.

Kotirintama

Suurin osa työssäkäyvistä miehistä oli mobilisoitu. Suomi oli suurimmaksi osaksi maatalousmaa ja maa- ja metsätalouden merkitys oli suuri. Vaikka naiset olivatkin tottuneet työskentelemään kotona ja sen ympäristössä, he olivat nyt vastuussa raskaasta työstä pelloilla ja metsissä, jotta varmistettaisiin ravinnon ja puun tuotanto!

Fyysisen rasituksen lisäksi psyykkinen kuormitus kotirintamalla oli valtava. Usein monet lähisukulaiset olivat rintamalla, aviomiehet, veljet jne. Jatkuva epävarmuus rakkaiden tilanteesta oli erittäin suuri. Pappi toi suruviestejä. Joskus oli useampia hautajaisia yhtä aikaa. Oli nimittäin normaalista, että useamat saman kylän pojat olivat samassa yksikössä ja kaatuivat samaan aikaan, jos heidän korsuunsa osui pommeja tai raskaita granaatteja.

in en rondom het huis, waren zij nu ook verantwoordelijk voor het zware werk op de akkers en in de bossen om het land te voorzien van voedsel en hout!

Naast de fysieke inspanningen was de psychologische belasting voor het thuisfront enorm. Vaak waren meerdere naaste verwanten aan het front; echtgenoot, broers etc. De voortdurende onzekerheid over het wel en wee van de geliefden was tergend groot. De dominee kwam met de fatale berichten. Soms waren er meerdere begrafenissen tegelijk. Het was namelijk normaal dat meerdere jongens uit hetzelfde dorp met elkaar in dezelfde militaire eenheid zaten en zodoende tegelijk sneuvelden als bijvoorbeeld hun logement (korsu) geraakt werd door bommen of zware granaten.

De eerste naoorlogse jaren

De Controlecommissie (valvontakomissio)

In het vredesverdrag van Moskou werd een zogenoemde Geallieerde Controlecommissie ingesteld om de vrede te bewaken en het uitvoeren van de afspraken te controleren. In feite was de commissie een Sovjet-aangelegenheid met 160 Russen en slechts 15 Britten, die bovendien een zeer passieve rol speelden. De commissie had extreme bevoegdheden en was in feite een schaduwregering. De commissie verliet Finland na het vredesverdrag in Parijs in 1947 en de staat van oorlog van 1939 opgeheven kon worden.

De oorlogsschadevergoeding

De oorlogsschuld werd in 1944 vastgesteld op 300 miljoen dollar met een betaaltermijn van zes jaar. In de jaren 1945-1949 kwam dit neer op 16% van de nationale uitgaven. De

vergoeding moest *in natura* betaald worden, zoals schepen, motoren, etc.

Op 18 september 1952 passeerde de laatste goederentrein met in Finland geproduceerd materiaal het grensstation Vainikkala.

Om aan de vraag voor deze enorme productie tegemoet te komen moest de Finse zware industrie grondig worden gemoderniseerd. Het is waarschijnlijk dat een vergelijkbare snelle opkomst van de Finse industrie niet mogelijk was geweest onder 'normale' omstandigheden

Rechtszaak tegen oorlogsschuldigen (sotasyllisysoikeudenkäynti)

Een van de vredesvooraarden was dat de mensen die schuldig of verantwoordelijk waren voor de oorlog veroordeeld moesten worden. Onder druk van de Controlecommissie werd een wet aangenomen die als

Aankomst van de controlecommissie op het Malmi vliegveld in Helsinki in september 1944. | Valvontakomissio saapuu Malmin lentokentälle syyskuussa 1944.

basis moest dienen voor de procesvoering. Na een lange rechtsgang 'waarvan de uitkomst al te voren vaststond', werden acht politici tot gevangenisstraf veroordeeld, variërend van tien jaar voor president Rytí en twee jaar voor enkele ministers. Na de vrede van Parijs in 1947, werden de meeste gevan-

Ensimmäiset sodan jälkeiset vuodet

Valvontakomissio

Moskovian rauhansopimuksessa nimitettiin niin sanottu liittoutuneiden valvontakomissio turvaamaan rauhaa ja valvomaan sopimuksen toteuttamista. Itse asiassa komissio oli Neuvostoliiton ohjauskessä. Siinä oli 160 venäläistä ja vain 15 brittiä, joilla kaiken lisäksi oli erittäin passiivinen rooli. Komissiolla oli äärimmäisen suuret valtuudet ja se oli todellisuudessa varjohallitus. Komissio poistui Suomesta, kun Pariisin rauhansopimus alle-

Finland 1944. Finland moet ruim 10 procent van de oppervlakte afstaan (in rood en grijs) langs de grens. Porkkala werd verpacht, maar teruggekregen in 1956. | Suomi 1944. Suomen piti luovuttaa runsaat 10 prosenttia pinta-alastaan (punainen ja harmaa) raja-alueella. Porkkala vuokrattiin, mutta saatuiin takaisin vuonna 1956.

kirjoitettiin vuonna 1947 ja vuoden 1939 sotatila lakkautettiin.

Sotakorvaukset

Sotakorvausten määrä oli vahvistettu vuonna 1944 300 miljoonaksi dollariksi, ja maksuaika oli kuusi vuotta. Vuosina 1945-1949 se oli 16% kansallisista menoista. Korvaukset oli maksettava *in natura*, kuten laivoina, moottoreina jne.

Viimeinen Suomessa valmistettu tavaroilla kuormattu sotakorvausjuna ohitti Vainikkalan raja-aseman 18. syyskuuta 1952.

Jotta olisi pystytty toteuttamaan tämä valtava tuotanto, Suomen raskas teollisuus oli modernisoitava perusteellisesti. On olettavaa, että vastaava Suomen teollisuuden nopea nousu ei olisi ollut mahdollista 'normaaleissa' olosuhteissa.

Sotasyllisysoikeudenkäynti

Yksi rauhanehdosta oli, että sotaan sylliset tai siitä vastuussa olleet oli tuomittava. Valvontakomission painostuksen alaisena säädettiin laki, jonka piti olla perustana oikeuskäsittelylle. Pitkään jatkuneen oikeuskäsittelyn jälkeen, 'jonka tulos oli tiedossa jo etukäteen', kahdeksan poliittikoa tuomittiin vankeusrangaistuksiin, joiden pituus vaihteli presidentti Rytin saamasta 10 vuoden tuomiosta joidenkin ministerien kahden vuoden tuomioihin. Pariisin rauhansopimuksen jälkeen vuonna 1947 useimmat vangit pääsivät ehdonalaiseen vapauteen. Toukokuussa 1949 kaikki vapautuivat presidentti Paasikiven myöntämän yleisen armahduksen ansiosta. Tämä asia on herättänyt paljon tunteita suomalaisessa yhteiskunnassa.

De veroordeelde politici in de omstreden 'rechtszaak tegen de oorlogsschuldigen'. V.l.n.r.: Henrik Ramsay, Tyko Reinikka, Antti Kukkonen, Edwin Linkomies, J.W. Rangell, Risto Ryti, Väinö Tanner en T.M. Kivimäki. | Tuomitut poliitikot kysenalaissa sotasyyllisyysoikeudenkäynnissä. Vasemmalta oikealle: Henrik Ramsay, Tyko Reinikka, Antti Kukkonen, Edwin Linkomies, J.W. Rangell, Risto Ryti, Väinö Tanner ja T.M. Kivimäki.

genen voorwaardelijk in vrijheid gesteld. In mei 1949 kwamen ze allemaal vrij als gevolg van een generaal pardon dat door president Paasikivi werd uitgevaardigd. Deze zaak heeft veel emoties opgeroepen in de Finse samenleving.

Pariisin rauhansopimus 1947

Suomen delegaatio sai pitää puheen 15. lokakuuta 1946. Ulkoministeri Carl Enckell yritti saada ranskaksi pitämässään puheessa ymmärtämystä Suomelle, joka oli yksi suurimmista demokratian kannattajista ja ansaisti siksi raskaiden rauahanehtojen lievennyksen. Neuvostoliiton edustajat reagoivat tähän raivoissaan. Rauhansopimukseen sisällytettiin Moskovan välirauhan raskaat ehdot muuttumattomina.

Sodanjälkeinen suomalainen yhteiskunta

Sota hallitsi ja muokkasi täysin täällä vuosikymmentä. Sodanjälkeisenä kautena avioerojen määrä lisääntyi suuresti, etenkin kaupungeissa. Siihen oli erilaisia syitä. Monet nuoret olivat tavanneet toisensa lyhyinä loma-aikoina.

Het vredesverdrag van Parijs 1947

Op 15 oktober 1946 mocht de Finse delegatie haar pleidooi houden. Carl Enckell, minister van buitenlandse zaken probeerde, in het Frans, begrip te kweken voor Finland als een van de grootste voorstanders van democratie en daarom soelaas verdienende met betrekking tot de zware vredesvoorraarden. De Sovjetafgevaardigden reageerden hierop furieus. In het vredesverdrag werden de zware voorraarden van de Moskou-tussenvrede onverkort opgenomen.

De naoorlogse Finse maatschappij

De oorlog heeft dit decennium volledig beheerst en gevormd. In de naoorlogse periode steeg het aantal echtscheidingen sterk, vooral in de steden. Er waren hiervoor verscheidene redenen. Veel jonge mensen hadden elkaar ontmoet tijdens korte verlof-

perioden. De realiteit van het naoorlogse leven was zwaar en veel van deze huwelijken waren hier niet tegen bestendig. Veel van de 'oudere' huwelijken kwamen eveneens onder druk te staan. Voor veel terugkerende soldaten hadden de verschrikkelijke ervaringen aan het front niet alleen fysieke, maar ook diepe mentale wonden geslagen. Het resultaat was vaak nachtmerries, drankmisbruik en huiselijke geweld.

Het aantal oorlogsveduwen met hun kinderen was hoog. De opvang van deze groep vrouwen liet veel te wensen over. De inkomens waren mager en het pensioen eveneens. Als ze hertrouwden werd het pensioen na drie jaar ingetrokken. Het aantal weeskinderen bedroeg 50.000. Bij nieuwe verbintenissen kwamen deze kinderen vaak in een moeilijke situatie terecht.

Het openbare leven was zeer beperkt met een tekort aan alles. Het leven speelde zich af binnenshuis. Omdat er bijvoorbeeld een dansverbod was, was alleen het bruidspaar geoorloofd een wals te dansen, terwijl de gasten alleen mochten toekijken. In de praktijk werd de regel overtreden met kleine partijen thuis en andere 'veilige' plekken.

De inflatie was in de jaren 1945 en 1946 rondom de 50%. De Finse regering heeft in 1946 een devaluatie doorgevoerd; 'het geld werd geknipt'.

Toch, eind 1946 was Finland een vrij land. De gevolgen van de oorlogen waren overal zichtbaar. Echter, er was vertrouwen in de toekomst en de Finse 'sisu' zou weer voor een snelle maatschappelijke bloei zorgen.

Rune Frants

De schrijver is een Zweedssprekende Fin en emeritus hoogleraar medische genetica. Hij was bestuurslid en later voorzitter van de Vereniging Nederland-Finland in de periode 1987-1994.

Kirjoittaja on ruotsinkielinen suomalainen ja lääketieteellisen genetiikan emeritusprofessori. Hän oli Alankomaat-Suomi Yhdistyksen hallituksen jäsen ja puheenjohtaja vuosina 1987-1994.

4. De periode 1947-1957: Aanzet tot de Paasikivi-Kekkonen lijn

1947

Nadat het vredesverdrag in 1947 van kracht werd en de controlecommissie van de geallieerden (in de praktijk: van de Sovjet-Unie) vertrokken was, benoemde de Sovjet-Unie als nieuwe ambassadeur luitenant-generaal Savonenkov, die vicevoorzitter van de controlecommissie was geweest. Dit voedde in Finland de argwaan, dat de controlecommissie terug zou keren. En dat niet zonder reden. Al in februari had Stalin president Paasikivi een defensief verbond tussen de landen voorgelegd. Geruchten gingen de ronde doen van een staatsgreep en van niet

te controleren verkeer tussen de Sovjet-Unie en het westelijk van Helsinki gelegen militaire steunpunt Porkkala. In april werden in de crypte van de Domkerk wapens opgeslagen en het leger werd gemobiliseerd. Oorlogsschepen lagen in de Zuidhaven om het presidentiële paleis te verdedigen. Eind april keurde het parlement het 'Vriendschaps-, Samenwerkings- en Hulpverleningsverdrag' met de Sovjet-Unie goed. Maar de door Stalin voorgestelde tekst werd echter behoorlijk aangepast. Het onderscheidde zich duidelijk van de verdragen met de satellietstaten. Dit verdrag werd het icoon van

Pekka Säila

71

4. Aikakausi 1947-1957: Paasikiven-Kekkosen linjan alku

1948

Rauhansopimuksen tultua voimaan edellisenä vuonna ja liittoutuneiden (käytännössä Neuvostoliiton) valvontakomission poistuttua maasta lähetti Neuvostoliitto Suomeen uudeksi suurlähettilääksi kenraaliluutnantti Savonenkovin, joka oli toiminut valvontakomission varapuheenjohtajana. Tämä herätti Suomessa huolta 'valvontakomission paluusta'. Huoli ei ollut aiheeton. Jo helmikuussa Stalin esitti kirjeessään presidentti Paasikivelle puolustusliittoa maiden välille. Maassa liikkui huhuja kommunistien vallankaappausvalmisi-

teluista sekä epäilyttävästä liikenteestä Neuvostoliiton ja sen Helsingin länsipuolella sijaitsevan Porkkalan tukikohdan välillä. Suomi ei pystynyt lainkaan valvomaan tästä liikennettä. Huhtikuussa Helsingin poliisin aseet kerättiin tuomikirkon kryptaan ja armeijan valmiutta nostettiin. Sotalaivat seisovat Eteläsatamassa turvaamassa presidentin linnaa. Kuun lopussa eduskunta hyväksyi Neuvostoliiton kanssa tehdyн ystävyys-, yhteistyö- ja avunantopimuksen, joka oli saatu neuvoteltua varsin erinäköiseksi kuin Stalinin alkuperäinen ehdotus. Se poikkesi voimakkaasti Neuvosto-

de betrekkingen van Finland met de Sovjet-Unie, in ieder officieel document tot aan de val van de Sovjet-Unie vermeld. Eindeloos werd bij officiële onderhandelingen de interpretatie ervan besproken. Het verdrag voldeed, omdat het nooit in daad hoeft te worden omgezet. Eén keer was het bijna zover, tijdens de notacrisis in 1961, maar ook dat werd later meer gezien als pressiemiddel van de Sovjet-Unie op herverkiezing van president Kekkonen.

1948

Mei 1948 ontsloeg Paasikivi de communist Yrjö Leino, minister van Binnenlandse Zaken, op grond van een parlementaire motie van wantrouwen, toen 21 personen aan de Sovjet-Unie zouden worden uitgeleverd. Onder hen bevonden zich ook Finse staatsburgers, wat uitermate belastend was.

Bij de parlementsverkiezingen in juli leden de communisten een zware nederlaag en kwam er parlementair een burgerlijke meerderheid. Ook de sociaaldemocraten wonnen. Alles bij elkaar was dit een keerpunt naar normale tijden. Fagerholm vormde een sociaaldemocratische minderheidsregering, met een onafhankelijke minister.

In oktober ontbond het parlement de 'Rode Rijkspolitie'. Het was de communisten gelukt, die in handen te krijgen. Iedere werknemer daar was vroeger vanwege landverraad veroordeeld, in het hogere kader zelfs iedere derde. In plaats daarvan kwam de Veiligheidspolitie met minder bevoegdheden en personen met meer desbetreffende vakkennis.

Tijdens de oorlogsjaren had de Finse lutherse kerk haar positie behouden en ook in de jaren vijftig haakten er geen leden af.

Liiton satelliittimaidensa kanssa tekemistä sopimuksista. Tästä sopimuksesta tuli Suomen neuvostosuhteiden ikoni, joka mainittiin joka ikissä naapurin kanssa laaditussa virallisessa asiakirjassa aina Neuvostoliiton kaatumiseen saakka. Sopimuksen tulkinasta käytin maiden välillä loputonta taistelua jokaisen vierailun kommunikeaneuvotteluisissa. Sopimus kuitenkin täytti tehtävänsä Suomen kannalta hyvin, sillä sitä ei koskaan tarvittu. Ainoa läheltä piti – tilanne oli vuoden 1961 noottikriisi, joka sekä on myöhemmän historian kirjoituksen valossa yhä selvemmin osoittautumassa Neuvostoliiton painostukseksi presidentti Kekkosen uudelleenvalinnan puolesta.

Toukokuussa presidentti Paasikivi erotti kommunistisen sisäministeri Yrjö Leinon eduskunnan annettua hänelle epäluottamus-

lauseen 21 henkilön luovuttamisesta Neuvostoliittoon. Joukossa oli myös pari Suomen kansalaista, mikä oli erityisen raskauttavaa.

Eduskuntavaaleissa 1.-2.7.1948 kommunistit kokivat murskatappion ja eduskuntaan tuli porvarillinen enemmistö. Myös sosialidemokratit vahvistuivat. Kaiken kaikkiaan muutos oli selvä kohti normaaleja aikoja. Sosialidemokraatti K.A. Fagerholm muodosti sosialidemokraattien ja yhden sitoutumatoman ministerin vähemmistöhallituksen.

Lokakuussa eduskunta lakkautti 'punaiseksi valpoksi' kutsutun valtiollisen poliisin, jonka kommunistit olivat onnistuneet ottamaan haltuunsa. Joka kymmenes punainen valpon työntekijä oli ennen virkaan astumista tuomittu maanpetoksesta, ylimmästä päälystöstä joka kolmas. Punainen valpo korvattiin suppeammin valtaoikeuksin toimivalla suoje-

In 1960 was nog 92% van het volk lid van de kerk. De kerkvergadering van 1948 hield vast aan een strenge moraal. Bijvoorbeeld, dat een dominee zonder ernstige reden (meestal zwangerschap) een gescheiden persoon niet mocht hertrouwen. Bij de catechisatie werden jongeren aangespoord erover na te denken of dansen zondig was. Alcohol en bioscoopbezoek werden afgeraad.

De orthodoxe kerk, die door de oorlogen het merendeel van haar bezit verloren had en waarvan twee derde van haar leden hun geboortestreek had moeten verlaten, werd vanuit de Sovjet-Unie onder druk gezet. De kerk was bij de onafhankelijkheid onder het oecumenisch patriarchaat van Constantiopol gekomen. De Sovjet-Unie wilde de kerk weer terug onder Moskou. Maar de Finse kerk hield voet bij stuk en geleidelijk verbeterde de situatie.

De vaas 'Cantharel' van Tapio Wirkkala uit het jaar 1948. | Tapio Wirkkala kuuluiosa Kanttarelli-maljakko vuodelta 1948.

Tapio Wirkkala's legendarische Cantharel-vaas (zie foto) kwam in productie. Wirkkala is een bekende ontwerper en werd een leidende figuur in de moderne kunstindustrie. Hij won bij de triënnales van Milaan in 1951 en 1954 drie Grand-Prix-prijzen.

1949

President Paasikivi verleende in mei gratie aan alle in 1946 als 'oorlogsmisdadigers' veroor-

vostoliiton taholta. Kirkko oli itsenäisyuden alussa siirtynyt Konstantinopolin ekumeenisenvan patriarkaatin alaiseksi. Neuvostoliitto huijasi sen palaavan Moskovan patriarkaattiin. Kirkko piti pintansa ja tilanne hellitti vuoteen 1957 tultaessa.

Tapio Wirkkalan legendaarinen Kanttarelli-maljakko tuli tuotantoon. Wirkkala lienee Suomen kuuluisin muotoilija ja uudenaikaisen taideetoliisuuden johtava hahmo. Hän voitti Milanon Triennalessa sekä 1951 että 1954 kolme Grand Prix-palkintoa.

1949

Presidentti Paasikivi armahti toukokuussa kaikki 'sotasyyllisintä' Neuvostoliiton vaatimuksesta vuonna 1946 vankeuteen tuomitut Suomen sodanaikaiset poliittiset johtajat. Näiden joukossa olivat entinen tasavallan

deelde politici. Onder hen president Risto Ryti, oud-premier Linkomies en minister Tanner. Nog was het gevaar niet geweken. De communisten slaagden erin in juli in Noord-Finse fabrieken in Kemi een staking te organiseren, die tot geweld leidde. Stakers drongen de fabrieksgebouwen binnen en velen van hen trokken ondanks politieverbot naar de rivier om de op de vlotdam werkende stakingsbrekers te molesteren. Twee demonstranten kwamen om het leven en meer dan dertig werden gewond. Eén demonstrant werd neergeschoten, maar onderzoek achteraf bewees, dat het schot niet door een politieagent was afgevuurd.

De vastberadenheid van de regering, vooral van minister Simonen, wist de orde te herstellen en volgens historici was dit zo afdoende, dat de door de Sovjet-Unie gesteunde communisten later geen geweld meer gebruikten om de staatsmacht uit te dagen.

Risto Ryti, president van Finland in de periode 1940-1944. | Risto Ryti, Suomen presidentti vuosina 1940-1944.

presidentti Risto Ryti, entinen pääministeri Edwin Linkomies ja entinen ulkoministeri Väinö Tanner. Vaara ei ollut vielikään ohitse. Kommunistit onnistuivat heinäkuussa aikaansaamaan Pohjois-Suomessa Kemi Oy:n tehtailla laajan lakon, joka johti väkivaltaisuukseen. Lakkolaiset tunkeutuivat väkivalloin tehtaan konttoriin ja lähes 2.000 lakkolaista lähti poliisin kielosta välittämättä joelle tarkoituksenaan käydä uittopadolla työskentelevien lakkorikkureiden kimppuun. Poliisi ampui varoituslaukauksia. Kahakassa kuoli kaksi mielenosoittajaa ja kaikkaan yli 30 poliisia ja mielenosoittajaa loukkaantui. Yksi mielenosoittajista ammuttiin, mutta myöhempää tutkinta osoitti, ettei laukausta ammuttu poliisin aseella. Hallituksen, ja erityisesti sosialidemokraattisen sisäministeri Aarre Simosen päätäväisyys järjestyksen

palauttamisessa on myöhemmän historiankirjoituksen valossa vaikuttanut ratkaisevasti siihen, etteivät Neuvostoliiton tukemat komunistit enää tämän jälkeen pyrkineet haastamaan valtiovaltaa väkivaltaisiin yhteenottoihin.

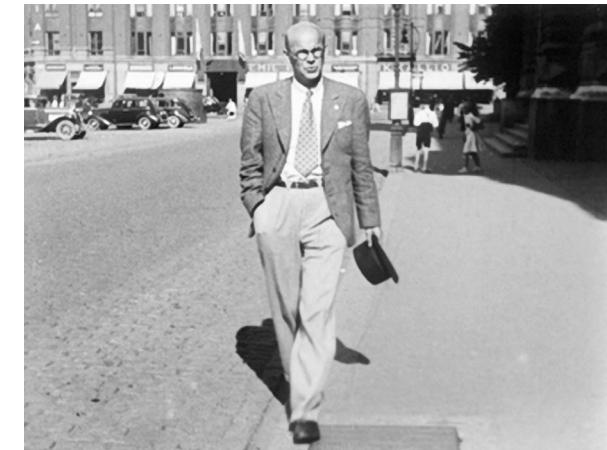
1950

Suomen suhteet Neuvostoliittoon olivat edelleen viileähköt etenkin 'sotasyylisten' armahtamisen johdosta. Helmikuun 15. päivänä pidetyissä tasavallan presidentin valitsijamiesvaaleissa saa konservatiivien ja liberaalien ehdokkaana oleva istuva presidentti J.K. Paasikivi heti ensimmäisessä äänestyksessä enemmistön äänistä. Maalaisliiton Urho Kekkonen sai 62 ääntä ja kommunistien SKDL:n Eino Pekkala 67 ääntä. Paasikivi tarjosi pääministerin paikkaa Kekko-

1950

De Finse betrekkingen met de Sovjet-Unie bleven koel, vooral vanwege de amnestie van de 'oorlogsmisdadigers'. Bij de presidentiële verkiezingen kreeg de zittende president Paasikivi al bij de eerste ronde een meerderheid van 171 stemmen. Urho Kekkonen van de Agrarische Partij kreeg 62 en Pekkala van de communistische partij 67 stemmen. Paasikivi benoemde Kekkonen tot premier, die een regering van Agrarische Partij, liberalen en Zweedse Volkspartij vormde. Een meerderheidsregering zat er niet in, want de sociaaldemocraten wilden niet samen met de communisten in één regering zitten. Daarom bleven beide partijen buiten spel. De eerste regering van Kekkonen werd op 17 maart bediend.

Finland erkende op 13 januari als eerste westerse land de Chinese volksrepubliek.

Urho Kekkonen, hier nog als jonge advocaat in de jaren 30. Hij werd in 1956 gekozen tot president en zou de langstzittende president van Finland worden (tot 1981). | Kuvaasa Urho Kekkonen nuorena asianajajana 1930-luvulla. Hänet valittiin tasavallan presidentiksi vuonna 1956, ja hänenä tuli vuoteen 1981 ulottuneen kauden ansiosta Suomen pitkäaikaisin presidentti.

Handelsbesprekkingen met de Sovjet-Unie begonnen in april. Daarbij werd een vijfjarig

selle, joka kokosi vähemmistöhallituksen, jossa istuivat maalaisliitto, edistyspuolue (liberaalit) ja ruotsalainen kansanpuolue. Enemmistöhallituksen muodostaminen ei onnistunut, koska sosialidemokraatit eivät halunneet samaan hallituukseen komunistien kanssa. Vallitsevissa suhdanteissa molemmat jätettiin ulkopuolelle. Tämä Kekkonen ensimmäinen hallitus nimitti virkaansa 17. maaliskuuta.

Suomi tunnusti 13.1. ensimmäisenä länsimaana Kiinan kansantasavallan.

Kauppaneuvottelut Neuvostoliiton kanssa alkoivat huhtikuussa. Niissä sovittiin maiden välisen kaupan viisivuotisesta runko-ohjelmasta, joka merkitsi jatkuvuutta Suomen viennille, kun sotakorvaukset olivat jo loppusuoralla. Neuvostoliitto kutsui pääministerin vierailulle juhlistamaan sopimuksen allekir-

joitusta. Näin luotiin pohja sodanjälkeisen ajan poliittisen dogmin 'Paasikiven linjan' muuttumiselle kohtapuoliin 'Paasikiven-Kekkosen linjaksi'.

Hallitus lopetti toukokuun alussa alkaneen veturimesten lakan määräಮällä miehet armeijan ylimääräisiin kertausharjoituksiin, tehtävänään kuljettaa junia. Tämä on ainoa kerta, kun tällaista keinoa on Suomen historiassa käytetty.

Kansainvälistä huomiota herätti atomivakooja Bruno Pontecorvon loikkaus Neuvostoliittoon Suomen kautta ja kahden virolaisen pakolaisen kiinniotto ja myöhempä kohtalo. Suomella oli koko kylmän sodan ajan ongelmia suhtautumisessa itä- ja etelärajan yli tuleviin pakolaisiin, joita Neuvostoliitto säännöllisesti vaati palautettavaksi.

President Mannerheim in gesprek met premier Juho Kusti Paasikivi en zijn vrouw Alli. | Presidentti Mannerheim keskustelemassa pääministeri Juha Kusti Paasikiven ja rouva Alli Paasikiven kanssa.

1951

Suomen marsalkka Mannerheim kuoli 28.1. Lausannessa, Sveitsissä. Joitakin vuosia sitten toimitetussa yleisöäänestyksessä kaikkien aikojen suurimmaksi suomalaiseksi valittu Mannerheim oli syntynyt 1867. Suvun

gedragslijn met vluchtelingen uit de Sovjet-Unie. Die eiste regelmatig hun terugkeer.

1951

Maarschalk Mannerheim stierf op 28 januari 1951 in het Zwitserse Lausanne. In 2004 is hij gekozen tot de grootste Fin aller tijden. Mannerheim werd in 1867 geboren. Een voorvader verhuisde in de zeventiende eeuw van Noord-Duitsland naar Zweden. Tot voor kort dacht men in Finland dat hij uit Nederland kwam. Een van de nazaten van deze voorvader verhuisde naar Finland.

Mannerheims militaire carrière in het tsaristische Rusland is succesvol geweest. Van 1906 tot 1908 verkende hij onder het mom van research als 'spion' volken en landschappen van Midden-Azië en China. Meegebrachte voorwerpen en veel fotografisch materiaal

vormen hedendaags onmisbaar onderzoeks-materiaal over verloren gegane culturen.

Als vijftigjarige keerde Mannerheim na de Oktoberrevolutie naar Finland terug en werd benoemd tot opperbevelhebber van het Witte leger. Tijdens de Winter- en Vervolgoorlog was hij opperbevelhebber van het Finse leger. Hij was van 1944 tot 1946 president. Om gezondheidsredenen trad hij op 78-jarige leeftijd terug.

De auteur van dit artikel stond als zesjarige met zijn moeder in de honderden meters lange rij, om in de Domkerk een tulpen op de sarcofaag van Mannerheim te leggen. Door middel van dit stilte eerbetoon aan 's lands held toonden de Finnen de Sovjet-Unie hoe zij dachten en waar hun sympathie lag.

De regeringen van Kekkonen wisselden elkaar snel af. Het waren meerderheidsregeringen van Agrarische Partij, sociaaldemo-

Het ruiterstandbeeld van maarschalk Mannerheim in Lahti, gebeeldhouwd door Veikko Leppänen (1959). | Kuvanveistäjä Veikko Leppänen veisti määrä marsalkka Mannerheimin ratsastajapatsas Lahdessa vuodelta 1959.

craten en de Zweedse Volkspartij. Kekkonen was behalve premier ook minister van Buitenlandse Zaken.

kantaisä muutti 1640-luvulla Saksasta Ruotsiin, mistä osa sukua siirtyi edelleen Suomeen. Suvun uskottiin pitkään olevan peräisin Alankomaista, jossa sen jäseniä oli myös asunut. Mannerheim teki menestyksekään sotilasuran keisari-Venäjällä. Hän suoritti vuosina 1906-08 tieteelliseksi naamiodun tiedusteluretken Keski-Aasiaan ja Kiinaan tehden tarkkoja havaintoja maantieteestä ja kangoista. Hänen tuomansa esineet ja etenkin hänen ottamansa suuri määrä valokuvia muodostavat tänä päivänä korvaamattoman tutkimusaineiston kadonneista kulttuureista. Lokakuun vallankumouksen jälkeen Mannerheim palasi 50-vuotiaana Suomeen ja nimittiin valkoisen armeijan ylipäälliköksi. Hän toimi Suomen armeijan ylipäällikkönä talvisodassa 1939-40 ja jatkosodassa 1941-44. Sykskuun 1944 aselevon jälkeen

Mannerheim toimi vielä vuosina 1944-46 tasavallan presidenttinä, mistä tehtävästä hän luopui terveydellistä syistä kesken kauden 78-vuotiaana. Tämän kirjoittaja jonotti kuusivuotiaana äitinsä kanssa satojen metrien pituisessa jonossa saadakseen tulppaanin Mannerheimin sarkofagille Helsingin Suurkirkossa (sittemmin Tuomiokirkko). Tämä kunianosoitus maamme sankarille oli samalla hiljainen viesti Neuvostoliitolle suomalaisista todellisista ajatuksista ja sympatioista.

Urho Kekkonen muodosti toisen hallituksensa. Enemmistöhallituksen kuului ministeriteitä maalaisliitosta, sosialidemokraateista sekä ruotsalaisesta kansanpuolueesta. Hallituksset vaihtuivat tiuhaan. Kekkonen hoiti pääministerin tehtävän ohella myös ulko-ministerin salkkuja.

Tärkeitä hyödykkää, kuten kivihiiltä, jouduttiin edelleen säänöstelemään. Polttopuu vapautettiin heinäkuussa hintasäännöstellä, mutta meijerivoi palautettiin säännöstellyn syyskuussa. Koko sodanjälkeisen ajan muutamin tauoin vallinnut jyrkkä inflaatiokeräys saatiin ensi kertaa hallintaan syksyllä, kun etupiirit sopivat keskenään laajasta vakauttamisohjelmasta. Valtion velka kääntyi ensi kertaa sodan jälkeen laskuun.

Ensimmäiset liikennevalot syttyivät Suomessa 4.10. Helsingissä.

Armi ja Viljo Ratia perustivat Marimekon.

Ensimmäinen Aku Ankka – lehti ilmestyi joulun alla. Lehden levikki on Suomessa väkilukuun suhteutettuna edelleen maailman suurin. Alankomaissa lehti on lähes yhtä suosittu.

Een van de beroemde stoffen van Marimekko (Amfora, Maija Isola, 1949). | Yksi Marimekon kuuluisista kankaista (Amfora, Maija Isola, 1949).

Belangrijke goederen als steenkool werden nog steeds gereguleerd. In september was boter weer op de bon. Finland kreeg de jarenlan-

ge inflatie in de greep, toen de belangengroepen onderling een stabiliseringssprogramma goedkeurden. Ook de rijksschuld werd minder. Op 4 oktober werden de eerste verkeerslichten in Helsinki in gebruik genomen.

Marimekko werd door Armi Ratia opgericht. In december verscheen het tijdschrift Donald-Duck voor het eerst in het Fins. Nog steeds is de oplage per kop van de bevolking het grootst in de hele wereld. In Nederland is het blad bijna even populair.

1952

Het eerste naoorlogse lijnschip, de 'Aallotar', arriveerde in Helsinki, waarmee lijnverkeer tussen Helsinki en Stockholm vanaf het 'Olympiapaviljoen' van start ging.

Armi Kuusela werd in Long Beach (Californië) tot Miss Universe gekozen. Dat heeft het

1952

Ensimmäinen sodan jälkeen valmistunut uusi matkustajalaiva 'Aallotar' saapui 17.6. Helsinkiin aloittaakseen reittiliikenteen Tukholmaan Helsingin uudesta 'Olympiapaviljongista'.

Suomen Armi Kuusela valittiin 29.6. Miss Universumiksi Long Beachissa, Californiasa. Tämä nosti merkittävästi suomalaisen itsetuntoa. Hyvistä uutisista oli vuosikausia ollut pulaa.

Helsingissä pidettiin modernin historian XV kesäolympialaiset 19.7.-2.8. Olympialaiset oli ollut tarkoitus järjestää Suomessa jo vuonna 1940, mutta toinen maailmansota esti ne. Kisoihin osallistui 69 maata. Korkeiden vieraiden joukossa oli Alankomaiden prinssi Bernhard. Neuvostoliitto osallistui olympialaisiin ensimmäistä kertaa ja Saksa

De eerste modeshow van Marimekko (1951). | Marimekon ensimmäinen muotinäytös (1951).

(yhteisellä joukkueella) ensi kertaa sodan jälkeen. Suomi sai yleisurheilun ainoan mitalinsa keihäänheitossa (pronssi), mutta meilonnassa, painissa ja nyrkkeilyssä yhteensä peräti kuusi kultamitalia.

zelfbewustzijn van de Finnen goed gedaan. Positief nieuws was er toen nog zo weinig.

In Helsinki vond de vijftiende zomerolympiade plaats. Die was al voor 1940 gepland, maar de oorlog kwam er tussen. 69 landen namen hieraan deel. Onder de gasten bevond zich ook prins Bernhard met zijn oudste dochters. Voor de eerste keer nam de Sovjet-Unie en het naoorlogse Duitsland aan de Olympiade deel. Bij atletiek won Finland slechts bij het speerwerpen een bronzen medaille, maar bij kanoën, worstelen en boksen maar liefst zes goud.

Het nieuwe vliegveld Seutula bij Helsinki werd vanwege de Olympiade in de zomer geopend. Pas later in het jaar begonnen de normale lijnvluchten.

In september werd het laatste deel van de oorlogsschadevergoeding, een schoener, aan de Sovjet-Unie overhandigd. Hiermee

Olympialaisten liikenteeseen tarpeellinen Helsingin uusi lentoasema Seutula avattiin olympialiikenteelle kesäkuussa. Reittiliikenteelle kenttä avattiin 25.10.

Syyskuun 18. päivänä luovutettiin Neuvostoliitolle viimeinen sotakorvauskunari, joka samalla oli sotakorvausten viimeinen erä. Sotakorvaukset olivat jättiläismäinen urakka, koska Neuvostoliitto vaati etupäässä konepaja- ja laivanrakennusteollisuuden tuotteita, joita varten Suomi joutui rakentamaan kokonaan uuden teollisuuden. Rautateitse kuljetettiin lähes 344.000 junanvauullista korvaustuotteita.

Tasavallan ensimmäinen presidentti K.J. Ståhlberg kuoli 22.9. Hän oli tehnyt merkittävän työn laillisuuden puolustajana jo venäläis-aikana ja oli merkittävästi vaikuttanut Suomen tasavaltaisen hallitusmuodon valmisteluun.

Het ontsteken van het Olympisch vuur tijdens de Olympische Zomerspelen in Helsinki in 1952 door de legendarische Paavo Nurmi. | Leegendaarin Paavo Nurmi sytyttämässä olympiatulta vuoden 1952 kesäolympialaisissa Helsingissä.

werd een gigantisch karwei afgesloten, te meer omdat de Sovjet-Unie vooral producten van machine- en scheepsbouw eiste, waardoor Finland volledig nieuwe indus-

Armi Kuusela, Miss Universe 1952, in gesprek met de winnaars van de Jussi-filmprijzen in 1952, Tauno Palo en Mirjami Kuosmanen. | Armi Kuusela, vuoden 1952 Miss Universe, keskustelemassa samana vuonna Jussi-patsaan saaneiden näyttelijöiden Tauno Palon ja Mirjami Kuosmasen kanssa.

Maailman voimakkain jäänmurtaja Voima laskettiin 27.11. vesille Helsingissä.

Ensimmäinen suomeksi käännetty Tove Janssonin Muumi-kirja ilmestyi.

Ijsbreker Voima (foto Arctia). | Jäämurtaja Voima (kuva: Arctia).

triële activiteiten moest opbouwen. Bijna 344.000 treinwagens met goederen zijn naar de Sovjet-Unie vervoerd en er werden 514 schepen gebouwd.

Finlands eerste president, K.J. Ståhlberg, stierf op 22 september. Hij had zich nog tijdens de Russische tijd ingezet als verdediger van het bestaansrecht van de Finse republiek en heeft op de Finse staatsvorming veel invloed gehad.

's Werelds sterkste ijsbreker, de Voima, werd te water gelaten.

Viranomaisten ilmoitus mahdollisesta voin kaupan säännöstelytarpeesta aiheutti ostopaniikin 12.12.

Yli puolet suomalaisista oli vielä vailla vesijohtoa ja viemäriä.

1953

Ilmavoimat saivat 22.1. kolme ensimmäistä suihkuhävittäjäänsä, kun Englannista ostettut De Havilland Vampire-koneet laskeutuivat Poriin. Suomen kansallinen lento-yhtiö Aero Oy (Finnair) sai 15.2. ensimmäisen sodan ja jälkeen rakennetun modernin matkustajalentokoneensa, Convair 340:n. Tähän asti oli jouduttu tulemaan toimeen käytettyinä ostetuilla sodanaikaissilla DC-3-koneilla. Convairissa oli yhtenä uutuutena paineistettu matkustamo, joten se pystyi lentämään korkeammalla kuin aiemmat ko-

Het eerste Moemboek van Tove Jansson in het Fins verscheen.

Het officiële bericht dat de boter weer ge-rantsoeneerd zou worden veroorzaakte op 12 december een ware kooppaniek.

Bijna de helft van de Finse gezinnen had nog geen waterleiding of rioolafvoer.

1953

De luchtmacht kreeg zijn eerste straaljaegers, toen de in Engeland gekochte De Havilland-Vampire's in Pori landden. Finlands nationale luchtvaartmaatschappij Aero/Finnair kreeg haar eerste moderne passagiersvliegtuig, de Convair-340. Tot dan hadden ze het moeten doen met tweedehands DC3's. Convair had als noviteit een drukcabine voor passagiers, zodat hoger vliegen mogelijk werd. Dat was passagiersvriendelijker en sneller.

neet. Tämä lisäsi matkustusmukavuutta ja nopeutta.

Valtioneuvosto myönsi 11.2. Alankomaiden tulvakatastrofissa häätäen joutuneiden avustamiseksi 50 miljoonaa markkaa. Tällä summalla toimitettiin Alankomaihin puutaloja, kuitulevyjä ja puutavaraa. Vuonna 2003 Alankomaissa pidetyssä 50-vuotismuistojuhlassa Suomelle annettu tunniakirja on tunniapaihalla Haagin suurlähetystön seinällä. Joitakin puutaloista on vielä tänä päivänä asumiskäytössä.

Länsi-Saksan kaupallinen edustusto aloitti toimintansa Helsingissä maaliskuussa. Täysiä diplomaattisia suhteita jouduttiin odottamaan 1970-luvulle.

Vuoden aikana järjestettiin uuden asevelvollisuuslain nojalla useissa joukko-osastoissa ensimmäiset reservin kertausharjoitukset sodan jälkeen.

De ministerraad verstrekte voor hulp aan de Nederlandse watersnood 50 miljoen mark. Voor dit geld werden houten huizen en scholen, en ander houtmateriaal geleverd. Bij de herdenking ervan in 2003 werd een oorkonde aan Finland overhandigd, die een ereplaats in de Haagse ambassade heeft gekregen. Sommige Finse huizen staan er nog steeds.

In maart opende de West-Duitse handelsvertegenwoordiging haar deuren in Helsinki. Volledige diplomatische betrekkingen tussen de Duitse Bondsrepubliek en Finland moesten echter wachten tot in de jaren zeventig. Op basis van de nieuwe dienstplichtwet werden de eerste reservistenoefeningen na de oorlog georganiseerd.

In september werd in Helsinki het beeld van de dichter Eino Leino van beeldhouwer Lauri Leppänen onthuld.

Syyskuussa paljastettiin Helsingin Pohjoisesplanadilla kuvanveistäjä Lauri Leppäsen tekemä Eino Leinon patsas.

Korean sodan aiheuttaman noususuhdanteen hiipuminen johti Suomessa taloudelliseen taantumaan, kun tilanteeseen ei ollut millään tavoin varauduttu.

Urho Kekkonen muodostti neljänneksi halituksensa (vähemmistö). Oppositio kaatoi hallituksen vain 132 päivän jälkeen. Tilalle tuli Suomen Pankin pääjohtaja Sakari Tuomi-jojan johtama virkamieshallitus. Presidentti Paasikivi päätti 8.12. hajottaa eduskunnan ja määrätä uudet vaalit maaliskuuki.

1954

Kahvin säännöstely loppui 1.3. Sitä oli jo aiemmin yritytty osittain purkaa myymällä ostokorttiennosten ohella ns. verokahvia,

Het Eino Leino-standbeeld aan de Esplanade in Helsinki, gebeeldhouwd door Lauri Leppänen, voltooid in 1953. | Kuvanveistäjä Lauri Leppänen veistämä Eino Leino-patsas Esplanaa-dilla vuodelta 1953.

joka oli kallista korkean veron johdosta. Kovan kulutuksen vuoksi sekä oli palautettava säännöstelyyn lokakuussa 1950. Ensimmäinen kahvilaiva sodan jälkeen oli saapunut Suomeen helmikuussa 1946. Sen matkaa oli Etelä-Amerikasta alkaen seurattu tiedotusvälineissä kuin suurta urheilutapahtumaa.

Suomen ensimmäinen langaton televisiolähetyks tapahtui Helsingin teknillisen korkeakoulun radiolaboratoriosta 24.5. Tekniikan edistämisiätiön TES-TV aloitti seuraavana vuonna säännölliset lähetystöt. Valtiollinen Yleisradio oli ilmoittanut, ettei televisio ole Suomessa ajankohtainen. Se yllättettiin kirjamaisesti 'housut kintuissa' ja ryhtyi kiireellä valmistelemaan omia lähetyskäsiä. Yleisradio koelähetystöt saatiin käyntiin vuonna 1957 ja säännöllinen lähetystoiminta alkoi 1.1.1958.

De Korea-oorlog veroorzaakte een economische recessie.

Kekkonens vierde regering en ook een erop volgende zakenkabinet bleken niet levensvatbaar. President Paasikivi besloot in december het parlement te ontbinden en voor maart 1954 nieuwe verkiezingen uit te schrijven.

1954

De koffiebonnen werden weer afgeschaft. Eerder was al geprobeerd, de schaarse koffie via belasting duurder te maken (zodat er minder gekocht zou worden), maar dat had niet geholpen, met het gevolg dat in 1950 de koffie weer op de bon ging. Het eerste schip met een lading koffie was in Finland in 1946 gearriveerd. Die scheepsreis werd van Zuid-Amerika af in de media als een groot sportevenement op de voet gevolgd.

Viranomaismistelut sodan katkaiseman Saimaan kanavan saamiseksi uudelleen käyttöön alkoivat. Myös keväällä 1958 umpeutuvan YYA-sopimuksen jatkamisen valmistelut (pyrkimys täsmennää sanontoja niin, että aloite sotilaallisesta avusta olisi selkeästi yksin Suomella) sekä Suomen pyrkimys YK:n jäseneksi olivat presidentti Paasikiven pöydällä.

Maaliskuussa pidetyissä ennenaikeisissa eduskuntavaaleissa ei puolueiden valtasuhdeissa tapahtunut mainittavia muutoksia. Eduskunnan porvarillinen enemmistö pieneeni yhdellä paikalla, ollen nyt 103. Presidentti Paasikivi pohti päiväkirjassaan, oliko Suomen kansa vähälähjainen, kun se antoi tällaisen kannatuksen kommunisteilleen. Hallitusneuvottelut olivat vaikeat. Lokakuun 20. päivänä presidentti nimitti uuden maalaisliiton ja sosiaaldemokraattien hallituksen, jonka pää-

De eerste draadloze tv-uitzending geschiedde in het laboratorium van de Technische Hogeschool van Helsinki. De publieke omroep vond tv toen nog niet relevant, toch moest de Finse omroep al snel met hangende pootjes toegeven dat ze dit verkeerd ingeschat hadden en in allerijl eigen uitzendingen produceren. Na proefuitzendingen in 1957, werd per 1 januari 1958 regelmatig uitgezonden.

Het opnieuw in gebruik stellen van het tijdens de oorlog geblokkeerde Saimakanaal werd gepland. Ook de verlenging van het alopende 'Vriendschaps-, Samenwerkings- en Hulpvereningsverdrag' (YYA-verdrag) met de Sovjet-Unie, waarbij Finland vooral benadrukte dat militaire hulpverlening alleen op eigen initiatief mocht plaatsvinden, werd voorbereid. Voorts lag de aanvraag van het lidmaatschap bij de VN bij president Paasikivi op zijn bureau.

ministeriksi tuli Kekkonen ja ulkoministeriksi Virolainen. Tämän Kekkosen jo viidennen hallituksen ikä oli jäädä lyhyeksi. Presidentti Paasikivi taivutteli kuitenkin hallituksen jatkamaan. Kekkonen ilmoitti pian saaneensa aikaan sovun valtalain jatkosta vuodeksi pienin muutoksin. Kekkosen hallituksen talouspolitiikka johti palkansaajien verorasitukseen kasvuun, kun taas maanviljelijöiden osuus oli alle 10 prosenttia verokertymästä.

Pääjohtaja Tuomioja siirtyi suurlähettilääksi Lontooseen.

Syksyllä ilmestyi Finlaysonin tehtaan laitosmiehenä Tampereella työskentelevän Väinö Linnan osittain omakohtaisiin kokemuksiin perustuva sotaromaani 'Tuntematon Sotilas'. Teoksesta, joka peilailee rivimiesten tuntoja Suomen jatkosodassa 1941-44, tuli kansallinen suurteos. Teoksesta tehty eloku-

De voortijdige parlementsverkiezingen van maart brachten geen noemenswaardige verandering in de machtsverhouding tussen de partijen. De niet-socialistische meerderheid bleef krap. President Paasikivi vroeg zich in zijn dagboek af, of het Finse volk zo zwakbegaafd was, dat het de communisten zoveel steun gaf. Uiteindelijk werd een regering van Agrarische Partij en sociaaldemocraten tot stand gebracht, met naast premier Kekkonen Johannes Virolainen als minister van buitenlandse zaken. Ondanks nieuwe problemen vroeg Paasikivi aan Kekkonen om als premier verder te gaan. De economische politiek van zijn regering betekende wel meer belasting voor werknemers, terwijl het belastingaandeel van land- en bosbouw onder de tien procent bleef.

Sakari Tuomioja werd Fins ambassadeur in Londen.

va esitetään edelleen televisiossa jokaisena itsenäisyyspäivänä.

Mika Waltarin menestysromaaniin 'Siuhe Egyptiläinen' perustuva amerikkalainen elokuva tuli levitykseen. Valitettavasti elokuva ei yltänyt romaanin tasolle, vaikka ohjaajana oli maineikas Michael Curtiz.

1955

Lähestyvä presidentinvaalit alkoivat hermostuttaa Neuvostoliittoa. Suurlähettiläs Lebedev kävi 4.6. esittämässä presidentti Paasikivelle toivomuksen, että hän jatkaisi virassa. Paasikivi oli ehdotuksesta kovin imarreltu, mutta selosti silti suurlähettiläälle suomalaisen demokratian perusteita. Paasikiven pääväkirjojen mukaan Kekkonen esitti hänelle jo 4.6.1955, että presidentin toimikautta jatketaisiin 2-3 vuotta eduskunnan säätämällä

De eerste tv-uitzending, kerst 1957. | Ensimmäinen televisiolähetys jouluna 1957.

In de herfst verscheen de op eigen ervaring gebaseerde bestseller 'De onbekende soldaat' van Väinö Linna, fabrieksarbeider bij Finlayson in Tampere. Dit 'nationale epos' weerspiegelt gevoelens van de frontsoldaten tijdens de Vervolgoorlog. Bij iedere viering van Onafhankelijksdag wordt de filmversie ervan op de tv uitgezonden.

poikkeuslaila. Kekkonen otti asian esille myös eduskuntaryhmien kanssa, ehdottaen niille täytäntä kuutta vuotta. Hän sai täystyrmäyksen.

Neuvostoliiton hallussa olevan Porkkalan tukikohdan palauttamista koskevat keskustelut olivat vuotaneet julkisuuteen ja aiheuttivat toiveikasta keskustelua myös rajamuutosta luovutetussa Karjalassa. Suurlähettiläs Lebedev toi presidentille 17.8. presidentti Voroshilovin kirjeen, jossa ilmoitettiin, että Neuvostoliitto voisi luopua Porkkalasta.

Syyskuun alussa oli hollantilaisissa, sveitsiläissä ja saksalaissä lehdissä villejä juttuja eniten suomalaisten upseerien vallankaappausuunnitelmasta, tarkoituksena ulkopoliittikan muuttaminen, Natoon liittyminen ja Viipurin valloittaminen. Nämä uutiset olivat tietenkin täysin tuulesta temmattuja. Presidentti Paasikivi matkusti valtuuskuntineen Moskovaan.

Ex-president Juho Kusti Paasikivi en de nieuwe president Urho Kaleva Kekkonen inspecteren de Finse erecompagnie in het begin van 1956. | Entinen presidentti Juho Kusti Paasikivi ja uusi presidentti Urho Kaleva Kekkonen tarkastamassa kunniakomppaniaa alkuvuonna 1956.

De wat tegenvallende Amerikaanse filmversie door Michael Curtiz van Mika Waltari's 'Siuhe de Egyptenaar' kwam in roulatie.

1955

Bij het naderen van de presidentverkiezingen uitte Sovjetambassadeur Lebedev de

Matkasta tuli historiallinen. Neuvostoliitto vahvisti luovuttavansa Porkkalan. YYA-sopimusta pidennettiin 20 vuodella. Neuvostoliitto lupasi 'pitää mielessään' Suomen jo pitkään vireilläölleen anomuksen päästää YK:n jäseneksi. Jäsenyys oli juuttunut itä-länsi-konfliktiin uusista jäsenistä. Karjalan rajoja ei otettu viralliseen keskusteluun, koska Neuvostoliitto oli ilmoittanut, ettei niistä voida neuvotella. Eduskunta hyväksyi Suomen liittymisen Pohjoismaiden Neuvostoon ja Suomi hyväksyttiin YK:n jäseneksi 15 muun valtion kanssa.

1956

Porkkala luovutettiin Suomelle 25.1. Suomalaiset joukot marssivat alueelle, joka oli 12 vuoden ajan ollut uhka Suomen itsenäisyydelle. Porkkalan rajalta Helsinkiin oli matkaa vajaat 20 kilometriä.

wens aan Paasikivi, of hij niet aan kon blijven als president. Paasikivi was door het voorstel gevleid, maar maakte Lebedev duidelijk dat zoets tegen de democratische beginselen van Finland zou zijn. Volgens de dagboeken van Paasikivi stelde Kekkonen eerder al voor, de ambtstermijn van de president met een paar jaar te verlengen, via een uitzonderingswet. Kekkonen besprak dit met de staatsraad, maar kreeg daar nul op het rekest.

Onderhandelingen over de teruggeven van Porkkala als steunpunt van de Sovjet-Unie leken uit en deden de discussie over teruggeven van het verloren gebied in Karelië opvlammen. Lebedev overhandigde Paasikivi in augustus een brief van president Voroshilov, waarin bericht werd, dat de Sovjet-Unie afstand deed van Porkkala. In de internationale pers werd het gerucht verspreid, dat een groep ex-officieren een revolutie plande

met het doel om de buitenlandse politiek te veranderen, lid te worden van de NAVO en Viborg te heroveren. Dit gerucht was volledig uit de lucht gegrepen, maar een legatie onder Paasikivi ging wel naar Moskou. Daar werd overeengekomen dat Porkkala teruggegeven zou worden en dat het YYA-verdrag met 20 jaar verlengd zou worden. Ook ging de Sovjet-Unie ermee akkoord, dat Finland lid zou worden van de VN. Maar de Sovjet-Unie deelde mee, dat over Karelië niet gediscussieerd kon worden. Eind oktober werd Finland lid van de Noordse Raad en werd bovendien in december met 15 andere staten geaccepteerd als lid van de VN.

1956

Op 25 januari werd Porkkala aan Finland teruggegeven. Finse troepen marcheerden het gebied binnen, dat 12 jaar lang een bedrei-

ging voor de onafhankelijkheid van Finland had gevormd. De afstand tussen Helsinki en Porkkala bedroeg slechts 20 kilometer!

De meest dramatische presidentsverkiezingen uit de Finse geschiedenis vonden op 15 februari plaats. Bij de eerste ronde kregen Kekkonen van de Agrarische Partij en Fagerholm van de socialisten de meeste stemmen. Bij de tweede ronde verleidden de burgerlijke partijen de zittende president Paasikivi mee te doen. Hij was de grootste bedreiging voor Kekkonen. Kekkonen kreeg toen steun van de communisten. Uiteindelijk won Kekkonen het met 151 tegen 149 stemmen van Fagerholm. Tot nu toe wordt erover gespeculeerd, wie die beslissende stem heeft afgegeven.

Op 1 maart, toen Kekkonen in functie trad, begon in Finland een algemenestaking. Hier achter zat de centrale vakbond, die beduidend hogere looneisen stelde. De

Juha (1956)

Annikki Tähti.

prijs- en loonregelingen waren het jaar ervoor geannuleerd en de prijzen van levensmiddelen stegen alsmaar. De gemoederen waren al door de presidentsverkiezingen verhit en stoorden de onderhandelingen. Relletjes en onrust waren aan de orde van de dag. Na 19 dagen hield de staking op, maar de economische nawerking ervan en de vergiftiging van de werksfeer erdoor hielden nog lang aan. Een meerderheidsregering

onder Fagerholm van socialisten, liberalen en de Zweedse Volkspartij trad begin maart aan. In december stierf president Paasikivi. Ook president Ryti stierf in oktober. Hij had als premier de zware taak van de Winteroorlog gedragen en als president die van de Vervolgoorlog.

De eerste Finse breedbeeld (Agfascop) kleurenfilm, 'Juha', van cineast Särkkä kwam in november in de roulatie.

In december vertrokken de eerste Finse VN-vredessoldaten, 250 man, naar het crisisgebied rond het Suezkanaal.

1957

Het tot dan toe ernstigste treinongeluk gebeurde in maart in Kuurila, op het traject Toijola-Hämeenlinna. Twee passagierstreinen botsten op elkaar, er vielen 26 doden en 48 gewonden.

Joulukuussa lähti ensimmäinen suomalainen YK-rauhanturvaajien joukko-osasto, 250 miestä, Suezin kriisialueelle.

1957

Suomen tähänastisen historian vakavin junan onnettomuuks tapahtui 15.3. Kuurilassa, Toijalan ja Hämeenlinnan välisellä rataosuudella. Kahden matkustajajunan törmäyksessä kuoli 26 ja loukkaantui 48 henkilöä.

Sodanaikainen ulkoministeri ja Neuvostoliiton painostuksesta 'sotasyyllisenä' vankeuteen tuomittu Väinö Tanner palasi sosialidemokraattisen puolueen johtoon voittettuaan Fagerholmin äänin 95-94. Tästä alkoi puolueen vuosia kestänyt hajoaminen kahteen puolueeseen, Väinö Leskisen johtamiin 'asevelisosialisteihin' ja Emil Skogin johtamiin vasemmistosocialisteihin. Fagerholmin

hallitus kaatui. Koko maa ajautui Neuvostoliiton kanssa törmäyskurssille, mikä sysäsi sosialidemokraattien enemmistölinjan oppositioon vuosikausiksi. V.J. Sukselaisen maalaissliiton, ruotsalainen kansanpuolueen ja liberaalien vähemmistöhallitus nimittiin. Hallitus kaatui ja tilalle nimitti Rainer von Fieandtin virkamieshallitus.

Sakari Tuomioja nimittiin YK:n Euroopan Talouskomission ECE:n pääsihteeriksi vuosiksi 1957-60. Tämä oli korkein kansainvälinen virka, mihin suomalainen oli siihen mennessä nimetty.

Suomen markka devalvoitiin 39 prosenttia 15.9. Toimenpide oli katsottu vältämättömäksi voimakkaasti paisuneen tuonnin johdosta, joka uhkasi valuuttavarantoa. Vientikärsi kilpailijamaita nopeammasta hinta- ja palkkatason noususta. Devalvaatioon liittyi

De 'oorlogsmisdadiger' Väinö Tanner keerde als leider van de sociaaldemocraten terug in de politiek, toen hij won van Fagerholm. Dat veroorzaakte een scheiding binnen de partij. Aan de ene kant de 'wapenbroeder-socialisten', aan de andere kant de linkse socialisten. De regering Fagerholm viel. Dat bracht het land op confrontatiekoers met de Sovjet-Unie, wat veroorzaakte, dat de sociaaldemocratische meerderheid voor jaren in de oppositie terechtkwam. Een minderheidsregering, bestaande uit de Agrarische Partij, de Zweedse Volkspartij en de liberalen werd benoemd. Ondanks aanpassingen viel deze regering. Tenslotte werd er een zakenkabinet gevormd.

Sakari Tuomioja werd van 1957 tot 1960 tot secretaris-generaal van de Europese Economische Commissie benoemd. Dat was het hoogste internationale ambt, dat tot dan toe door een Fin werd uitgeoefend.

useita toimia, joilla pyrittiin estämään kurssimuutosten aiheuttamia epätoivottavia seurauksia, kuten inflaatiota.

Suomen kaikkien aikojen tunnetuin säveltäjä Jean Sibelius kuoli 20.9. kotonaan Ainolassa. Vuoden suosituimmat kotimaiset iskelmät olivat Annikki Tähdens laulamat Kuningaskobra ja Balladi Olavinlinnasta sekä Brita Koivusen esittämä Suklaasydän. Aiempien vuosien kestosuosikki, menetystä Viipurista kertova Muistatko Monrepos'n oli pudonnut ykkössijalta yhdenneksitoista.

Pekka Säilä

De Finse mark devalueerde in september met 39 procent. Die maatregel werd noodzakelijk, omdat de import alsmaar steeg en de valutareserves in gevaar kwamen. De export leidde onder de te snelle prijs- en loontijgingen. De devaluering vereiste maatregelen om ongewenste gevolgen als inflatie te voorkomen.

Finlands meest bekende componist aller tijden, Jean Sibelius, stierf thuis in Ainola. De bekendste hits van die tijd waren 'Koningscobra' en 'Ballade van de Olafsburcht', gezongen door Annikki Tähti en het door Brita Koivunen vertolkte 'Chocoladehart'. Het populaire lied van de jaren ervoor, 'Herinner je je Monrepos' (dat over het verloren Viipuri ging) was van plaats één naar plaats elf gezakt.

Pekka Säilä

(Nederlandse vertaling: Peter Starmans)

De schrijver is een gepensioneerde diplomaat. Hij was in de periode 2002-2005 de Finse ambassadeur in Den Haag.

Kirjoittaja on diplomaatti; häն oli 2002-2005 Suomen suurlähettiläs Haagissa.

5. De periode 1957-1967: Een land, dat het geduld had rijk te worden

In de periode van 1957-1967 nam Finland beslissende stappen naar een moderne maatschappij en welvaartsstaat. Voor de oorlog was het nog voornamelijk een agrarisch land geweest. De Tweede Wereldoorlog dwong Finland zijn industriële productie op te voeren ten bate van het leger. De herstelbetalingen aan de Sovjet-Unie zorgden ervoor dat deze ontwikkeling voortduurde en de industrialisatie zelfs verder toenam.

De laatste oorlogsschadevergoeding aan de Sovjet-Unie vond plaats in 1952. Daarna konden de hulpbronnen worden aange-

wend voor de ontwikkeling van de eigen maatschappij. In hetzelfde jaar publiceerde de toenmalige premier, Urho Kekkonen, een toespraak onder de titel: *'Heeft ons land het geduld om rijk te worden?'*. Daarin werd een industrialiseringsprogramma voorgelegd, waardoor het welvaartspeil zou stijgen, als er maar een tijd lang door het volk gespaard en geïnvesteerd zou worden. Zo gebeurde het ook. Een land, waar in het begin van de twintigste eeuw nog honger geleden werd, nam tegen het einde van de eeuw al plaats in de groep van de rijkste landen in de wereld.

89

5. Aikakausi 1957-1967: Maa jolla oli malttia vaurastua

1950-luvun lopulta 1960-luvun lopulle ulottuvalla ajanjaksolla Suomi otti ratkaisevat askeleensa kohti nykyäikaista yhteiskuntaa ja hyvinvointivaltiota.

Vielä ennen sotia Suomi oli maatalousvaltainen maa. Toinen maailmansota pakotti Suomen lisäämään teollista tuotantoaan armeijan tarpeisiin. Sotakorvausten maksaminen Neuvostoliitolle piti tämän teollisuuden pystyssä ja laajensi sitä entisestään.

Viimeinen sotakorvausjuna Suomesta Neuvostoliittoon lähti syksyllä 1952, minkä

jälkeen voimavarat voitiin suunnata oman yhteiskunnan kehittämisen.

Samana vuonna silloinen pääministeri Urho Kekkonen julkaisi puheenvuoron nimellä *'Onko maallamme malttia vaurastua?'* Siinä esitettiin valtiollinen teollistamishjelma, jonka ansiosta elintaso nousi, kun vain jonkin aikaa jaksettaisiin säästää ja investoida. Nämä kävivät. Maa, jossa vielä 1900-luvun alussa oli käräjityy nälkää, nousi vuosisadan loppuun mennessä maailman rikkaimpien valtioiden joukkoon.

In de jaren vijftig van de vorige eeuw woonde een groot deel van de Finnen nog op het platteland, maar in de jaren zestig was de verstedelijking al ver gevorderd. | 1950-luvulla suuri osa suomalaisista asui vielä maaseudulla, mutta 1960-luvulla kaupungistuminen oli edennyt jo pitkälle.

Suomen geopoliittinen asema kylmän sodan aikana oli kaksjakoinen. Poliittinen liikkumavara oli rajoitettu ja riskialtiskin. Samalla maan sijoittuminen idän ja lännen ideologisten blokkien väliin teki sekä kapitalististen että sosialististen markkinoiden hyödyntämisen mahdolliseksi.

Neuvostoliitto oli tärkeä vientikohde, ja sosialistisen järjestelmän maiden kanssa tehdyt viisivuotiset kauppasopimukset tarjosivat monille yrityksille turvalliset toimintaolosuhteet.

Lisäksi Suomi pystyi myymään tuotteita myös vahvassa taloudellisessa kasvussa olleen Länsi-Euroopan eri maihin. Elintason nousu maailmalla lisäsi paperituotteiden kysyntää ja vahvisti ja monipuolisti siten suo-

malaista puunjalostus- ja muuta metsäteollisuutta. Erityisesti Britannia tuli tärkeä vientikohde.

Kansalaisesta kuluttajaksi

Ajan mittaan tästä hyötyi myös tavallinen kansalainen, joka muuttui entistä enemmän kuluttajaksi. Säännöstelyä ohjannut kansanhuoltoministeriö oli lakkautettu jo vuonna 1949, mutta monien tuotteiden saatavuutta rajoitettiin yhä. Suomalaisille tärkeän kahvin säännöstely loppui vuonna 1954 ja henkilöautojen tuonti vapautettiin lopullisesti vuonna 1963.

Taloudellisen toimeliaisuuden lisääntyminen ja monipuolistuminen kihdytti myös Suomen kaupungistumista. Muutto maalta kaupunki-

De geopolitische situatie tijdens de koude oorlog was ambivalent. De politieke speelruimte was begrensd en riskant. De ligging tussen de ideologische blokken van Oost en West echter bood ook de kans, zowel van de kapitalistische als de socialistische afzetmarkt voordeel te hebben.

De Sovjet-Unie was een belangrijke exportbestemming. Het systeem van socialistische landen om handelscontracten voor periodes van vijf jaar af te sluiten, bood menig bedrijf de mogelijkheid om zonder al te veel risico handel te drijven. Bovendien kon Finland zijn producten verkopen in West-Europa, aan landen die een sterke economische groei vertoonden. De stijging van de levensstandaard in de wereld vergrootte de vraag naar papierproducten en versterkte en

diversifieerde zodoende de Finse houtverwerkende industrie. Vooral Groot-Brittannië werd een belangrijke markt.

Van staatsburger tot consument

In de loop van de tijd profiteerde ook de gewone burger van de hogere levensstandaard en werd steeds meer een consument. Het tijdens de oorlog opgerichte ministerie dat verantwoordelijk was voor de rantsoenering, is al in 1949 opgeheven, maar toch bleef de beschikbaarheid van veel producten beperkt. De rantsoenering van koffie, voor Finnen zo belangrijk, eindigde pas in 1954 en de auto-import werd pas in 1953 definitief vrijgegeven.

De toename van veelzijdiger economische bedrijvigheid versnelde tevens de verstedelijking van Finland. De trek van het platteland

Pihlajamäki, in Helsinki, was de eerste verstedelijkte buitenwijk in Finland. Deze voorstad werd gebouwd in de periode 1959-1965. | Helsingin Pihlajamäki oli ensimmäisiä urbaaneja lähiötä Suomessa. Se rakennettiin vuosina 1959-1965.

naar de steden was al rond de eeuwwisseling begonnen, maar verliep duidelijk langzamer dan bijvoorbeeld in het buurland Zweden.

Ook werden na de oorlog meer dan 400.000 evacués, voornamelijk afkomstig uit de aan de Sovjet-Unie afgestane gebieden, op het platteland gehuisvest. In Finland waren er zodoende in de jaren vijftig een groot aantal kleine boerderijen, die bij het volwassen worden van de grote naoorlogse geboortegolf weliswaar over veel mankracht beschikten, maar weinig mogelijkheden boden om de levensstandaard te verhogen.

Finland was net als bijvoorbeeld Griekenland, Portugal en Ierland, een van de Europese periferie landen, van waaruit door werkloosheid en het verlangen naar een beter leven, emigratie naar het buitenland op gang kwam. De Finnen verhuisden vooral naar Zweden, aan de overkant van de Bot-

nische Golf, want daar konden zij zich al in de jaren vijftig vrijwel probleemloos zonder paspoort vestigen.

Eind jaren zestig werd de trek van het platteland naar de steden groter als gevolg van het verzoek aan de boeren om de productie in de landbouw te beperken door de teelt van gewassen zo veel mogelijk te verminderen. Dit betekende dat de staat de boeren ervoor betaalde wanneer zij hun landerijen braak lieten liggen.

Verstedelijking, een stijgende levensstandaard en een toename van het elektriciteitsverbruik, veranderden de levensgewoontes van de mensen drastisch. Velen trokken naar de nieuwe wijken die bij de grote steden werden gebouwd en vaak wat verder aflagen van het eigenlijke stadscentrum.

Moderne apparaten, zoals een koelkast, stofzuiger en wasmachine, kwamen in ge-

bruik in het huishouden, wat vooral het leven van vrouwen vergemakkelijkte. Het aantal personenauto's steeg snel en als gevolg daarvan werden de mensen mobieler. In het leven van alledag had dit een belangrijk effect op het uitgaansleven, het werk en de vakanties.

In de meeste huishoudens was de radio al ingeburgerd, maar een nieuw en krachtig alternatief verscheen aan de horizon. In 1958 werd begonnen met regelmatige televisieuitzendingen, al spoedig via twee kanalen. Vanuit Helsinki opereerde TV1 en vanaf 1965 TV2 vanuit Tampere. De sterke positie van de publieke omroep garandeerde de burgers een homogeen medialandschap.

De tijd van Kekkonen

Met één stem verschil werd in 1956 in de derde kiesronde Urho Kekkonen tot president van de republiek gekozen. Kekkonen riep als

politicus sterke gevoelens voor en tegen hem op. Op dat moment kon niemand vermoeden dat hij de langstzittende president van de onafhankelijke republiek zou worden. Bij de presidentsverkiezingen van 1962 was de situatie aanvankelijk zo, dat een herverkiezing van Kekkonen helemaal niet zeker was. De rechtse Nationale Coalitie en de bij de Sovjet-Unie in diskrediet geraakte sociaaldemocraten bundelden hun krachten achter de Nationale ombudsman, Olavi Honka.

De vóór de verkiezing opgetreden crisis in de buitenlandse politiek, beïnvloedde echter beslissend het resultaat van de presidentskeuze. Finland had in 1948 met de Sovjet-Unie een 'Vriendschaps-, Samenwerkings- en Hulpverleningsverdrag' ondertekend, dat Finland verplichtte zich militair te verdedigen, wanneer de Sovjet-Unie het aanvalsdoel zou worden van Duitsland of een daarmee

Het gebruik van de televisie begon eerst als een soort hobbyisme, waardoor jonge rockmuzikanten een nieuw publiek aantrokken. | Televiotoiminta alkoi ensin alan harrastajien omana Tesvisiona, jonka välityksellä nuoret rock-muusikot saivat uusia yleisöjä.

hin oli lähtenyt liikkeelle jo 1800- ja 1900-lukujen taitteessa, mutta selvästi verkaiseemmin kuin esimerkiksi naapurimaa Ruotsissa.

Lisäksi Neuvostoliitolle luovutetuista alueista muuttaneet yli 400 000 evakkoja eli karjalaisen siirtoväkeen kuuluvala henkilöä

asutettiin sodan jälkeen ensisijaisesti maaseudulle. Suomessa oli siten 1950-luvulla suuri määrä pieniä tiloja, joilla oli suurten ikäluokkien kasvaessa paljon työvoimaa, mutta vähän mahdollisuusia nostaa elintasoa.

Suomi oli esimerkiksi Kreikan, Portugalin ja Irlannin ohella yksi Euroopan periferioista, joista muutettiin työn ja paremman elämän perässä ulkomaille. Suomesta muutettiin ennen muuta Pohjanlahden toiselle puolelle Ruotsiin, jonka passivapauden toteuttamisen jälkeen oli jo 1950-luvulla voinut lähteä melko vapaasti.

1960-luvun lopulla muuttoa maalta kaupunkeihin tehosti myös maataloustuotannon rajoittamiseksi viljelijöille tehty tarjous luopua viljelystä ja muusta tuottamisesta. Niin sanottu peltojen paketointi tarkoitti sitä, että valtio maksoi maanviljelijöille siitä, että he jättivät peltansa viljelemättä.

Kaupungistuminen, elintason nousu ja sähköön käytön yleistyminen muuttivat voimakkaasti ihmisten elämäntapaa. Monet muuttivat lähiöihin, joita rakennettiin suurempin kaupunkeihin, usein jonkin matkan päähän varsinaisesta keskustasta.

Kotitalouksiin tuli uusia koneita, kuten jääkaappi, pölynimuri ja pesukone, jotka helpottivat etenkin naisten elämää. Henkilöautojen määrä kasvoi voimakkaasti, ja niiden myötä lisääntyi ihmisten liikkuminen arjen ja juhlan, työnteon ja loman merkeissä.

Radio oli hankittu jo useimpiin kotitalouksiin, kun sille ilmestyi uusi voimakas haastaja. Vuonna 1958 aloitettiin säännöllinen televisiolähetystoiminta, joka pian laajeni kahdeksi kanavaksi: Helsingistä tuotetuksi TV1:ksi ja vuodesta 1965 lähtien Tampereelta lähetettyksi TV2:ksi. Valtiollisen yleisradion

vahva asema takasi kansalaisille yhtenäisen mediamaiseman.

Kekkoson aikaan

Urho Kekkonen valittiin tasavallan presidentiksi vuonna 1956 yhden äänen erolla valitsijamiesvaalin kolmannella kierroksella. Kekkonen herätti poliittikkona voimakkaita tunteita puolesta ja vastaan, eikä tuolloin voinut vielä kukaan aavistaa, että hänenä tulisi itsenäisyyden historian pitkääkaisin presidentti.

Vuoden 1962 presidentinvaleihin lähdettiinkin tilanteessa, jossa Kekkoson uudelleen valinta ei ollut lainkaan varma. Oikeistolainen Kokoomus ja Neuvostoliiton epäsuojoon joutuneet sosiaaldemokratit (SDP) kokosivat voimansa oikeuskanslerina toimineen Olavi Hongan taakse.

Toen de Sovjet-Unie in het jaar 1961 de beruchte diplomatische nota naar Finland stuurde, waren de leiders van het land op reis in de Verenigde Staten, om precies te zijn in Hawaii. Kekkonen is de tweede van rechts. | Kun Neuvostoliitto lähti vuonna 1961 nootin Suomelle, ylin valtiojohto oli matkoilla Yhdysvalloissa, tarkkaan ottaen Havaijilla. Kekkonen on kuvassa toinen oikealta.

94

Ennen vaaleja ulkopolitiiset olosuhteet vaikuttivat kuitenkin ratkaisevasti presidenttipelin lopputulokseen. Suomi oli vuonna 1948 solminut Neuvostoliiton kanssa ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen (YYA), jonka turvallisuuspoliittisen osion ydin sisälsi Suomen velvollisuuden puolustautua sotilaallisesti, mikäli Neuvostoliitto joutuisi Saksan tai sen kanssa liitossa olevan valtion hyökkäyksen kohteeksi. Lokakuussa 1961 Neuvostoliitto lähti Suomelle nootin, jossa se YYA-sopimukseen nojaten esitti neuvotteluja toimenpiteistä molempien maiden rajojen puolustamiseksi. Ehdotus herätti Suomessa suurta huolta.

Jännitys laukesi Kekkosent sovittua Nikita Hrustsevin kanssa Novosibirskissa konsulaatioista luopumisesta. Olavi Honka luopui puolestaan presidenttiehdokkuudestaan, ja

verbonden staat. In oktober 1961 stuurde de Sovjet-Unie Finland een diplomatische nota waarin op basis van dat verdrag maatregelen werden voorgesteld ter verdediging van de grenzen van beide landen. Dit voorstel veroorzaakte in Finland grote onrust.

De spanning ontlaadde zich toen Kekkonen de zaak met Nikita Chroetsjov in Novosibirsk vertrouwelijk had doorgesproken. Olavi Honka trok zijn kandidatuur in en Kekkonen werd al bij de eerste ronde door de kiesmannen gekozen voor een tweede ambtstermijn, nu met een tamelijk grote meerderheid van stemmen ten opzichte van de andere kandidaten. Deze episode maakte duidelijk dat in de situatie van de koude oorlog tussen de grote mogendheden de Finse politieke leider, behalve het vertrouwen van het eigen volk ook het vertrouwen van de Sovjet-Unie moest hebben. In de praktijk betekende dit

Kekkonen valittiin toiselle kaudelle valitsijamiesvaalin ensimmäisellä kierroksella melko selvällä äänierolla muihin ehdokkaisiin.

Episodi teki selväksi, että kylmän sodan suurvaltapolitiisessa tilanteessa Suomen poliittisen johdon oli kansan luottamuksen lisäksi syytä nauttia myös Neuvostoliiton luottamusta. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että Kekkonen pystyi sisäpoliittikassa ulkopoliittisin perustein vaikuttamaan siihen, mitkä puolueet ja poliitikot saattoivat päästää hallitusvastuuseen.

Tämä teki Kekkosen vahvan presidenttin. Hän pystyi kuitenkin toimimaan perustuslain rajoissa, koska vuonna 1919 hyväksytty Hallitusmuoto oli antanut tasavallan presidentille varsin laajat valtaoikeudet.

Nämä valtaoikeuksia Suomen ensimmäiset presidentit eivät olleet käyttäneet likimain-

dat Kekkonen als gevolg van de relatie met de Sovjet-Unie krachtig in de binnenlandse politiek kon ingrijpen, door te bepalen welke partijen en politici regeringsverantwoordelijkheid op zich mochten nemen.

Dat maakte Kekkonen tot een sterke president. Hij bleef echter functioneren binnen het raam van de Finse grondwet, omdat in 1919 een regeringsvorm was goedgekeurd die de president van de republiek tamelijk ruime bevoegdheden had gegeven. Zulke bevoegdheden hadden de eerste presidenten van de Finse republiek bij lange na niet uitputtend ingezet. Juho Kusti Paasikivi, president van 1948 tot 1956, hield de buitenlandse politiek wel strak in de hand, maar bemoeide zich nauwelijks met de binnenlandse politiek.

Het Finland van Kekkonen wordt als een semi-presidentieel politiek systeem beschreven, om het te onderscheiden van feitelijk

parlementair geleide landen zoals Groot-Brittannië en presidentieel geleide landen zoals de USA of Frankrijk.

Geruzie in de binnenlandse politiek

Tussen 1958 en 1967 waren de Finse regeringen erg kort van duur. Maar al wisselde de politieke samenstelling ervan (er waren zelfs een paar zakenkabinetten bij), de grote lijnen van de politieke leiding van de Finse samenleving waren nauwelijks merkbaar veranderd. Toen de middenstand bij het rijker worden van de bevolking begon te groeien, gingen ook de partijen in het voetspoor van de kiezers elkaar meer ideologisch benaderen.

De sociaaldemocraten raakten in 1958 in een zware interne crisis. Dat verzwakte een paar jaar lang de operationele kwaliteit van de partij. Het verhinderde ook dat links de meerderheid van de parlementaire zetels,

Kekkonen in de VS oktober 1961, bij een ontmoeting met een indianenopperhoofd in Minnesota. Naast hem zijn echtgenoot Sylvi Kekkonen (foto Kalle Kultala). | Kekkonen Minnesotassa, Yhdysvalloissa lokakuussa 1961 tapaamassa sikäläistä intiaanipäällikköä (kuva Kalle Kultala).

vaurastuessa kasvaa, myös puolueet alkoivat änäestäjien perässä lähestyä ideologisesti toisiaan.

Sosialidemokraattinen puolue ajautui vuonna 1958 vakavaan sisäiseen kriisiin, joka hei-

95

Kekkonen met Nikita Chroesjtsjov in november 1961. Kekkonen wist onder alle omstandigheden een vriendschappelijke relatie met de Sovjet-leiders te onderhouden. | Kekkonen ja Nikita Hruščov lokakuussa 1961. Kekkonen onnistui säälyttämään hyväst suhteet Neuvostoliiton johtajiin kaikissa olosuhteissa.

die het bij de verkiezingen in 1958 had weten te bemachtigen, wist te benutten. Eenstemmigheid binnen deze partij werd pas halverwege de jaren zestig bereikt.

Extreem links was bij de verkiezingen na de wereldoorlog opgetreden onder de partijnaam Democratisch Verbond van het Finse

kensi muutaman vuoden ajan puolueen toimintaedellytyksiä. Samassa se esti sen, että vasemmisto olisi pystynyt hyödyntämään vuoden 1958 vaaleissa saamaansa enemmistöä kansanedustajanpaikoista. Eheytyminen tapahtui 1960-luvun puolivälissä.

Äärivasemmisto oli toisen maailmansodan jälkeen toiminut vaaleissa Suomen Kansan Demokraattisen Liiton (SKDL) nimellä. Sen sisällä tosiasiallista valtaa käytti Suomen kommunistinen puolue. Kommunistien siiselle syntyi puolestaan jyrkkä linjaristiriita yhteiskunnan kehittämisestä ja ulkopolitiikasta. Tämä konflikti purkautui, kun jyrkän linjan edustajat, myöhemmältä nimitykseltään 'taistolaiset', kärsivät tappion vuoden 1966 puoluekokouksessa. Aarne Saarisen johtaman maltillisen linjan voitto lisäsi kommunistien poliittista salonkikelpoisuutta.

Volk. De Finse Communistische Partij deelde hierbinnen feitelijk de lakens uit. Tussen de communisten onderling ontstond een scherpe tegenstelling over het beleid met betrekking tot de maatschappelijke ontwikkeling en de buitenlandse politiek. Dit conflict ontladde zich, toen de representanten van de strenge lijn in 1966 tijdens de partijdagen het onderspit moesten delven. De overwinning van de gematigde lijn onder Aarne Saarinen maakte de communisten politiek gezien meer salonfähig.

De grootste partij aan de rechterzijde, de Nationale Coalitie, raakte in een benarde positie, deels vanwege de buitenlandse politiek en deels omdat de partij Kekkonen bij de presidentsverkiezingen, maar ook bij andere gelegenheden, wilde uitdagen. Ook de acceptatie van een welvaartsstaat-ideologie vergde van de partij wat tijd. Dit leidde na

Suurin oikeistopuolue, Kansallinen Koikoomus, joutui vaikeaan asemaan osin ulkopoliittista syistä, osin siksi, että puolue haastoi Kekkosen sekä presidentinvaleissa että muutenkin. Myös hyvinvointivaltioideologian hyväksyminen vei puolueelta jonkin verran aikaa. Kaikki tämä johti vuoden 1966 vaalien jälkeen korpiavaellukseen opposisiossa, joka päätti vasta vuonna 1987.

Maalaislipuoto teki puolestaan aatteellisen siirtymän maatalouden edunajajasta yleispuolueeksi ja muutti nimensä Keskustapuolueeksi. Operaatio onnistui, mutta se synnytti puolueentälle myös uuden toimijan, agraripopulistisen Suomen Maaseudun Puolueen. Sen johtaja, karismaattinen Veikko Vennamo oli pitkään suomalaisen poliittikan väriläiskä.

de verkiezingen van 1966 tot een langdurig verblijf in de oppositie, wat pas in 1987 eindigde.

De Agrarische Partij van zijn kant maakte de ideologische omzwerving van verdediger van de belangen van de boeren naar een algemene partij en veranderde zijn naam in Centrum Partij. Deze aanpassing werkte positief uit, maar bracht wel een nieuwe deelnemer in het partijenlandschap voort, de agrarisch-populistische Finse Plattelandspartij. Haar charismatische leider, Veikko Vennamo, was lang een heel kleurrijke figuur in de Finse politiek.

Parlementsverkiezingen waren er in 1958, 1962 en 1966. De belangrijkste ervan waren die van 1966, toen er een linkse meerderheid in het parlement ontstond. Vanaf 1948 had de Communistische Partij niet deelgenomen aan de regering. Nu werd echter een zogenoemde Volksfrontregering gevormd die

Eduskuntavaalit käytiin vuosina 1958, 1962 ja 1966. Näistä merkittävimmät olivat vuoden 1966 vaalit, joiden seurauksena eduskuntaan syntyi vasemmistoennemmistö. Sitten vuoden 1948 SKDL ei ollut osallistunut hallitusyhteistyöhön, mutta nyt maahan perustettiin Keskustapuolueen, yhtenäisyytensä takaisin löytäneen SDP:n ja SKDL:n niin sanottu kansanrintamahallitus.

Pohjoismainen hyvinvointivaltio

Jo 1900-luvun alkupuoliskolla oli tehty useita lainsäädännölliä ratkaisuja, jotka olivat parantaneet ihmisten sosiaaliturvaa ja lisänneet yhteiskunnan tasa-arvoa. 1960-luvulla jatkettiin kiihyväällä tahdilla näitä uudistuksia, joiden seurauksena Suomi alkoi entistä enemmän muistuttaa muita pohjoismaisia

bestond uit de Centrum Partij, de Sociaal Democratische Partij en het Democratisch Verbond van het Finse Volk.

Een noordelijke welvaartsstaat

Al in het begin van de 20ste eeuw waren er meerdere wetgevende beslissingen genomen, die de sociale zekerheid van de mensen en de gelijkberechtiging binnenden samenleving hadden bevorderd. In de jaren zestig werd hier versneld op voortgebouwd, zodat Finland meer en meer ging lijken op de overige Scandinavische verzorgingsstaten, Denemarken, Noorwegen en Zweden.

De ene na de andere partij begon aan de gedachte te wennen dat besteding van de openbare middelen voor de ontwikkeling van een maatschappelijk, sociaal netwerk en de verbetering van de levensstandaard van de armen, ook in andere opzichten nuttig was.

Veikko Vennamo representeerde in Finland het Europees 'boerenpopulisme' en was soms heel succesvol (foto 1966). | Veikko Vennamo edusti Suomessa eurooppalaista agraripopulismia, ajoittain hyvin menestyksekkääst (kuva 1966).

hyvinvointivaltioita eli Tanskaa, Norjaa ja Ruotsia.

Markt bij de haven van Helsinki in 1961 (foto Jyrki Pälviö). | Helsingin Kauppatori 1961 (kuva: Jyrki Pälviö).

Met behulp daarvan was het immers ook mogelijk de koopkracht van de burgers te verhogen en zo de economie nog meer te laten

Puolue toisensa jälkeen alkoi suhtautua myönteisesti ajatukseen, että yhteiskunnan turvaverkkojen kehittäminen ja köyhimpien elintason parantaminen eivät olleet ainoastaan julkisten varojen kuluttamista. Niiden avulla voitiin myös parantaa kansalaisten ostovoimaa ja siten lisätä talouden kasvua. Julkista terveydenhuoltoa perusteltiin sairausten hoidon ja ehkäisyyn lisäksi myös kansalaisten työkyvyn ylläpitämiseellä.

Hyvinvoivaltion sosiaaliturvajärjestelmien kehittämisen lisäksi merkittävä oli pitkään valmisteltu ja vuonna 1968 hyväksytty peruskoulu-uudistus. Toteutuessaan vaihein pohjoisesta etelään se nosti merkittävästi suomalaisten koulutustasoa ja lisäsi myös vähävaraisemmista ja kouluttamatonta perheitä tulleiden lasten mahdollisuusia jatkaa yliopisto-opintoihin.

groeiën. Openbare gezondheidszorg werd, behalve voor de verzorging en voorkoming van ziektes, ook als belangrijk gezien voor het op peil houden van de arbeidsgeschiktheid.

Behalve de ontwikkeling van het sociale verzekeringssysteem van de welvaartsstaat, was de parlementaire goedkeuring in 1968 van een vernieuwing van het basisonderwijs belangrijk. Door de uitvoering ervan, trapsgewijs van noord naar zuid, verbeterde dit het scholingsniveau van de Finnen aanzienlijk en bood het tevens kinderen uit onbemiddelde en ongeschoold gezinnen de mogelijkheid door te stromen naar het hoger onderwijs.

Voor de geschoolden werden ook duidelijk meer dan vroeger banen gevonden in de verschillende sectoren van de welvaartsstaat en in de administratie van zowel de nationale als de lokale overheid. De stijging van het algemene opleidingsniveau was ook stimu-

Koulutetuille ihmisiille löytyi myös aikaisempana selvästi enemmän työpaikkoja hyvinvoivaltion eri sektoreilla ja julkisessa hallinnossa. Osaamistason noususta hyötyivät myös yritykset, joiden tuottavuus kasvoi kohosten.

Suomalainen yhteiskunta politisoiti siinä mielessä, että puolueet halusivat jäseniään ja kannattajaan valtion ja kuntien eri tehtäviin. Poliittinen taistelu kuitenkin heikkeni siinä mielessä, että yhä useammat jakoivat suurin piirtein samanlaisen näemyksen Suomen kehittämisen suurista linjoista.

Vakutta pyrittiin lisäämään myös työmarkkinoilla. Vuoden 1956 yleislakko oli jäänyt monille epämieluisaksi kokemukseksi, jota ei haluttu toistaa. Nämä toiveet johtivat lopulta ensimmäisen tulopolitiittisen koko-naisratkaisun solmimiseen työnantajien ja

lerend voor de particuliere sector, waarvan de productiviteit razendsnel toenam.

De Finse samenleving werd ook meer verpolitiekt, omdat de partijen hun leden en aanhangers functies wilden toebedelen bij de overheid. Tegelijkertijd verminderde de politieke strijd omdat er steeds meer op een zelfde manier werd gedacht over de grote lijnen van de ontwikkeling van de Finse maatschappij.

Stabiliteit werd ook op de arbeidsmarkt nagestreefd. De algemene staking van 1956 was voor menigeen een nare ervaring geweest, die men niet nog eens wilde maken. Zulke wensen leidden tenslotte in 1968 tot de eerste algemene overeenkomst tussen de centrale bonden van werkgevers en werknemers over het loonbeleid. Behalve deze grote koepelorganisaties neemt in het driezijdige Finse systeem ook de staat deel aan de onderhandelingen.

Culturele veranderingen

Het Finse gevoel voor normen en waarden en de levenswijze in de jaren vijftig wordt vaak beschreven als een homogene, christelijke en traditiebewuste cultuur. Maar de verstedelijking, het stijgen van de levensstandaard en internationale invloeden veranderden Finland ook in dit opzicht.

Zoals ook in andere Europese landen beïnvloedde deze kentering de grote naoorlogse geboortegolf die nu volwassen werd. Het vrijgeven in 1968 van de verkoop van bier doorbrak de door de overheid gereguleerde alcoholcultuur. Gebruikersvriendelijke voorbehoedsmiddelen waren te krijgen, wat samen met de vernieuwing van de abortusregeling de seksualiteit loskoppelde van de voortplanting.

Vergeleken met andere landen gedroegen de jonge mensen in Finland zich politiek erg

Vuokko en Anti Nurmesniemi (rechts) ontvingen van de minister van Onderwijs, Jussi Saukkonen, de Grand Prix van de triënnale voor design in Milaan. Het echtpaar ontwierp het Finse paviljoen voor deze dertiende triënnale in 1964. | Vuokko ja Antti Nurmesniemi (oik.) vastaanottavat Milanon triennaalin Grand Prix -mitalin opetusministeri Jussi Saukkoselta. Nurmesniemet palkittiin Suomen paviljongin suunnittelusta vuoden 1964 Milanon XIII triennaalin.

De grafische modeontwerpen van Vuokko Eskolin-Nurmesniemi droegen bij aan de internationale faam van het Finse design. | Vuokko Eskolin-Nurmesniemi's graphic designs contributed to the international fame of Finnish design.

100

Tapiola (in Espoo) groeide sinds 1953 uit tot een internationaal vermaard voorbeeld van een tuinstad Finse stijl, waarbij architectuur en natuur samenkommen. Hier het Harjuviita appartementcomplex van Alvar Aalto uit 1961. | Espoon Tapiolasta tuli vuoden 1953 jälkeen kansainvälisesti tunnettu esimerkki suomalaistyylisestä puutarhakaupungista, jossa luonto ja arkkitehtuuri kohtaavat sulavasti toisensa. Kuvassa Alvar Aallon suunnittelema Harjuviidan asunto-osakeyhtiö.

Marimekko-oprichtster Armi Ratia in Jokapoika shirt van Vuokko Eskolin-Nurmesniemi (foto Marimekko). | Marimekon perustaja, Armi Ratia Vuokko Eskolin-Nurmesniemi's Jokapoika-paita pääillään (kuva Marimekko).

gematigd. Een groot deel van de jeugdige politici werd in de machtpolitiek meegezogen en Kekkonen gaf zelf het voorbeeld door discussierondes tussen hem en invloedrijke jongeren te organiseren. Radicale bewegingen bleven uiteindelijk klein of werden, zoals de radicale communisten, door isolatie beteugeld.

jotka aborttilainsäädännön uudistamisen kanssa, irrottivat seksuaalisuuden suvunlisääntymisestä.

Moniin muihin maihin verrattuna nuorison liikehdintä oli kuitenkin Suomessa hyvin maltillista. Suuri osa nuorista poliitikoista imastiin mukaan valtapolitiikkaan, ja Kekkonen näytti itse mallia järjestämällä keskustelutilaisuuksia presidentin ja nuorten vaikuttajien välillä. Radikaalit liikkeet jäivät lopulta pieniksi tai tiukan linjan kommunistien tavoin eristyksiin.

Suvaitsevaisuus yhteiskunnassa lisääntyi myös siinä mielessä, että erilaisiin vähemmistöihin alettiin kiinnittää enemmän huomiota. Saamelaisen ja romanien asemaa alettiin 1960-luvulla parantaa niin kielen ja kulttuurin kuin sosiaalisen ja taloudellisen aseman suhteen. Mielenterveyden on-

De legendarische 'balstoel', die 50 jaar geleden werd ontworpen door Eero Aarnio, is een van de meest bekende Finse design producten en werd bekend in de hele wereld. Links de ontwerper zelf, rechts zijn kinderen in een nieuw model uit 1968. | Eero Aarnion pallotuoli on tunnetuimpia Suomessa muotoiltuja tuotteita maailmassa. Se täytti vastikään 50-vuotta. Vasemmalla itse suunnittelija, oikealla hänen lapsensa uusissa vuoden 1968 luomuksissa.

De samenleving werd toleranter en er werd meer aandacht aan de verschillende minderheden geschonken. Zowel wat betreft taal en cultuur als in de sociale en economische positie van de Samen en de

zigeuners kwam in deze jaren verbetering. De kijk op psychische problemen begon opbouwender te worden en de houding tegenover seksuele minderheden werd verdraagzamer.

Het multitalent Laila Kinnunen hoorde in de jaren vijftig en zestig tot de meest populaire zangeressen. Zij vertegenwoordigde, als eerste, Finland op het Eurovisie songfestival in 1961. | Monipuolisesti lahjakas Laila Kinnunen kuului 50- ja 60-lukujen suosituimpiin laulajiin. Hän oli Suomen ensimmäinen edustaja Eurovision laulukilpailuissa vuonna 1961.

M. A. Numminen met 'Ik en mijn bruid in het Parlementsspark', een lied uit 1966 dat enige tijd werd verboden in de publieke omroep omdat het de spot dreef met het parlement en een te positief boodschap over het gebruik van alkohol overbracht. | M. A. Numminen esittämässä lauluaan 'Naiseni kanssa Eduskuntatalon puistossa'. Tämän vuodelta 1966 olevan kappaleen esittäminen oli Yleisradiossa jonkin aikaa kielletty, koska sitä pidettiin eduskuntavastaisena ja alkoholimyönteisenä.

In de kunst won het modernisme het en in de jaren vijftig en zestig ontstond de internationale reputatie van Finland als land van industrieel design en moderne architectuur. Via de Triënnale van Milaan kwamen

Finse designers en ontwerpers in de internationale belangstelling te staan. De faam van Alvar Aalto groeide, nationaal en internationaal. De in Espoo gebouwde tuinstad Tapiola werd alom bekend.

Zoals in de design-business combineerde de Finse popcultuur nationale tradities, nieuwe ideeën en moderne technologie op een vaak creatieve en originele manier. In de lichte popmuziek werden de traditionele muziek en Anglo-Amerikaanse rock dusdanig vermengd dat die muziek nationaal erg populair werd, maar op de internationale markt moeilijk aan de man te brengen was.

De grenzen met betrekking tot de Finse waarden werden af en toe getest. Het boek van Hannu Salama, de 'Midzomerdansen', leidde zelfs tot de beschuldiging van godslastering. De schrijver kreeg ook een voorwaardelijke straf, maar hem werd in 1968

door Kekkonen gratie verleend. De avant-gardistische duizendpoot M.A. Numminen lag regelmatig overhoop met de overheid.

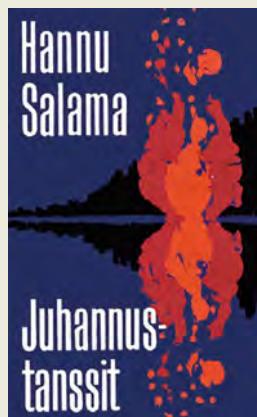
Het allerbelangrijkste cultuurevenement van de behandelde periode was Väinö Linna's trilogie, 'Hier onder de Poolster', verschenen in de jaren 1959, 1960 en 1962. Deze boeken, die zich in de landelijke omgeving van Häme afspelen, hebben een enorme invloed gehad op het Fins-nationale bewustzijn na de oorlog. Het verbreedde het onderlinge begrip van de verschillende volksgroepen voor de grootste en meest dramatische gebeurtenissen uit de nabije geschiedenis en hielp zo een beeld te scheppen van Finland waarin de mensen in hun verscheidenheid toch één geheel vormden.

Pasi Saukkonen
(Nederlandse vertaling: Peter Starmans)

De schrijver is politicoloog en als wetenschappelijk medewerker verbonden aan het statistiek- en onderzoekcentrum van de stad Helsinki. Hij is bijzonder hoogleraar aan de universiteiten van Helsinki (voor politicologie) en Jyväskylä (voor cultuurbeleid).

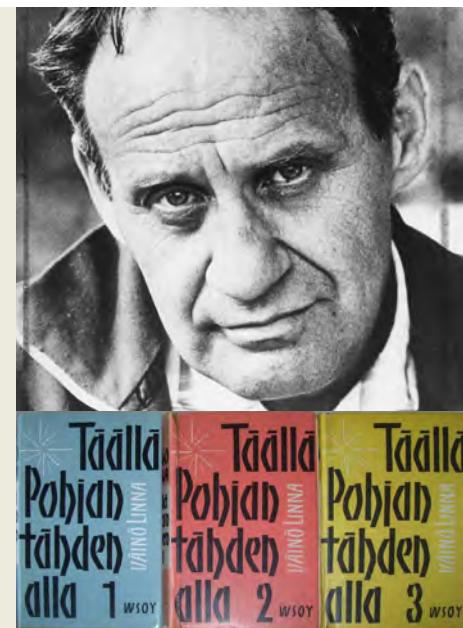
Kirjoittaja on politiikan tutkija, joka toimii erikoistutkijana Helsingin kaupungin tiedokeskuksessa. Hän on yleisen valtio-opin dosentti Helsingin yliopistossa ja kulttuuripoliikan dosentti Jyväskylän yliopistossa.

Omslag van het boek *Midzomerdansen* van Hannu Salama. | Kirjailija Hannu Salamaan Juhannustanssit-kirjan kansilehti.

keytyivät tavoilla, joka tuotti laajaa kotimaisia suosiota, mutta jonka hedelmä oli vaikea myydä ulkomaisille markkinoille.

Suomalaisen yhteiskunnan arvomaailman rajoja testattiin muutamaan otteeseen. Hannu Salaman teos *Juhannustanssit* johti jopa sytteeseen jumalanpilkasta. Kirjaili-

Väinö Linna en zijn trilogie 'Hier onder de Poolster'. | Väinö Linnan 'Täällä pohjan tähden alla'-romaani-trilogian kansikuvat.

ja tuomittiin ehdolliseen vankeuteen, josta Kekkonen hänem kuitenkin armahti vuonna 1968. Avantgardetaiteen moniottelija M.A. Numminen joutui toistuvasti vaikeuksiin virkavallan kanssa.

Kulttuurin kentän ylivoimaisesti tärkein tapahtuma tällä ajanjaksolla oli kuitenkin Väinö Linnan romaanitriologian Täällä Pohjantähden alla ilmestyminen vuosina 1959, 1960 ja 1962. Tällä hämäläiselle maaseudulle sijoitetulla kirjasarjalla on ollut valtava vaikutus suomalaiseen kansalliseen tietoisuuteen. Se lisäsi eri kansanosien keskinäistä ymmärrystä lähihistorian suurista ja dramaattisista tapahtumista ja auttoi rakentamaan sellaista Suomea, jossa oliin yhtenäisiä erilaisuudessa.

Pasi Saukkonen

6. De periode 1967-1977: Ingrijpende structurele veranderingen

In de jaren zestig en zeventig van de afgelopen eeuw ontwikkelde Finland zich meer en meer als welvaartstaat en dat ging gepaard met ingrijpende structurele veranderingen. In recordtempo werden voorsteden gebouwd en nieuwe vormen van sociale zekerheid ingevoerd (zoals bijvoorbeeld studiebeurzen). Ook het schoolsysteem maakte deel uit van deze vernieuwingen. In de loop van de jaren 1970 ging een nieuw basisonderwijsysteem trapsgewijs van start.

Het waren de jeugdjaren van de grote naoorlogse geboortegolf die de gevestigde zeden en gewoontes aan de kaak stelde. Blij-

vende herinneringen aan deze periode zijn waarschijnlijk het politieke en culturele radicalisme en de jeugdcultuur in haar vele verschijningsvormen. Deze naoorlogse generatie groeide in een volkomen andere wereld op als die van hun ouders.

Maatschappelijke activering

Het einde van de jaren zestig en het begin van de jaren zeventig waren niet alleen in Finland, maar in alle West-Europese landen de gouden tijd van studentenbewegingen en politieke protesten. Vooral de weerstand tegen de Vietnamoorlog bracht van San Francisco tot Tokio

105

6. Aikakausi 1967-1977: Merkittävästi rakenteellisia muutoksia

Vuosina 1967-1977 hyvinvointivaltion kehittäminen ja voimakkaat rakennemuutokset jatkuivat. Uusien lähiöiden rakentaminen eteni maailmanennätystahtia, ja monia uusia sosialiturvan muotoja kuten opintotuki otettiin käyttöön. Myös koulutusjärjestelmää oli uudistusten kourissa. Uusi peruskoulujärjestelmä aloitti toimintansa asteittain 1970-luvun aikana.

Nämä vuosina suuret ikäluokat elivät nuoruuttaan ja natisuttivat vakiintuneita arvoja ja tapoja. Aikakaudesta muistetaankin varmasti parhaiten poliittinen ja kulttuurinen

radikalismi sekä nuorisokulttuuri monine ilmentymineen. Tämä sodan jälkeen syntynyt sukupolvi kasvoi hyvin erilaiseen maailmaan kuin vanhempansa.

Yhteiskunnallinen aktivoituminen

1960-luvun loppu ja 1970-luvun alku olivat opiskelijaliikkeen ja poliittisen protestoinnin kulta-aikaa kaikissa länsimaissa, ei vain Suomessa. Erityisesti Vietnamin sodan vastustus sai laajoja ihmisiä liikkeelle San Franciscosta Tokioon ja Tukholmaan. Kuvat näistä protesteista levisivät median avulla maasta

Demonstratie van leden van de Taisto-beweging, genoemd naar hun leider Taisto Sinisalo, die binnen de communistische partij in Finland een pro-Sovjetkoers propageerde. | Ns. taistolaisten mielenosoitusliike sai nimensä johtajansa Taisto Sinisalon mukaan, joka kommunistisessa puolueessa propagoi Neuvostoliitto myönteisyyden puolesta.

en Stockholm grote mensenmenigtes op de been. Beelden van zulke protestdemonstraties gingen via de media van het ene land naar het andere en verbonden zo virtueel de plekken van protest met elkaar. Zo ontstond een gevoel van een wereldwijde verzetsbeweging tegen imperialisme en kapitalisme.

toiseen yhdistää virtuaalisesti eri protestipaikat. Tämä tuotti tunteen maailmanlaajuisesta imperialismin ja kapitalismin vastaisesta protestiliikeestä.

Myös monet suomalaiset nuoret aktivistit kokivat olevansa osa tätä protestiliikettä. Ideologisten vaikuttadeiden ja uitisten lisäksi rajojen yli siirtyivät toimintamallit. Muiden maiden mallin mukaisesti opiskelija-aktivistit valtasivat Vanhan ylioppilastalon marraskuussa 1968 vaatien yliopistohallinnon demokratisomista ja muutoksia opetuksen. Tapahtumasta muodostui 1960-luvun protestien symboli. Muutamaa nyrykiniskua ja savupommia lukuunottamatta valtaus sujui varsinkin rauhallisesti, vaikka puheissa vallankumousta julistettiinkin. Valtaus olisi toki voinut olla dramaattisempikin, valtauksen kohteena kun oli ylioppilaskunnan oma rakennus.

Ook vele jonge Finse activisten voelden zich deelgenoot van deze protestbeweging. Behalve het wereldniews en ideologische invloeden stroomden ook actiemodellen de grenzen over. Naar het voorbeeld van andere landen bezetten in oktober 1968 Finse student-activisten in Helsinki het 'Oude Studentenhuis' en eisten democratisering van het universiteitsbestuur en veranderingen in het onderwijs. Deze actie werd in de jaren zestig het Finse protestsymbool. Afgezien van een paar handtastelijkenheden en wat rookbommen verliep deze bezetting overigens vrij rustig, ook al werd de revolutie in woord en niet in daad verkondigd. De bezetting had wel wat dramatischer gekund, omdat het doelwit ervan het eigen oude gebouw van de studentenvereniging was.

Finland behoort met landen als Nederland tot die landen, waarin het protest van dit

Suomi kuuluu Alankomaiden tavoin niihin maihin, joissa aikakauden protestointi jää lopulta toimintatavoitallaan varsin maltilliseksi. Suomessakin poliisi ja mielenosoittajat ottivat yhteen esimerkiksi Iranin shaahin vierailun yhteydessä, mutta väkivalta oli hyvin vähäistä verrattuna esimerkiksi samoihin mielenosoituksiin Länsi-Berliinissä, jossa niistä muodosi väkivaltainen, traumattinen ja nuoria voimakasti radikalisoinut tapahtuma.

Vuosikymmenen taitteen protestien ja mielenosoitusten hivuttua väkivalta eskaloiti toisaalla terrorismiksi. Erityisesti Länsi-Saksassa ja Italiassa Saksan punaisen armeijakunnan ja Punaisten prikaatien kaltaiset ryhmitymät pyrkivät pitämään vallankumouksen henkeä elossa tekemällä iskuja kapitalistisia ja imperialistisia voimia edustajina pitämään tahoja kohtaan. Mitään tällaista ei tapahtunut Suo-

tijdperk, vooral wat gerichte acties betreft, uiteindelijk nogal gematigd was. In Finland raakten politie en demonstranten wel slaags met elkaar bij het bezoek van de Sjah van Perzië, maar dit geweld was toch erg gematigd in vergelijking met soortgelijke demonstraties in West-Berlijn, waar uit een dergelijke confrontatie een gewelddadige en traumatische gebeurtenis groeide, die een sterk radicaliserend effect op de jonge mensen had.

Terwijl in Finland rond 1970 de gewelddadigheid van de protesten en de demonstraties wegebde, escaleerde die elders juist tot terrorisme. Degenen, die zich op de manier van de *Rote Armee Fraktion* in West-Duitsland en de Rode Brigades in Italië groepeerden, streefden ernaar de geest van de revolutie levend te houden met aanslagen tegen kringen, die in hun ogen kapitalistische en imperialistische krachten vertegenwoordigden.

massa. Väkivaltaisen vallankumouksen aloittamisella kyllä flirtailtiin, mutta tiettävästi 1960-luvun protestisukupolven piirissä tämä ei koskaan johtanut oikeastaan edes kunnolla suunnitelmienvälistä.

Yksi merkittävä syy protestoinnin maltillisuteen oli varmasti se, että poliittinen järjestelmä oli varsin vastaanottavainen nuorten aktivistien toiminnalle. Julkisessa keskustelussa suhtauduttiin opiskelijoiden protestointiin varsin ymmärtävästi, eikä Helsingin Sanomista ollut protestoijille samanlaiseksi viholliseksi kuin Springerin lehdistä Länsi-Saksassa. Nuoret aktivistit nauttivat erityisesti presidentti Kekkosent suojelua. Kekkosella oli tapana kutsua nuoria aktivisteja 'lastenkutsuille' virka-asunolleen Tamminiemeen tutustuakseen paremmin heidän ajatuksensa. Monet yhteiskunnallisesti valvoutuneet

lets dergelijks heeft in Finland niet plaatsgevonden. Met een aanloop tot gewelddadige revolutie werd in Finland wel geflirt, maar dat heeft voor zover we weten in de jaren zestig binnen de kringen van de protestgeneratie nooit een serieus niveau bereikt.

Een belangrijke reden van dit gematigd protesteren was zeker ook, dat het Finse politieke bestel tamelijk welwillend stond tegenover de acties van de jonge activisten. De publieke opinie stelde zich vrij begripvol op tegenover de studentenprotesten en de belangrijke krant Helsingin Sanomat stond niet zo vijandig tegenover de protesterenden als bijvoorbeeld de kranten van het Axel Springerconcern in West-Duitsland. De jonge activisten genoten vooral ook de bescherming van de president. Kekkonen had de gewoonte jaarlijks jonge activisten uit te nodigen in zijn ambtswoning Tamminiemi om beter kennis te

Studenten tijdens de bezetting van het 'Oude Studentenhuis' in Helsinki in oktober 1968. | Ylioppilaita Helsingin vanhan ylioppilastalon valtauksen aikoihin lokakuussa 1968.

nuoret päätyivät varsinkin nopeasti osallistumaan perinteiseen poliitikkaan tai yhden asian liikkeisiin. Vuoden 1970 vaaleissa valittiin poikkeuksellisen suuri määrä ensikertalaisia eduskuntaan, ja kansanedustajien keski-ikä laski tuntuvasti. Aikakauden ehkä omalaatui-

De Finse delegatie tijdens de Conferentie over Veiligheid en Samenwerking in Europa, de CVSE, die in 1975 in Helsinki werd gehouden. V.l.n.r. Kalevi Sorsa (voorzitter van de Finse sociaaldemocraten), Olavi Mattila (minister van Buitenlandse Zaken), Keijo Liinamaa (minister-president) en president Urho Kekkonen. | Suomen delegaatio European turvallisuus- ja yhteistyö konferenssin (ETYK) aikana Helsingissä 1975. Henkilöt vasemmalta oikealle: Suomen sosiaalidemokraattisen puolueen puheenjohtaja Kalevi Sorsa, ulkoministeri Olavi Mattila, pääministeri Keijo Liinamaa ja presidentti Urho Kekkonen.

maken met hun gedachtewereld. In de media werden die bijeenkomsten spottend 'kinderfeestjes' genoemd. Menig maatschappelijk bewust geworden jongere besloot al vrij snel deel te nemen aan de traditionele politiek en

sin poliittinen ilmiö oli niin kutsuttu taistolaisuus. Vuosikymmenen vaiheen anarkistisen ja varsin hilpeähenkisen protestoinnin hiivutua siitä tuli monen nuoren radikaalin ideologisen koti. Taistolaisilla tarkoitetaan Suomen Kommunistisen Puolueen sisällä olleen Taisto Sinisalon johtamaa vähemmistösiipää sekä ympärillä toiminutta liikettä. Tämä liike piti vankasti Neuvostoliittoa maailman kommunistisen liikkeen johtajana ja vastusti tiukasti marxismi-leninismin uusia tulkintoja.

Monille on varsinkin nykyhetkestä käsin vaikea ymmärtää, miten Suomeen saattoi muodostua Neuvostoliitto ihanova opiskelijaliike. Osan taistolaisuuden viehätyskestä selittiä varmasti se, että sodan läpikäynyt ja vihamielisesti venäläisiin suhtautunutta vanhempiensa sukupolvea vastaan kapiinoille nuorille se näyttäytyi radikaalina

als nieuwkomer er aan mee te werken. Bij de verkiezingen van 1970 werd een uitzonderlijk groot aantal jongeren voor de eerste keer in het parlement gekozen, zodat de gemiddelde leeftijd van de parlementsleden aanzienlijk naar beneden ging. Het meest eigenaardige fenomeen van deze periode was misschien wel de 'taistolaisuus' (de 'taistobeweging'). Toen rond 1970 het anarchistische en tamelijk opgewekte protest wegebde, werd deze beweging voor menig jong en radicaal denkend mens hun ideologisch thuis. Met de 'taistolaiset' (de leden van de taistobeweging) werd binnen de Finse Communistische Partij een minderheidsvleugel en de daaromheen ontstane actieve beweging onder leiding van Taisto Sinisalo bedoeld. Deze beweging beschouwde de Sovjet-Unie als de leider van het wereldcommunisme en was radicaal tegen iedere nieuwe interpretatie van het marxistisch leninisme.

vaihtoehtona. Vanhempien järkyttämiseen ei pommeja tarvittu. Riitti, kun kertoii ihailevansa Neuvostoliittoa.

Ulkopolitiikka

Suomen monin tavoin haasteellinen asema Neuvostoliiton rajanaapurina leimasi voimakkaasti Suomen poliittista elämää 1960-70-luvulla. Varsinkin presidenttikautensa alkuvuosina paljon ristiriitoja herättäneen Kekkosenvahva asema perustui voimakkaasti hänen suhteisiinsa ja kykynsä hoitaa idänsuheteita. Hyviä Neuvostoliiton-suhteita pidettiin Suomen elinehtona, ja Neuvostoliiton näemyksillä oli siksi merkittävä vaikutus Suomen tekemiin ratkaisuihin. Ei ole sattumaa, että isomman valtion pienempään naapuriinsa kohdistamasta vaikutusvallasta käytetään kansainvälistikin termiä suomettuminen,

Nu is het voor menigeen moeilijk te begrijpen, hoe in Finland een dergelijke, de Sovjet-Unie ophemelende studentenbeweging, heeft kunnen ontstaan. Een gedeeltelijke verklaring van de aantrekkingskracht van de taistobeweging zal wel zijn, dat dit de opstandige jongeren een radicaal alternatief leek te bieden, in hun rebellie tegen de generatie van hun ouders, die de oorlog meegemaakt hadden en zich vijandig opstelden tegenover de Russen. Om de ouders te *shockeren* waren geen bommen nodig. Het was al genoeg, als je vertelde, dat je de Sovjet-Unie bewonderde.

Buitenlandse politiek

De hachelijke situatie van Finland als buurland van de Sovjet-Unie drukte een krachtig stempel op het Finse politieke leven in de jaren zestig en zeventig. De sterke positie van Kekkonen, die in de beginjaren van zijn president-

schap veel weerstand oproep, berustte voor een groot deel op zijn persoonlijke relaties en zijn talent de banden met de oosterbuurte koesteren. Een goede relatie met de Sovjet-Unie werd als een levensnoodzaak voor Finland gezien en de zienswijze van de Sovjet-Unie had een beduidende invloed op de beslissingen die Finland trof. Het is zeker niet toevallig, dat de sterke impact van een grote staat op een kleinere buurstaat internationaal met de term 'finlandisering' wordt aangeduid, hoewel dit verschijnsel natuurlijk helemaal niet alleen typisch is voor Finland.

Tegelijkertijd met het streven van Kekkonen om zo goed mogelijke banden met de Sovjet-Unie te onderhouden, streefde hij er ook naar, het beeld van Finland als een zelfstandige en neutrale staat op te bouwen. Het in samenhang brengen van deze twee voornemens vereiste een constante uitba-

V.l.n.r. Helmut Schmidt (de Duitse bondskanselier), Erich Honecker (de leider van Oost-Duitsland) en Gerald Ford (president van de Verenigde Staten), tijdens de CVSE-conferentie in Helsinki in 1975. | Henkilöt vasemmalta oikealle: Saksan liittokansleri Helmut Schmidt, Itä-Saksan johtaja Erich Honecker ja Yhdysvaltain presidentti Gerald Ford Helsingissä vuonna 1975 pidetyn European turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin (ETYK) aikana.

järjestettiin Helsingissä. Neuvostoliitto oli jo usean vuoden ajan yritynyt saada Suomea tekemään aloitteeen tämänkaltaisen konfe-

President Urho Kekkonen van Finland (links) en de leider van de Sovjet-Unie, Leonid Brezjnev (rechts), tijdens de CVSE Conferentie in Helsinki in 1975. | Presidentti Urho Kekkonen (vasemmalla) ja Neuvostoliiton johtaja Leonid Brežnev (oikealla) Helsingin ETYK-konferenssin aikana 1975.

renssin järjestämisestä, mutta siihen ei ollut tätä ennen tarttuttu. Syvä tähän oli se, että

lancering. Toen de spanningen tussen de grootmachten eind jaren zestig afnamen, kwamen er nieuwe mogelijkheden in zicht. Finland sloot in 1973 een vrijhandelsovereenkomst met de EEG (Europese Economische Gemeenschap) en bood de Comecon-landen (een samenwerkingsverband van communistische landen), tegelijkertijd een gelijkwaardige positie aan. Deze overeenkomst werd heel belangrijk voor de verdere economische ontwikkeling van Finland.

Het eigenlijke hoogtepunt van de buitenlandse politiek werd in het jaar 1975 bereikt, toen in Helsinki de slotconferentie over Veiligheid en Samenwerking in Europa (CVSE) georganiseerd werd (de slotverklaring ervan wordt de Helsinki-akkoorden genoemd). De Sovjet-Unie had al verscheidene jaren geprobeerd, Finland zover te krijgen, het initiatief voor het organiseren van zo een conferentie

op zich te nemen, maar dat was tot eind jaren zestig nog niet gelukt. De reden daarvoor was wel, dat zoets de neutrale positie van Finland in twijfel zou hebben kunnen trekken. In de nieuwe internationale politieke situatie waren de opvattingen hierover echter veranderd, dus kon Finland zichzelf aanbieden om de conferentie voor te bereiden en te organiseren. Het proces ging eind jaren zestig van start en beleefde zijn hoogtepunt bij de ondertekening van de Helsinki-akkoorden in de zomer van 1975 in de Finlandia-hal in Helsinki. Aanwezig waren daarbij de hoogste politieke leiders van de USA en van Europa en ook de secretaris-generaal van de Verenigde Naties. Dankzij dit CVSE-proces werd de positie van Finland als onafhankelijke staat en betrouwbare partner voor internationale samenwerking bevestigd en erkend.

se olisi voinut asettaa Suomen puolueettoman aseman kyseenalaiseksi. Uudessa kansainvälispoliittisessa tilanteessa arviota muutettiin, ja Suomi taroutui kokouksen valmistelijaksi ja järjestäjäksi. Prosessi käynnistyi 1960-luvun lopulla, huipentuen juhallaan päättösasiakirjan allekirjoittamiseen kesällä 1975 Finlandia-talossa. Paikalla olivat niin Yhdysvaltain ja Euroopan maiden korkeimmat poliittiset johtajat kuin YK:n pääsihteerikin. ETYK-prosessin myötä Suomen asema puolueettoman valtiona ja uskottavana kansainvälisenä yhteistyökumppanina sai vahvistusta ja tunnustusta.

Kulttuuri

1960-luvun loppu ja 1970-luku muistetaan poliittisten tapahtumien lisäksi vähintään yhtä hyvin aikakauden kulttuurista. Muiden

Cultuur

Het einde van de jaren zestig en de jaren zeventig doen ons, behalve aan politieke gebeurtenissen, natuurlijk ook denken aan culturele evenementen uit deze periode. Zoals in andere westerse landen vond in Finland in dit decennium een opmerkelijke wijziging in normen en waarden plaats. Deze culturele kentering was te zien aan de morele opvattingen over relaties tussen de seksen, kleding, muziek en het gebruik van alcohol. De Finse alcoholpolitiek versoepelde beduidend, toen in 1969 de verkoop van bier met een alcoholgehalte onder de 4,7% in levensmiddelenwinkels werd toegestaan.

Traditionele waarden en burgerlijke instellingen werden vaak op verschillende wijzen op de proef gesteld, wat onvermijdelijk ook conflicten met zich meebracht. Het meest beruchte geval zou de zogenaamde Salama-

De rockband Hurricanes. | Rock-bändi Hurriganes.

oorlog halverwege de jaren zestiend kunnen zijn geweest, die in de kern draaide om het in 1964 verschenen boek 'De midzomerdansen' van Hannu Salama. Dit boek deed een brede discussie ontstaan, vooral werden de directheid en het recht-voor-zijn-raap spreken ervan afgekeurd. Hannu Salama werd later een erkend schrijver, die veelvuldig prijzen in de wacht heeft gesleept. En hij is zeker niet het

jumalanpilkasta, tuomio josta Kekkonen myöhemmin armahti hänet.

Hannu Salama tuli myöhemmin arvostettu ja moneen kertaan palkittu kirjailija. Hänen ei ole lainkaan ainoa esimerkki 1960-70-luvulla uransa aloittaneista merkittävistä suomalaisista poliittisista ja kulttuurivaikuttajista. Kekkosen 'lastenkutsujen' vieraalistalta löytyy esimerkiksi lukuisia merkittäviä tulevia taiteilijoita, kansanedustajia ja ministereitä.

1970-luvun aikana uransa aloittelivat myös monet muusikot ja bändit, joista on sittemmin tullut lähtemätön osa suomalaisen pop- ja rock-musiikin ydintä. Näihin lukeutuvat esimerkiksi Hector, Juice Leskinen, Dave Lindholm, Rauli Badding Somerjoki ja Hurricanes. Monet yhdistävät tähän aikakauteen vahvasti vuonna 1966 perustetun legendaarisen Love Records-levy-yhtiön. Sen toimin-

enige voorbeeld van politiek en cultureel invloedrijke personen, die juist in de jaren zeventig en zeventig met hun carrière in Finland begonnen. Op de gastenlijst van Kekkonens 'kinderfeestjes', vinden we talrijke namen van toekomstige toonaangevende kunstenaars, parlementsleden en ministers.

In de jaren zeventig begonnen ook menig musicus en muziekgroep hun loopbaan, en daaruit is later een harde kern van de Finse pop- en rockmuziek ontstaan. Daartoe behoorden bijvoorbeeld Hector, Juice Leskinen, Dave Lindholm, Rauli Badding Somerjoki en de rockband Hurriganes. Velen zien deze periode in verband met de in 1966 opgerichte Love Records-platenmaatschappij. Haar operationeel concept was, muziek uit te geven, waar andere platenmaatschappijen geen interesse voor hadden. Alle hier genoemde artiesten zijn op Love Records uitgekomen.

Deze platenfirma bracht ook muziek van linkse protestzangers uit, bijvoorbeeld van de band Agitprop en de originele muzikale duivelskunstenaar M.A. Numminen. Veel nummers uit de door Kaj Chydenius gecomponeerde politieke liederen zijn evenzeer evergreens geworden. Chydenius' liederen waren onder andere te horen in de film 'Käpy selän alla' ('Een dennenappel onder de rug'), die in 1967 in première ging. Deze film werd zeer populair en befaamd. Het bracht het leven en de menselijke relaties van de jeugdigen van toen open en bloot in beeld.

De film 'Käpy selän alla' was in de ogen van de filmcritici nog een te waarderen film, maar dat kan echter niet beweerd worden over de Uuno Turhapuro-films. De eerste ervan ging in 1973 in première, en bij elkaar zijn er negentien gemaakt. Deze Uuno-films zijn qua stijl misschien om en nabij de Finse

tegenhangers van de Nederlandse Flodder-films. Uuno, de hoofdperson, naar wie de films genoemd zijn, is een luie in nethemd rondlopende klungel, die met de dochter van een rijke zakenman is getrouwd. Uuno brengt het merendeel van zijn tijd liggend op een sofa door, dromend over de nalatenschap van zijn schoonvader, maar op een handige manier redt hij zich welbespraakt uit allerlei situaties. Regelmatig brengt hij zijn schoonvader in een onmogelijke positie en zijn vrouw aan de rand van de razernij. De rol van Uuno Turhapuro werd gespeeld door Vesa-Matti Loiri, het manuscript was van de hand van Pertti 'Spede' Pasanen. Zij hebben beiden vorm gegeven aan deze komedie naar Finse smaak. De Uuno-figuur trad ook op in de amusementsprogramma's van de Spede-show, die in de jaren zeventig en tachtig erg populair werden.

Vesa-Matti Loiri, die de hoofdrol speelde in de Uuno Turhapuro-films. | Näyttelijä Vesa-Matti Loiri, joka esitti pääosa Uuno Turhapuro elokuvissa.

Naast voorlichting werd amusement steeds belangrijker in de radio- en televisieprogramma's. De verandering van de muziekcultuur veronderstelde een toename van de aan mu-

Stills en affiche van de film 'Käpy selän alla', 'een dennenappel onder de rug'. | Käpy selän alla -elokuvan ilmoitus.

taideana oli julkaista sellaista musiikkia, josta muut levy-yhtyeet eivät välittäneet. Kaikki edellä mainitut artistit ovat levyttäneet Love Recordsille. Yhtiö julkaisi myös muun muassa vasemmistolaisen laululiikkeen musiikkia (esim. Agit Prop-yhtye), ja sen listoilla oli

myös omoperäinen taiteen moniotelli M. A. Numminen. Monista poliittisen laululiikkeen tunnetuimpiin säveltäjiin kuuluneen Kaj Chydeniuksen lauluista on niin ikään tulut ikivihreitä suosikkeja. Chydeniuksen lauluja kuultiin muun muassa elokuvassa 'Käpy

selän alla', joka sai ensi-iltansa vuonna 1967. Tämä suuren suosion ja maineen saavuttanut elokuva kuvaaa rohkeasti aikakauden nuorten elämää ja ihmisoikeuksia.

Siiä missä Käpy selän alla on myös kritikoiden arvostama elokuva, samaa ei voi sanoa Uuno Turhapuro-elokuvista. Näistä ensimmäinen sai ensi-iltansa vuonna 1973, ja elokuvia on sittemmin tehty yhteensä 19. Uuno-elokuvat lienevät tyylillisesti läheisin suomalainen vastine Alankomaiden Flodder-elokuville. Elokuvan nimihenkilö on verkopaidassa koheltava laiska mies, joka on naimisissa rikkaan liikemiehen tyttären kanssa. Uuno viettää suuren osan ajastaan sohvalla maaten, appiukon perinnöstä haaveilleen ja taitavalla supliikilla itsensä erilaisista tilanteista pelastaen. Tasaisin väliajoin hän saattaa appiukkansa noloihin tilanteisiin

ja vaimonsa raivon partaalle. Uuno Turhapuro näytteli Vesa-Matti Loiri, ja elokuvia käsikirjoitti Pertti 'Spede' Pasanen, jotka molemmat ovat muodostuneet suomalaisista rakastamiksi komedian tekijöiksi. Unon hahmo esiintyi ennen elokuvia Spede Show-nimisessä viihdeohjelmassa, joka 1970- ja 80-luvuilla sai hurjan suosion.

Viihdeohjelmat nousivat vahvasti valistukseen rinnalle television ja radion ohjelmatarjonnassa. Musiikkikulttuurin kehitymistä ja muuttumista edesauttoi musiikkiohjelmille annetun ohjelma-ajan lisääntyminen. Omanlaisiaan sukupolvikokemuksia olivat myös useat tämän aikakauden tv-sarjat. Jokainen suomalainen muistaa varmasti nuoren tamperelaispariskunnan elämää kuvanneen Heikki ja Kaija -sarjan sekä samaan tapaan varsin harmittoman ja kepeän Me Tammelat

Scène uit de televisieserie 'Rintamäkeläiset' over het leven op het Finse platteland in de jaren zeventig van de vorige eeuw. | Kohtaus televisiosarjasta Rintamäkeläiset. Sarja kuvasi maaseudun elämää viime vuosisadan 70 -luvulla.

ziekprogramma's toegestane zendtijd. Ook veel tv-series van deze periode lieten het typische alledaagse leven van de jonge generatie zien. Iedere Fin herinnert zich zeker de tv-serie over het leven van het jonge echtpaar Heikki en Kaija uit Tampere en de op dezelfde leest geschoeide, tamelijk onschuldige en lichtvoetige dramaserie 'Me Tammelat' ('Wij, de familie Tammela'). Het verbeelden van

Heikki en Kaija, het jonge echtpaar in de populaire televisieserie 'Heikki ja Kaija' over een Finse familie uit Tampere, gespeeld door Vili Auvinen en Eila Roine. | Heikki ja Kaija, nuori aviopari samannimisessa suositussa televisiosarjassa, missä kuvattiin suomalaisen perheen elämää Tampereella. Pääosissa näyttelivät Vili Auvinen ja Eila Roine.

-sarjan. 1970-luvulla arkielämän kuvaus sai tummempiakin sävyjä, muun muassa rakenemuuksen kourissa eläneen maaseudun arkea kuvanneen Rintamäkeläiset-sarjan

het dagelijks leven kreeg in de jaren zeventig een wat somberder kleur, dankzij tv-series als 'Rintamäkeläiset', die in beeld bracht hoe het dagelijks leven op het platteland ingrijpend en structureel veranderde. Eenzelfde thema had de veel geprezen vierdelige tv-film 'Kahdeksan Surmanluotia' ('Acht dodelijke kogels') verbeeld. Deze films werden meer en meer op een kleuren-tv bekeken.

Sport

Op de televisie werd ook naar sport gekeken. Er wordt wel gezegd dat ijshockey in Finland het eerste echte tv-genre was. Finland was succesvol in deze sport en de wereldkampioenschappen werden jaarlijks uitgezonden. Voor het wereldkampioenschap in 1965 werd in Tampere de eerste ijshal gebouwd. Al gauw erna kwam ook het ijshockeystadion in Helsinki klaar. Omdat ijshockey daarom

myötä. Samaa teemaa kuvattiin laajasti ylis-tetyssä neliosaisessa Kahdeksan surmanluotia -tv-elokuvassa. Näitä katsottiin yhä useammin väritelevisiosta.

Urheilu

Televisiosta katsottiin myös urheilua. Jääkiekon sanotaan olleen ensimmäinen televisiolaji Suomessa, mikä johtunee Suomen hyvän menestyksen lisäksi myös siitä, että MM-kisat lähetettiin vuosittain televisiosta. Ensimmäinen jäähalli rakennettiin Suomeen vuonna 1965 pidettyjä MM-kisoja varten. Pian tämän jälkeen valmistui jäähalli myös Helsingissä. Kun jääkiekkoo tätä myötä siirtyi osin halleihin, se teki lajista entistäkin suosittumman. Vuosikymmenen suomalaisista urheilusuorituksista mieleenpainuvin tehtiin vuonna 1972 Münchenin olympialaisissa,

Lasse Virén, de winnaar van de gouden medaille op de 5.000 en 10.000 meter tijdens de Olympische Spelen van München in 1972. | Lasse Viren, joka voitti Münchenin Olympialaisissa 1972 kultamitalin sekä 5000 metrin että 10.000 metrin juoksussa.

gedeeltelijk steeds meer naar hallen verlegd werd, maakte dat deze sport steeds populairder. Dé onvergetelijke Finse sportprestatie van deze periode vond plaats in 1972 tijdens de Olympiade van München, toen Lasse Viren twee gouden medailles in de wacht sleepte. De Finnen konden toen in live

kun Lasse Viren voitti kaksi kultamitalia. Suomalaiset saattoivat seurata suorana lähetystenä, kun Viren kaatui 10 000 metrin juoksun puolivälissä, mutta nousi pystyn, juoksi kärjen kiinni ja voitti kultaa lopulta uudella maailmanennätysajalla.

Loppusanat

Jos tässä tekstissä käsitelty aikakausi alkoi optimismin, nopean talouskasvun ja historiallisten muutosten ilmapiirissä, se loppui tummempaan tunnelmiin. 1970-luvun lopulla talous oli kriisissä ja työttömyys nousi. Edessä oli kuitenkin pian jo uusi nousukausi ja optimismin aika.

Leena Malkki

uitzending volgen, hoe Viren halverwege de 10.000-meterloop viel, maar vervolgens opkrabbelde, de atleet die vooraan liep inhaalde en tenslotte goud won in een nieuw wereldrecord.

Nwoord

Al begon de behandeling van deze periode optimistisch in de sfeer van economische vooruitgang en historische omwentelingen, zij eindigde in een wat somberder stemming. De economie was eind jaren zeventig in een crisis geraakt en de werkeloosheid steeg. Maar er was een opleving in zicht en er brak een nieuwe tijd van optimisme aan.

Leena Malkki

(Nederlandse vertaling: Peter Starmans)

De schrijfster is universitair docent. Zij is verbonden aan de Universiteit van Helsinki als lid van het netwerk Europa-research.

Kirjoittaja on yliopistonlehtori Helsingin yliopiston Eurooppa-tutkimuksen verkostossa.

7. De periode 1977-1987: Verandering in de lucht

Er hing in deze periode verandering in de lucht. Of dit een voorbode was van een nieuwe lente? Gedeeltelijk wel, gedeeltelijk niet. Het betrof veranderingen op politiek, maatschappelijk en cultureel terrein.

Politieke veranderingen

Urho Kekkonen was voor iedereen zichtbaar en merkbaar oud geworden, hij liep al tegen de tachtig. De president liet bij officiële gelegenheden steken vallen, was minder actief en in zijn beslissingen grilliger en afhankelijker van anderen. Het woord 'dementie' hing in de lucht, maar omdat toen nog de gezond-

heidstoestand van de president een verzwegen geheim was, wist niemand de precieze gang van zaken. Ook was Kekkonen steeds meer bezig met zijn opvolging. Een vijftwintigjarige presidentsperiode lag achter hem, maar volgens velen (uiteraard ook Kekkonen zelf) was deze lange tijd noodzakelijk geweest, om de stabiliteit te vinden, die nodig was om met een grote buur vredzaam samen te kunnen leven zonder opgesloten te worden. En daar is Urho Kekkonen inderdaad de juiste man voor geweest. Hij was niet alleen in zijn doen en laten autoritair (soms op het angstige af), maar genoot ook op-

Peter
Starmans

7. Aikakausi 1977-1987: Muutoksia ilmassa

Tämä vuosikymmen oli muutosten aikaa. Se oli aistittavissa kaikkialla, niin maan poliittisessa ilmapiirissä kuin yhteiskunnan ja kulttuurin eri alueilla.

Poliittiset muutokset

Presidentti Urho Kekkonen oli tässä vaiheessa jo iäkäs mies. Hän lähteli kahdeksakkymmenettä ikävuottaan, alkoi unohdella sanoja ja oli päästösten teossa yhä enemmän toisista riippuvainen. Puhuttiin dementiasiata, mutta kenelläkään ei ollut kuitenkaan tarkkaa tietoa asiasta, sillä tuohon aikaan

maan presidentin terveydentila oli tarkoin varjeltu salaisuus. Tässä vaiheessa Kekkonen mietti paljon mahdollista seuraajaansa. Hän oli ehtinyt olla maan presidenttinä jo 25 vuotta eli siis neljännesvuosisadan, mutta monien mielestä – Kekkonen itse mukaanluettuna – tämä pitkä ajanjakso oli kuitenkin ollut välttämätön tietyyn poliittisen vakauden säilyttämiseksi ja ylläpitämiseksi suuren itäisen naapurimme kanssa. Urho Kekkonen oli todellakin ollut juuri se oikea mies paikallaan tässä tilanteessa. Hän oli tunnetusti joskus toiminnoissaan sangen autoritäärin-

President Urho Kekkonen op oudere leeftijd. De reis naar IJsland in 1981 had veel van zijn gezondheid gevergd. Daarna was hij de oude niet meer. Op de foto de aankomst van Kekkonen op vliegveld Seutula na zijn reis naar IJsland. | Presidentti Kekkonen vanhoilla päivillään: Islannin-matka 1981 oli viimeinen niitti Kekkoson terveydelle. Sen jälkeen hän ei enää palannut ennalleen. Kuvassa presidentti on palaamassa Islannista.

nen, joskus jopa peloittavassa määrin, mutta toisaalta hän myös nautti niin kotimaassaan kuin ulkomailla vilpitöntä kunnioitusta ja arvovaltaa, tässä tapauksessa niin Neuvostoliitossa kuin länsimaisissa. Suomen idän ja lännen välisen puolueettomuuspolitiikan pääpaino oli Kekkosella juuri idän ja lännen välisissä suhteissa. Sopii kysyä, tarkoittiko puolueettomuuspolitiikka samaa kuin 'suomettuminen', millä tarkoitettiin Suomen liiankin suurta riippuvuutta Neuvostoliiton ideologisesta aatemaailmasta ja toiminnasta. Varmaan näin olikin jossain määrin, mutta silloisessa maailman poliittisessa tilanteessa – tuolloin elettiin vielä kylmän sodan ilmapiirissä – tuo riippuvuus oli vielä kovaa todellisuutta ja pienen Suomen oli pakko jo oman etunsa tähden ottaa se huomioon, halusi maa sitä tai ei. Oli miten oli, kaikesta

rechte autoriteit, in binnen- en buitenland. En dat buitenland bestond voor Finland uit de Sovjet-Unie en het Westen. En niet voor niets noem ik hier eerst de Sovjet-Unie, want daar lag voor Kekkonen het zwaartepunt van zijn Finse neutraliteitspolitiek tussen oost en west. Of deze neutraliteit dan soms op 'finlandisering' leek, waarmee een te grote afhankelijkheid van het denken en doen van de Sovjet-Unie aangeduid werd? Zeker wel, maar het is maar de vraag of in de politieke situatie van toen, nog sterk in de sfeer van de koude oorlog, deze afhankelijkheid geen harde realiteit was, waarmee het kleine Finland uit eigenbelang rekening moest houden, of het dat nou wilde of niet. Maar toch, er hing rond 1980 in de binnenlandse maar ook in de buitenlandse politiek verandering in de lucht. Die verandering werd vooral veroorzaakt door het steeds duidelijker feit,

dat Urho Kekkonen echt oud aan het worden was, dat zijn tijd afliep. Al probeerden de hem behandelende artsen door verzachttende communiqués de mensen te sussen door te beweren: vergissen is menselijk, vergeetachtigheid ook. Maar ernstige ziekteverschijnselen? En dat meermaals? De mensen geloofden het niet meer zo. Al in 1976 kreeg Urho Kekkonen een hersenbloeding, dan weer opnieuw begin 1981 en in de zomer van hetzelfde jaar stortte hij volledig in tijdens een verblijf in IJsland. De artsen schreven toen vakantieverlof voor, maar al gauw bleek, dat dat niet meer te verantwoorden was en dat het beter voor het land was, als Urho Kekkonen als president af zou treden.

Dat gebeurde dan ook in oktober 1981 en Mauno Koivisto nam als premier van de Finse regering (eerder al voorlopig, toen definitief) de verantwoordelijkheid van president op

zich, rustig en beslist. Eind 1981 werden de presidentskandidaten van de partijen voor de komende verkiezingen benoemd. De Kekkonen-kritische Johannes Virolainen bijvoorbeeld (en niet de Kekkonen-pupil Paavo Väyrynen) van de Centrum Partij; Virolainen, die als Sovjet-kritische kandidaat bij de buurstaat niet zo welkom was; verder 'kroonprins' Ahti Karjalainen, een grote vriend van Kekkonen en van de Sovjetleiding; maar die zichzelf eigenlijk al had uitgeschakeld door zijn niet te beheersen drankzucht. En dan natuurlijk Mauno Koivisto, de populaire sociaaldemocraat, maar daarentegen niet de SDP-partijvoorzitter Kalevi Sorsa. Dat Koivisto uiterst populair was, begreep Sorsa snel en bleek wel uit het enorme aantal stemmen dat hij in 1978 als kiesman bij de nogal omstreden en hachelijke vierde verkiezing van Kekkonen tot president had gekregen.

huolimatta vuoden 1980 paikkeilla muutoksen tuulet puhalsivat niin sisä- kuin ulkopoliitikassa. Korkea ikä painoi Urho Kekkosta ja hänen oli aika siirtyä syrjään. Presidentin lääkärit yrityivät tosin pehmentää presidentin terveydentilaan kovailevia julkilausumia mm. toteamalla, että esim. muistihäiriöt ovat ihmillellä jne. Ihmiset eivät enää uskoneet näitä viestejä. Jo vuonna 1976 Urho Kekkonen oli saanut ensimmäisen aivovernuodon ja vuoden 1981 alussa toisen. Kesällä 1981 presidentin ollessa kalastusmatkalla Islannissa hänen terveydentilansa romahti lopullisesti. Lääkärit kirjoittivat hänennele sairausloman, mutta pian kävi ilmi, että todellisuudessa presidentti ei kyennyt enää hoitamaan virkaansa ja näin ollen hänen oli erottava tehtävästään.

Tämä tapahtui lokakuussa 1981 ja Mauno Koivisto, joka toimi silloin hallituksen pääministerinä, otti rauhallisesti ja määrätielisesti vastaan presidentin tehtävien hoitamisen, ensin väliaikaisesti, sitten lopullisesti. Vuoden 1981 lopulla nimettiin eri puolueiden ehdokkaat tuleviin presidentinvaaleihin. Kekkosta kritisoinut Johannes Virolainen valittiin keskustapuolueen ehdokkaaksi eikä suinkaan Paavo Väyrynen, jota sanottiin Kekkoson 'opetuslapsaksi', suosikiksi. Virolainen oli Neuvostoliittoa kritisointa presidenttikandidaatti eikä siis itäiselle naapurivaltiolle niin tervetullut kandidaatti. Yhdeksi ehdokkaaksi tuli myös Kekkoson 'kruununprinssi' Ahti Karjalainen, niin Kekkoson kuin Neuvostoliitonkin suuri ystävä. Karjalainen oli tosin jo pudonnut ehdokkuudes- taan runsaan alkoholinkäyt-

tönsä takia. Luonnollisesti presidenttikandidaattina oli myös Mauno Koivisto, suosittu sosiaalidemokraatti, sen sijaan SDP:n puoluesihteeri Kalevi Sorsa jäi pois presidentikilvasta. Sorsalle valkeni hyvin pian, että Koivisto oli hyvin suosittu, mikä kävi ilmi jo vuonna 1978 Koivistoon ollessa valitsijamiehenä, kun Kekkonen valittiin presidentiksi arveluttavalle neljännelle kaudelleen. Koivisto muodostti Sorsan jälkeen vuonna 1979 uuden hallituksen niin poliittisesti kuin taloudellisesti vaikeana aikana. Kekkonen halusi omavaltaisesti kaataa hallituksen 1981, koska hän oli muka tytytymätön hallituksen saavuttamiin tuloksiin, mutta itse asiassa tytytymätön Koiviston määriteltoiseen ja erittäin pidettyyn persoonaan. Toisin kuin Kekkonen Koivisto tahtoi tehdä päätöksiä vasta perusteellisen harkinnan jälkeen eikä

President Mauno Koivisto en zijn gezin. | Presidentti Mauno Koivisto ja perhe.

Koivisto vormde na Sorsa in 1979 een nieuwe regering, in een politiek en economisch

nopeasti niinkuin Kekkonen. Lisäksi Koivisto halusi ottaa kurssin enemmän länteen, alukseen erityisesti Skandinaviaan pään ja tästä johdettuen Koivisto oli hallituspiireissä se toivottu oikea mies maan tulevaisuutta silmällä pitäen. Siksi Mauno Koivisto ei ilman muuta ollut se mies, jota Moskova olisi toivonut. Vaikka huhtikuussa 1981 silloinen vielä istuva presidentti Kekkonen halusi omavaltaisesti hajottaa hallituksen ja syrjäyttää pääministerin, se ei tällä kertaa onnistunut, koska Koivisto piti pintansa eikä jättänyt eroanomusta. Siihen asia jäi. Kekkonen sairastui vakavasti ja joutui eroamaan tehtävästä. Koivisto otti pääministerinä hoitakseen kaikki presidentille kuuluvat velvollisuudet ja hänet valittiin vuonna 1982 Suomen tasavallan uudeksi presidentiksi suurella äänten enemmistöllä. Koivisto oli

moeilijke tijd. Kekkonen wilde die regering in 1981 eigenmachtig afzetten, omdat hij zogenaamd ontevreden was met de resultaten ervan, maar vooral toch ontevreden met de eigenwillige en geliefde persoon van Koivisto, die niet (zoals Kekkonen) snel wilde handelen, maar pas na uitvoerig overleg kon beslissen, en die bovendien duidelijk een meer westerse, voorlopig vooral Scandinavische koers wilde voeren, waardoor hij in regeringskringen zo gewild was en de juiste man voor de toekomst zou blijken. Mauno Koivisto was daarom niet zonder meer de man van Moskou. Maar ook al wilde in april 1981 de nog zittende president Kekkonen de regering ontbinden en de premier autoritair terzijde schuiven, dit keer lukte hem dit niet, omdat Koivisto voet bij stuk hield en zijn ontslag niet aanbood. Daar bleef het dan bij, Kekkonen werd ernstig ziek en moest zich

terugtrekken. Koivisto nam toen als premier alle verantwoordelijkheden van de president op zich en werd in 1982 als nieuwe president van de Finse republiek met een grote meerderheid gekozen. En dat is hij dan 12 jaar gebleven, tot tevredenheid van velen. Kalevi Sorsa was overigens bepaald niet uitgespeeld. Hij was tot 1987 premier van de regering tijdens de eerste Koivisto-periode en wel een door de president gewenste, goede en algemeen gerespecteerde premier.

Bij een alom opgemerkte speech, tijdens de opening van het grootse en internationaal gevierde 10-jarige jubileum van de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, dat van 30 juli tot 1 augustus 1985 in Helsinki werd gehouden, sprak president Koivisto zich publiek en onomwonden uit voor een strikte neutraliteit van Finland tussen oost en west. Van 'finlandisering' was

Mauno en Tellervo Koivisto op staatsbezoek in de DDR op 30 september 1987. Op de foto staan zij samen met de burgemeester van Dresden, Wolfgang Berghofer. | Mauno ja Tellervo Koivisto valtiovierailulle DDR:ssä 30. syyskuuta 1987 seuraaneen Dresdenin ylipormestari Wolfgang Berghofer.

er toen weinig sprake meer. Koivisto was westers gericht, maar volgde empathisch en communicatief de grote veranderingen in de Sovjet-Unie. 'Manu' was toen al een door oost en west gerespecteerde gesprekspartner geworden, en dat terecht.

Mauno Koivisto en Michail Gorbatsjov, 1989. | Mauno Koivisto en Michail Gorbatsjov vuonna 1989.

vaikuttavat. Koko Suomen kansa eli niissä mukana, joko katujen varsilla seisten tai kotonä oman television ääressä. Kekkosta ja hänen elämäntöötään arvostetaan edelleen suuresti, vaikka vuoden 1981 kiusalliset tapahtumat olivat aikoinaan nöyryytäviä. Sel-

Graf van President Kekkonen op de Hietaniemi begraafplaats in Helsinki. | Presidentti Kekkosen hauta Hietaniemessä.

Overigens waren de veranderingen in de Sovjet-Unie in de jaren tachtig niet minder radicaal dan die in Finland. Ook Leonid Breznev werd oud en verloor zijn greep op de politiek, ook hij werd steeds conservatiever en minder vernieuwend en stierf in 1982. Toen kwam (na Andropov en Tsjernenko) begin 1985 Michail Gorbatsjov aan de macht en die probeerde de Sovjet-

laista poliitikka välillä on. Urho Kekkonen oli epäilemättä tärkeä suomalainen presidentti niin idälle kuin lännellekin. Sen myös Mauno Koivisto totesi jäähyväispuheessaan Helsingin tuomiokirkossa presidentti Kekkosen siunaustilaisuudessa.

Yhteiskunnallisia muutoksia

Tänä aikana vieraiden kielten opiskelu tuli yhä suositumaksi, mutta sen täytyi tapahtua nykykaisella tavalla, jolloin painopiste oli sujuvan kielellisen kommunikaation oppimisella ja hallitsemisella. 'Working English' oli nimeltään eräs suosittu TV-kielikurssi. Tämä kurssi kuten monet muutkin muovasivat uuden sukupolven nuoria ihmisiä, jotka yhä kansainvälisemmäksi muuttuneessa maailmassa näin kykenivät pärjäämään paremmin, olipa sitten kyseessä työ tai opiske-

Unie op slag via zijn 'glasnost' (openheid) en 'perestrojka' (hervorming) grondig te veranderen en bedreef daarom een (te) duidelijk prowestere politiek, wat hem door zijn eigen land niet bepaald in dank werd afgenoem. Ook Koivisto kon het goed met Gorbatsjov vinden. En de conservatieve Reagan al helemaal.

Op 31 augustus 1986 stierf Urho Kekkonen in Tamminiemi. Zijn begrafenis was indrukwekkend, het hele volk leefde langs de weg of aan de TV-buis mee met de laatste tocht van de zo gerespecteerde ex-president van Finland. Urho Kekkonen werd nog steeds hooggewaardeerd, al was de afgang van het jaar 1981 pijnlijk en wellicht wat verederend geweest. Maar zo is politiek nu eenmaal. Urho Kekkonen is zonder twijfel voor oost en west een belangrijke Finse president geweest en dat heeft Mauno Koivisto in zijn

lu tai yleensä keskinäinen kanssakäyminen erikielisten ihmisten kanssa.

Myös naiset halusivat yhä enenevässä määrin olla mukana rakentamassa ja luomas- sa uutta rauhaa rakentavaa yhteiskuntaa ja maailmaa. Feminismi ei muuten ollut mitään uutta Suomessa, ajatellaanpa vaikka sotien aikana aktiivisesti toiminutta Lotta Svärd-järjestöä tai yleensä naisten vahvaa työpanosta kodinhoidossa, karjanhoidossa jne. miesten ollessa rintamalla sodan ankarina vuosina.

Kaikkien näiden vuosien avainsanaksi valitsisin kommunikaation ohella kansainvälisyksen, sillä kielten opiskelu, lisääntyneet ulkomaiset matkat (Interrail mukaanluettuna) ja yleensa mahdollisuudet opiskeluun eri maissa, kaikki tämä avasi uusia ovia suomalaisille. Opittiin tuntemaan uusia ihmisiä eri maista, opittiin kommunikoimaan eri kielillä.

afscheidsspeech in de Domkerk van Helsinki met evenveel woorden ook graag en welgemeend gezegd.

Maatschappelijke veranderingen

Het aanleren van een vreemde taal werd steeds meer populair, maar dit vooral dan op een moderne manier, met het oog op latere communicatie. 'Working English' heette niet voor niets een tv-cursus uit iets later tijd. Dat alles heeft toen een nieuwe generatie jonge mensen gevormd, die beter bestand waren om in de steeds meer internationale wereld als wetenschapper of manager, in de handel of waar dan ook hun mannetje of vrouwtje te staan.

Ook vrouwen wilden steeds meer meehelpen, een nieuwe en vredelievende maatschappij en wereld op te bouwen. Dat feminisme was voor Finland overigens niet zonder

meer nieuw, denken we alleen maar aan de Lotta's en het werk van de 'huisvrouwen' tijdens de zware jaren van de Finse oorlogen.

Als sleutelwoord van deze jaren zou ik naast communicatie het woord 'internationalisering' willen kiezen, want talen leren, buitenlandse reizen (per Interrail), en zo mogelijk studies elders waren in trek. De ander leren kennen, de ander bezoeken, ermee leren communiceren, dat alles was van wezenlijk belang voor Finland, om een gezond, modern en meer en meer westerse land te worden.

Internationale afhankelijkheid werd op een pijnlijke manier duidelijk, toen op 26 april 1986 een reactor van Tsjernobyl ontplofte en de hele wereld schrok. De eerste reactie in Finland was vrij vaag en traag, maar al gauw werd duidelijk, dat de straling niet alleen gevaarlijk was voor de mens, maar ook voor het vee buiten, en in bepaalde streken van Fin-

Matti Nykänen, de vliegende Fin, 1982. | Matti Nykänen, lentävä suomalainen, 1982.

säteilymittaukset osoittivat, että kyseessä oli aikuutti säteilyvaaratilanne niin ihmisiäle kuin eläimille. Ihmiset havahtuivat tajumaan suuronnettomuuden vakavuuden sen laajoine vaikutuksineen. Ryhdyytiin tehokkaisiin vastatoimenpiteisiin suurem-

land voor de bessen en de paddenstoelen. Via nauwkeurige stralingsmeting werden mens en dier gewaarschuwd bij acuut gevaar. Na aanvankelijke zorgeloosheid werd de ernst van deze ramp dus gauw ingezien en werden effectieve maatregelen getroffen, zodat de schade beperkt werd.

Een ander maatschappelijk fenomeen van toen is sport. Vooral in Finland de populaire wintersporten: langlauf en schansspringen. Tja, ik zie het nog steeds voor me, dat de jonge, bijna jongensachtige Matti Nykänen op de grote of kleine schans de ene triomf na de andere vierde, in Lahti of Kuopio, maar ook in Oslo en Innsbruck. Matti werd in 1985 tot sportman van het jaar uitgeroepen en werd vooral in wintersportlanden van Midden-Europa en elders bejubeld en benijd. Matti Nykänen is later vrijwel constant in de media gebleven, maar jammer genoeg niet al-

tijd even positief. Hij leidde langere tijd een nogal rusteloos leven, maar werd later een gevied zanger en entertainer. Hij is nu wat rustiger en bezadigder geworden, en voor de Fin is hij en blijft hij 'onze Matti', wat hij ook doet.

Culturele gebeurtenissen

Het sleutelwoord 'internationaliteit' blijkt vooral op cultureel gebied.

De 'Savonlinnan oopperajuhlat' bestaan al 100 jaar, dankzij de zangeres Aino Ackté, maar vooral toen de bekende bas Martti Talvela in de jaren zeventig de muzikale leiding ervan op zich genomen had, werd het Savonlinna-festival een Europees begrip. Talvela promootte Finse opera's (van Aulis Sallinen en Joonas Kokkonen bijvoorbeeld), naast mooie uitvoeringen van Mozart, Verdi of Wagner (ik herinner me de prachtige voor-

stelling van 'Der fliegende Holländer' met een Estische bariton in de hoofdrol). Internationale erkenning kreeg vooral 'Viimeiset kiusaukset' van Joonas Kokkonen (met in de hoofdrol Martti Talvela), in het Engels uitgevoerd als 'The Last Temptations'; een opera over het leven van Paavo Ruotsalainen, een vreemde maar belangrijke protestantse leider uit de Fins-Lutherse historie. De opera stond jarenlang op het programma, en werd eveneens per tv uitgezonden.

Het kamermuziekfestival van Kuhmo trok internationaal steeds meer belangstelling, een grote Letse vriend ervan was bijvoorbeeld de violist Gidon Kremer. Het jazzfestival van Pori met solisten als Benny Goodman, Oscar Peterson of Miles Davis trokken liefhebbers van heinde en verre. Interessant is ook het Ruisrock-festival bij Turku op het eiland Ruissalo, dat naar voorbeeld van het

Ritva Auvinen en Martti Talvela in Joonas Kokkonen's opera 'The Last Temptations'. | Ritva Auvinen ja Martti Talvela (oópera Joonas Kokkonen's opera 'The Last Temptations')

Nederlandse Pinkpop-festival georganiseerd werd en veel belangstelling trok. Een voorbeeld van populaire internationaliteit zie ik in het volksmuziekfestival van Kaustinen met als centrale figuur Konsta Jylhä, die in 1984 jammer genoeg gestorven is. Hij had contacten overal, in Finland en Zweden uiteraard, maar ook in Hongarije, Karelië en Mongolië.

Konsta Jylhä met zijn viool. | Suomen kansanmusiikin viulisti Konsta Jylhä.

pien vahinkojen välttämiseksi, sikäli kuin se oli mahdollista.

Toinen yhteiskunnallinen ilmiö tuohon aiakaan oli urheilu ja Suomesta kun on kysymys,

erityisesti suosittut talvirheilulajit hiihdo ja mäkihyppy. Näen vieläkin silmieni edessä, kuinka nuori Matti Nykänen vietti usein voiton juhlaa niin Lahden kuin Kuopion suurmäessä ja usein myös Oslossa tai Innsbruckissa. Nykänen sai vuonna 1985 vuoden urheilijan tittelin. Suomessa ja Keski-Euroopassa hän oli erityisen suosittu ja juhlittu ja jopa kadehdittu. Vietettyään väillä melko rauhatonta elämää hän löysi myöhempin lajhansa laulajana ja viihdetaiteilijana. Hän oli aina 'meidän Matti' tekipä hän mitä tahansa.

Kulttuuritapahtumia

Avainsana tälläkin alueella on kansainväisyys.

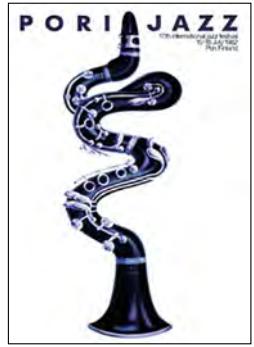
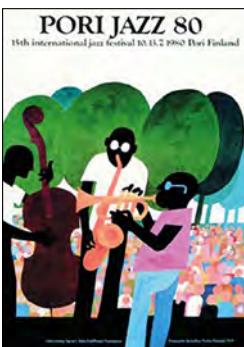
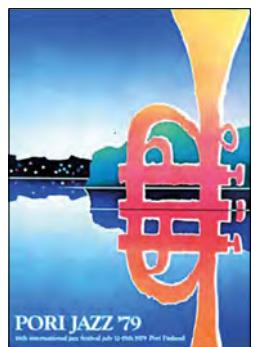
Kansainväisesti arvostetut Savonlinnan oopperajuhlat saivat alkunsa jo 100 vuotta sitten – laulajatar Aino Ackténs ansiosta – mutta

vasta kun kansainvälistikin tunnettu oopperalaulajamme Martti Talvela 1970 – luvulla tuli oopperajuhlien johtajaksi, muodostuivat nämä oopperafestivaalit eurooppalaiseksi käsitleeksi. Talvela edisti suomalaisten oopperoiden tunnettavuutta ja sellaiset suomalaiset säveltäjät kuin Aulis Sallinen ja Joonas Kokkonen löysivät oman paikkansa Mozartin Verdin ja Wagnerin oopperasävellysten rinnalla. Kansainvälistä huomiota sai varsinkin Joonas Kokkosen ooppera 'Viimeiset kiusaukset', pääosassa lauloi Martti Talvela. Ooppera esitettiin englanniksi nimellä 'The Last Temptations'. Ooppera käsitteili Paavo Ruotsalaisen elämää. Ruotsalainen oli erään herännäisliikkeen johtohahmo ja keulakuva. Tämä ooppera pysyi vuosikausia oopperajuhlien ohjelmistossa ja se näytettiin myös televisiossa.

Het Karelisch cultuurcentrum Retretti bij Punkaharju. | Retretti, Karjalan kulttuurikeskus Punkaharjulla.

Kuhmon kamarimusiikkifestivaalit on ollut jokavuotinen tärkeä kansainvälinen musiikkitapahtuma pohjoisessa Suomessa. Se on houkutellut esiintyjikseen monia

Op het gebied van de beeldende kunsten is het hier voldoende, wat activiteiten van het in 1978 geopende, internationale cultuurcentrum Retretti bij Punkaharju en Savonlinna te noemen. Vooral ook, omdat Retretti tijdens de zomers door talloze binnen- en buitenlandse gasten bezocht werd en een goede naam heeft gekregen. Tentoonstellingen werden daar georganiseerd rond Finse kunstenaars, die representatief waren en nog zijn voor de Finse beeldende kunst: Pekka Halonen (1982), Albert Edelfelt (1983), Birger Kaipiainen en Helja Liukko-Sundström (1984, Arabia, keramiek), Oiva Toikka (1984, Nuutajarvi, glaskunst), Ania Snellman (1985) en Simo Heikkilä (1985, Pentik design), Eero Järnefelt (1986) en Björn Weckström (1986, glaskunst) en tenslotte Timo Sarpaneva (1987, Finnish design). Een rij klinkende namen.

Kaija Saariaho in de studio van de Finse omroep, 1984 (foto Risto Nieminen). | Säveltäjä Kaija Saariaho Yleisradion studiossa vuonna 1984 (kuva Risto Nieminen).

In deze periode begon ook de wereldwijde carrière van de componiste Kaija Saariaho en die van de componist en dirigent Esa-Pekka Salonen. In 1983 won de sopraan-diva Karita Mattila de hoofdprijs bij het zangconcours van Cardiff.

Finse architectuur werd steeds bekender nu de grote Alvar Aalto in de jaren zeventig

De affiches van het Pori Jazzfestival tonen ook iets van de voortschrijdende kwaliteit en originaliteit van de Finse grafische vormgeving. | Pori Jazzfestaalien esitteistä ilmenee myös suomalaisen graafisen suunnittelun silmiinpi-tävä edistyksellisyys ja omaleimaisuus.

Gietijzeren pan van ontwerper Timo Sarpaneva. | Timo Sarpanevan valurautapannu

tunnettuja soittajia, heistä mainittakoon esim. viulisti Gidon Kremer. Oman lukunsa taas muodostavat vuosittaiset Porin Jazzfestaalienit. Vuosien aikana siellä ovat esiintyneet sellaiset kuuluisuudet kuin esim. Benny Goodman, Oscar Peterson ja Miles Davis. Mainittakoon vielä Turun lähellä Ruissalossa joka vuosi pidettävät Ruisrock-festaalienit, joiden esikuvana ovat olleet Hollannin Pink-pop-festaalienit. Hyvänen esimerkkinä kansanomaisuutta korostavasta kansainvälyydestä ovat puolestaan Kaustisen jokavuotiset kansanmusiikkifestaalienit, joiden ehdottomana keskushahmona oli vuosikausia nyt jo edesmennyt Konsta Jylhä. Hän kuoli vuonna 1984. Hän loi kansanmusiikin alueella paljon

Het Finse muziekleven breekt internationaal door: dirigent-componist Leif Segerstam, bariton Jorma Hynninen, sopraan Karita Mattila en dirigent-componist Esa-Pekka Salonen. | Suomalaisen musiikkimaailman kansainväliset uranuurtajat: säveltäjä-kapelimestari Leif Segerstam, baritoni Jorma Hynninen, sopraano Karita Mattila ja säveltäjä-kapelimestari Esa-Pekka Salonen.

yhteyksiä mm. vanhaan Karjalaan, Mongoli-aan ja Unkariin.

Kuvataiteen alueella mainittakoon lopuksi vuonna 1978 avattu Punkaharjun ja Savonlin-

nan lähellä sijaitseva kulttuurikeskus Retretti, joka kesäisin vetää puoleensa lukuisia niin kotimaisia kuin ulkomaisia taiteesta kiinnostuneita ihmisiä. Retretissä oli esillä erityisesti

128

Het architectenpaar Reima and Raili Pietilä ontwierp Metso (1978-1986), de bibliotheek van Tampere, waarin ook het Moemin-museum is gevestigd. | Arkkitehtipariskunta Reima ja Raili Pietilän suunnittelema Metso -kirjasto Tampereella, missä myös Muumimuseo sijaitsee.

tunnettuja suomalaisista taiteilijoiden töitä, mainittakoon tässä Pekka Halonen (1982), Albert Edelfelt (1983), Birger Kaipiainen ja Heljä Liukko-Sundström (1984, Arabia, keramiikka), Oiva Toikka (1984, Nuutajarvi, lasitaide), Anita Snellman (1985) ja Simo Heikkilä (1985, Pentik design), Eero Järnefelt (1986) ja Björn Weckström (1986, lasitaide) ja lopuksi Timo Sarpaneva (1987, Finnish design). Kaikki kuuluisia nimiä.

Musiikin alueella näihin aikoihin alkoi myös maailman mainetta niittäneen niin säveltäjä Kaija Saariahon kuin säveltäjä ja kapellimestari Esa-Pekka Salosen ura. Vuonna 1983 sopraano Karita Mattila voitti suvereenisti Cardiffin kuuluisan laulukilpailun.

Suomalainen arkkitehti tuli yhä tunnettumiaksi sen jälkeen kun suuri Alvar Aalto 70-luvulla kuoli. Vuodesta 1979 lähtien järjestettiin vuosittain sarja Aalto-seminareja, jotka houkuttelivat arkkitehtejä eri puolilta maailmaa Jyväskylään, missä seminaarit pidettiin. Tämä kaikki lisäsi Suomen näkyvyyttä maailman kartalla.

Lopuksi haluaisin nostaa vielä esille kirjailija Mika Waltarin, joka osaltaan toi piealle Suomelle kansainvälistä näkyvyyttä omilla teoksillaan. Waltari kuoli vuonna 1979. Hän oli paljon luettu kirjailija, jonka teoksia on käännetty monille maailman kielille. Erityisesti hänen romaaninsa Sinuhe egyptiläinen saavutti suuren suosion

Het hoofdgebouw van de Universiteit van Jyväskylä, dat ontworpen is door Alvar Aalto. | Alvar Aallon suunnittelemä Jyväskylän yliopiston päärakennus.

gestorven was en er vanaf 1979 een serie Aalto-seminaries georganiseerd werden, die jaarlijks vele architecten uit de hele wereld naar Jyväskylä lokten en zo Finland duidelijker op de wereldkaart zetten.

Tenslotte zou ik een slotwoord aan Mika Waltari willen wijden. Waltari is in augustus 1979 gestorven en was een veel gelezen en veel vertaalde Finse romanschrijver. Zijn romans over de Egyptische geschiedenis, over

de Etrusken of over de Romeinen zijn wijdverspreid en hebben de lezers iets gegeven, wat ze via andere auteurs niet zonder meer kregen: algemene cultuur op een prettige en verantwoorde manier geserveerd. Internationaal een Finse doorbraak dus op het terrein van de letterkunde.

Peter Starmans

ympäri maailmaa ja siitä tehtiin myös tunnettu filmi. Waltarilla oli kyky kirjoittaa ja antaa lukijoilleen yleisen kulttuurin tunteusta ns. viihdyttävällä mutta asiantuntuvalla tavalla. Kansainvälisti katsottuna Waltarin teokset olivat suomalainen läpi-murto kirjallisuuden alueella.

Peter Starmans
(Käännotö: Kaisa Starmans)

Gepensioneerd docent Nederlandse Taal en Cultuur aan de Universiteit van Helsinki. Van 1986 tot 1996 was hij voorzitter van de Nederlandse Vereniging in Finland en van 2007 tot 2015 voorzitter van de Fins-Nederlandse Vereniging.

Hollannin Kielen ja Kulttuurin lehtori Helsingin Yliopistossa, Suomen Alankomaiden Yhdistyksen puheenjohtaja 1986-1996.

129

8. De periode 1987-1997: Vanuit depressie naar de technologische top van Europa

De periode 1987-1997, eigenlijk de jaren negentig in zijn geheel, was voor Finland een tijd waarin veel zaken blijvend zijn veranderd. De effecten van deze periode hebben ook nu nog op verschillende manieren hun sporen nagelaten. Dit geldt, zowel maatschappelijk gemeten als op individuele basis, voor de politieke oriëntatie, de economie en de industrie. In die jaren waaiden in de wereld krachtige winden, dus ook in Finland.

Finland in de wereld: vanuit de invloedssfeer van de Sovjet-Unie naar de Europese Unie

Reeta Pöyhtäri

De situatie in Finland in de jaren negentig kunnen we niet los zien van het bredere Europese kader. Het evenwicht binnen de internationale relaties veranderde aan het eind van het jaar 1989 definitief, toen de Berlijnse muur op 9 november viel en de beide Duitslanden een goed jaar later werden herenigd. Tegelijkertijd was er grote onrust in

8. Aikakausi 1987-1997: Lamasta eurooppalaisen teknologiakehityksen ytimeen

Vuodet 1988-1997, ja 1990-luku kokonaisuudessaan merkitsivät Suomelle aikaa, jolloin moni asia muuttui pysyvästi. Ajanjakson vaikutukset ovat monella tapaa nähtävissä vielä nykyäänkin niin Suomen poliittisessa suuntautumisessa, taloudessa ja teollisuudessa, yhteiskunnassa laajemmin kuin suomalaisissa itsessäänkin. 1990-luvulla maailmalla puhalsivat suuret tuulet – niin myös Suomessa.

Suomi maailmassa: Neuvostoliiton vaikutuspiiristä Euroopan unioniin

Suomen tilannetta 1990-luvun taitteessa ei voi tarkastella irallaan laajemasta eurooppalaisesta kehyksestä. Kansainvälisen suhteiden tasapaino keikahti pysyvästi viimeistään vuonna 1989, kun Berliinin muuri murtui 9. marraskuuta ja Saksat yhdistyivät noin vuotta myöhemmin. Samaan aikaan Neuvostoliitossa kuohui: uudistuspolitiikka

Esko Aho (Centrum Partij) was minister-president in Finland van 1991 tot 1995. Hij leidde Finland naar het lidmaatschap van de Europese Unie, ondanks dat zijn eigen partij hier geen grote voorstander van was. | Esko Aho (Keskusta) oli Suomen pääministeri vuosina 1991-1995. Suomi liittyi Ahon kaudella Euroopan unioniin, vaikka jäsenyys ei nauttinut Ahon kotipuolueen keskuudessa suurta kannatusta.

de Sovjet-Unie: de innovatiepolitiek leidde er uiteindelijk toe dat meerdere revoluties in voormalige landen van het Sovjetblok elkaar snel opvolgden en er tenslotte in het jaar 1990 in de Sovjet-Unie zelf ook een omwenteling plaatsvond. Estland, Letland en Litouwen werden in 1991 onafhankelijk, het Warschaupact werd opgeheven en de Sovjet-Unie viel uiteen. De Russische staat werd op de puinhopen van de Sovjet-Unie gesticht, terwijl tegelijkertijd het Finland-Sovjet-verdrag van 1948, het verdrag van Vriendschap, Samenwerking en Wederzijdse Bijstand (YYA) tussen Finland en de Sovjet-Unie, een stille dood stierf. De koude oorlog was geschiedenis geworden.

Voor Finland bood het uiteenvallen van de Sovjet-Unie een nieuwe kans om zich politiek op het westen en West-Europa te richten. Zweden was al begonnen met onderhande-

lingen over het lidmaatschap van de Europese Gemeenschap (vanaf begin jaar 1993 de Europese Unie) en diende in juli 1991 een aanvraag in. Finland wilde niet achterblijven bij het buurland en bij Oostenrijk, zodat onderhandelingen over een aanvraag voor het lidmaatschap in allerijl op gang kwamen. Volgens de berichten uit die tijd speelde op de achtergrond in belangrijke mate de voorkeur mee van president Koivisto, die de leiding van de buitenlandse politiek in handen had, en voorts ook de positieve houding tegenover de EU van minister-president Esko Aho van de Centrum Partij, die vanaf 1991 in functie was. Al eerder was Finland toegetreden tot de Europese vrijhandelszone, maar nu wenste het land deel uit te gaan maken van het hart van Europa en bij te dragen aan de ontwikkeling hiervan. Dat zou behalve vrijhandel ook vrije mobiliteit van mensen

binnen het gebied van de Europese gemeenschap mogelijk maken en verder de basis scheppen voor een gemeenschappelijke Europese wetgeving en medezeggenschap met betrekking tot buitenlandse politiek en veiligheidsbeleid. Dus diende Finland in maart 1992 de aanvraag voor het lidmaatschap in en begonnen de eigenlijke onderhandelingen voor het lidmaatschap in het jaar 1993.

Bij de onderhandelingen over het lidmaatschap van de EU waren de belangrijkste knelpunten de landbouwpolitiek en de regio's, en verder ook de kwestie van de Finse neutraliteit. Ook al wilde Finland met de aanvraag voor het lidmaatschap van de EU deel uitmaken van Europa en daarmee ook voor wat betreft de gemeenschappelijke buitenlandse politiek en het gezamenlijke veiligheidsbeleid een woordje meepraten, toch bleef de wens bestaan om vast te

De (onlangs overleden) president Mauno Koivisto was in zijn vrije tijd een verwoed volleyballer. | Hiljattain edesmennyt presidentti Mauno Koivisto oli vapaa-ajallaan innokas lentopalloilija.

johti lopulta siihen, että useat vallankumoukset entisissä Neuvostoblokissa seurasivat toisiaan ja lopulta myös itse Neuvostoliitossa nähtiin vallankaappaus vuonna 1990. Viro, Latvia ja Liettua itsenäistyivät 1991, Varsovan liitto lakkautettiin ja Neuvostoliitto hajosi. Venäjän valtio perustettiin 1991 Neuvostoliiton raunioille ja samalla Suomen ja Neuvostoliiton välinen yya-sopimus raukesi. Kylmä sota oli historiaa.

Suomelle Neuvostoliiton katoaminen maailmankartalta merkitsi uudenlaista tilaisuutta suuntautua poliittisesti kohti länttä ja Länsi-Eurooppaa. Ruotsi oli aloittanut jäsenyysneuvottelut Euroopan yhteisön (vuodesta 1993 alkaen Euroopan unioni) jäsenyydestä ja jätti hakemuksensa heinäkuussa 1991. Suomi ei halunnut myöhästyä länsinaapurin ja Itävallan kelkasta, joten

hakemusneuvottelut polkaistiin käyntiin pikavauhtia. Aikalaiskirjojen mukaan taustalla vaikutti vahvasti ulkopoliittikaa johtaneen presidentti Koiviston asiaa koskenut päätös, sekä vuoden 1991 Ahon hallituksen EU-myönteinen linjaus. Jo aiemmin Suomi oli liittynyt Euroopan vapaakauppa-alueeseen, mutta nyt haluttiin edetä lähemmäksi eurooppalaista ydintä ja olla osana kehitystä, joka mahdollistaa vapaan kaupan lisäksi myös ihmisten vapaan liikkuvuuden Euroopan yhteisön alueella, yhteisen eurooppalaisen lainsäädäntöpohjan ja osallistumisen yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Niinpä Suomi jätti jäsenyyshakemuksensa maaliskuussa 1992 ja varsinaiset jäsenyysneuvottelut käytiin vuonna 1993.

Jäsenyysneuvotteluissa suomalaisia kipukohtia olivat erityisesti maatalous- ja alue-

politiikka, samoin kuin kysymys Suomen puolueettomuudesta. Vaikkakin hakemalla unionin jäsenyyttä Suomi halusi olla osa Eurooppaa ja myös sen yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, tavoitteena oli edelleen pitää kiinni sotilaallisesta liittoutumattomuudesta. Vaikka puheet Suomen puolueettomuudesta haudattiin jo jäsenyysneuvottelujen kullessa, sama häilyvyys on edelleen merkittävä määrittäjä Suomen ulkopoliitikassa. Mitä tulee maatalous- ja aluepolitiikkaan, useiden alueiden saaminen erityistukien piiriin on olut elinehto kotimaisen maataloustuotannon jatkuvuudelle. Suomalainen maatalous kun ei haastavista maantieteellisistä olosuhteis-

Op 16 oktober 1994 werd in Finland een referendum over het lidmaatschap van de Europese Unie gehouden. | Lokakuun 16 päivä 1994 Suomessa pidettiin kansanäänestys liittymistä Euroopan unionin jäseneksi.

houden aan het principe om geen militaire bondgenootschappen aan te gaan. Ook al werd het gespreksthema 'neutraliteit' in de loop van de onderhandelingen dus min of meer begraven, toch is dit thema een belangrijke factor gebleven in de buitenlandse politiek van Finland. Wat betreft de landbouwpolitiek en de regio's was het van levensbelang voor de duurzaamheid van de nationale landbouwproductie om speciale subsidies te verkrijgen voor verschillende regio's. De Finse landbouw kan immers vanwege de veeleisende geografische omstandigheden volstrekt niet concurreren met de grote landbouwlanden in Midden- en West-Europa, zoals Frankrijk of Nederland, als we bijvoorbeeld denken aan de oogstopbrengsten. In dit verband lukte het redelijk goed om tijdens de onderhandelingen gehoor te vinden voor de Finse wensen.

Alles bij elkaar genomen riep het toetreden tot de EU een felle discussie van voor en tegen op. In de kringen van de voorstanders werd het lidmaatschap beargumenteerd met veiligheid, economische stabiliteit en de mogelijkheid om op de beslissingen die Europa betrekken, invloed uit te oefenen. Bij de tegenstanders werd vooral benadrukt dat de nationale beslissingsbevoegdheid werd beperkt. Ook kregen de negatieve invloeden op de landbouw en de sociale zekerheid extra aandacht en verder beklemtoonden zij de veiligheidsrisico's die open grenzen met zich mee zouden brengen. Bij het raadgevende referendum van oktober 1994 waren de stemmen vrij gelijkmataig verdeeld: de ja-stemmen wonnen het wel met 56,9%, maar er waren grote regionale verschillen. De verkiezingsopkomst was 74%. Ook de politieke partijen waren sterk verdeeld in voor- en tegenstanders van het lid-

ta johtuen voi mitenkään kilpailla Keski- ja Etelä-Euroopan suuren maatalousmaiden, kuten Ranskan tai Hollannin kanssa esimerkiksi sato-odotuksilla. Neuvottelutavoitteissa onnistuttiin tältä osin kohtuullisen hyvin.

maatschap. Toch besloot het Finse parlement in november 1994 het lidmaatschap van de EU aan te nemen en zo werd Finland vanaf begin 1995 lid van de Europese Unie.

Achteraf is erover gediscussieerd of het voor de Finse bevolking eigenlijk wel mogelijk was geweest om tegen het EU-lidmaatschap te stemmen. De algemene opvatting was dat Finland zich toch, onafhankelijk van de uitslag van het volksreferendum, met de Europese Unie verbonden had: de politieke beslissing, ogenschijnlijk democratisch, was al veel eerder gevallen.

In januari 1994 is Mauno Koivisto als president opgevolgd door zijn partijgenoot Martti Ahtisaari (sociaaldemocratische partij, SPD). Dit was de eerste keer in de Finse geschiedenis dat de president gekozen werd door middel van directe verkiezingen in twee rondes en niet door een kiescollege.

In de beslissende tweede verkiezingsronde versloeg Ahtisaari zijn tegenstander, de minister van Defensie, Elisabeth Rehn, van de Zweedse Volkspartij (RKP). Het was heel opmerkelijk dat Elisabeth Rehn de tweede ronde had bereikt, omdat de Zweedssprekende minderheid waartoe zij behoort, nog maar voor zo een vijf tot zes procent deel uitmaakte van de Finse bevolking.

Elisabeth Rehn, lid van de Zweedse Volkspartij (RKP). Zij was van 1991 tot 1995 minister van Defensie in het kabinet Aho en bereikte in januari 1994 de tweede ronde van de presidentsverkiezingen, waarin zij 46% van de stemmen kreeg. Haar tegenstander, Martti Ahtisaari, kreeg 54% van de stemmen en werd gekozen tot de tiende president van Finland. | Elisabeth Rehn (Ruotsalainen kansanpuolue, RKP) toimi vuosina 1991-1994 puolustusministerinä Ahon hallituksessa. Vuonna 1994 hän pääsi toiselle kierrokselle presidentinvaalissa saaden 46% äänistä. Hänen vastaehdokkaansa Martti Ahtisaari sai 54% annetuista äänistä ja tuli näin valitukseen Suomen kymmenenneksi presidentiksi.

Vaalituloksen saattelemana Suomen vi-rallinen taival Euroopan unionissa alkoi siten presidentti Ahtisaaren johdolla.

Kasinotaloudesta syvään lamaan ja Nokian vanavedessä uuteen nousuun

Toinen vähintään kansainvälisten muutos-ten kanssa yhtä merkittävä tekijä Suomen historiassa 1990-luvun taitteessa on liitty-nyt taloudelliseen kehitykseen. 1980-luvulla

De officiële toetreding van Finland tot de Europese Unie vond dus uiteindelijk plaats onder het presidentschap van Martti Ahtisaari.

Via speculatie-economie naar een diepe depressie – in het kielzog van Nokia naar een nieuwe opleving

Een andere trend, die tegelijk met de internationale veranderingen een minstens even belangrijke factor was in de Finse geschiedenis van rond de jaren negentig, hing samen met de economische ontwikkeling. In de jaren tachtig beleefde Finland, zoals ook elders in de westerse wereld, een tijd van een sterke economische groei. Dit hield een opleving in van een goedlopende export, maar bevorderde ook de zogenaamde speculatie-economie, waarbij de banken via de toegang tot de internationale kredietmarkt, aan in-

dividuele klanten en bedrijven grote leningen verleenden, zelfs tegen onvoldoende onderpand. Deze veel te optimistische economische verwachtingen leidden in Finland tot een vastgoedcrisis, tot economische oververhitting en uiteindelijk tot een bankencrisis, die begin jaren negentig ernstige kredietverliezen en het crashen van verschillende banken veroorzaakte.

Het uiteenvallen van de Sovjet-Unie als Finlands belangrijkste handelspartner (15% tot 20% van de totale export ging tot die tijd naar de Sovjet-Unie) werkte bovendien de crisisgevoeligheid van de Finse economie in de hand. Finland genoot niet meer als enig westers land van de voordelen van een wederzijdse handelsovereenkomst, zodat de export kelderde. Ook de sterke koers van de Finse mark bevorderde de export niet. Dit leidde voor een deel tot verzwakking van het

industriële concurrentievermogen, wat weer leidde tot overproductie van papier en groei van de werkloosheid. Ten slotte bracht dit Finland van 1990 tot 1993 in een diepe malaise, in welke tijdspanne het bruto nationaal product met 13% daalde. De staat en de gemeenten snoeiden drastisch in hun uitgaven door mensen te ontslaan en door de dienstverlening te verminderen. Het dieptepunt van het werkloosheidspercentage was 19% en in het jaar 1994 was dit in de bouwsector zelfs 37%. De depressie duurde uiteindelijk toch relatief kort, omdat die malaise niet wereldwijd en zelfs niet Europa-wijd was. Maar in Finland sloeg deze in ieder geval hard toe.

Voor veel Finnen, maar vooral voor de kleine zelfstandigen, brachten de kredietcrisis van de banken en de economische depressie individuele, economische problemen met zich mee. Bij menig kleine ondernemer was

Nokia mobiele telefoons. | Nokian matkapuhelimia.

zijn of haar lening gebonden aan een buitenlandse valutakoers. Toen de Finse mark eind 1991 werd gedevalueerd, oftewel de waarde ervan ten opzichte van de buitenlandse valuta aanzienlijk werd verminderd, en vervolgens de waarde van de Finse mark in de herfst van 1992 zwevend werd gelaten, werd de waarde van de aan buitenlandse valuta gebonden leningen verveelvoudigd. Deze

President Matti Ahtisaari. | Presidentti Matti Ahtisaari.

Suomessa, kuten muuallakin läntisessä maailmassa, elettiin voimakasta nousukautta. Tätä vauhditti hyvin sujunut vienti ja niin kutsuttu kasinotalous, jossa pankit lainamarkkinoiden avauduttua kansainvälisti myönsivät yrityksille ja yrityksille suuria lainoja jopa riittämättömiä vakuuksia vastaan. Ylioptimistiset

talousdotukset johtivat Suomessa kiinteistökulmaan, talouden ylikuumenemiseen ja lopulta pankkikriisiin, joka päättyi 1990-luvun alussa useiden suomalaispankkien luottotapioihin ja kaatumiseen.

Suomen talouden kriisiytymiseen vaikutti lisäksi voimakkaasti Suomen merkittävimmän kauppakumppanin (15-20% kokonaismuutostilistä) Neuvostoliiton hajoaminen. Suomi ei enää ainoana länsimaana saanutkaan etua kahdenkeskisistä kauppasopimuksista ja vienti romahti – vientiä ei myös käään auttanut markan vahva kurssi. Tämä osaltaan johti teollisuuden kilpailukyvyn heikkenemiseen, muun muassa paperin yliuotantoon ja työttömyyden kasvuun. Lopulta Suomen kohtasi vuosina 1990-1993 syvä lama, jonka aikana bruttokansantuote laski 13 prosenttia. Valtio ja kunnat leikkasivat menojaan rajusti irtisan-

nomalla ja vähentämällä palveluita. Työttömyysprosentti oli pahimillaan lähes 19 ja esimerkiksi rakennusalalla vuonna 1994 jopa 37 prosenttia. Lama jää lopulta kuitenkin suhteellisen lyhyeksi, koska se ei ollut maailman tai edes Euroopan laajuinen. Suomeen se kuitenkin kolahti.

Useille suomalaisille, ja erityisesti pienyrityjille pankkien luottokriisi ja taloudellinen lama merkitsivät henkilökohtaisia talousongelmia. Useat pienyritykset olivat sitoneet lainansa ulkomaisiin valuuttakursseihin. Kun markka vuoden 1991 lopulla devalvoitiin, eli sen arvoa suhteessa ulkomaan valuuttoihin alennettiin huomattavasti, ja se lopulta päästettiin kellumaan syksyllä 1992, ulkomaanvaluuttoihin sidottujen lainojen arvot moninkertaistuvat. Muutos oli niin äkillinen, että vain harvat osasivat siihen varautua suo-

jaamalla lainansa. Suomessa koettiin ennen näkemätön konkursiaalto. Yrittäjät ja yksityiset henkilöt ylivelkaantuivat samalla, kun yhä useammat jäivät työttömiksi. Monien velkavankeus tai pitkäikaistyöttömyys on jatkunut nähin päiviin saakka.

Laman jälkiä, erityisesti sen jättämää leimaa yhteiskunnalliseen ilmapiiriin paikataan edelleen. Syvimmillään sen vaikutus näkyi 1990-luvun alkupuolella syntyneissä 'laman lapsissa': sukupolvessa, josta osa on elänyt köyhyydessä koko elämänsä niissä tapauksissa, joissa vanhempien lama-aikana alkanut pitkäikaistyöttömyys tai velkaantuminen on periytynyt vähäosaisuteena ja syrjäytymisriskineinä myös seuraavaan sukupolveen. Tällä 1990-luvun alussa syntyneellä sukupolvena on todettu aiempaa suurempia haasteita päästä koulutuksen ja työelämän piiriin.

verandering kwam zo plotseling, dat maar weinigen in staat waren hun lening ertegen te beschermen. Een ongekende golf van faillissementen was er in Finland het gevolg van. Ondernemers en privé personen zaten diep in de schulden, terwijl steeds meer mensen werkeloos werden. De schuldenlast en langdurige werkeloosheid duren tot in onze dagen voort. Sporen van deze depressie en vooral het daarmee opgelopen stempel in de sociale sfeer, worden nog steeds verdoezeld. De meest verregaande invloed daarvan zien we bij de kinderen uit deze malaise, die dus begin jaren negentig geboren zijn: bij de generatie dus, waarvan een deel zijn of haar hele leven lang in armoede heeft geleefd. In zulke gevallen, waarin de langdurige werkeloosheid of de schulden van hun ouders tijdens de malaisetijd begon, werd de erven van kansarmoede en het risico drop-out te

worden, gedeeltelijk ook aan de volgende generatie doorgegeven. Het is een bewezen feit dat de in het beginjaren negentig geboren generatie een grotere uitdaging moest overwinnen om in het circuit van scholing en werklevens binnen te komen. Deze zogenoemde generatie Y, de googlegeneratie, is de eerste generatie die niet welgesteld is dan de voorafgaande generatie.

Op de puinhopen van de depressie begonnen echter wonderen te gebeuren. Terwijl de traditionele industriële export in Finland verminderde, begonnen er ondernemingen te ontstaan die een nieuwe technologie ontwikkelden. De grootste en bekendste ervan is uiteraard Nokia – de pionier van de mobiele telefoontechniek in de wereld. Nokia lukte het in 1991 de eerste gsm-telefoon te produceren en al voor het einde van de jaren negentig was Nokia de grootste producent van

Tämä ns. Y-sukupolvi onkin ensimmäinen, joka ei ole edellistä sukupolvea vauraampi.

Laman raunioilla alkoi kuitenkin tapahtua ihmeitä. Viennin heikennytyä perinteisillä teollisuudenaloilla Suomessa alkoi syntyä uutta teknologiaa kehittäviä yrityksiä. Näistä suurin ja tunnetuin oli tietenkin Nokia – matkapuhelin tekniikan edelläkävijä maailmassa. Nokialla onnistuttiin valmistamaan vuonna 1991 ensimmäisen GSM-puhelin ja jo vuosikymmenen loppuun mennessä Nokialla oli tullut maailman suurin matkapuhelinvalmistaja. Parhaimmillaan vuonna 2000 Nokian palveluksessa työskenteli Suomessa noin 25.000 henkilöä ja yrityksen osuus viennistä oli suurimmillaan 17%. Myös muut vaikutukset työllisyteen ja taloudelliseen kasvuun olivat merkittäväät: Nokian vanavedessä Suomeen syntyi suuri määrä

pienempiä yrityksiä, jotka valmistroivat alihankintana tarvittavia osia Nokian laitteisiin.

Samaan aikaan myös IT-teknologia ja osaaminen olivat merkittävässä kasvussa. Tietokonevalitteen viestintä alkoi kehittyä 1980-luvun lopulta lähtien. Oulussa kehitettiin jo vuonna 1988 ensimmäinen toimiva verkko-pohjainen chat-sovellus ja samana vuonna ensimmäinen tietoverkkoyhtiö Funet aloitti toimintansa. Internet rantautui Suomeen 1993 ja vuodesta 1995 lähtien mm. suuret mediayhtiöt alkoivat ylläpitää verkkosivujaan.

Suomen menestystä tässä kehityksessä oli mahdollistamassa jo valmiaksi hyvin toimiva infrastruktuuri ja teknologiamyönteinen ilmapiiri, mutta erityisesti erinomainen insinööriosaaominen. Nokian menestyskaudella ei myöskään pihistely valtion tutkimus- ja kehitysrahoituksessa. Nokian merkitystä

mobiele telefoons ter wereld geworden. Op zijn best had Nokia in het jaar 2000 ongeveer 25.000 werknemers in dienst en het aandeel van Nokia aan de export was op zijn hoogtepunt 17%. Ook andere invloeden op de werkgelegenheid en de economische groei waren betekenisvol: in het kielzog van Nokia ontstonden er een groot aantal kleinere bedrijven, die als onderleverancier onderdelen fabriceerden, die voor de apparaten van Nokia noodzakelijk waren.

Tegelijkertijd groeide ook de informatietechnologie en de knowhow ervan aanzienlijk. Communicatie per computer ontwikkelde zich vanaf eind jaren tachtig. In Oulu werd in het jaar 1988 de eerste toegepaste internet-chat ontwikkeld en in hetzelfde jaar startte de eerste netwerkfirma Funet haar bedrijf. Internet bereikte Finland in het jaar 1993 en vanaf het jaar 1995 begonnen de

Suomelle ei voi kokonaisuutena ymmärtää, ellei tiedä niistä taloudellisista olosuhteista, joissa Nokian kukoistuskausi alkoi. Ei ole virheellistä sanoa, että Nokian menestys oli Suomen yhteinen menestys. Suomen nykyisikään tilannetta olisi lähes mahdotonta tulkitta ilman mainintaa Nokista.

Suomalainen yhteiskunta ja kulttuuri 1990-luvulla: pop-musiikkia ja koko kansan urheilujuhlaa

Vaikkakin lama on jättänyt pysyvästi jälkeensä 90-lukuun Suomessa, kuvastaa vuosikymmentä samanaikaisesti myös toiveikkuus ja kansainvälistyminen. Eurooppa avautui ja sitä myöten aivan uudenlaiset mahdollisuudet matkustaa ja liikkua rajoituksetta ympäri Eurooppaa. Interrail oli hyvin suosittu tapa tutustua muihin maihin, sillä lentoliput oli-

grote mediafirma's hun webteksten te onderhouden.

Dat Finland in deze ontwikkeling zou slagen, werd al mogelijk gemaakt door de reeds aanwezige, goed functionerende infrastructuur en de technologievriendelijke sfeer, maar vooral toch wel door de uitmuntende vakkennis van de ingenieurs. Tijdens de succesperiode van Nokia werd er ook van staatswege niet beknibbeld op research- en ontwikkelingsgelden. We kunnen de betekenis van Nokia voor Finland in zijn totaliteit niet begrijpen, als we geen rekening houden met de economische omstandigheden waarin Nokia tot bloei kwam. Het is niet onjuist te zeggen dat het succes van Nokia het gemeenschappelijke succes van Finland was. Zelfs de situatie van het Finland van nu zou vrijwel onmogelijk te interpreteren zijn, zonder Nokia te vermelden.

Het Nokia hoofdkwartier in Espoo. | Nokian pääkonttori Espoossa.

vat edelleen hyvin kalliita. Kansainvälisen konfliktiä ajamina Suomeen myös saapuvat ensimmäiset suuremmat pakolaisten ryhmät Somalista ja hajonneesta Jugoslaviasta. Myös kulttuuriset vaikutteet liikkuivat nopeasti kansainvälistyvään Suomeen.

Musiikkimaailmassa uusi ilmiö oli muun muassa MTV Europe -kanava, joka näki

De band 'Ultra Bra'. | Ultra Bra -yhtye.

De Finse samenleving en cultuur in de jaren negentig: popmuziek en een sportfeest van het hele volk

Hoewel de depressie zijn blijvende sporen heeft nagelaten in de jaren negentig, weer spiegelt deze periode toch ook hoopvolle verwachtingen en internationalisering. Europa ging open en het werd mogelijk je vrij en zonder grenzen door Europa te bewegen. Interrail was een populaire manier om met andere

landen kennis te maken, want vliegtickets waren nog steeds erg duur. Door nationale conflicten uit hun vaderland verdreven kwamen ook de eerste grote groepen vluchtelingen uit Somalië en Joegoslavië naar Finland. Bovendien verspreidden culturele invloeden zich snel in het zich internationaliserende Finland.

In de muziekwereld was onder andere MTV-Europe een nieuw fenomeen – een tv-kanaal, dat in Finland van 1987 tot 1998 ontvangen kon worden. Via dit kanaal bereikte de buitenlandse hitlijstmuziek met videoclips Finland sneller dan voorheen. Ook tv-programma's wonnen in Finland terrein en die lieten vooral op jeugdigen gerichte muziekvideo's zien. De radiomarkt was al in 1985 vrijgegeven en verschillende commerciële radiozenders konden actief worden en dienden vooral als verspreidingskanalen van popmuziek. Dat beïnvloedde in Finland opmerkelijk de muziekproductie

en het ontstaan van een eigen popmuziekcultuur. In de jaren negentig werd menig bekende Finland pop- en rockband opgericht, zoals *Ultra Bra*, *Neljä Ruusua* ('Vier rozen'), *Kolmas Nainen* ('De derde vrouw'), *CMX*, *Miljoonasade* ('Miljoenenregen'), *Suurlähettiläät* (De ambassadeurs), *Neon 2*, *Klamydia*, *Apulanta* en *Tehosekoitin*. Anderzijds werd er in Finland een elektronisch discomuziekgenre ontwikkeld, waarvan de bekendste namen waren: *Aikakone* ('Tijdmachine'), *Movetron*, *Hausmylly*, *Nylon Beat*, *Taikapeili* ('Toverspiegel') en *Waldo's people*. Ook vandaag de dag nog bloeit de cultuur van de jaren negentig, die in leven gehouden wordt door dertig- tot vijfentachtigjarige fans van de popmuziek en de muziekcultuur van die tijd. Overal in Finland worden 'negentiger jarendisco's' georganiseerd en op de radio horen we wekelijks op vrijdag retro-muziek met hits uit de jaren negentig.

De band 'Movetron'. | Movetron-yhtye.

Na 1993 groeide het verdere tv-aanbod in Finland, toen de door reclame gefinancierde MTV3 zijn eigen kanaal kreeg. Hierbij valt te denken aan de talrijke quizzen, zoals *Onnenpyörä* ('Rad van fortuin'), *Speden Spelit* ('Spede's spelletjes'), *Kymppitonni* ('Tienton') en de datingshow *Napakymppi* ('Schot in de roos'). In de *Tuttu juttu*-show ('Het bekende verhaal-show') speelden paren een

De band 'Kolmas nainen'. | Kolmas nainen -yhtye.

Suomessa vuosina 1987-1998. Kanavan kautta ulkomaalainen listamusiikki musiikkivideoineen levisi Suomeenkin aiempaa nopeammin. Myös Suomessa yleistyivät musiikkivideoita näyttävä, erityisesti nuorille suunnatut tv-ohjelmat. Radiomarkkinat olivat vapautuneet jo vuonna 1985 ja useat kaupalliset radiokanavat saattoivat aloittaa toimintansa, toimien erityisesti pop-musiikin levityskanavana. Tämä vaikutti Suomessa merkittävällä tavalla musiikkituotantoon ja pop-musiikkikulttuurin syntymiseen. 1990-luvulla perustettiin monia Suomipopin ja rockin merkkibändejä: tuon ajan 'tuotteita' ovat muun muassa *Ultra Bra*, *Neljä Ruusua*, *Kolmas Nainen*, *CMX*, *Miljoonasade*, *Suurlähettiläät*, *Neon 2*, *Klamydia*, *Apulanta* ja *Tehosekoitin*. Toisaalta kehittyi suomalainen elektroninen diskomusiikkigenre, jonka suu-

rimpia nimiä olivat *Aikakone*, *Movetron*, *Hausmylly*, *Nylon Beat*, *Taikapeili* ja *Waldo's People*. Tänäkin päivänä Suomessa kukoistaa 'ysäri-kulttuuri', jota ylläpitää n. 30-45-vuotiaat 90-luvun pop-musiikin ja musiikkikulttuurin ihailijat. Ympäri Suomea järjestetään erityisiä 'ysäridiskoja' ja klubi-iltoja, jossa soi aikakau-

den suomalainen ja pohjoiseurooppalainen musiikki. Radiossa kuullaan joka viikko ysärihittien 'Retroperjantai'.

Myös muu televisiotarjonta lisääntyi Suomessa vuodesta 1993 eteenpäin, kun mainosrahoitteen MTV3 sai oman kanava-paikkansa. 1990-luvulta muistetaan lukuisia uusia visailuja kuten *Onnenpyörä*, *Speden Spelit*, *Kymppitonni* ja parinhakuun keskitynyt *Napakymppi*. *Tuttu juttu*-showssa kisailivat valmiit pariskunnat. Huumorohjelmien parhaimmista edustivat *Lapinlahden Lintujen show:t*, *Pulttibois* ja sittemmin kulttimaineeseen noussut *Kummeli*. Lapsia ilahdutti uusi japanilais-hollantilais-suomalaisena yhteistyönä syntynyt piirrosversio Muumeista. Tunnussävelmä on hollantilaisen Pierre Kartnerin (Vader Abraham) käsilaa. Perhesarjoista muistetaan esimerkiksi *Ruusun aika*, maa-

Moeminfiguren uit de tekenfilm. | Muumiperheen jäseniä piirretystä tv-sarjassa.

seudulle sijoitettu *Metsolat* ja vuonna 1995 alkanut, helsinkiläinen *Kotikatu* – viimeksi mainittua sarja kuvattiin aina vuoteen 2012.

Sportpostzegels van 1995. | Urheilupostimerkkejä vuodelta 1995.

Vuonna 1992 Suomeen rantautui amerikkalainen kestosaippuasarja *Kauniit ja rohkeat*, joka aikanaan kohautti tuoreudellaan. 90-luvun televisiohistoriankin rankimpiaan uutista pahtumiin puolestaan kuulunee Tallinnasta Tukholmaan matkalla olleen autolautta Estoniaan uppoamisen Itämerellä syksyllä 1994.

Model van de veerboot Estonia, die is vergaan in de Oostzee in de herfst van 1994. | Autolautta Estonia pienoismalli. Estonia upposi Itämerellä syksyllä 1994.

wedstrijd met elkaar. Bekende humoristische programma's waren *Lapinlahden lintujen show* ('De vogels van Lapinlahti'), de *Pultibois* ('Rare jongens') en het later befaamd geworden *Kummeli*. Kinderen waren enthousiast over de tekenfilmversie de Moemins, die ontstond in samenwerking tussen Japanners, Nederlanders en Finnen. De herkenningsmelodie draagt de signatuur van Vader Abraham, Pierre Kartner. Bij de gezinsseries kunnen we bijvoorbeeld denken aan *Ruusun aika* ('de tijd van de roos'), het zich op het platteland afspelende *Metsolat* ('De familie Metsola') en de in het jaar 1995 begonnen tv-serie van Helsinki, *Kotikatu* ('De straat van thuis'), een serie die zeker tot 2012 heeft gelegen. In 1992 bereikte de langdurige Amerikaanse soapserie *The Bold and the Beautiful* Finland. Deze serie frappeerde en ontroerde destijds door de frisheid ervan.

Tot de meest schokkende nieuwsfeiten uit de jaren negentig behoort het zinken van de veerboot Estonia op de Oostzee, op weg van Tallinn naar Stockholm, in de herfst van 1994. De impact van de ramp, waarbij 852 mensen verdronken, was en is nog steeds moeilijk te bevatten.

Andere culturele hoogtepunten voor Finland uit de jaren negentig vinden we in de

Tapaturman laajutta, 852 hukkunutta, oli ja on edelleen vaikea käsittää.

Muita suomalaisen valtavirtakulttuurin valonpilkahduksia 1990-luvulla koettiin urheilun parissa. Lahdessa järjestettiin vuonna 1989 Suomen kaikkien aikojen menestyksekkäimmat hiihdon MM-kisat, joissa ennätyssuuri kotiyleisö sai juhlia niin hiihtäjien kuin mäkihypäjien runsasta mitalisaalista. Varsinaisen paukku koettiin vuonna 1995, kun Suomi voitti jäähiekon MM-kisoissa Tukholmassa kultaa – lyöden ruotsalaisvalmentaja Kurt Lindströmin johdolla finaalissa isäntämaa Ruotsin. Ruotsalaisilta myös 'varastettiin' voitonjuhliaan varattu tunnuskappale, 'Den glider in', jota onkin siitä asti soitettu jäähiekcon arvokisojen Suomen otteluissa. Jääkiekkokulta on saanut suuren symbolisen merkityksen: laman nujertama kansa sai vii-

sport. In 1989 werden in Lahti de wereldkampioenschappen skiën georganiseerd. Dit waren de voor Finland meest succesvolle kampioenschappen aller tijden, waarbij het in groten getale opgekomen Finse publiek zich in een ruime buit aan medailles van zijn skiërs en de schansspringers kon verheugen. De klap op de vuurpijl kwam in het jaar 1995, toen Finland in Stockholm goud won bij de wereldkampioenschappen ijshockey. De Finnen versloegen onder leiding van de Zweedse trainer Kurt Lindström in de finale het gastland Zweden. Van de Zweden werd ook de tune *Den glider in* ('De puck glijdt erin') 'gestolen', de herkenningmelodie, die de Zweden tot dan toe voor hun eigen overwinningsviering hadden gereserveerd. Deze tune is van toen af aan bij de wedstrijden van de Finnen bij ieder toptoernooi te horen geweest. Deze gouden medaille voor ijshoc-

key heeft een grote symbolische betekenis gekregen: het door de malaise zo getroffen volk kreeg de kans om op een internationaal podium zijn talent te laten zien en een reden te hebben om iets te vieren. Deze gebeurtenis markeerde een soort keerpunt van nationaal zelfbewustzijn.

Halverwege de jaren negentig begon voor Finland de tot dan toe wellicht belangrijkste economische opleving. In die tijd is Finland ook de rest van de wereld meer naderbij gekomen en gevoeliger geworden voor globale beïnvloeding. De jaren negentig heeft de Finse gedachtenwereld bestempeld als een tijd, waarin zaken onuitwisbaar veranderden, en het einde van de verandering is nog niet in zicht.

Reeta Pöyhtäri

(Nederlandse vertaling: Peter Starmans)

Gepromoveerd wetenschappelijk onderzoeker journalistiek en nieuwsmedia aan de Universiteit van Tampere.

Kirjoittaja on YTT, tutkijatohtori, Tamperen yliopisto (journalismi ja median tutkimus).

9. De periode 1997-2007: Voortzetting van de opgaande lijn

Deze periode van tien jaar in de Finse geschiedenis kenmerkte zich door een voortzetting van de opgaande lijn van de kenniseconomie en een naar buiten tredend, modern land dat zijn positie als welvaartsstaat wilde bevestigen. De aansluiting bij de EU met daarna de invoering van de euro, rust aan het politieke front, veel aandacht voor innovatie en bedrijven als Nokia die een wereldwijde positie veroverden, hebben Finland een stabiele basis gegeven. De inwoners profiteerden hiervan door de ruime werkgelegenheid en een toename van hun besteedbaar inkomen, waardoor

er meer uitgegeven kon worden aan duurzame goederen. Het consumentenvertrouwen bevond zich in een positieve flow.

Jacques
Groenendijk

Regering

Het presidentschap in deze periode was achtereenvolgens in handen van Martti Ahtisaari (SDP) van 1994-2000 en zijn opvolgster, de elfde president van Finland, Tarja Halonen (SDP) van 2000-2012. Halonen werd daarmee het eerste vrouwelijke staatshoofd van Finland.

Minister-president in deze periode waren Paavo Lipponen (SDP) 1995-2003 en Matti Vanhanen (Centrum Partij) 2003-2010. Par-

145

9. Aikakausi 1997-2007: Nousukausi

Tämän kymmenvuotiskauden aikana Suomen historiaan jätti jälkensä tietoon perustuvan ekonomian nousukiito. Maa pyrki näyttäytymään ulkomaille nykyaisena, ja halusi vahvistaa asemaansa hyvinvointivaltiona. Liittyminen Euroopan Unioniin, euron käyttöönotto, rauhallinen poliittinen tilanne, sekä laaja huomio innovatiolle ja Nokian kaltaisille maailmanlaajuisille yrityksille takasivat Suomelle vankan perustan. Maan kansalaiset hyötyivät uusista työmahdollisuuksista ja tulojen kasvusta, joka mahdollisti investoinnin kestohyödyk-

keisiin. Kuluttajaluottamuksen virta oli positiivinen.

Hallitus

Kyseisellä ajankaksolla presidentteinä toimivat ensin Martti Ahtisaari (SDP) vuosina 1994-2000, ja sen jälkeen Tarja Halonen (SDP) vuosina 2000-2012. Halosesta tuli maan ensimmäinen naispresidentti.

Pääministereinä toimivat Paavo Lipponen (SDP) vuosina 1995-2003 ja hänen seuraajansa Matti Vanhanen (Keskusta) vuosina 2003-2010. Parlamenttivaalit pidettiin vu-

Martti Ahtisaari en zijn vrouw bij zijn aanstelling als president.
| Martti Ahtisaari vaimoineen presidentin virkaanastujaisissa.

Iemantaire verkiezingen werden gehouden in 1999, 2003 en 2007. In maart 2000 is een nieuwe wet aangenomen die de binnenlandse politieke bevoegdheden van de president beperkte en de minister-president meer macht in de landelijke politiek gaf.

Politieke geschiedenis

De centrum linkse politieke partij van Finland, de sociaaldemocratische partij (SDP),

leverde in deze periode dus de presidenten en tevens de minister-president voor de periode 1995-2003. Op 16 maart 2003 zijn in Finland algemene verkiezingen gehouden. De liberale Centrum Partij behaalde 55 parlementszetels, terwijl de SDP bleef steken op 53 zetels. Tezamen met de Zweedse Volkspartij (liberaal), die de omvangrijke Zweedse minderheid in Finland vertegenwoordigt en 8 zetels behaalde, vormden deze drie partijen de nieuwe regering. Het nieuwe kabinet steunde op 117 zetels in het 200 leden tellende parlement. Na een korte interim periode werd op 24 juni 2003 Matti Vanhanen (van de Centrum Partij en voormalig minister van Defensie) benoemd tot minister-president van Finland. Hij volgde Paavo Lipponen van de sociaaldemocratische partij op. Paavo Lipponen werd verkozen tot de nieuwe voorzitter van het Finse parlement, de 'Eduskunta'. Hij

speelde in die functie een actievere rol in de Finse politiek dan zijn voorgangers.

Finland was na de val van het communisme niet meer verplicht zich te houden aan een beleid van neutraliteit volgens de definitie van de Sovjet-Unie. Nadat Finland in 1995 tot de EU was toegetreden, volgde in 2002 toetreding tot de eurozone. Vanaf 1 januari 2002 kreeg Finland de euro als wettig betaalmiddel, terwijl de andere twee Scandinavische EU-landen, Zweden en Denemarken, vasthielden aan hun bestaande valuta, de kroon. Ondanks dat haar oostelijke buur Rusland in deze jaren de overgang had gemaakt van het communisme naar het kapitalisme, beleefde Finland een periode van politieke stabiliteit waarbij de regeringen hun volledige vier jaar uitzaten. Finland bleef een welvaartsstaat volgens het Noordse model, en had in de voorafgaande jaren stappen

Martti Ahtisaari en Paavo Tapio Lipponen. | Martti Ahtisaari ja Paavo Tapio Lipponen.

ondernomen om te voorkomen dat daarmee verband houdende kosten escaleerden.

Binnenlands beleid

Een belangrijke doelstelling van de opeenvolgende regeringen was het geven van prioriteit aan het terugdringen van de hoge werkloosheid (14,2% in 1997), een direct gevolg van het instorten van de markt met het oosten. Uitgaven en investeringen, voornamelijk in de bouw, installaties, machines en

sina 1999, 2003 ja 2007. Maaliskuussa 2000 hyväksyttiin uusi laki, joka rajoitti presidentin poliittisia voimia, ja antoi pääministerille enemmän valtaa koskien maan poliittikaa.

Poliittinen historia

Tänä ajanksona Suomen presidentit, sekä jakson ensimmäinen pääministeri tulivat siis Suomen vasemmistolaisesta sosialidemokraattisesta puolueesta (SDP). 16. maaliskuuta 2003 pidettiin Suomessa eduskuntavaalit. Liberaali keskustapuolue sai 55 paikkaa, SDP taas joutui tyytymään 53 paikkaan. Yhdessä Kokoomuksen kanssa (40 paikkaa) nämä kolme puoluetta muodostivat uuden hallituksen. Uuden hallituksen kannatuspohja oli 117 edustajaa kahdestasadasta. 24. kesäkuuta 2003 Ant-

Tarja Halonen, President van Finland. | Tarja Halonen, Suomen presidentti.

neli Jäättänenmäen jäätädyttyä pääministerin tehtävistä, tuli entisestä puolustusministeri Matti Vanhasesta (Keskusta) uusi pääministeri. Jäättänenmäki ja Vanhanen olivat sosialidemokraattisen puolueen Paavo Lipposen seuraajia. Lipposesta tuli eduskunnan uusi puhemies. Hän otti tässä asemassa edeltäjäänsä aktiiviseman roolin maan poliikassa.

Kommunismin hajoamisen jälkeen Suomen ei enää ollut pakko pysyä neutraalina Neuvostoliiton määräysten mukaan. Suomi hyväksyttiin vuonna 1995 EU:n jäseneksi, ja vuonna 2002 Suomi liittyi myös euroalueeseen. 1. tammikuuta 2002 eurosta tuli lakisääteinen maksuvaluutta, kun taas kaksoita muuta pohjoista EU-maata, Ruotsi ja Tanska, pitäytyivät omissa valuutoissaan, kruunuisa. Vaikka Suomen itäinen naapuri Venäjä olikin näinä vuosina siirtynyt kommunismis-

ta kapitalismiin, eli Suomi nyt poliittisen vaikauden aikakautta, jonka aikana hallitukset palvelivat täydet neljä vuotta. Suomi pysyi pohjoismaisen mallin mukaan hyvinvointivaltiona, ja oli jo aiempina vuosina ryhtynyt kustannuksia hillitseviin toimenpiteisiin.

Sisäpolitiikka

Eräs perättäisten hallitusten tärkeimmistä tavoitteista ja prioriteeteista oli työttömyyden alentaminen (14,2% vuonna 1997). Työttömyyden kasvu oli suora seuraus itänaapureiden markkinoiden romahdusta. Investointi rakentamiseen, koneisiin, laitteisiin ja laivanrakennukseen lisääntyi mittavasti tämän vuosisadan alussa, ja tämä lisäsi ekonomista kasvua. Vähemmän raskaan maatalouden ja muiden vastaavien sektoreiden osa bruttokansantuotteesta

scheepsbouw zijn vanaf het begin van deze eeuw fors toegenomen en hebben de economische groei versneld. Het aandeel van de weinig arbeidsintensieve landbouw en aanverwante sectoren in het nationaal product is van 5% in 1994 gedaald tot 2,2% in 2006.

De drie regeringspartijen die in 2003 gekozen waren, zijn onder meer overeengekomen dat gedurende hun vierjarige regeerperiode de totale belastingen met 1,12 miljard euro verlaagd zouden worden, waarbij de nadruk kwam te liggen op de verlaging van de inkomstenbelasting. Ook werden verlagingen doorgevoerd in de vennootschapsbelasting.

De nieuwe regering hoopte gedurende haar regeerperiode 100.000 nieuwe arbeidsplaatsen te creëren. Het opleiden van langdurig werklozen kreeg eveneens meer aandacht. Voor ouders met kinderen onder de 10 jaar

werden betere mogelijkheden geschapen om korter te werken en ten slotte is er een immigratieprogramma opgesteld in verband met een dreigend toekomstig arbeidtekort. De arbeidsparticipatie is daadwerkelijk gegroeid door de gunstige arbeidsmarkt en de lagere inkomstenbelasting; waardoor het reële inkomen is gestegen. In 2007 was het werkloosheidspercentage gedaald tot ca. 8%. De gemiddelde jaarlijkse inflatie in het tijdsvak 1998-2007 is opgelopen van 1,40% naar 2,51%.

De economie

De Finse economie was tijdens de tientallen jaren van communistisch bewind in de Sovjet-Unie een leverancier geworden van allerlei producten, waaronder veel machinerieën die de COMECON-economie zelf niet kon leveren (COMECON was de zogenoemde Raad voor Wederzijdse Economische Hulp, die bestond

Werkeloosheidpercentages. | Työttömyysprosentit.

laski 5 prosentista vuonna 1994, 2,2 prosenttiin vuonna 2006.

Vuonna 2003 valitut kolme hallituspuoluetta päättivät muun muassa kokonaisverotuksen madaltamisesta 1,12 miljardilla eurolla, ja etenkin tuloverotusta haluttiin mataltaa. Myös yritysverotusta kevennettiin.

Uusi hallitus toivoi voivansa hallituskaudensa aikana luoda 100 000 uutta työpaik-

kaa. Pitkäaikaistyöttömien kouluttamista pidettiin tärkeänä. Alle kymmenvuotiaiden lasten vanhemmille luotiin mahdollisuuskaa lyhyempään työpäiviin, ja uhkaavaa työvoimapulaa silmälläpitäen luotiin uusi maahanmuutto-ohjelma. Työllisyysaste kasvoi hyvin työtilanteen ja matalamman verotuksen johdosta, ja tämä puolestaan johti reaalitulojen kasvuun. Vuoteen 2007 mennessä työttömyysprosentti oli laskenut noin kahdeksaan prosenttiin. Keskimääräinen vuotuinen inflaatio vuosien 1998-2007 välillä nousi 1,4 prosentista 2,51 prosenttiin.

Talous

Suomen talous oli kymmenien vuosien ajan kestäneen kommunismivallan aikana muokkaantunut tuottamaan erilaisia tuotteita, muun muassa koneita, joita COMECON-

uit de voormalige Oostbloklanden, onder leiding van de Sovjet-Unie). Met de val van het communisme en het ineinstorten van de Sovjetconomie verloor Finland dit quasi monopolie en heeft ook de Finse economie een flinke klap gekregen met een toenemende werkloosheid. Mede door toedoen van de toetreding tot de EU trok de economie langzaam aan en in de tweede helft van de jaren 1990 kreeg de Finse producent van mobiele telefoons Nokia, een wereldwijde reputatie. Dankzij de ontwikkeling van de telefooncommunicatie en biotechnologie en door de toename van buitenlandse investeringen bleef Finland de opgaande lijn behouden.

Intensievere contacten met Nederland leidden tot steeds verder toenemende economische betrekkingen. Nederland werd de tweede buitenlandse investeerder in Finland. Het ging daarbij onder andere

markkinat eivät itse pystyneet tuottamaan (COMECON, eli keskinäisen taloudellisen avun neuvosto, oli Neuvostoliiton johtama entisten itäblokin maiden talousyhteisö ja vastine Euroopan talousyhteisölle). Kommunismin kaatumisen, ja Neuvostotalouden romahdamisen vuoksi Suomi menetti näennäismonopolinsa, ja maan talous sai siipeensä työttömyyden nousun vuoksi. Euroopan Unioniin liittymisen jälkeen maan talous alkoi hitaasti parantua, ja 1990-luvun toisella puoliskolla suomalainen matkapuhelinvalmistaja, Nokia, sai maailmanlaajuista mainetta. Televiestinnän ja bioteknologian kehittyminen, sekä ulkomaaninvestointi auttoi Suomen talouden kasvun ylläpidossa.

Intensiivisemmät välit Alankomaiden kanssa johtivat lisääntyviin taloudellisiin vuorovaikutuksiin. Alankomaista tuli toinen

Nokia uit de oude doos. | Vanha Nokialainen.

om bedrijven in de maritieme sector en de sectoren voor energie, afvalverwerking en voedingsmiddelen. In deze periode waren Rusland, Duitsland en Zweden de belangrijkste handelspartners van Finland, met Nederland op de vierde plaats. De belangrijkste Finse exportproducten naar Nederland waren: ijzer en staal, papier en karton, hout en elektronische apparatuur. Nederland ex-

Suomeen sijoittanut ulkomaa. Sijoituskohteita olivat muun muassa vedenkulkuala, energiasektori, jätteenkäsittely, ja elintarvikeala. Tuohon aikaan Venäjä, Sakska ja Ruotsi olivat Suomen tärkeimmät kauppakumppanit, Alankomaat oli listalla neljäntenä. Tärkeimmat vientituotteet Suomesta Alankomaihin olivat rauta ja teräs, paperi ja kartonki, puu ja elektroniikkalaitteita. Alankomaat taas vei Suomeen ammuksia, vihanneksia ja hedelmää, sekä lääkkeitä ja elektronikkaa.

Vuosituhanen vaihtuminen

nen toi mukanaan paljon lisätyötä ja kuluja. Jatkuvassa toiminossassa olevat tehtaat, kehianlaitokset, vesilaitokset, sähkölaitokset, kauppojen ja yritysten kassa- ja hallinnolliset järjestelmät, ja muut vastaavat olivat uuden vuoden yönä varustautuneet tupahenkilös-

Coupures Fins geld en Eurobiljetten. | Suomen valuuttaa ja euroseteleitä.

töillä, ja hätäsystemit olivat käytövalmiina. Sama koski kriittisiä järjestelmiä. Vaikka etukäteen spekuloitiin, että ongelmat tulisivat

porteerde vooral schroot, groenten en fruit, geneesmiddelen en elektronica.

Millenniumwisseling

De millenniumwisseling heeft voor veel extra werk en kosten gezorgd. Bij continubedrijven, chemische installaties, drinkwaterbedrijven, elektriciteitscentrales, kassa- en administratieve systemen van winkels en bedrijven en dergelijke waren er in de millenniumnacht vaak dubbele ploegen personeel aanwezig en stonden noodsystemen start-klaar. Zo ook bij de leveranciers van kritieke besturingssystemen. Hoewel een en ander groots in het nieuws is geweest, heeft de millenniumbug uiteindelijk veel minder problemen veroorzaakt dan vooraf werd gevreesd. Door de speciale aandacht vooraf en testen tijdens het weekend van 1999 naar 2000

konden de meeste computers in de nieuwe eeuw weer probleemloos functioneren.

De introductie van de euro

Een van de meest ingrijpende operaties in het tijdvak 1998-2007 was de introductie van de euro. Niet alleen vanwege de fysieke invoering, maar het liet ook emotioneel de bevolking niet onberoerd door het afscheid van de markka. Overigens was het overgrote deel van de Finnen het wel eens met de komst van de euro.

Op 1 januari 1999 voerde Finland, samen met tien andere Europese landen, de euro in voor girale betalingen. De officiële wisselkoers was 5,94573 markka voor 1 euro. Vanaf 28 februari 2002 is de euro het enige wettige betaalmiddel geworden. De Finse euromunten hadden drie verschillende ontwerpen, waarbij de zes munten met de kleinste waar-

den allemaal hetzelfde ontwerp kregen. De munten van 1 en 2 euro hebben dus elk een verschillend ontwerp. Het ontwerp voor de kleinste en middelste serie is geleverd door Heikki Häiväoja. De munt van 1 euro is van de hand van Pertti Mäkinen en die van 2 euro van Raimo Heino. Alle drie de ontwerpen bevatten de 12 sterren van de EU en het jaar waarin ze geslagen zijn. Spoedig na de invoering van de euro werd besloten de munten van 1 en 2 cent niet meer te gebruiken. Ze zijn daarna enkel nog geslagen voor muntsets, en zijn bij verzamelaars dus zeer gewild. De bedragen in het betalingsverkeer werden afgerond op 5 cent.

Sociale geschiedenis

Begin 1998 had Finland 5,15 miljoen inwoners; de bevolking in 2007 bedroeg circa 5,3 miljoen inwoners. In deze 10 jaar is het aantal inwoners

dus licht gestegen. Het aantal buitenlandse ingezetenen is in deze periode met circa 50.000 toegenomen, waarvan iets minder dan de helft uit de voormalige Sovjet-Unie.

De Finse verzorgingsstaat biedt gratis onderwijs en de staat betaalt voor het grootste deel de gezondheidsgereerde kosten. Gelijkheid voor mannen en vrouwen is normaal, maar ook belangrijk, wat goed tot uiting komt in een vrouwelijke president. Volgens UNICEF staat Finland op de vijfde plaats op de wereldgezondheidsindex voor kinderen.

In de periode 1997-2007 nam het aantal niet-religieuze/niet-geregistreerde inwoners toe van circa 11% tot 16%. Het is vooral de Evangelisch-Lutherse Kerk van Finland die het aantal geregistreerde aanhangers zag teruglopen. De andere kerken bleven stabiel of stegen in beperkte mate.

olemaan suuria, ei Y2K lopulta aiheuttanutkaan pelättyjä ongelmia. Etukäteen valmistautuminen ja testaaminen viikonloppuna 1999-2000 auttoivat useimpia tietokoneita toimimaan ongelmitta myös uudella vuosituhannella.

Eurokaan siirtyminen

Eräs vuosien 1997-2007 suurimpia operaatioita oli markasta euroon siirtyminen. Ongelma ei ollut pelkästään fyysisen valuutan vaihtuminen: markan hyvästelemisen herätti kansassa myös voimakkaita tunteita. Suurin osa kansasta oli kuitenkin euroon siirtymisen puolella.

1. tammikuuta 1999 Suomi siirtyi kymmenen muun Euroopan maan kanssa käyttämään euroa käteismaksuissa. Virallisen vaihtokurssin mukaan 1 euro oli 5,94573 markkaa.

28. helmikuuta 2002 eurosta tuli Suomen ainoa virallinen maksuväline. Suomessa eurokolikoilla oli kolme eri mallia, kolmella pienimmällä kolikolla oli kaikilla sama malli. 1 ja 2 euron kolikoilla oli omat mallinsa. Pienimmät ja keskikokoiset kolikot suunnitteli Heikki Häiväoja. 1 euron kolikon suunnitteli Pertti Mäkinen, ja 2 euron kolikko taas oli Raimo Heinon käsialaa. Kaikkiin kolikkoihin on lyöty EU:n 12 tähteä, sekä painovuosi. Pian euroon siirtymisen jälkeen päätettiin, että Suomi luopuisi 1 ja 2 centin kolikoista. Sittemmin niitä on painettu vain rahasarjoja varten, ja ne ovatkin keräilijöiden suosiossa. Maksuliikenteessä summat pyöristetään lähipäään 5 centtiin.

Sosiaalihistoria

Vuoden 1998 alussa Suomella oli 5,15 miljoonaa asukasta; vuonna 2007 maan asu-

kasluku oli noin 5,3 miljoonaa. Kymmenen vuoden aikana maan asukasluku siis kasvoi jonkin verran. Ulkomaalaisia tuli tuona aikana maahan noin 50 000, ja heistä hieman alle puolet tuli entisestä Neuvostoliitosta.

Suomalainen hyvinvointivaltio tarjoaa ilmaisen koulutuksen, ja valtio maksaa myös suurimman osan terveydenhoitomaksuista. Tasa-arvo naisten ja miesten välillä koetaan normaaliksi, mutta myös tärkeäksi: naispresidentti on tästä hyvä esimerkki. UNICEFin mukaan Suomi sijoittuu viidenneksi lasten terveysindeksissä.

Vuosina 1997-2007 uskonnottomien/uskonnollisesti rekisteröimättömien asukaiden määrä kasvoi noin yhdestätoista prosentista kuuteentoista prosenttiin. Erityisesti Suomen Evankelis-Luterilainen kirkko menetti seuraajia. Muiden kirkkojen asema

Samallahdenmäki begraafplaats. | **Sammallahdenmäen röykkiöhaudat.**

In 2004 werd het bisdom van Espoo opgericht, en werd het een suffragaan bisdom ten opzichte van het aartsbisdom van Turku.

Culturele geschiedenis

In 1999 werd de begraafplaats Samallahdenmäki toegevoegd aan de lijst van het UNESCO

pysyi joko samana, tai niiden seuraajamääritä kasvoivat hillitysti.

Vuonna 2004 perustettiin Espoon hiippakunta. Sen johtaja, piispa, toimii Turun arkkipiispaan alaisuudessa.

Kulttuurihistoria

Vuonna 1999 Samallahdenmäen röykkihaudat lisättiin UNESCO:n maailmanperintöluetteloon. Samallahdenmäki sijaitsee Saatunnassa Raumalla, entisen Lapin kunnan Kivikylässä, ja se on peräisin pronssikaudelta (1500-500 e.a.a.). Alueella on yli 35 röykkämäistä graniittihautaa, ja ne tarjoavat ainutlaatuista tietoa yli 3000 vuotta sitten vallinneista Pohjois-Eurooppalaisista hautajaismenoista, sekä sosialisista ja uskonnollisista asetelmista.

Werelderfgoed. Deze begraafplaats gelegen in het dorpje Lappi in zuidwest Finland, dateert uit de bronstijd in Scandinavië (1500-500 vóór Chr.). Dit gebied geeft met meer dan 35 granieten graven in de vorm van steenhopen een uniek inzicht in de funerale praktijken en sociale en religieuze structuren van Noord-Europa van meer dan 3000 jaar geleden.

In 2000 was Helsinki, dat toen 450 jaar bestond, de culturele hoofdstad van Europa.

Op woensdag 16 juli 2003 hebben *The Rolling Stones* een voor Finland uniek optreden verzorgd in het Olympisch Stadion in Helsinki.

Op zaterdag 20 mei 2006 won Finland in de Griekse hoofdstad Athene de 51^e editie van het Eurovisiesongfestival met het nummer *Hard Rock Hallelujah* van de heavymetal/hardrockgroep *Lordi*. Vrijdags na de spectaculaire zege van Lordi hebben circa 70.000 Finnen de als monsters uitgedoste

Vuonna 2000 Helsinki täytti 450 vuotta, ja se oli myös Euroopan kulttuuripääkaupunki.

Kesäviikkona 16. heinäkuuta 2003 Rolling Stones järjesti ainutlaatuisen konsertin Helsingin Olympiastadionilla.

Lauantaina 20. toukokuuta 2006 Suomi voitti Ateenassa Euroviisujen 51. laulukilpailun, Voittajakappale oli hevimetalli/hardrockyhtye Lordin 'Hard Rock Hallelujah'. Finaalin jälkeisenä perjantaina noin 70 000 suomalaisista toivotti hirviöiksi pukeutuneet yhteen jäsenet sankareina tervetulleiksi Helsingiin. Voittajakappale Hard Rock Hallelujah raikui kovaäänisesti, ihmismassan laulaessa mukana. Guinnessin Ennätystenkirjan massakaraokulannan ennätyksensä rikottiin varmasti tuona iltana.

10. ja 12. toukokuuta 2007, Suomen murskavoiton jälkeen, järjestettiin Helsingissä

Lordi

leden van de band als helden in Helsinki ontvangen. Het winnende nummer *Hard Rock Hallelujah* werd luidkeels door de mensenmassa mee geschreeuwde. Hiermee zou het wereldrecord massa-karaoke in het Guinness Book of Record zijn verbeterd.

Op 10 en 12 mei 2007 is in Helsinki, in de Hartwall Areena, het Eurovisiesongfestival georganiseerd, daar Finland in 2006 als overwinnaar uit de bus was gekomen. Het nummer *Leave Me Alone*, gezongen door Hanna Pakarinen eindigde op de 17^e plaats.

Hartwall Areenalla Euroviisufestivaalit. Hanna Pakarisen laulama 'Leave Me Alone' päätyi sijalle 17.

Urheilu

Suomalaiset urheilijat osallistuivat Sidneyssä vuonna 2000 järjestettyihin kesäolympialaisiin (Arsi Harju sai kultaa miesten moukarinheitossa, samoin Jyrki Järvi ja Thomas Johansson miesten purjehduksessa, lisäksi Suomalaiset saivat yhden hopeamitalin, ja yhden pronssimitalin). Ateenan kesäolympialaisissa 2004 Suomi voitti kaksi hopeamitalia. Naganon vuoden 1998 talviolympialaisissa mitalisaaliiseen kuului kaksi kultamitalia (miesten 30 km hiihdon kultamitalin sai Mika Myllylä ja mäkihypyn 70 metrin mitalin sai Jani Soininen). Lisäksi Suomi sai neljä hopeamitalia, ja kuusi pronssimitalia. Salt Lake Ci-

Sport

Finse atleten namen deel aan de Olympische Zomerspelen van Sydney 2000 (goud voor Arsi Harju, heren kogelstoten en voor Jyrki Järvi en Thomas Johansson, heren zeilen; verder 1 x zilver en 1 x brons) en Athene 2004 (2 x zilver). De Olympische Winterspelen 1998 vond plaats in Nagano (goud voor Mika Myllylä, heren crosscountry skiën 30 km en Jani Soininen, skispringen 70 m, verder 4 x zilver en 6 x brons). In Salt Lake City 2002 was er Olympisch goud voor Janne

Gouden medaillewinnaar kogelstoten Arsi Harju. | **Kuulantyön kultamitalivoittaja Arsi Harju.**

tyn 2002 talviolympialaisten mitalisaldo: kultaan Janne Lahtelalle (miesten vapaahiihto), Samppa Lajuselle (sprintti, normaalikilpailu) ja miesten hiihtojoukkueelle. Lisäksi Suomi voitti kaksi hopeamitalia ja yhden pronssimitalin. Torinon talviolympialaisista vuonna

Gouden medaillewinnaars zeilen 49er-klasse Jyrki Järvi en Thomas Johansson. | Purjehduksen 49er-luokan kultamitalivoittajat Jyrki Järvi ja Thomas Johansson.

2006 Suomi toi mukanaan kuusi hopeamitalia, ja kolme pronssimitalia. Eritäisesti talviolympialaisissa, suomalaiset menestyivät mäkihypysä, hiihdossa, yhdistetyssä hiihdossa, ampumahiihdossa ja jääkiekossa.

Lahtela (freestyle skiën heren), Samppa Lajunen (Noordse combinatie heren sprint), Samppa Lahjunen, (Noordse combinatie, heren individueel) en het team (Noordse combinatie heren); verder was er 2 x zilver en 1 x brons. In Turijn 2006 won Finland 6 x zilver en 3 x brons. Vooral op de Winterspelen deden de Finnen het goed in schansspringen, langlaufen, Noordse combinatie, biathlon en ijshockey.

Het Finse nationale ijshockeyteam won zilveren medailles op de wereldkampioenschappen in 1998, 1999, 2001 en 2007.

Lahti heeft de wereldkampioenschappen Nordic Ski georganiseerd in 2001. Helaas heeft Finland zichzelf bij deze winterspelen een waar sporttrauma bezorgd. De Finse estafetteploeg won goud met langlaufen, maar later testten drie van de vier lopers positief op doping. Daarnaast werden er nog

Diversen

De Finse politicus Martti Ahtisaari heeft zich in deze periode duidelijk onderscheiden, niet alleen in eigen land, maar ook op het wereldtoneel. Wapenfeiten van zijn presidentschap waren de aansluiting van Finland bij de Europese Unie, een ontmoeting in de Finse hoofdstad Helsinki tussen VS-president Bill Clinton en de Russische president Boris

Suomen jääkiekon maajoukkue voitti maailmanmestaruuskisoissa hopeamitalin vuosina 1998, 1999, 2001 ja 2007.

Vuonna 2001 järjestettiin Lahdessa hiihdon maailmanmestaruuskilpailut. Valitettavasti Suomi aiheutti itselleen näissä kisoissa todellisen urheilutrauman. Suomen maastoihitojoukkue voitti kultaa, mutta kolme neljästä hiihtäjästä jäi kiinni dopingin käytöstä. Kolme muutakin suomalaista hiihtäjää kärähti dopingista. Suomalainen talviurheilu oli yhtäkkiä myrskyn silmässä. Suuret sponsorit sulkivat rahahanansa, ja urheilijoita katsottiin epäillen. Budjetti oli nyt niukka, eivätkä suomalaiset voineet enää tarjota urheilijoille kunnon harjoitusmahdollisuuksia, eikä lupaaville urheilulahjakkuuksille opiskelemaahdollisuuksia. Seuraukset tästä tuntuvat vielä vuosienkin päästää.

Jeltsin en zijn bemiddeling in de Kosovo-oorlog van 1999. Hierna zette hij zich in voor allerlei soorten vredes- en bemiddelingspogingen. Zo zocht de Britse regering hem in 2000 aan om mede de ontwapening van de IRA in Noord-Ierland te controleren. Begin 2005 trad Martti Ahtisaari in Helsinki op als bemiddelaar bij vredesonderhandelingen tussen de Indonesische regering en de verzetsbeweging van Atjeh. In 2007 stelde hij, als gezant van de Verenigde Naties, zijn plan voor de toekomst van Kosovo voor. In 2000 ontving hij de Four Freedoms Award voor zijn grote verdiensten in het beschermen van de rechten van de mens in landen die geteisterd werden door burgeroorlogen en zijn betrokkenheid bij internationale samenwerking. In 2007 werd hij onderscheiden met de Félix Houphouët-Boigny-Vredesprijs van de UNESCO. Op 20 en 21 januari 1999 hebben

Muuta

Suomalainen poliitikko Martti Ahtisaari erottautui tänä ajanjaksona edukseen, ei vain kotimaassaan, vaan myös maailmallaajuisesti. Hänen sankaritekoihinsa kuului Suomen liittyminen Euroopan Unioniin; Yhdysvaltain presidentti Bill Clintonin ja Venäjän presidentti Boris Jeltsinin tapaamisen mahdollistaminen Helsingissä; ja Kosovon sodan sovittelu vuonna 1999. Tämän jälkeen hän omistautui rauhantyölle, ja oli mukana eri rauhanneuvotteluissa ja sovitteluissa. Britannian hallitus pyysikin häntä vuonna 2000 mukaan tarkkailemaan IRAn aseistariisumista Pohjois-Irlannissa. Vuoden 2005 alussa Martti Ahtisaari ryhtyi sovittelijaksi Indoneesian hallituksen ja Atjeh-vastarintaliikkeen rauhanneuvotteluissa Helsingissä. Vuonna 2007 hän toimi Yhdistyneiden Kansakuntien

Martti Ahtisaari als bemiddelaar ten tijde van de Kosovo-crisis, in het presidentiële paleis van Helsinki. V.l.n.r.: de Amerikaanse minister van Defensie William Cohen, Ahtisaari, de Russische minister van Defensie Igor Sergeyev en de tolk. | Martti Ahtisaari Kosovon kriisin rauhanneuvotteluiden aikaan presidentinlinnassa Helsingissä. Kuvassa vasemmalta Yhdysvaltojen puolustusministeri William Cohen, Ahtisaari, Venäjän puolustusministeri Igor Sergeyev sekä tulkki.

president Ahtisaari en zijn vrouw een staatsbezoek aan Nederland gebracht.

Op vrijdag 11 oktober 2002 werd het doorgaans zo vredige Finland opgeschrikt door een bomexplosie in een druk winkelcentrum in de stad Vantaa. Zeven mensen, onder wie

erikoislähettiläänä, ja esitti tuolloin suunnitelmansa Kosovon tilanteen korjaamiseksi. Vuonna 2000 hän vastaanotti Neljän Vapauden Palkinnon, tunnustuksena työstään ihmisoikeuksien suojelejana kansalaissotien runnomissa maissa, sekä osallistumisestaan kansainväliseen yhteistyöhön. Vuonna 2007 hän palkittiin UNESCO:n Félix Houphouët-Boignyn rauhanpalkinnolla. 20.-21.1.1999 presidentti Ahtisaari vaimoineen kävi valtiovierailulla Alankomaissa.

Perjantaina 11. lokakuuta 2002 yleensä niin rauhallista Suomea ravisutti Vantaalla kauppakeskus Myyrmännissä tapahtunut pommiräjähdys. Räjähdyksessä kuoli seitsemän ihmistä, joukossa oli myös lapsia. Loukkaantuneita oli lisäksi noin 160. Poliisi paljasti tekijän olleen 19-vuotias suomalainen kemiantekniikan opiskelija, Petri

Kilometers lange rijen vrachtwagens in het grensgebied met Rusland. | Kilometrien pituisia kuorma-autojonoja Venäjän raja-alueella.

een kind zijn daarbij om het leven gekomen. Daarnaast waren er 166 gewonden. De dader was volgens de politie een 19-jarige scheikundestudent van Finse afkomst. Deze Petri Erkki Tapio Gerdt behoorde zelf ook tot de dodelijke slachtoffers.

Erkki Tapio Gerdt. Tekijä kuoli itse iskussa.

7. marraskuuta 2007 kuoli yhdeksän ihmisen tähän Jokelan koulumuskelloissa Tuusulassa. Iskun uhreihin kuului muun muassa koulun rehtori, sekä myös tekijä itse. Hän kuoli epäonnistuneen itsemurhanyrityksen jälkeen vammoihinsa sairaalassa. Tämä oli toinen Suomessa tapahtunut koulumuskelu, ensimmäinen tapahtui Raumalla vuonna 1989.

Suomi kunnostautui tieteellisessä tutkimustyössä. OECDn (Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö) 35 jäsenmaasta Suomessa oli neljänneksi eniten tieteellisiä julkaisuja asukasta kohden vuonna 2005. Vuonna 2007 Suomessa rekisteröitiin 1801 patenttia.

Tämän vuosisadan alusta lähtien kauppa Euroopan ja Venäjän välillä lisääntyi entisestään. Monet eurooppalaiset ja venäläiset

Op 7 november 2007 vielen er negen doden bij een schietpartij op de Jokela middelbare school in het Finse Tuusula. Onder de slachtoffers bevond zich de directrice van de school, maar ook de dader zelf. Na een mislukte zelfmoordpoging is hij in het ziekenhuis overleden. Het was de tweede keer dat er een schietpartij was op een Finse school, het eerdere incident was in 1989 in Rauma.

Finland is uitermate productief in wetenschappelijk onderzoek. In 2005 had Finland de op drie na meeste wetenschappelijke publicaties per inwoner van de 35 landen die zijn aangesloten bij de OECD (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). In 2007 zijn er in Finland 1801 patenten geregistreerd.

In het begin van deze eeuw is de handel tussen West-Europa en Rusland steeds verder toegenomen. Veel Europese exporteurs en

maahantuojat löysivät Suomen ja Venäjän välisten rajan 'vihreät alueet', jotka ovat käteviä verotusteknisistä syistä, ne ovat hyvä vaihtoehto rajanylittävän rahtiilikkenteelle. Venäjän rajantarkastuksista oli kuitenkin tullut entistä tiukempia, vaikka byrokratia tai laittonmat maksut eivät olleetkaan vähentyneet. Tästä oli ollut seuraus sen, että Suomen puolella rajan läheisyydessä teiden reunoilla saattoi nähdä pääittäin pitkiä, 15-25 kilometrin mittaisia rahtiautojonoja. (2005). Jopa päivien viiveet tarkoittivat, että tavarat saapuivat usein myöhässä, ja jopa pilantuneena määäränpäihinsä. Lisäksi autojen hyteissä nukkuvat/elävät kuskit aiheuttivat ympäristö-, liikenne- ja palohaittoja. Vuonna 2006 Suomen hallitus päätti puuttua rekkojen aiheuttamiin ruuhkiin. Eräs lyhyen aikatahtäimen toimenpiteistä oli päättös

Russische importeurs ontdekten de 'groene zones' in de lange grens tussen Finland en Rusland o.a. om belastingtechnische redenen, als een goede optie voor het grensoverschrijdende vrachtverkeer. De Russische grenscontroles werden echter strenger en strenger, terwijl hun bureaucratie en illegale heffingen niet afnamen; met als gevolg dat er aan de Finse kant dagelijks rijen vrachtwagens in de berm richting grensovergang stonden van 15 tot wel 25 km (2005). Vertragingen van soms wel dagen achter elkaar betekenden dat goederen te laat arriveerden op hun bestemming of waren al bedorven bij aankomst. Daarnaast waren er milieu problemen veroorzaakt door de in hun cabine slapende/levende chauffeurs, verkeersoverlast en brandgevaar. In 2006 besloot de Finse regering maatregelen te nemen om de filevorming van vrachtwagens te bestrijden. Een van de maatregelen

voor de korte termijn was dat als de file van vrachtwagens langer zou worden dan 23 kilometer, de politie vrachtwagens zou doorwijzen in een andere richting. Ook zou op de wegen tussen Kotka en Hamina en Koskenkylä en Loviisa een speciale rijbaan worden gemaakt, waar de vrachtwagens konden stilstaan. Hier voor werd 2,5 miljoen euro uitgetrokken.

Na jarenlange onderhandelingen tussen beide regeringen werden er eind 2006 structurele maatregelen afgesproken over een beter functionerende, administratieve afwerking van de vrachtpapieren aan Russische kant. Snel daarna behoorden de grootste problemen tot het verleden, alhoewel er van tijd tot tijd nog wel weer irritante ontwikkelingen zijn.

Jacques Groenendijk

Gepensioneerd projectdirecteur en voormalig bestuurslid VNF.

Eläkkeellä oleva projektipäällikkö ja VNFn hallituksen entinen jäsen.

10. De periode 2007-2017: Keerpunten in de samenleving

Een moeilijke tijd voor de economie

Gedurende de laatste tien jaar is de Finse economie in slecht vaarwater terechtgekomen, maar de situatie begint nu te verbeteren. De financiële crisis van 2008 heeft het land ernstig geraakt, wat tot een diepe recessie heeft geleid. De forse terugloop van de internationale handel trof de Finse economie, die in bijzondere mate afhangt van de export, uitermate hard. Het bruto nationaal product daalde met maar liefst 8% in 2009. De export en de particuliere investeringen, waardoor de Finse economie zeer sterk was gegroeid tijdens de economische opleving vóór de cri-

sis, daalden in 2009 zelfs met respectievelijk 20% en 17%. In dit verband verloren de Finse bedrijven vooral hun marktaandelen omdat de Finse export nauw verweven is met conjuncturele gevoelige industriële producten.

Katri Viinikka

De betekenis van Nokia

De neergang van de mobiele telefonie-activiteiten van Nokia kan gezien worden als typerend voor het tijdsbeeld, dat uiteindelijk eindigde met de verkoop aan Microsoft in 2013. De betekenis van Nokia is heel groot geweest voor mijn generatie, de nu circa vijftigers. Veel studenten kwamen rond het

159

10. Aikakausi 2007-2017: Yhteiskunnallisia murroksia

Talouden vaikea vuosikymmen

Suomen taloutta on viimeisen vuosikymmenen aikana leimannut alavireisyys, joka nyt alkaa väistyä. Vuoden 2008 finanssikriisi koetteli Suomea ankarasti, ja talous syöksyi syvään taantumaan. Kansainvälisten kaupan huomattava supistuminen iski erityisen voimakkaasti vientivetoisen Suomen talouteen. Bruttokansantuote laski peräti kahdeksan prosenttia vuonna 2009. Eniten vähenivät vienti ja yksityiset investoinnit, joiden vedolla Suomen talous oli kasvanut voimakkaasti kriisiä edeltäneen noususuhdanteen aikana

– vienti laski jopa viidenneksen vuonna 2009 ja yksityiset investoinnitkin 17 prosenttia. Suomen vienti painottuu suhdanneherkkiiin teollisuustuotteisiin, ja suomalaiset yritykset menettivät markkinaosuuksiaan.

Nokia sukupolvikokemuksena

Erityisenä sukupolvikokemuksena voidaan pitää Nokian matkapuhelin-toiminnan alämäkeä, joka päätti lopulta yhtiön matkapuhelinliiketoiminnan myymiseen Microsoftille vuonna 2013. Nimenomaan omalle sukupolvelleni, nyt noin viisikymppisille,

eind van de jaren tachtig en in het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw rechtstreeks vanuit de universiteit bij Nokia terecht. Er werd in het bedrijf vaak tot in de vroege uurtjes gewerkt, en een deel mocht meedoen met de optie-programma's. Echter, veel Nokia-carrières eindigden rond 2010 met een gouden handdruk. Sommige voormalige werknemers begonnen een eigen bedrijf, andere werden langdurig werkloos. Hele steden belanden in een economische crisis en de huizenprijzen daalden toen Nokia zijn fabrieken sloot. Een deel van de nationale identiteit van mijn generatie leek mee te gaan in de teloorgang van de Nokia smartphones.

Veel van de voormalige werknemers van Nokia besloten nieuwe IT-bedrijven op te zetten. Het bevorderen van startup bedrijven werd uiteindelijk een eigen succesvol

merk. Het middelpunt hiervan is Slush, dat vanaf 2008 in Helsinki wordt georganiseerd en dat groeibedrijven, investeerders en media met elkaar in contact probeert te brengen. Het eerste Slush evenement werd in de Kulttuuritehdas Korjaamo georganiseerd. In de beginjaren waren op de Slush bijeenkomst, die in het beurscentrum in Helsinki werd gehouden, enkele honderden deelnemers, maar in 2016 waren dit er al 15.000. Voor de eerste keer werden er ook investeerders met een speciale chartervlucht vanuit San Francisco naar Helsinki overgevlogen in de donkere winterperiode. Slush wekt ook in Nederland interesse: in 2015 stuurde de toenmalige Fins-Nederlandse Kamer van Koophandel een eigen delegatie naar Slush, en in 2016 nam vanuit Nederland prins Constantijn er aan deel.

Nokian henkinen merkitys on ollut erittäin suuri. Monet opiskelijat päätyivät 80- ja 90-lukujen taitteessa suoraan yliopistolta Nokian palvelukseen. Töitä tehtiin yhtiössä usein aamuyöhön asti, ja osa pääsi mukaan optio-ohjelmiin. Monen Nokia-ura kuitenkin päättyi 2010-luvulle tullessa kultaiseen kädenpuristukseen. Jotkut perustivat yrityksiä, toisista tuli pitkäaikaistyöttömiä. Kokonaiset kaupungit ajautuivat talouskriisiin ja asuntojen arvon laskuun Nokian sulkiessa tuotantolaitoksiaan. Osa sukupolveni kansallista identiteettiä tuntui murenevan Nokian älypuhelinten statuksen mukana.

Monet Nokian entisistä työntekijöistä päätyivät perustamaan uusia IT-alan yrityksiä. Startup-yritysten edistämisenstä kehittyi lopulta oma menestyksekäs brändinsä. Sen ytimessä on Slush, vuodesta 2008 alkaen Helsingissä

vuosittain järjestetty teknologia- ja kasvuyrittystapahtuma, joka pyrkii saattamaan yhteen kasvuyrityksiä, sijoittajia ja mediaa. Ensimmäinen Slush-tapahtuma järjestettiin Kulttuuritehdas Korjaamolla. Alkuvuosina osallistujia oli joitakin satoja, mutta vuonna 2016 Helsingin messukeskuksessa järjestettyn Slushiin odotettiin jo 15000 kävijää. Ensimmäistä kerää sijoittajia myös lennätettiin Helsingin kaamokseen erillisellä charter-lennolla San Franciscosta. Slush kiinnostaa myös Alankomaissa: vuonna 2015 silloinen suomalais-hollantilainen kauppakamari lähetti Slushiin oman delegationsa, ja vuonna 2016 Alankomaista osallistui prinssi Constantijn.

Perustulokeskustelu

Työmarkkinat ovat useimmissa länsimaisissa tulee voimakkaaseen murrosvalheeseen,

De 'Slush' bijeenkomst in Helsinki in 2014. 'Slush' is een internationaal evenement met betrekking tot technologie en groeibedrijven. | Slush Helsingissä 2014. Slush on kansainvälinen teknologia- ja kasvuyrittystapahtuma.

Debat over basisinkomen

De arbeidsmarkt is in de meeste westerse landen in een nieuwe fase terechtgekomen, waarvan de oorzaak is terug te vinden in de wereldconomie. Veranderingen in de werkomstandigheden hebben ervoor gezorgd dat het aantal zogenoemde niet-typische dienstverbanden en werkcarrières groeit. Deze trend zal nog sterker worden, niet alleen door de nieuwe globale dynamiek,

maar ook door de robotisering en kunstmatige intelligentie.

In Finland is een begin gemaakt om kortlopende arbeidsovereenkomsten ter discussie te stellen en dit heeft geleid tot een nieuw begrip: 'precariaat'. Deze term verwijst naar een groep mensen die tijdelijk of in niet-typische dienstverbanden werken en die zowel hetloon als de sociale zekerheid als onvoldoende ervaren. Vooral door de

jonka juuret ovat globaalitalouden kehityksessä. Työn murros on merkinnyt ns. epätyyppillisten työsuhteiden ja työurien lukumäärän kasvua. Tämä trendi tulee voimistumaan entisestään paitsi uuden globaalisen dynamikan, myös robotisaation ja keinoälyn myötä.

Suomessa alettiin keskustella pätäköystä, ja esiin nousi uusi 'prekariaatin' käsite. Termit lä tarkoitetaan tilapäisissä tai epätyyppillisissä työsuhteissa työskentelevien ihmisten luokkaa, jossa sekä palkka että sosiaaliturva on koettu riittämättömäksi. Käsitettä pitivät esillä erityisesti vasemmistopuolueet sekä vihreät.

Keskusteluun on liittynyt kysymys perustulosta, jonka osalta vuoden 2016 lopulla otettiin askel eteenpäin, kun Kansaneläkelaitos arpoi 2000 ns. perustulokokeiluun mukaan otettava kansalaista. Nämä henkilöt saavat kahden vuoden ajan 560 euroa kuus-

sa verottomana. Kokeilulla on useita tavoitteita. Sen avulla tutkitaan, miten sosiaaliturvaa voitaisiin muuttaa paremmin nykyajan työelämän tarpeita vastaavaksi. Keskeisessä roolissa ovat työhön kannustaminen myös lyhyiden työkeikkojen muodossa sekä osallistaminen ja voimaannuttaminen. Järjestelyn toivotaan lisäksi vähentävän byrokratiaa ja yksinkertaistavan etuusjärjestelmää. Suomen perustulokokeilu on saanut huomiota kansainvälisti, myös Alankomaissa. Keskustelu ns. kannustinloukista jatkuu.

Talous käääntyy nousuun

Yksityinen kulutus tuki Suomen taloutta finanssikriisin iskiessä. Euroopan keskuspankin rahapolitiikka alensi kotitalouksien velanhoitokuluja. Suomen julkisen talouden hyvä tila toimi puskurina iskuille. Edellisestä

linkse partijen en de Groenen werd de aandacht hierop gevestigd.

Bij deze discussie is ook de kwestie van een basisinkomen aan de orde geweest. Daarmee werd in 2016 een stap vooruit gezet toen de basispensioen instelling (Kansaneläkelaitos) door middel van loting 2000 burgers voor een zogenaamd ‘basisinkomenexperiment’ heeft uitgekozen. Deze personen zullen twee jaar lang 560 euro per maand belastingvrij ontvangen. Dit experiment heeft vele doelen. Er wordt onderzocht hoe de sociale zekerheid veranderd zou kunnen worden, zodat die beter past bij de behoeften van het huidige arbeidsproces. De nadruk ligt op het aanmoedigen tot werken, ook in de vorm van korte-termijn werkopdrachten, en op integratie en het vergroten van bevoegdheden. Met deze regeling hoopt men ook de bureaucratie te verminderen en het uitkeringsstelsel te vereenvoudigen. Het

Finse pilot-basisinkomen heeft internationaal aandacht gekregen, ook in Nederland. Het debat over de ‘kannustinlouku’ (stimulansklem) wordt voortgezet, waarbij een afweging wordt gemaakt tussen sociale bijstand en een stimulans om te werken.

De economie begint een stijgende lijn te vertonen

De particuliere consumptie heeft een positief effect gehad op de Finse economie toen de financiële crisis toesloeg. Het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank verlaagde de schuldaflossingskosten van de huishoudens. De goede staat van de Finse overheidsfinanciën fungeerde als een buffer tegen grote schokken. Men had ook geleerd van de vorige recessie, wat er toe heeft geleid dat de omvang van de schuld van de bedrijven aanzienlijk lager was dan in het begin van de

recessie in de jaren 1990. Gezien de ernst van de recessie had de situatie in Finland dus nog veel problematischer kunnen zijn. Ondanks dat de langdurige werkloosheid was toegenomen, waren de gevolgen van de recessie op de arbeidsmarkt niet te vergelijken met de recessie van de jaren 1990.

In 2017 is de groei van de Finse economie nog steeds beperkt, maar Finland begint wel duidelijk uit de recessie omhoog te krabben. Volgens de up-to-date prognose van het ministerie van Financiën zal het BNP in 2017 met 1,6% groeien en in 2018 met 1,5%. De economische groei gaat door, aangewakkerd door de binnenlandse vraag, maar het belang van de export is ook aan het groeien. De economische groei van Finland is nu op een bredere basis gestoeld dan voorheen.

In 2015 werd Nederland voor Finland het op drie na grootste exportland en passeerde

Rusland. De handel met Nederland bestond wel voor een groot deel uit transitohandel. Nederland speelt een centrale rol in het opnieuw opploeien van de internationale handel, in het bijzonder voor wat betreft de handel in olie, chemicaliën en metalen. De veranderingen in het handelsverkeer tussen Finland en Nederland zijn deels het gevolg van de ontwikkelingen in de grondstofprijzen op de wereldmarkt en de wereldhandel. Echter, de economische betrekkingen tussen Finland en Nederland zijn zich ook op een andere manier aan het verdiepen. Veel traditionele Finse industriële bedrijven hebben zich in Nederland gevestigd en belangrijke transacties uitgevoerd. Bijvoorbeeld de liften, roltrappen en schuifdeuren van de nieuwe ‘iconische’ Markthal in Rotterdam zijn aangebracht door het Finse Kone. Neste heeft Nederland gekozen als een belangrijk onderdeel

lamasta oli myös otettu opiksi, ja yritysten velkaantumisaste oli huomattavasti alhaisempi finanssikriisiin iskiessä verrattuna 1990-luvun laman alkun. Ottaen huomioon taantuman syvyyss, tilanne olisi voinut äityä kotimaassa vieläkin vaikeammaksi. Vaikka pitkäaikaistöötämyys on lisääntynyt, taantuman vaikutukset työmarkkinoilla eivät ole kasvaneet samanlaissiin mittasuhteisiin kuin 1990-luvun lama-aikaan.

Vuonna 2017 kasvu Suomen talouskasvu on edelleen maltillista, mutta Suomi on jätämässä taantuman selkeästi taakseen. Päivitetyn valtiovarainministeriön ennusteen mukaan BKT kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2017 ja 1,5 prosenttia vuonna 2018. Talouskasvu jatkuu kotimaisen kysynnän johtamana, mutta vienninkin merkitys on kasvamassa. Suomen talouskasvu on aiempaa laajemmassa pohjalla.

Alankomaat nousi Venäjän ohitse Suomen neljänneksi tärkeimman vientimaan asemaan vuonna 2015. Välityskaupalla on tosin merkittävä osuuksia Alankomaiden kanssa käydystä kaupassa. Maalla on keskeinen asema kansainvälisen kaupan jälleenviennissä, erityisesti öljyn, kemikaalien ja metallien kaupassa. Suomen ja Alankomaiden välisen kaupan muutokset johtuvat siten osaksi raka-aineiden maailmanmarkkinahintojen ja maailmankaupan kehityksestä. Suomen ja Alankomaiden väliset taloussuhteet ovat kuitenkin syvenemässä muutoinkin. Moni perinteikäs suomalainen teollisuusyritys on etabroitunut Alankomaihin ja toteuttanut merkittäviä liiketoimia. Esimerkiksi Rotterdamin uuden ikonisen kauppahallin, Markthalin, hissi-, liukuporras- ja liukuoviratkaisut on toteuttanut suomalainen

De ‘iconische’ markthal in Rotterdam. In dit gebouw zijn liften, roltrappen en schuifdeuren aangebracht door het Finse bedrijf Kone. | Rotterdamin ikoninen kauppahalli. Rakennuksen hissit, liukuportaat ja -ovet ovat Koneen valmistamia.

Kone. Neste on ottanut Alankomaat merkittäväksi osaksi yrityksen kasvustrategiaa ja toimia uusiutuvien raaka-aineiden alalla. Uusi trendi on digitaalisten kasvuyritysten voimakas liike kohti Alankomaita. Esimerk-

keinä mainittakoon tietotekniikkaa, designia ja palveluita yhdistelevä Reaktor sekä tietourvaratkaisuja tarjoava Nixu. Slush-sukupolvi jatkaa rohkeasti etenemistään ja maalaa Suomen viennin ututta kuvaa.

van de groeistrategie van het bedrijf op het gebied van hernieuwbare grondstoffen. Een verplaatsing van de digitale groeidistricten richting Nederland is een nieuwe trend. Als voorbeelden kan men Reaktor noemen, die computertechnologie, design en diensten combineert en Nixu, die oplossingen aanbiedt voor informatieveiligheid. De Slush-generatie blijft zich actief ervoor inzetten om de Finse export in een nieuw jasje te steken.

De Finse economie heeft behoefte aan een steeds veelzijdiger export- en economische structuur. De reële mogelijkheden en het potentieel van de interne markt van de Europese Unie worden nu pas echt zichtbaar. Op hetzelfde moment is innovatie een centraal thema geworden op de meest uiteenlopende gebieden. Er is reden om te geloven dat de economische betrekkingen tussen Finland en Nederland verder zullen worden

Suomen talous tarvitsee yhä monipuolisempaa vienti- ja elinkeinorakennetta. Euroopan unionin sisämarkkinoiden todelliset mahdollisuudet ja potentiaali ovat vasta realisoitumassa. Samaan aikaan innovaatio on noussut keskeiseksi teemaksi mitä moninaissimmilla aloilla. On sytytä uskoa, että Suomen ja Alankomaiden välistet taloudelliset suhteet syvenevät entisestään, kun innovatiot, visiot ja alati muuttuva käytäntö kohtaavat.

Suomen poliittinen kartta muuttuu

Presidentinvaali 2012

Vuosikymmenen sisäpoliittisina merkkipaaluina voidaan pitää vuoden 2012 presidentinvaalia ja vuoden 2015 eduskuntavaaleja. Kaksi kautta tasavallan presidenttinä toiminut Tarja Halonen ei uuden perustuslain nojalla voinut enää asettua ehdolle. Tammi-

geïntensiveerd als gevolg van een samenkom van innovaties, visies en een steeds veranderende praktijk.

Het politieke landschap van Finland verandert

Presidentsverkiezingen 2012

De presidentverkiezingen van 2012 en de parlementsverkiezingen van 2015 kunnen worden gezien als politieke mijlpalen binnen het decennium. Tarja Halonen, die twee periodes de president van de Republiek is geweest, kon zich op grond van de nieuwe grondwet niet meer verkiesbaar stellen. De meeste stemmen in de eerste ronde van de in januari 2012 gehouden verkiezingen gingen naar Sauli Niinistö van de Nationale Coalitiepartij en Pekka Haavisto van de Groenen. Het bereiken van de tweede ronde door Pekka Haavisto, die zich onder meer in de in-

ternationale vredesbemiddelingsactiviteiten verdienstelijk heeft gemaakt, was een geheel nieuw fenomeen. Het toonde ook een liberalisatie van het sociale klimaat aan, omdat Haavisto de eerste presidentskandidaat en een Finse politicus van hoog niveau was, die openlijk in een homoseksuele relatie leeft. Rondom de kandidatuur van Haavisto was een volksbeweging ontstaan en een deel van zijn aanhangers plakte onder anderen zijn verkiezingsposter voor hun raam – dit had men nog nooit eerder in Finland meegemaakt. Echter, in de tweede ronde van de verkiezingen werd Sauli Niinistö tot nieuwe president gekozen, met een ruime marge van ongeveer 63% van de stemmen. De wet op het homohuwelijk werd op 1 maart 2017 in Finland van kracht.

Sauli Niinistö stelde zich op 28 mei 2017 opnieuw verkiesbaar voor de verkiezingen in

Pekka Haavisto van de Groenen. In 2012 bereikte hij de tweede ronde van de presidentsverkiezingen, waarin hij werd verslagen door Sauli Niinistö van de Nationale Coalitiepartij. | Vihreiden Pekka Haavisto. Vuonna 2012 hän pääsi presidentin vaalien toiselle kierokselle, mutta kokoomuksen Sauli Niinistö sai vaalivoiton.

januari 2018. De steun voor hem is heel groot. President Niinistö is erin geslaagd om ver boven de traditionele partijen uit te stijgen, wat aangeeft dat hij de volgende periode niet als een kandidaat van één partij verkiesbaar zal zijn, maar er geprobeerd zal worden om steun voor hem te krijgen vanuit meerdere partijen.

kuussa 2012 järjestetyn vaalin ensimmäisellä kieroksella suurimmat äänimäärät saivat kokoomuksen Sauli Niinistö ja vihreiden Pekka Haavisto. Muun muassa kansainvälistä rauhanvälitystehtävässä ansioituneen Pekka Haaviston noususta vaalin toiselle kierokselle tuli aivan uudenlainen ilmiö. Se kertoii myös yhteiskunnallisen ilmapiirin liberalisoitumisesta, sillä Haavisto oli ensimmäinen presidenttiehdokas ja ylipäänsä suomalainen korkean tason poliitikko, joka elää avoimesti homosuhteessa. Haaviston ehdokkuuden ympärille syntyi kansanliike, ja osa kannattajista muun muassa kiinnitti Haaviston ehdokasnumeron ikkunoihinsa – tälläistä ei Suomessa aikaisemmin ollut koettu. Vaalin toisella kieroksella valituksi tuli kuitenkin reilulla marginaalilla Sauli Niinistö, joka sai noin 63 prosenttia äänistä. Tasa-arvoinen

avioliittolaki puolestaan tuli Suomessa voimaan 1.3.2017.

Sauli Niinistö ilmoitti 29.5.2017 valmuidestaan asettua ehdolle jatkokaudelle tammikuussa 2018 järjestettävässä vaalissa. Hänen kannatuslukunsa ovat erittäin korkeat. Tasavallan presidentti Niinistö on onnistunut nousemaan selvästi perinteisten puoluerajojen yläpuolelle, mitä osoittaa, että hän ei tavoittele jatkokautta enää yhden puolueen ehdokkaana, vaan hänen tukseen ollaan perustamassa valitsijayhdistystä.

Eduskuntavaalit 2011 ja 2015 – perussuomalaisten nousu

Suomen poliittinen kartta muuttui niin vuoden 2011 kuin 2015 eduskuntavaaleissa. Vuoden 2011 vaalien jälkeen muodostettiin poikkeuksellisen laajapohjainen hallitus,

Sauli Niinistö en zijn echtgenoot Jenni Haukio bij de Olympische Spelen in Londen, 2012 (foto Lehtikuva - Kimmo Mäntylä). | Sauli Niinistö puolisonsa Jenni Haukion kanssa vuoden 2012 olympialaisissa Lontoossa (kuva Lehtikuva - Kimmo Mäntylä).

johon kuului peräti kuusi puoluetta. Vaikka Suomessa on totuttu erilaisten poliittisten näkemysten yhteensovittamiseen eikä monen puolueen yhteistyötä lähtökohtaisesti

Vergadering in het Finse parlement (2012). Het parlementsgebouw is onlangs gerestaureerd en op 4 september 2017 weer geopend. | Suomen eduskuntatalon istuntosali (2012). Eduskuntatalo restauroitiin jokin aika sitten ja avattiin jälleen 4.päivä syyskuuta 2017.

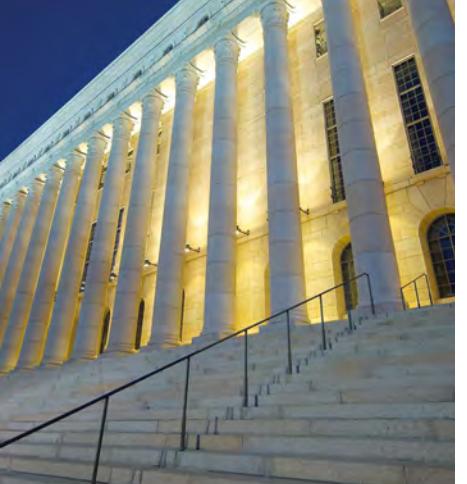

Foto | kuva: Visit Finland.

Parlementsverkiezingen 2011 en 2015 – de opkomst van de Ware Finnen

De politieke kaart van Finland veranderde na de parlementsverkiezingen in 2011 en in 2015. Na de verkiezingen van 2011 werd een uitzonderlijk brede regering gevormd, die uit maar liefst zes partijen bestond. Hoewel men in Finland aan het op elkaar afstemmen van verschillende politieke standpunten ge-

wend is en samenwerking van veel partijen in principe niet als een probleem wordt gezien, bleken de grote ideologische verschillen van de partijen in de zogenaamde sixpack-regering toch geen sinecure. Het vormen van een brede regering was noodzakelijk vanwege het succes van de Ware Finnen. Deze populistische partij, geleid door Timo Soini, werd in 2011 uitgenodigd om deel te nemen aan de

pidetä ongelmana, osoittautui ns. sixpack-hallituksen toiminta kuitenkin haastavaksi puolueiden suurien ideologisten erojen vuoksi. Laajapohjaisen hallituksen muodostaminen oli välttämätöntä perussuomalaisen menestyksen takia. Timo Soinin johtamalle populistipuolueelle tarjottiin vuonna 2011 pääsyä hallitusneuvotteluuihin, mutta puolue kieltäytyi siitä, koska ei hyväksynyt kokoomuksen ja sosialidemokraattien EU-politiikkaa, erityisesti Kreikan tukemista. Puolue oli tuolloin joissakin mielipide-mittauksissa jopa Suomen suurin puolue. Perussuomalaisen menestystä kuvamaan lanseerattiin uusi sana, jytky. Sen keksi Timo Soini, joka muutenkin tuli tunnetuksi lahjakkaana omaperäisten kielikuvien käyttäjänä.

Pääministerinä toimi kokoomuksen Jyrki Katainen, joka vuonna 2014 jätti pääminis-

terin tehtävät ja siirtyi Brysseliin Suomen EU-komissaariksi ja yhdeksi EU-komission varapuheenjohtajista. Hänen jälkeensä pääministeriksi nousi kokoomuksen Alexander Stubb. Hallituksen lopputaival oli vaikea, ja alun perin kuuden puolueen hallituksessa oli lopulta jäljellä neljä puoluetta, kun vasemmistoliitto ja vihreät olivat eronneet siitä kesken hallituskauden.

Perussuomalaisen menestys jatkui vuoden 2015 eduskuntavaaleissa. Puolueen kannattajiksi siirtyi paljon ihmisiä, jotka olivat aiemmin äänestäneet sosialidemokraatteja. Niinpä perussuomalaisen nousu ja sosialidemokraattien lasku ovat useissa vaaleissa kulkeneet käsi kädessä. Lisäksi puolueen äänestäjäkuntaan kuului aiemman Suomen Maaseudun Puolueen kannattajia ja ihmisiä, jotka ovat aiemmin jättäneet kokonaan

onderhandelingen voor een nieuwe regering. Maar de partij weigerde mee te doen omdat het een tegenstander was van het EU-beleid van de Coalitiepartij en de sociaaldemocraten, waarbij het vooral ging om de steun voor Griekenland. De partij was volgens sommige opiniepeilingen zelfs de grootste partij in Finland. Er werd een nieuw woord, 'jytky' geïntroduceerd om het succes van de Ware Finnen te beschrijven. Het werd bedacht door Timo Soini, die bekend kwam te staan als een talentvol bedenker van originele beeldspraak.

Minister-president werd Jyrki Katainen van de Coalitiepartij. Hij gaf in 2014 het premierschap op en vertrok naar Brussel, waar hij EU-commissaris werd en één van de vicevoorzitters van de Europese Commissie. Na hem werd Alexander Stubb van de Coalitiepartij minister-president. De laatste rit van het oorspronkelijk uit zes partijen be-

äänestämättä. Kannattajakunnalle on tyypillistä pelko jäämisestä globalisaatiossa häviäjien puolelle ja halu jarruttaa Euroopan integraatiokehystä.

Perussuomalaisen sisällä on ollut useita siipiä, joista yhtä on leimannut voimakas maahanmuuttokriittisyys. Sen tunnetuin edustaja on Euroopan parlamentin jäsen Jussi Halla-aho, joka kesäkuussa 2017 nousi puolueen puheenjohtajaksi. Muutama puolueen jäsen on saanut tuomion kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Kokonaisuudessaan puoluetta on kesäkuuhun 2017 saakka voinut pitää selkeästi maltillisempaan kuin Keski-Euroopan oikeistopopulistisia puolueita, kuten Alankomaiden vapauspuoluetta, mutta uusi, kesäkuun 2017 puoluekokousessa valittu johto on selkeästi ilmaissut tavoiteekseen lähestyä Euroopan oikeistopopulistisia puolueita.

Timo Soini.

staande kabinet was moeilijk. Er bleven uiteindelijk vier partijen over nadat de Linkse Alliantie en de Groenen tussentijds uit het kabinet waren gestapt.

Het succes van de Ware Finnen werd na de parlementsverkiezingen van 2015 voortgezet. Veel kiezers die vroeger op de sociaaldemocraten hadden gestemd, werden nu aanhangers van de Ware Finnen. Zo zijn de opkomst van de Ware Finnen en de teruggang van de sociaaldemocraten in veel verkiezingen hand in hand gegaan. Daarnaast voelden aanhangers van de voormalige Finse

Eurocommissaris Jyrki Katainen. | Eurokomissaari Jyrki Katainen

Vuonna 2015 perussuomalaiset nousivat hallitusvastuuseen. Pääministeriksi tuli keskustan Juha Sipilä, joka siirtyi poliittikaan yrityselämästä. Perussuomalaisen puheenjohtaja Timo Soini sai valita seuraavan salkun, ja vaikka moni oletti hänen ottavan valtiovarainministerin tehtävän, hän kui-

Timo Soini (Ware Finnen), Juha Sipilä (Centrumpartij) en Alexander Stubb (Nationale Coalitiepartij). | Timo Soini (Perussuomalaiset), Juha Sipilä (Keskustapuolue) ja Alexander Stubb (Kokoomus).

tenkin valitsi ulkoministerin salkun. Hän oli edellisellä vaalikaudella toiminut eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajana. Valtiovarainministeriksi tuli kokoomukseen Alexander Stubb. Hän kuitenkin menetti asemansa vuonna 2016, sillä sisäministeri Petteri Orpo asettui hänen vastaehdokkaak-

steld toenadering te zoeken tot de Europese rechts-populistische partijen.

In 2015 kwamen de Ware Finnen in het kabinet. Juha Sipilä van de Centrum Partij werd minister-president. Hij kwam vanuit het bedrijfsleven. De voorzitter van de Ware Finnen, Timo Soini, mocht hierna de volgende ministerspost uitkiezen. Velen veronderstelden dat hij minister van Financiën zou worden, maar hij koos toch voor de portefeuille van minister van Buitenlandse Zaken. Hij was tijdens de vorige regeringsperiode voorzitter van de commissie Buitenlandse Zaken geweest. Alexander Stubb van de Coalitiepartij werd minister van Financiën. Hij verloor echter zijn positie in 2016, omdat Petteri Orpo, de minister van Binnenlandse Zaken, zijn tegenkandidaat was tijdens de verkiezing voor het voorzitterschap van de Nationale Coalitiepartij en deze verkiezing won. Stubb werd weer parlemen-

seen kokoomuksen puheenjohtajavaalissa ja voitti vaalin. Stubb siirtyi rivikansanedusta jksi ja keskittyi kansainvälisiin esiintymis- ja kirjoitustehtäviin. Hän toimii mm. Financial Times-lehden kolumnistina. Kevällä 2017 presidentti Martti Ahtisaari ilmoitti Stubbin nousevan hänen seuraajakseen konfliktiratkaisujärjestö CMI:n (Conflict Management Initiative) hallituksen puheenjohtajana.

Kesäkuussa 2017 keskustapuolue ja kokoomus eivät enää pitäneet mahdollisena jatkaa yhteistyötä Jussi Halla-ahon johtamien perussuomalaisten kanssa. Erot puolueiden edustamissa arvoissa olivat muodostuneet liian suuriksi. Hallituksen jatko tuli kuitenkin mahdolliseksi, kun perussuomalaisista irrottautui 21 kansanedustajan joukko, joka asettui hallitusohjelman taakse ja muodosti oman eduskuntaryhmänsä nimeltä 'Uusi

tariër en concentreerde zich op internationale presentatie- en schrijftaken. Hij schrijft onder andere als columnist voor de Financial Times. In het voorjaar van 2017 kondigde de voormalige president Martti Ahtisaari aan dat Stubb zijn opvolger zou worden als voorzitter van de Raad van Bestuur van de organisatie CMI (Conflict Management Initiative).

In juni 2017 besloten de Centrum Partij en de Coalitiepartij dat het niet meer mogelijk was om verder samen te werken met de door Jussi Halla-aho geleide Ware Finnen. De verschillen waren te groot geworden. Echter, het voortzetten van de regering werd mogelijk toen een groep van 20 parlementsleden van de Ware Finnen zich afscheidde en achter het regeringsprogramma bleef staan. Zijn vormden een nieuwe parlementaire groep met de naam 'Nieuwe optie'. De Finse binnenlandse politiek ging een nieuw tijdperk in.

vaihtoehto'. Suomen sisäpolitiikassa siirtytti taas uuteen aikaan.

Presidentti Mauno Koivisto in memoriam

Toukokuussa 2017 Suomessa koettiin ensimmäisen kerran yli kolmeenkymmeneen vuoteen presidentilliset hautajaiset, kun vuosina 1982-1994 Suomen presidenttinä toiminut Mauno Koivisto menehtyi 93 vuoden ikäisenä. Hänen hautajaisensa yhdistivät suomalaisia tavalla, jonka ei nykyisessä pirstoutuneessa mielipideilmastossa uskottu olevan enää mahdollinen. Koivisto vahvisti Suomen parlamentarismia, johdatti Suomen ensin vapaakauppalaitto Eftaan ja sitten Euroopan unioniin, ja onnistui luotsaamaan Suomen vaikean lamakauden läpi tavalla, jota kunnioitettiin kautta koko puoluekentän. Lisäksi hänen ja hänen puolisonsa Tellervo Koivis-

Mauno Koivisto, 2004 (foto | kuva Markku Ulander).

President Mauno Koivisto in memoriam

In mei 2017 was er voor de eerste keer in meer dan 30 jaar weer een presidentiële begrafenis, toen Mauno Koivisto, die in de periode 1982-1994 president van Finland was, op 93-jarige leeftijd overleed. Zijn begrafenis verenigde de Finnen op een manier die

De begrafenis van de voormalige president Mauno Koivisto op 25 mei 2017. | Presidentti Mauno Koiviston hautajaiset 25. toukokuuta 2017.

ton elämäntarinat muodostuivat eräänlaiski si symboliksi suomalaiselle luokkanousulle, ehkäpä myös vuoden 1918 sisällissodan jäl-

Vier presidenten met echtgenoot samen op de Onafhankelijkheidsviering in 2012 (foto Bureau van de president van de Republiek). | Neljä presidenttiä puolisoineen yhteiskuvassa itsenäisyyspäivän vastaanotolla vuonna 2012 (kuva: Tasavallan presidentin kanslia).

In het huidige gefragmenteerde klimaat niet meer voor mogelijk werd gehouden. Koivisto versterkte het Finse parlementaire stelsel, leidde Finland eerst naar de EFTA (Europese Vrijhandelsassociatie) en daarna naar de Europese Unie. Hij slaagde erin Finland door

keiselle rekonsiliaatiolle. Koivisto oli myös viimeinen Suomen presidentteistä, jolla oli omakohtainen kokemus toiseen maailmansotaan (jatkosotaan) osallistumisesta.

Muuttoliikekriisi haastaa yhteiskunnallista konsensusta, Suomi kantaa vastuunsa

Erityisesti vuonna 2015 koko EU:ta ravisti muuttoliikekriisi. Suomeen tuli vuoden 2015 jälkipuoliskolla turvapaikanhakijoita dramaattisesti enemmän kuin koskaan ennen. Kokonaisuudessaan heitä tuli Suomeen 32 000, mikä on enemmän kuin esimerkiksi Alankomaihin tulleiden turvapaikanhakijoiden määrä. Väkilukuun suhteutettuna Suomi oli yksi koko EU:n suurimmista vastaanottajamaista. Suomi on myös toimeenpannut EU:ssa sovittuja turvapaikanhakijoiden sisäi-

een zware recessie heen te leiden op een manier die door alle partijen werd gerespecteerd. Daarnaast werden de levensloop van hem en zijn echtgenote Tellervo Koivisto een soort symbool voor de Finse klassenemancipatie, wellicht ook in verband met de verzoening na de burgeroorlog in 1918. Koivisto was ook de laatste van de Finse presidenten die persoonlijk aan de Tweede Wereldoorlog (Vervolgoorlog) had deelgenomen.

Migratiecrisis versus de maatschappelijke consensus, Finland neemt verantwoordelijkheid

De EU werd in 2015 opgeschud door de migratiecrisis. Er kwamen in de tweede helft van 2015 dramatisch meer asielzoekers naar Finland dan ooit daarvoor. Al met al waren het er 32.000, wat per hoofd van de bevolking meer is dan het aantal asielzoekers

siä siirtoja kantaen vastuunsa esimerkillisesti koko EU:ssa.

Keskeinen tekijä pakolaisvirtojen taustalla oli Syyrian sota, mutta Suomeen tulleista turvapaikanhakijoista suurin osa oli Irakista ja Afganistanista. Lisäksi vuodenvaihteessa 2015-2016 Suomeen alkoi tulla turvapaikanhakijoita myös Venäjän rajan yli. Tässä oli kyse kokonaan uudesta ilmiöstä, jota Suomi piti huolestuttavana ja johon Suomi halusi kiinnittää myös EU-kumppaneiden huomiota.

Suhtautuminen turvapaikanhakijoihin on jakanut voimakkaasti suomalaista yhteiskuntaa. Tätä kirjoitettaessa vasta osa vuoden 2015 hakijoista on saanut lainvoimaisen päätöksen hakemukseensa. Hyvin monien hakemus on hylätty. Paikallisyyhteisöt eri puolella Suomea ovat nousseet puolustamaan turvapaikanhakijoita ja vastustamaan kieltei-

dat bijvoorbeeld naar Nederland kwam. Dit maakte Finland tot één van de meest gastvrije landen in de EU voor asielzoekers. Finland heeft zich hierbij gehouden aan de afspraken binnen de EU en zich zo op een voorbeeldige wijze gedragen. Een belangrijke reden voor de vluchtelingenstromen was de oorlog in Syrië, maar het grootste deel van de asielzoekers die naar Finland kwamen, waren afkomstig uit Irak en Afghanistan. Daarbij begonnen er eind 2015 en begin 2016 ook vluchtelingen over de Russische grens Finland binnentekomen. Dit was een geheel nieuw fenomeen, dat Finland zorgen baarde en onder speciale aandacht werd gebracht van de EU partners.

De relatie met de asielzoekers heeft de Finse samenleving sterk verdeeld. Bij het schrijven van dit hoofdstuk is slechts met betrekking tot een deel van de aanvragers van 2015

een definitieve beslissing genomen. De aanvraag van heel veel asielzoekers is afgewezen. Lokale gemeenschappen in verschillende delen van Finland zijn begonnen de asielzoekers te verdedigen en de terugkeer van uitgeprocedeerde naar hun eigen land aan de kaak te stellen. Aan de andere kant, er is ook geweld gebruikt tegen de asielzoekers en helaas zijn er ook aanzetten tot haat verspreid op het internet. De kerk heeft in het debat een actieve rol gespeeld. Sommige lutherse kerkgemeenschappen hebben tijdens de erediensten negatieve asielbeslissingen van de immigratie-dienst voorgelezen. Tegelijkertijd wordt het ontstaan van een brede groep mensen in Finland zonder een officiële verblijfsstatus niet in overeenstemming gezien met de waarden van een moderne samenleving, in het bijzonder wanneer deze groep wordt uitgesloten van basisvoorzieningen.

President Niinistö met kinderen van asielzoekers uit Irak. | Presidentti Niinistö irakilaisten turvapaikanhakijalasten kanssa.

sauksissa. Nyt kuitenkin ymmärretään, että kysymyksessä on megatrendi, johon niin EU:niin koko kansainväisen yhteisön on yksissä tuumin etsittävä ratkaisuja. Jo yksistään Afrikan demografinen kehitys ennakoit sitä, että nuoret ihmiset lähtevät etsimään parempaan

De migratiecrisis heeft aangetoond dat de Finse samenleving nauwelijks was voorbereid op de situatie, ondanks het feit dat al jaren eerder in diverse rapporten die gericht zijn op de toekomst, de mogelijkheid van ongecontroleerde migratiestromen als één van de toekomstscenario's werd genoemd, waar ernstig rekening mee moest worden gehouden. Nu begrijpt men echter dat het gaat om een megatrend, waarvoor zowel de EU als de hele internationale gemeenschap samen oplossingen moeten zoeken. Alleen al de demografische ontwikkeling van Afrika kondigt aan dat jonge mensen naar Europa zullen gaan om mogelijkheden te zoeken voor een beter leven. De migratiestromen worden steeds meer gemengd, dat wil zeggen dat zij zowel bestaan uit vluchtelingen die internationale bescherming volgens de wet zouden moeten krijgen, als mensen die

hun land verlaten om economische redenen. Finland dient actief betrokken te zijn bij het vinden van oplossingen.

Prioriteit in de buitenlandse politiek – van globaal beleid naar realiteitspolitiek

Het Finse buitenlandse beleid werd in het bijzonder tijdens het presidentschap van Tarja Halonen gekenmerkt door een sterke focus op mondiale kwesties, zoals duurzame ontwikkeling. In het veiligheidsbeleid werd het begrip brede veiligheid benadrukt, dat naast de militaire veiligheid ook betrekking heeft op andere dreigingen, zoals extreme armoede, milieuproblemen en infectieziekten voor de hele mensheid.

President Martti Ahtisaari ontving in december 2008 de Nobelprijs voor de Vrede als erkenning voor zijn werk om conflicten op te

elämän edellytyksiä Euroopasta. Muuttovirrat sekoittuvat, eli mukana on jatkossakin sekä kansainväliseen suojeeluun oikeutettuja pakolaisia että taloudellisista syistä liikelle lähteneitä. Suomen on aktiivisesti osallistuttava ratkaisujen etsimiseen.

Ulkopolitiikan painopiste globaal-politiikasta realipoliitikkaan

Suomen ulkopolitiikkaa leimas� erityisesti Tarja Halosen presidenttikaudella voimakas panostus globaleihin kysymyksiin, kuten kestävään kehitykseen. Turvallisuuspolitiikassa korostui laajan turvallisuuden käsite, joka kattaa sotilaallisen turvallisuuden lisäksi monia muita ulottuvuuksia, kuten äärimäisen köyhyyden, ympäristöongelmien ja tarttuvien tautien koko ihmiskunnalle muodostaman uhан.

Presidentti Martti Ahtisaari sai joulukuussa 2008 Nobelin rauhanpalkinnon tunnustukseksi useilla mantereilla kolmenkymmenen vuoden aikana tekemästään työstä konfliktien ratkaisemiseksi. Tämä innosti Suomea nostamaan rauhanvälityksen yhdeksi ulkopoliitikan prioriteeteista.

Vuonna 2012 Suomi oli ehdolla vaihuvaksi jäseneksi YK:n turvallisuusneuvostoon, mutta hävisi vaalissa Australialle ja Luxemburgille. Suomen vaalitappiota analysoidiin perusteellisesti, ja se johti pohdintaan Pohjoismaiden asemasta YK:ssa. Suomalainen Petteri Taalas valittiin vuonna 2015 Maailman ilmatieteen järjestön (WMO) pääjohtajaksi. Järjestön merkitys on ilmastonmuutoksen myötä jatkuvassa kasvussa.

Suomen turvallisuusympäristö muuttui merkittävästi, kun Venäjä vuonna 2014 liitti

losen, wat hij gedurende 30 jaar op verschillende continenten heeft gedaan. Dit inspireerde Finland om de Finse vredesbemiddeling als één van de speerpunten op te nemen in het buitenlandse beleid.

In 2012 werd Finland genomineerd voor een zetel als niet-permanent lid van de VN-Veiligheidsraad, maar verloor bij stemming van Australië en Luxemburg. De Finse nederlaag werd grondig geanalyseerd en leidde tot het nadenken over de positie van de Noordse landen in de VN. De Finse Petteri Taalas werd in 2015 verkozen tot directeur-generaal van de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO). Als gevolg van de klimaatverandering blijft het belang van de organisatie groeien.

De veiligheidssituatie van Finland veranderde aanzienlijk toen Rusland in 2014 illegaal de Krim annexeerde en de oorlog tegen Oekraïne begon. Finland heeft consequent

Postzegel met een afbeelding van Nobelprijs-winnaar Martti Ahtisaari. | Nobelin rauhanpalkinnon saanut Martti Ahtisaari postimerkissä

het optreden van Rusland veroordeeld en het gemeenschappelijke EU-beleid ten opzichte van Rusland gesteund. Onderdeel van dit beleid zijn de economische sancties tegen Rusland. Zowel de Oekraïense als de Syrische crisis wordt gezien als een terugkeer naar de traditionele machtspolitiek in de internationale verhoudingen. De spanning is ook in het Oostzeegebied toegenomen. Als gevolg van

President Tarja Halonen met haar man, prof. Pentti Arajärvi bij de Obama's, 2009. | Presidentti Tarja Halonen puolisonsa professori Pentti Arajärven ja Obaman pariskunnan kanssa, 2009.

itseensä laittomasti Krimin ja Ukrainian sota alkoi. Suomi on johdonmukaisesti tuominut Venäjän toimet ja pitänyt tärkeänä EU:n yhtenäistä linja suhteessa Venäjään. Tähän linjaan kuuluvat Venäjän kohdistuvat talous-

pakotteet. Sekä Ukrainian että Syrien kriisien on nähty merkitseväin perinteisen voimapoliitikan paluuta kansainväliseen politiikkaan. Jännitys myös Itämeren alueella on lisääntynyt. Muuttuneen toimintaympäristön vuoksi realipoliittiset painotukset ovat selkeästi vahvistuneet myös Suomen ulkopoliikassa.

Suomen EU-politiikan linja on viimeisen vuosikymmenen aikana muuttunut aikaisempaa varovaisemmaksi. Tähän ovat vakiuttaneet erityisesti eurokriisi ja Kreikan velkajärjestelyt. Euroskeptisyyt on Suomessa lisääntynyt samoin kuin monissa muissa EU-maissa. Juha Sipilän hallitus on aiempia hallituksia enemmän painottanut EU-yhteistyössä hallitustenvälistä luonnetta. Tuki EU-jäsenyylle on mielipidemittausten mukaan kuitenkin edelleen vankkaa. Liittyminen Euroopan unioniin oli Suomelle aikanaan hyvin vahvasti

Bezoek van de staatshoofden van de Noordse landen aan Finland op 2 juni 2017 ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Finse republiek als onafhankelijke staat. | Pohjoismaiden valtionpäämiesten vierailu Suomeen 2. kesäkuuta 2017 Suomen 100-vuotisjuhlan kunniaksi.

de gewijzigde omstandigheden is het Finse buitenlandse beleid in toenemende mate afgestemd op de nieuw realiteit.

Tijdens het laatste decennium is het Finse EU-beleid bedachtzamer geworden. Vooral de eurocrisis en de schuldsaneringen van Griekenland zijn van invloed geweest. Euroscepticismus is in Finland toegenomen, net als in veel andere EU-landen. De regering van Juha Sipilä heeft, meer dan vorige regerin-

myös poliittinen päätös, ja Euroopan unioni on Suomelle erittäin tärkeä turvallisuusyhteisönä. Suomi ajaakin vahasti EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämistä sekä EU-Nato -yhteistyötä.

Sosiaalinen media muokkaa yhteiskunnan keskustelukulttuuria

Itsensyyden kymmenes vuosikymmen on Suomessa ollut leimallisesti sosiaalisen median nousun aikaa. Facebook rantautui Suomeen laajamittaisesti vuonna 2007. Vuonna 2017 Facebookissa on jo 2,7 miljoonaa suomalaista. Siitä on tullut keskeinen osa niin suomalaisten työtä kuin vapaa-aikaa. Myös muit sosiaalisen median alustat ovat yleistyneet vauhdilla.

Sosiaalisen median algoritmejä on pidetty yhtenä syynä suomalaisen mielipideilmaston lisääntyneelle polarisoitumiselle.

gen, het intergouvernementele karakter in de EU-samenwerking benadrukt. Steun voor het EU-lidmaatschap is volgens opiniepeilingen echter nog steeds sterk. Toetreding tot de Europese Unie was voor Finland indertijd ook in belangrijke mate een politieke beslissing en de Europese Unie is voor Finland heel belangrijk als veiligheidsgemeenschap. Finland is dan ook een sterke voorstander van de ontwikkeling van het gemeenschappelijke veiligheids- en defensiebeleid van de EU, evenals de samenwerking van de EU met de NAVO.

Effect van social media op de samenleving

Typerend in het tiende decennium van Finland als onafhankelijke staat is de opkomst van de social media geweest. In 2007 werd Facebook op grote schaal in Finland geïntro-

duceerd. In de loop van dat jaar hadden al 2,7 miljoen Finnen een Facebook account. Het is een essentieel onderdeel geworden van de Finse samenleving, zowel voor wat betreft het werk als de vrije tijd. Ook andere social media hebben snel aan terrein gewonnen.

Verondersteld wordt dat algoritmen (zo iets als een serie stappen waarmee een probleem wordt opgelost) van social media één van de redenen zijn die hebben geleid tot een toegenomen polarisatie van het Finse opinieklimaat. Via 'likes' komt de gebruiker van social media steeds eenzijdiger terecht in het gezelschap van gelijkgestemde gesprekspartners. Er is sprake van een soort 'echoputten' die in de samenleving ontstaan. Het fenomeen is echter internationaal en er wordt geschat dat dit een belangrijke rol heeft gespeeld in de opkomst van het populisme, en onder andere bij de keuze voor Do-

nald Trump tot president van de Verenigde Staten. De Finse uniformiteit is afgebrokkeld en ook in de Finse maatschappij zijn nieuwe tegenstellingen ontstaan, ook al is de cohesie binnen de samenleving vanuit een internationaal gezichtspunt bezien, nog steeds sterk.

Finland heeft heel goed gescoord in verschillende internationale onderzoeken, die de ruimte en waarden van de samenleving meten. Onlangs is Finland zelfs door de Amerikaanse organisatie 'Fund for Peace' gekozen als 'least failed state' in de wereld. Dit is een reden om trots te zijn. Het zal inspanning vereisen om dit in stand te houden in de tweede eeuw van onze onafhankelijkheid.

Katri Viinikka

(Nederlandse vertaling: Auli Snikers en Arnold Pieterse)

President Niinistö in 2013 tussen jongeren in het jongerencentrum Luuppi. Foto's en filmpjes werden snel gedeeld via social media (foto Maria Mihailova). | Presidentti Niinistö nuorten parissa nuorten toimintakeskus Luupissa vuonna 2013. Nuorten ottamat kuvat ja videot levivät salamanopeasti sosiaalisessa mediassa (kuva Maria Mihailova).

'Tykkäämisten' kautta sosiaalisen median käyttäjä ajautuu yhä yksipuolisemmin vain samanmielisten keskustelijoiden seuraan. Puhutaan yhteiskuntaan syntyyvistä kuplista

tai kaikukammoista. Ilmiö on toki kansainvälinen, ja sen on arvioitu olleen merkittävässä roolissa populismin nousussa ja mm. Donald Trumpin valinnassa Yhdysvaltain presidentiksi. Suomalainen yhtenäiskulttuuri on murentunut ja suomalaiseen yhteiskuntaan sisältyy rinnakkaisia todellisuuskysymyksiä, vaikka yhteiskunnan koheesiota on kuitenkin kansainvälisessä vertailussa edelleen vahva.

Suomi on sijoittunut erittäin hyvin erilaissä yhteiskunnan tilaa ja arvoja mittaavissa kansainvälisissä tutkimuksissa. Suomi on yhä edelleen maailman 'vähiten romahdantut valtio', 'least failed state'. Tästä sijoituksesta on syytä olla ylpeä. Sen säilyttämiseksi on vilpittömästi ponnisteltava, kun käymme yhdessä itsensyyden toiselle vuosisadalle.

Katri Viinikka

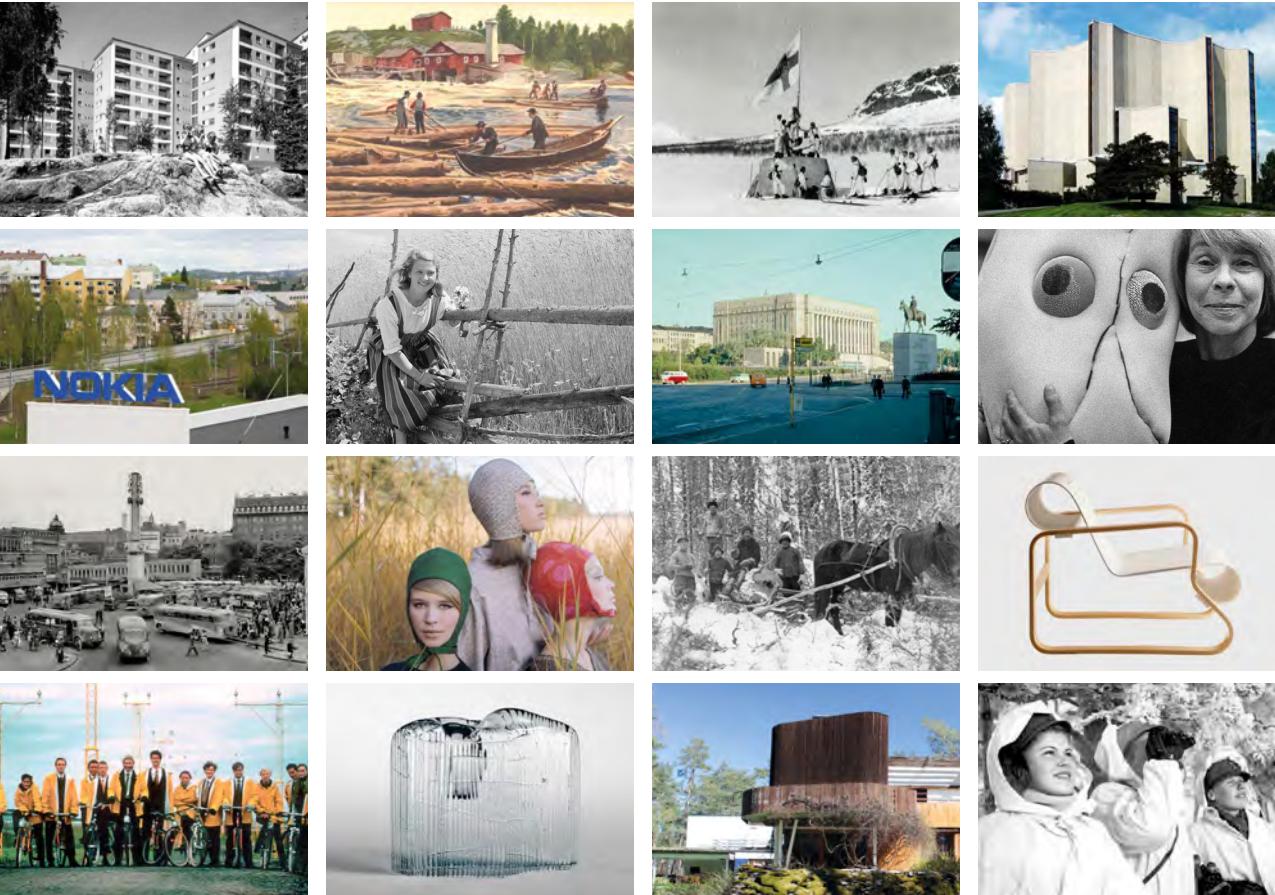

De schrijver is sinds december 2015 de Finse ambassadeur in Den Haag.

Kirjoittaja on toiminut Suomen suurlähettiläänä Haagissa joulukuusta 2015 lähtien.

Deel 2: Themahoofdstukken

Osa 2: Teemaluvut

11. Fins-Nederlandse relaties: Warmer betrekkingen tussen verre, maar gelijkgerichte partners

Diplomatieke vertegenwoordiging

Arnold
Pieterse

Tussen Finnen en Nederlanders lijkt een gevoel van verwantschap te bestaan. In beide landen zijn het leefpatroon, opleidingsniveau en type samenleving vergelijkbaar. Er wordt door Finnen soms zelfs over Nederlanders gesproken als de 'meest zuidelijke Scandinaviërs'. Tijdens de honderd jaar dat Finland onafhankelijk is, zijn de relaties tussen de beide volken stabiel en warm geweest. Intensieve handelscontacten en wederzijdse bezoeken op hoog niveau zijn hier voorbeelden van.

Nadat Finland zich op 6 december 1917 onafhankelijk had verklaard, werd het op 28 januari 1918 officieel door Nederland erkend. Vervolgens zijn op 14 augustus 1918 diplomatieke betrekkingen tussen de twee landen aangeknoopt. In de periode 1919-1957 waren gezanten, die aan het hoofd stonden van een gezantschap of legatie, meestal de hoogste diplomatieke vertegenwoordigers. In sommige gevallen is hun functie waar-

179

11. Suomen ja Alankomaiden väliset suhteet: Kaukaiset mutta samanhenkiset kumppanit

Diplomaattinen edustus

Suomalaiset ja hollantilaiset näyttävät tuntevan jonkinlaista sukulaisuutta. Maiden elintavat, koulutustaso ja yhteiskuntatyyppi ovat samanlaisia. Suomalaiset puhuvat hollantilaisista joskus jopa 'eteläsimpinä pohjoismaalaistaina'. Suomen satavuotisen itsenäisyyden aikana kansojen väliset suhteet ovat olleet vakaat ja lämpimät. Tästä todistavat muun muassa tiivis kaupankäynti ja moleminpuoliset korkean tason vierailut.

genomen door een zaakgelastigde, die volmacht had gekregen om zaken af te handelen in naam van de gezant.

In 1957 werden de gezantschappen verheven tot ambassades, onder leiding van een ambassadeur. Oorspronkelijk had een ambassadeur een hogere diplomatieke status dan een gezant. Voor de Tweede Wereldoorlog en ook nog een aantal jaren daarna, hadden alleen de grote landen ambassadeurs.

Vanaf 1926 tot aan de Tweede Wereldoorlog woonden de Finse gezanten niet permanent in Den Haag en verbleven respectievelijk in Londen, Oslo en Brussel. De gezant kwam alleen voor korte periodes naar Den Haag en de lopende zaken werden afgehandeld door een zaakgelastigde. In de periode 1919 tot 1926 viel de Finse zaakgelastigde in Den Haag niet onder een gezant en was hij de hoogste diplomaat die

de Finse belangen in Nederland behartigde. Eerst was dit Erik Ehrström (1919-1920) en daarna Yrjö Saastamoinen (1920-1926). Tijdens de Tweede Wereldoorlog is, vanaf de Duitse inval in 1940, het Finse gezantschap in Den Haag gesloten geweest. De honorair consul-generaal, Theo van der Vlugt, een Nederlander, nam de Finse belangen in Den Haag over. Finland had hem aangewezen als enige Finse vertegenwoordiger tijdens de Duitse bezetting.

Het Nederlandse gezantschap in Helsinki werd van 1919 tot 1941 vanuit Stockholm geleid. Evenals in Den Haag het geval was met het Finse gezantschap, werden de Nederlandse belangen in Helsinki zo veel mogelijk behartigd door een zaakgelastigde. In mei 1941 is de Nederlandse gezant in Stockholm, baron van Nagell, die dus ook gezant was in Helsinki, ontslagen door de Nederlandse re-

gering in Londen. Kort na het begin van de Vervolgoorlog, op 5 juli 1941, is de Nederlandse zaakgelastigde in Helsinki, baron van Haersolde, vertrokken en werd het Nederlandse gezantschap in Helsinki gesloten.

Na de oorlog hebben de gezanten, en na 1957 de ambassadeurs, hun functie niet meer uitgeoefend vanuit een ander land en verbreken zij tijdens hun ambtsperiode permanent in Helsinki en in Den Haag.

Jacobus van der Velden, die van 1997 tot 2001 de Nederlandse ambassadeur was in Helsinki, heeft een heel bijzondere erfenis nagelaten. Door zijn inzet is het mogelijk geweest dat Nederland het houten landhuis, Villa Kleineh, dat in de wijk Kaivopuisto in Helsinki staat, heeft aangekocht en in zijn oude luister hersteld, zodat het vanaf 1999 dienst doet als residentie van de Nederlandse ambassadeurs.

Villa Kleineh, de residentie van de Nederlandse ambassadeur in Helsinki. | Villa Kleineh, Alankomaiden Helsingin-suurlähettilän virka-asunto.

Handelsrelaties

Contacten tussen Finnen en Nederlanders hebben in de honderd jaar dat Finland onafhankelijk is, in belangrijke mate te maken gehad met handelsbetrekkingen. Dat was vooral

asianhoitaja, joka oli valtuutettu toimimaan lähettilään nimissä.

Vuonna 1957 lähetystöt korotettiin suurlähetystöiksi, joiden johdossa oli suurlähettiläs. Alun perin suurlähettilään diplomaattiasema oli korkeampi kuin lähettilään. Toisen maailmansodan aikaan ja vielä joitakin vuosia sen jälkeenkin vain suurilla mailla oli suurlähettiläitä.

Vuodesta 1926 toiseen maailmansotaan asti Suomen lähettilät eivät asuneet pysyvästi Haagissa, vaan he hoitivat tehtäviään Lontoosta, Oslost tai Brysselstä käsin. Lähettiläs vietti Haagissa vain lyhyitä aikoja, ja juoksevistaasioista vastasi asianhoitaja. Vuosina 1919-1926 Suomen Haagin-asiainhoitaja ei toiminut lähettilään alaisuudessa, vaan hän oli Suomen korkein diplomaatti Alankomaissa. Ensimmäinen asianhoitaja

oli Erik Ehrström (1919-1920) ja seuraava Yrjö Saastamoinen (1920-1926). Saksan miehitetyä Alankomaat toisen maailmansodan alussa Suomen Alankomaiden-edustusto suljettiin. Kunniakonsuli Theo van der Vlugt, joka oli alankomaalainen, valvoi Suomen etuja Haagissa. Miehityksen aikana hän toimi Suomen ainoana edustajana Alankomaissa.

Alankomaiden Helsingin-edustusta johdettiin vuosina 1919-1941 Tukholmasta käsin. Suomen Haagin-edustoston tapaan myös Helsingissä Alankomaiden etuja valvoi mahdollisimman pitkälti asianhoitaja. Toukokuussa 1941 Lontoossa toimiva Alankomaiden hallitus irtisanoi Alankomaiden Tukholman-asiainhoitajan paroni van Nagellin, joka oli siis myös Helsingin-asiainhoitaja. Pian jatkosodan alettua 5. heinäkuuta 1941 Alankomaiden Helsingissä toiminut asianhoitaja

paroni van Haersolde poistui maasta ja Alankomaiden Helsingin-edustusto suljettiin.

Sodan jälkeen lähettilääät, vuodesta 1957 lähtien suurlähettilääät, eivät enää hoitaneet tehtäviään toisesta maasta käsin vaan asuivat asemapaikoissaan Helsingissä ja Haagissa.

Jacobus van der Velden, joka toimi Alankomaiden Helsingin-suurlähettilään vuosina 1997-2001, jätti jälkeensä hienon perinnön. Hänen aktiivisuutensa ansiosta Alankomaat saattoi ostaa Helsingin Kaivopuistosta arvokkaan puuhuvilan Villa Kleineh, joka kunnostettiin vanhaan loistoonsa. Rakennus on toiminut vuodesta 1999 lähtien Alankomaiden suurlähettilään virka-asuntona.

Kauppasuhteet

Suomalaiset ja hollantilaisten väliset yhteydet ovat Suomen satavuotisen itsenäisyyden

aikana liittyneet pääasiassa kaupankäyntiin. Näin oli etenkin alkuikoina, kun suomalaiset ja hollantilaiset eivät juurikaan joutuneet kosketuksiin muulla tavoin. Matkailu oli siihen aikaan vielä hyvin vähäistä.

Koska Suomi ja Alankomaat sijaitsevat melko kaukana toisistaan – Helsingin ja Amsterdam välinen etäisyys on noin 1500 kilometriä – vaikuttaa yllättävältä, että maat ovat olleet koko sadan vuoden ajan, sotavuosia lukuun ottamatta, tärkeitä kauppanumppaneita.

Toiseen maailmaansotaan asti Suomen Alankomaihin suuntautuva vienti, joka koostui 99-prosenttisesti puusta ja puunjalostustuotteista, kuten paperista, oli yleisesti ottaen paljon suurempaa kuin hollantilaisten tuotteiden tuonti Suomeen. Alankomaat olivat Suomen tärkeimpä vientimaita Britan-

het geval in de beginperiode, kort na de Finse onafhankelijkheid, toen zich weinig andere situaties voordeden waarbij Finnen en Nederlanders betrekkingen met elkaar onderhielden. Er was nog maar weinig toerisme en er werd veel minder gereisd dan tegenwoordig.

Omdat de twee landen binnen Europa niet heel dicht bij elkaar liggen, de afstand tussen Helsinki en Amsterdam is ongeveer 1500 km, lijkt het verrassend dat in de loop van deze hele periode van honderd jaar, met uitzondering van de oorlogsjaren, Finland en Nederland belangrijke handelspartners zijn geweest.

In de jaren tot aan de Tweede Wereldoorlog was de Finse uitvoer naar Nederland, die toen voor 99% uit hout en houtproducten, zoals papier, bestond, over het algemeen veel groter dan de invoer van producten uit Nederland. Na Groot-Brittannië was Neder-

land een van de belangrijkste exportlanden van Finland, terwijl het, voor wat de relatief kleinere import betreft, toch nog bij de top tien landen hoorde.

De producten die indertijd vanuit Nederland werden ingevoerd waren onder andere oliën en vetten, veevoer en koloniale producten, zoals koffie, thee en tabak. Later kwamen hier ook bloembollen en elektrische apparaten bij.

In de oorlogsjaren is de handel tussen Finland en Nederland stil komen te liggen en na de oorlog heeft het een aantal jaren geduurd voordat de handelsrelatie tussen beide landen weer volledig was hersteld. Vooral in Finland, dat voor de oorlog nog een hoofdzakelijk agrarisch land was geweest, groeide de industrie ten opzichte van de landbouw. Toch bleven ook toen nog hout en papier de belangrijkste Finse producten die door Nederland

werden ingevoerd. Producten die Finland kort na de oorlog vanuit Nederland importeerde waren onder andere cokes, ijzer en staal, chemicaliën, textiel, thee, tabak en rubber.

Ook toen Finland in 1961 lid werd van de EFTA (European Free Trade Organisation), waartoe ook Oostenrijk, Denemarken, Noorwegen, Portugal, het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland behoorden, terwijl Nederland lid was van de EEG (de Europese Economische Gemeenschap), die later zou worden omgevormd in de Europese Unie (EU), behoorde Nederland tot de grootste afnemers van Fins hout.

Nadat Finland op 1 januari 1995 was toegetreden tot de Europese Unie, steeg de uitvoer van Nederland naar Finland van 800 miljoen euro naar 2400 miljoen euro. Vooral halfgeleiders en computers namen daarbij een belangrijke plaats in. Hierbij was Neder-

land niet de producent, maar internationaal distributeur. De Nederlandse invoer vanuit Finland steeg van 1300 miljoen euro naar 2000 miljoen euro.

In de periode 2001-2008 werd Nederland de tweede buitenlandse investeerder in Finland. Het ging daarbij onder andere om bedrijven in de maritieme sector en de sectoren voor energie, afvalverwerking en voedingsmiddelen. De belangrijkste handelspartners van Finland waren in die tijd Rusland, Duitsland en Zweden, met Nederland op de vierde plaats. Behalve hout en paper, voerde Finland nu ook ijzer en staal, en elektronische apparatuur uit naar Nederland. Het was de bloeiperiode van de Nokia mobiele telefoons. Nederland exporteerde onder andere schroot, groenten en fruit, en geneesmiddelen.

In verband met de beperkte omvang van de Finse thuismarkt zijn er in de laatste jaren

nian ollessa kärjessä. Tuontimaanakin Alankomaat sijoittui kymmenen merkittäimmin joukkoon.

Alankomaista tuotiin Suomeen muun muassa öljyjä ja rasvoja, rehua ja siirtomaatavaraita, kuten kahvia, teetä ja tupakkaa. Myöhemmin mukaan tulivat myös kukkasiipilut ja sähkölaitteet.

Sotavuosina Suomen ja Alankomaiden välinen kaupankäynti loppui kokonaan, ja sotien jälkeen kesti vuosia ennen kuin kauppasuhteet elpyivät entiselleen. Suomi oli aikaisemmin ollut maatalousvaltainen maa, mutta sotien jälkeen teollisuus kehittyi voimakkaasti. Alankomaihin vietettiin kuitenkin edelleenkin etupäässä puuta ja paperia. Alankomaista tuotiin Suomeen muun muassa koksia, rautaa ja terästä, kemikaaleja, tekstiilejä, teetä, tupakkaa ja kumia.

Alankomaat pysyi yhtenä suomalaisen puun suurimpana ostajana myös kun Suomi vuonna 1961 liittyi Euroopan vapaakauppaliiittoon EFTAan, johon kuuluivat myös Ruotsi, Norja, Tanska, Britannia, Itävalta, Sveitsi ja Portugali. Alankomaat kuului puolestaan Euroopan talousyhteisöön EEC:hen, josta myöhemmin muodostettiin Euroopan unioni.

Suomen liitytyä 1. tammikuuta 1995 Euroopan unioniin Alankomaiden vienti Suomeen kasvoi 800 miljoonasta 2400 miljoonaan euroon. Viennissä tärkeällä sijalla olivat etenkin puolijohteet ja tietokoneet. Alankomaat ei valmistanut näitä tuotteita itse vaan toimi kansainväisenä jakelijana. Alankomaiden tuonti Suomesta kasvoi 1300 miljoonasta 2000 miljoonaan euroon.

Vuosina 2001-2008 Alankomaat oli toiseksi suurin ulkomainen sijoittaja Suomessa. Sijoit-

taja tuli muun muassa merialalta sekä energia-, jätehuolto- ja elintarvikealoilta. Tuohon aikaan Suomen tärkeimmät kauppakumppanit olivat Venäjä, Saksa ja Ruotsi Alankomaiden ollessa neljäntenä. Puun ja paperin lisäksi Suomi vei Alankomaihin nyt myös rautaa ja terästä sekä elektroniikkaa. Nämä olivat Nokian matkapuhelimien huippuaikoja. Alankomaista tuotiin muun muassa romua, vihanneksia ja hedelmää sekä lääkkeitä.

Suomen kotimarkkinoiden pieni koon vuoksi yhä useammat suomalaiset yritykset ovat viime vuosina perustaneet Alankomaihin tytäryhtiötä. Tärkeänä vaikuttimena on Alankomaiden keskeisempi sijainti Euroopassa. Tärkeimpää näistä yrityksistä ovat Neste (öljytuotteet), Nokia (televiestintä, tietokoneet ja kumirenkaat), Enso-Gutzeit (puu ja paperi), Kemira (kemian tuotteet), Partek

(rakennusmateriaalit), Amer (urheilutarvikkeet), Huhtamäki (kertakäyttöpakaukset) ja Hackman (mm. kattilat ja aterimet). Vuonna 2011 Neste käynnisti Euroopan suurimman uusiutuvia biopoltoaineita valmistavan ja lostamon Rotterdamissa.

Viime vuosina Alankomaiden Suomeen vienti kasvoi väillä ensi kertaa tuontia suuremaksi, ja vuonna 2015 vienti ja tuonti olivat suunnilleen tasapainossa. Mielenkiintoista on, että Suomi on vienyt Alankomaihin entistä enemmän rautaa ja terästä (noin kolmannes koko viennistä) ja Alankomaat on vienyt Suomeen entistä enemmän romua.

Vuonna 2015 Alankomaat oli Suomen neljänneksi suurin vientimaa Saksan, Ruotsin ja Yhdysvaltojen jälkeen. Tuontimaana Alankomaat oli viidentenä Saksan, Ruotsin, Venäjän ja Kiinan jälkeen.

De raffinaderij van de Finse multinational Neste in Rotterdam. Dit is de grootste hernieuwbare biobrandstoffabriek in Europa (foto Neste Oil). | Nesteen jalostamo Rotterdamissa, Euroopan suurin uusiutuvien polttoaineiden tehdas (kuva Neste Oil).

van het centenium dat Finland onafhankelijk is, steeds meer Finse dochterondernemingen opgericht in Nederland, waarbij een belangrijke overweging was dat Nederland meer centraal is gelegen in Europa. De belangrijkste hiervan zijn Neste (olieproducten), Nokia

Willem van
der Vlugt

Presidentti K. J. Ståhlbergin ja professori Willem van der Vlugtin ystävyys

Professori Willem van der Vlugt matkusti vuonna 1899 yhdessä viiden muun arvostetun tiedemiehen kanssa Pietariin luovuttamaan Pro Finlandia -vetoomusta Venäjän tsaarille. Sen jälkeen hän säilytti tiiviit

(telecommunicatie, computers en rubberbanden), Enso-Gutzeit (hout en papier), Kemira (chemische producten), Partek (bouwmaterialen), Amer (sportartikelen), Huhtamäki (wegwerpverpakkingen) en Hackman (o.a. pannen, vorken en messen). In 2011 heeft Neste de grootste hernieuwbare biobrandstoffabriek in Europa opgestart in Rotterdam.

Nadat in recente jaren voor het eerst de uitvoer vanuit Nederland naar Finland was uitgestegen boven de invoer, was de balans tussen uitvoer en invoer in 2015 weer min of meer in evenwicht. Ook opvallend is dat voor wat betreft de Finse uitvoer naar Nederland er een grote stijging is geweest van ijzer en staal (ongeveer een derde van de totale uitvoer) en dat Nederland steeds meer schroot is gaan uitvoeren naar Finland.

In 2015 was Nederland het vierde exportland van Finland, na Duitsland, Zweden en de

siteensä Suomeen. Suomen itsenäistyttyä presidentti K. J. Ståhlberg kutsui professori van der Vlugtin kesällä vierailulle Suomeen. Vuonna 1921 tasavallan presidentti ja hänen puolisonsa majoittuivat vierailullaan van der Vlugtin tilalle Tongereniin. Eduskuntatalon seinällä riippuu professori Willem van der Vlugtin muotokuva, jonka Finsch-Nederlandsche Vereeniging lahjoitti vuonna 1931.

Valtiovierailut

Suomen itsenäisyyden aikana Suomen valtionpäämies on vierillut kolmesti Alankomaissa ja Alankomaiden hallitsija kahdesti Suomessa.

Suomen valtionpäämiesten vierailut Alankomaihin:

Ensimmäisen valtiovierailun teki presidentti Urho Kekkonen 24.-27. marraskuuta 1972.

Verenigde Staten, en het vijfde importland, na Duitsland, Zweden, Rusland en China.

Relatie President Kaarlo Ståhlberg-Professor Willem van der Vlugt

Professor Willem van der Vlugt bleef, nadat hij in 1899 samen met vijf andere prominente wetenschappers naar Sint-Petersburg was gegaan om de petitie 'Pro Finlandia' te overhandigen aan de Russische tsaar, nauwe banden onderhouden met Finland. Na de Finse onafhankelijkheid heeft president Ståhlberg in de zomer van 1921 professor van der Vlugt uitgenodigd voor een bezoek aan Finland en in 1923 logeerden de Finse president en zijn vrouw bij de van der Vlugt's in hun buitenhuis in Tongeren. In het Finse parlement hangt een portret van Professor Willem van der Vlugt, dat in 1931 is gedoneerd door de Finsch-Nederlandsche Vereniging.

Alankomaissa hänet ottivat vastaan kuningatar Juliana, prinssi Bernhard, prinsessa Beatrix ja prinssi Claus. Ohjelma sisälsi käynnit Amsterdamissa (mm. kanavaristeily, Rijksmuseum ja Stedelijk Museum), Rotterdamissa (satamat ja Suomen Merimieskirkko), Delftissä (Oude Kerk ja Het Prinsenhof -museo) ja Haagissa (käynnit parlamentin ylä- ja alahuoneessa sekä balettiesitys Koninklijke Schouwburgissa).

Toinen valtiovierailu tehtiin 15.-17. toukokuuta 1990. Presidentti Mauno Koivisto saapui puolisoineen Alankomaihin, jossa heitä olivat vastaanottamassa kuningatar Beatrix ja prinssi Claus. Ensimmäisenä päivänä vierailu kärsitti käynnin Amsterdamissa (mm. kanavaristeily ja tutustuminen uuteen Entrepotdok-kaupunginosaan), ja toisena päivänä ohjelmassa olivat Haag (mm. käynnit ylä- ja alahuoneessa ja Mauritshuisissa) ja jälleen

President Kekkonen eet een haring tijdens zijn staatsbezoek aan Nederland in november 1972. | Presidentti Kekkonen syömässä silliä valtiovierailulla Alankomaissa marraskuussa 1972.

Staatsbezoeken

In de honderd jaar dat Finland onafhankelijk is geweest, waren er drie officiële bezoeken van het Finse staatshoofd aan Nederland en twee van het Nederlandse staatshoofd aan Finland.

Bezoeken van Finse presidenten aan Nederland:
Het eerste staatsbezoek was van President Kekkonen aan Nederland in de periode 24 tot 27 november 1972, waar hij werd ontvangen door Koningin Juliana, Prins Bernhard, Prinses

President Kekkonen in gesprek met koningin Juliana tijdens zijn staatsbezoek aan Nederland in november 1972. | Presidentti Urho Kekkonen keskustelemassa kuningatar Julianan kanssa valtiovierailulla Alankomaissa marraskuussa 1972.

Amsterdam (Rijksmuseum). Viimeinen päivä oli omistettu helikopterilennolle Deltawerken-patorakennelmien yllä sekä tutustumisretkelle Rotterdamin satamaan.

Staatsbezoek van president Koivisto en zijn vrouw aan Nederland in mei 1990: prins Claus, mevrouw Koivisto, president Koivisto en koningin Beatrix. | Presidentti Mauno Koiviston ja hänen puolisonsa valtiovierailu Alankomaihin toukokuussa 1990. Vasemmalta prinssi Claus, rouva Tellervo Koivisto, presidentti Koivisto ja kuningatar Beatrix.

Beatrix en Prins Claus. Er waren bezoeken aan Amsterdam (o.a. rondvaart door de grachten en bezoek aan het Rijksmuseum en het Stedelijk Museum), Rotterdam (havens en Finse Zeemanskerk), Delft (Oude Kerk en museum

Kolmannella valtiovierailulla 20.-21. tammikuuta 1999 matkalaisia olivat presidentti Martti Ahtisaari ja hänen puolisonsa. Ensimmäisenä päivänä he tapasivat ensin kuningatar Beatrixin ja prinssi Clausin Noordeinden palatsissa ja vierailivat sen jälkeen iltapäivällä Maurits huisissa, parlamentin ylä- ja alahuoneessa sekä Ruanhanpalatsissa. Seuraavana päivänä vieraat tutustuivat ensin Haagissa Kansainväliseen rikostuomioistuimeen ja Kemiallisten aseiden kieltojärjestöön, minkä jälkeen oli vuorossa vierailu Rotterdamin satamaan ja Suomen Merimieskirkkoon.

Alankomaiden hallitsijoiden vierailut Suomeen:

Ensimmäisen valtiovierailun Suomeen tekivät kuningatar Juliana ja prinssi Bernhard 3.-6. syyskuuta 1974. Isäntänä oli presidentti

'Het Prinsenhof') en Den Haag (o.a. bezoek aan Eerste en Tweede Kamer en een balletuitvoering in de Koninklijke Schouwburg).

Het tweede staatsbezoek was van 15 tot 17 mei 1990. Het was een bezoek van President Koivisto en zijn vrouw aan Nederland, waar zij werden ontvangen door Koningin Beatrix en Prins Claus. Op de eerste dag was er een bezoek aan Amsterdam (o.a. rondvaart door de grachten en een bezoek aan de nieuwe wijk Entrepotdok) en op de tweede dag werd Den Haag aangedaan (o.a. bezoek aan de Eerste en Tweede Kamer en Mauritshuis) en opnieuw Amsterdam (Rijksmuseum). De laatste dag was gewijd aan een helikoptervlucht boven de deltawerken en een bezoek aan de haven van Rotterdam.

Het derde staatsbezoek vond plaats op 20 en 21 januari 1999. Het was een bezoek van President Ahtisaari en zijn vrouw aan Neder-

Kekkonen. Ensimmäisenä ja toisena päivänä kuningatar ja prinssi tutustuivat Helsingin seutuun (mm. Hietaniemen hautausmaa, Tapiola, Amos Anderssonin museo) ja kolmas päivä vietettiin Lapissa, missä tehtiin veneja patikkaretki ja yövyytiin teltoissa. Inarin saamelaismuseon vieressä virtaavalla Korpiojalla vieraille esiteltiin kullanhuhdonta.

Toinen valtiovierailu tapahtui 1.-3. kesäkuuta 1995 kuningatar Beatrixin vieraillessa Suomessa. Vierailua isännöi presidentti Martti Ahtisaari puolisoineen. Ensimmäisenä päivänä presidentinlinnassa pidetyn terveulaisvastaanoton jälkeen kuningatar tapasi hollantilaissiirtokunnan edustajia, laski seppeleen Hietaniemen hautausmaalla ja vieraili Tempeliaukion kirkossa. Seuraavana päivänä ohjelmassa oli vierailu Helsingin yliopistorakennuksen luona sekä tutustuminen Arabian

land. Tijdens de eerste dag werden zij 's morgens op paleis Noordeinde in Den Haag ontvangen door Koningin Beatrix en Prins Claus en 's middags bezochten de Finse gasten het Mauritshuis, de Eerste en Tweede Kamer en het Vredespaleis. Tijdens de tweede dag bezochten de gasten het Internationaal Strafhof en de Organisatie voor het Verbod van Chemische Wapens en verder in Rotterdam de havens en de Finse Zeemanskerk.

Bezoeken van Nederlandse staatshoofden aan Finland:

Het eerste staatsbezoek was van Koningin Juliana en Prins Bernhard aan Finland en vond plaats van 3 tot 6 september 1974. De Finse gastheer was President Kekkonen. De eerste twee dagen bezochten koningin en prins Helsinki (o.a. Hietaniemi-kerkhof, Tapiola, Amos Andersson Museum) en de derde

dag werd doorgebracht in Lapland, waar een boot- en voettocht werden gemaakt en de gasten hebben overnacht in tenten. In Inari werd bij de Korpioja, een riviertje dat langs het Samimuseum stroomt, een demonstratie gegeven van goudwassen.

Het tweede staatsbezoek was van 1 tot 3 juni 1995, waarbij Koningin Beatrix een bezoek bracht aan Finland en werd ontvangen door President Ahtisaari en zijn vrouw. Op de eerste dag was er een welkomstreceptie in het presidentiële paleis, een ontmoeting met de Nederlandse kolonie, een kranslegging op het Hietaniemi-kerkhof en een bezoek aan de Rotskerk. De volgende dag stonden op het programma bezoeken aan de burgemeester van Helsinki, de Arabia-fabriek, de Universiteit van Helsinki en het hoofdkantoor van Nokia. Tijdens de laatste dag bezocht Koningin Beatrix in Imatra de

Tijdens het staatsbezoek van koningin Beatrix in juni 1995 aan Finland: mevrouw Ahtisaari, president Ahtisaari en koningin Beatrix. | Kuningatar Beatrix valtiovierailulla Suomessa kesäkuussa 1995. Vasemmalta rouva Eeva Ahtisaari, presidentti Martti Ahtisaari ja kuningatar Beatrix.

tehtaaseen, Helsingin yliopistoon ja Nokian pääkonttoriin. Viimeisenä päivänä kuningatar Beatrix vieraili Imatralla Enso-Gutzeitin paperitehtaalla, joka on Euroopan suurin, sekä Savonlinnassa Retretin taidekeskuksen

luolastossa. Hän seurasi myös oopperakuoron esitystä.

Suomen Merimieskirkko Rotterdamissa

Suomen Merimieskirkon Rotterdamissa toimi-paikka, joka sai äskettäin peruskorjauksen jälkeen uuden nimen 'het Finse Huis' (Suomi-talo) on suomalais-hollantilaisten suhteiden solmukohtia. Ensimmäinen suomalainen merimieskirkko Rotterdamissa avattiin vuonna 1927. Kirkko muutti joitakin kertoja, ja toukokuussa 1940 sen rakennus tuhoutui pommitusta seuranneessa tulipalossa. Vuonna 1955 Merimieskirkko avasi jälleen ovensa, nytkin 's Gravendijkwal 64:sta ostetusta talosta. Vuonna 1961 siihen yhdistettiin naapuritalo, numero 62, joka on alkuperäisen rakennuksen peilikuva.

grootste papierfabriek in Europa van Enso-Gutzeit en in Savonlinna het ondergrondse Retretti-museum en woonde ze een optreden bij van het operakoor.

Finse Zeemanskirk in Rotterdam

De Finse Zeemanskirk in Rotterdam, die onlangs na een grondige restauratie is omgedoopt in het 'Finse Huis', is in Nederland een belangrijk middelpunt voor activiteiten die betrekking hebben op Fins-Nederlandse relaties. De eerste Finse zeemanskirk werd in 1927 geopend. Na een aantal verhuizingen is in mei 1940 het gebouw waarin de kerk was gevestigd na een bombardement afgebrand. In 1955 is de kerk weer geopend in een huis dat werd gekocht aan de 's Gravendijkwal op nummer 64. In 1961 kon het buurhuis op nummer 62, een spiegelbeeld van nummer 64, er bijgekocht worden.

Uitreiking 'Geuzenpenning' aan president Ahtisaari

Op donderdag 13 maart 2008 heeft de Nederlandse minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, in aanwezigheid van Koningin Beatrix de 'Geuzenpenning' uitgereikt aan Martti Ahtisaari, voormalig president van Finland. Deze Nederlandse prijs, die sinds 1987 jaarlijks wordt uitgereikt in de stad Vlaardingen, is een initiatief van de Stichting Geuzenverzet 1940-1945. De prijs wordt gegeven aan mensen of organisaties die zich op bijzondere wijze hebben ingezet voor democratie en tegen dictatuur, racisme en discriminatie. President Ahtisaari kreeg de prijs voor zijn rol als bemiddelaar bij internationale conflicten en burgeroorlogen, in het bijzonder de regio's Kosovo en Adjeh.

De Finse Zeemanskirk (de tegenwoordige naam is het Finse Huis) in Rotterdam. | Suomen Merimieskirkko (Finse Huis) Rotterdamissa.

Geuzenpenning-mitalin luovutus presidentti Ahtisaarelle

Alankomaiden opetus-, kulttuuri- ja tiedeministeri ojensi 13. maaliskuuta 2008 kuningatar Beatrixin läsnä ollessa Suomen entiselle presidentille Martti Ahtisaarelle Geuzenpenning-mitalin. Tämä hollantilainen palkinto, joka syntyi Geuzenverzet 1940-1945 -säätiön aloitteesta, on myönnetty vuodesta 1987 lähtien vuosittain Vlaardingenissa. Mitali myönnetään henkilöille tai järjestöille, jotka ovat antaneet erityisen panoksen demokratian edistämiselle sekä diktaturin, rasismiin ja syrjinnän vastaiselle taistelulle. Presidentti Ahtisaari

Sociale contacten tussen Finnen en Nederlanders

In de loop van de honderd jaar Finse onafhankelijkheid is er in de wereld veel veranderd en zijn afstanden minder belangrijk geworden. Er wordt veel meer gereisd, het aantal internationale bijeenkomsten is toegenomen en door het internet is communicatie veel eenvoudiger geworden. De sociale contacten tussen Finnen en Nederlanders zijn daardoor, in vergelijking met honderd jaar geleden, in een stroomversnelling geraakt. Dit blijkt ook uit de toename van het aantal Fins-Nederlandse huwelijken. Tijdens de eerste 30 jaar, in de periode 1917-1947, zijn er, zover ik heb kunnen nagaan, maar 22 Fins-Nederlandse huwelijken geweest. Daarna is dit aantal snel toegenomen. Wel blijft daarbij opvallend, dat zowel vroeger als nu, de combinatie Finse vrouw-Nederlandse man veel vaker voorkomt dan andersom.

sai palkinnon toiminnastaan välittäjänä kansainvälisissä konflikteissa ja sisällissodissa, erityisesti Kosovon ja Acehin alueilla.

Suomalaiset ja hollantilaisten väliset sosiaiset kontaktit

Suomen satavuotisen itsenäisyyden aikana maailma on muuttunut ja etäisyydet ovat menettäneet merkitystä. Ihmiset matkustavat paljon entistä enemmän, kansainvälistä tapaamisia järjestetään useammin ja yhteydenpito on internetin ansiosta helpottunut huomattavasti. Suomalaiset ja hollantilaisten väliset sosiaiset kontaktit ovat lisääntyneet valtavasti sadan vuoden takaisin verrattuna. Tämä näkyy myös suomalais-hollantilaisten avioliittojen lisääntymisenä. Itsenäisyyden ensimmäisten 30 vuoden aikana, 1917-1947, solmittiin tietojeni mukaan

Nakomelingen van Finse moeders en Nederlandse vaders tijdens het midzomerfeest dat op 18 juni 1977 werd georganiseerd door de Vereniging Nederland-Finland. | Suomalaisen äitien ja hollantilaisten isien jälkeläisiä Alankomaat-Suomi-yhdistyksen juhannusjuhlassa 18. kesäkuuta 1977.

Fins-Nederlandse verenigingen

In de afgelopen honderd jaar zijn in Nederland twee verenigingen opgericht die een relatie hebben met Finland (de Vereniging Nederland-Finland en de Finnish Dutch Chamber of Commerce), en andersom, in Finland twee verenigingen die een relatie

vain 22 suomalais-hollantilaista avioliittoa. Sen jälkeen määrä on kasvanut nopeasti. On kiinnostavaa, että sekä vanhoissa että nykyisissä liitoissa vaimo on yleensä suomalainen ja mies hollantilainen.

Suomalais-hollantilaiset yhdistykset

Kuluneiden sadan vuoden aikana Alankomaissa on perustettu kaksi Suomeen suuntautunutta yhdistystä: Vereniging Nederland-Finland (Alankomaat-Suomi-yhdistys) ja Finnish Dutch Chamber of Commerce. Myös Suomessa on perustettu kaksi Alankomaihin liittyvä yhdistystä: Alankomaalainen yhdistys Suomessa (Nederlandse Vereniging in Finland) ja Suomalais-hollantilainen yhdistys (Fins-Nederlandse Vereniging). (Katso myös s. luku 15).

Boekje met 10 Pro-Finlandia zegels, uitgegeven op initiatief van de Finsch-Nederlandse Vereeniging tijdens de Winteroorlog in 1939-1940. De opbrengst van de zegelverkoop ging naar het Rode Kruis. | Finsch-Nederlandse Vereenigingin aloiteesta talvisodan aikana liikkeelle laskettu vihkonen, jossa on 10 Pro Finlandia -merkkiä. Merkkien tuotto meni Punaiselle Ristille.

hebben met Nederland (de Nederlandse Vereniging in Finland en de Fins-Nederlandse Vereniging, zie ook hoofdstuk 15).

Afkomst van de familie Mannerheim

De veronderstelling dat de familie Mannerheim oorspronkelijk uit Nederland komt, heeft lang een apart tintje gegeven aan de Fins-Nederlandse relatie. Maar een vondst in

een Duits archief, in 2010, heeft onweerlegbaar aangetoond dat de familie afkomstig is uit Hamburg in Duitsland.

Meest gedenkwaardige gebeurtenissen

Het is moeilijk uit te kiezen wat de meest bijzondere gebeurtenissen zijn geweest voor wat betreft de Fins-Nederlandse relaties in de honderd jaar dat Finland onafhankelijk is. Mijn voorkeur gaat uit naar twee situaties waarbij de landen elkaar hulp hebben geboden onder heel moeilijke omstandigheden. Dit waren de Nederlandse ambulance in Finland in 1940 en de Finse hulp na de watersnoodramp in Nederland in 1953.

Kort na de Winteroorlog stuurde het Nederlandse Rode Kruis een medisch team naar Finland om oorlogsgewonden te behandelen. Het team, dat van 21 maart tot 8 september 1940 in Finland verbleef, be-

Mannerheimin suvun alkuperä

Olettamus, että Mannerheimin suku olisi ollut alun perin lähtöisin Alankomaista, antoi pitkään erityisen säväyksen Suomen ja Hollannin välisiin suhteisiin. Saksalaisesta arkistosta vuonna 2010 tehty löytö paljasti kuitenkin kiistattomasti, että suku on alkujaan Saksan Hampurista.

Muistorikkaita tapahtumia

On vaisea valita, mitkä tapahtumat ovat olleet merkittävimpää Suomen ja Alankomaiden välissä suhteissa Suomen itsenäisyys-aikana. Nostaisin itse esiin kaksi tilannetta, joissa maat ovat auttaneet toisiaan hyvin vaikeissa oloissa. Nämä ovat Alankomaiden Suomeen vuonna 1940 lähetämä ambulanssiraala ja Suomen apu Alankomaille vuoden 1953 tulvakatastrofin jälkeen.

Pian talvisodan jälkeen Alankomaiden Punainen Risti lähti Suomeen lääkintäryhmän auttamana haavoittuneiden hoidossa. Ryhmä, joka toimi Suomessa 21.3.-8.9.1940, käitti kuusi lääkäriä, 19 sairaanhoidajaa ja kolme avustajaa. Suurimman osan ajasta ryhmä työskenteli Vierumäen sotasairaalassa Lahden lähellä.

Alankomaiden tulvakatastrofin jälkeen Suomessa kerättiin rahaa ja järjestettiin apua muulla tavoin. Tärkein avun muoto olivat pakkitalot, joita Suomesta lähetettiin tulvista kärssineille alueille Etelä-Hollantiin ja Zeelandiin.

Kirja suomalais-alankomaalaisista suhteista

Vuonna 2010 julkaistiin suomalais-hollantilaista suhteista kertova hollanninkielinen

Een geprefabriceerd Fins houten huis in Nieuwetonge, dat na de watersnoodramp in 1953 was geschonken door de Finse regering. | Suomalainen puusta valmistettu pakettitalo Nieuwetongessa. Suomen hallitus lahjoitti taloja Alankomaille vuoden 1953 tulvakatastrofin jälkeen.

stond uit 6 artsen, 19 verpleegsters en 3 assistenten. Het grootste deel van de tijd werd doorgebracht in een oorlogshospitaal in Vierumäki, niet zo ver van Lahti.

Na de watersnoodramp is er in Finland geld ingezameld en werd op verschillende manieren hulp verleend. Het belangrijkste hierbij waren geprefabriceerde woningen die in bouwpakketten vanuit Finland naar Nederland zijn verschept en in de rampgebieden in Zuid-Holland en Zeeland zijn opgebouwd.

Boek over Finse-Nederlandse relaties

In 2010 is een boek verschenen: 'Fins-Nederlandse relaties – vroeger en nu' en in 2012 is dit boek, op een paar hoofdstukken na, in het Fins vertaald.

Arnold Pieterse

'Fins-Nederlandse relaties – vroeger en nu'. | 'Suomalais-alankomaalaista suhteita – ennen ja nyt'.

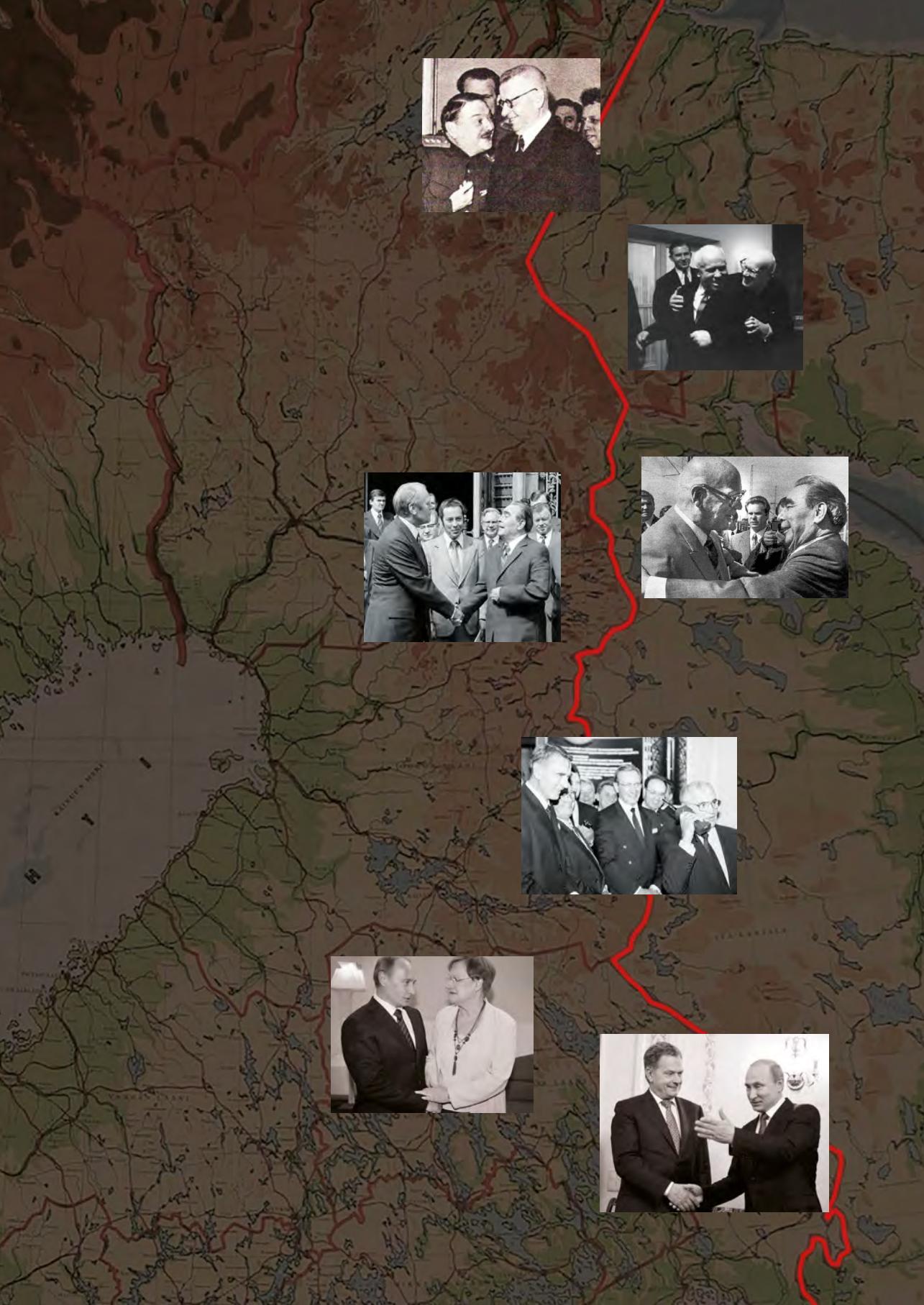
kirja, joka ilmestyi vuonna 2012 lähes samoisältöisenä suomennoksesta nimellä 'Suomalais-alankomaalaista suhteita – ennen ja nyt'.

Arnold Pieterse
(Käännös: Leena Määttänen)

De schrijver is bioloog. Hij was in de periode 1998-2004 lid van het bestuur van de Vereniging Nederland-Finland en hoofdredacteur van Aviisi.

Kirjoittaja on biologi. Vuosina 1998-2004 hän oli Alankomaat-Suomi-yhdistyksen hallituksen jäsen ja yhdistyksen julkaisun Aviisin päätoimittaja.

12. Fins-Russische relaties: Het ging niet altijd van een leien dakje

De periode van onderdrukking

Als autonoom grootvorstendom in het rijk van de tsaar had Finland een eigen regerings-systeem dat het proces naar de onafhankelijkheid heeft vereenvoudigd: de van de Zweedse staat geërfde wetgeving en rechtspraak, een aparte begroting, een eigen betaalmiddel en een centrale bank, en verder een eigen tolgrens en postbestel. In het grootvorsten-dom was er vanaf 1907 een door algemeen kiesrecht gekozen één-kamer-parlement en een senaat die overeenkwam met een regering. Russen mochten geen staatsfuncties uit-oefenen en Russisch was geen officiële taal.

Het Finse volk was angst aangejaagd door het zogenaamde 'Februari Manifest' van 1899, waarin Rusland probeerde de fundering van de Finse autonome status te ondermijnen en in dit verband is het parlement herhaaldelijk ontbonden, wat een streven naar onafhanke-lijkheid in de hand werkte. Een concreet voorbeeld hiervan waren de Jäger, een groep van ongeveer 1900 man die tijdens de Eerste We-reldoorlog, in de jaren 1914-1916, een militaire opleiding kregen in Duitsland.

De beperkingen van de autonome status leidde ook tot passief verzet; dienstplichtigen weigerden in te gaan op de door Rus-

Arto Luhtala

12. Suomen ja Venäjän suhteiden vuosisata: Kaikki ei sujunut aina vaivattomasti

Sortokausi

Autonomisena tsaarin imperiumin Suuriruhtinaskuntana Suomella oli omat valtiolliset rakenteensa, jotka helpottivat itsenäisty-mistä: Ruotsin vallan ajalta periytynyt lain-sääädäntö ja oikeuslaitos, erillinen budjetti, valuutta, keskuspankki, tulli- ja postiraja. Suuriruhtinaskunnassa oli yleiseen ja yhtä-läiseen äänioikeuteen perustuva yksikama-rinen eduskunta vuodesta 1907 lähtien sekä

hallitusta vastaava senaatti. Venäläisillä ei ollut pääsyä virkoihin eikä virkakielisenä ollut venäjä.

Kansakuntaa säväytänyt vuoden 1899 helmikuun manifesti, jolla Venäjä pyrki ku-moamaan Suomen autonomian olennaisia rakenneosia sekä eduskunnan toistuvat ha-jottamiset, käynnisti eri kansalaispiireissä itsenäisyyspyrkimyksiä. Konkreettisin niistä oli jääkäriliike, noin 1900 miehen värväämi-

land eenzijdig afgekondigde dienstplicht, omdat er volgens de richtlijnen voor de autonomie geen dienstplicht was; veel rechters en ambtenaren weigerden met de nieuwe Russische wetten in te stemmen en veel van hen werden naar Siberië gedeporteerd.

Onafhankelijkheid en burgeroorlog

De bloedige Oktoberrevolutie van de bolsjewieken veroorzaakte een schrikreactie in niet-linkse kringen. Na de val van de regering onder de tsaar en vervolgens de door Kerenski geleide Russische burgerlijke tussenregering, wilde Finland de bolsjewistische regering niet erkennen als het hoogste gezag en verklaarde zich onafhankelijk op 6 december 1917.

Het bolsjewistische centrale comité, waarvan V.I. Lenin de voorzitter was, erkende de Finse onafhankelijkheid op 31 december 1917. Dit was in lijn met het toenmalige, door de

bolsjewieken gepropageerde recht van onafhankelijkheid van volken. Maar het lijkt er op dat de erkenning meer een tactische achtergrond had, omdat de revolutionaire regering nog niet zo stevig in het zadel zat. Met uitzondering van Finland, Polen en de Baltische staten, slaagden de bolsjewieken erin om binnen een aantal jaren, door militair ingrijpen of door burgeroorlogen, de eerder verleende onafhankelijkheid van andere delen van het voormalige imperium terug te draaien (Oekraïne, Wit-Rusland, Azerbeidzjan, Armenië, Georgië en Aziatische landen).

Al een maand na de erkenning van de Finse onafhankelijkheid stuurden de bolsjewieken wapens naar de rode gardes in Zuid-Finland. Bovendien waren er vanwege de Eerste Wereldoorlog nog ongeveer 40.000 gewapende Russische soldaten in Finland. De Russische revolutionaire regering heeft in januari 1918

een deel van deze soldaten toegevoegd aan de Finse 'Rodén', die hebben deelgenomen aan de burgeroorlog. Pas later, toen Rusland en Duitsland op 3 maart 1918 een wapenstillsstandsakkoord hadden ondertekend, begon de bolsjewistische regering troepen terug te trekken, maar er bleven wel gewapende vrijwilligers achter bij de Finse 'Rodén'.

Ondanks dat de tragische burgeroorlog in mei 1918 eindigde in een overwinning van de legale regering, ofwel de 'Witten', wat voor een deel het gevolg was van de teruggekeerde Jäger-soldaten, leidde dit bij de Finnen tot een communistenhaat en een achterdocht met betrekking tot de ware bedoelingen van het buurland. Vervolgens heeft de Finse regering in april de hulp ingeroepen van een Duitse divisie om een revolutie te voorkomen, wat veel kwaad bloed heeft gezet bij de bolsjewistische regering.

Oorlogshandelingen in Sovjet-Rusland (de zogenoemde 'stammenoorlogen')

Omdat Sovjet-Rusland tijdens de burgeroorlog de kant van de opstandelingen had gekozen, beschouwde Finland zich in oorlog met dit land. Duizenden Finse mannen hebben hierna als vrijwilliger, met medeweten van de Finse regering, deelgenomen aan de 'stammenoorlogen', oorlogshandelingen om in Sovjet-Rusland zowel plaatselijke bevolkingsgroepen als Kareliërs en Ingemanlanders te bevrijden. Verder hebben Finse vrijwilligers deelgenomen aan de Estische vrijheidsoorlog. Engelsen waren ook bij deze interventieoorlog betrokken en in 1919 hebben zij vanaf Fins gebied een torpedo-aanval uitgevoerd op Kronstadt.

Op 14 oktober 1920 is de Vrede van Tartu gesloten tussen Finland en Sovjet-Rusland, waarmee een eind kwam aan de oorlogshan-

nen I maailmansodan aikana vuosina 1914-16 sotilaskoulutukseen Saksaan.

Autonomialoukkauksia vastaan kohdistui myös passiivista vastarintaa: asevelvolliset kieltäytyivät Venäjän yksipuolisesti määrrämästä asevelvollisten kutsunnoista, sillä autonomian aikana Suomessa ei ollut asevelvollisuutta, ja monet tuumarit sekä muut virkamiehet kieltäytyivät noudattamasta Venäjän lakeja, ja muutamia heistä karkotettiin Siperiaan.

Itsenäistyminen ja vapaussota

Bolshevikien verinen vallankumous lokaalissa (VUOSI?) herätti porvarillisissa piireissä kauhua. Tsaarin ja sittemmin Kerenskin johtaman, Venäjän väliaikaisen porvarillisen hallituksen kukistumisen jälkeen Suomi ei enää halunnut tunnustaa bolsevikkihallintoa

korkeimman vallan haltijaksi ja julistautui itsenäiseksi 6.12.1917.

Bolshevikien Kansankomissaarien neuvosto, jonka puheenjohtaja oli V.I. Lenin, tunnusti Suomen itsenäisyyden jo 31.12.1917. Tämä oli linjassa bolsevikkien silloin propagoiman kансojen itsemäärämisoikeuden kanssa. Tunnustus osoittautui kuitenkin lähiinä taktiseksi myöntäykseksi vallankumoushallinnon vallan ollessa vielä haavoittuva. Suomea, Puolaa ja Baltian maita lukuun ottamatta bolsevikit onnistuivatkin muutamassa vuodessa palauttamaan – hyökkäyksin ja tukemillaan sisällissodilla – kaikki muut itsenäisksi julistautuneet entiset imperiumin osat (Ukraina, Valko-Venäjä, Azerbaidzjan, Armenia, Gruusia, Keski-Aasian maat).

Niinpä tunnustusasiakirja ehti pölyttyä vain kuukauden verran, kun bolsevikkihallitus

litus jo lähti aseita Etelä-Suomessa vallankaappaneelle punaiselle Kansanvaltuuskunnalle. Lisäksi I maailmansodan jatkussa Suomessa oli vielä noin 40 000 venäläistä sotilasta aseineen. Venäjän vallankumouksen työnnöstä osa näistä siirtyi punaisten riveihin tammikuussa 1918 puhjenneessa Suomen vapaus-/sisällissodassa. Vasta sen jälkeen, kun Venäjä ja Saksa allekirjoittivat 3.3.1918 rauhansopimuksen, bolsevikkihallitus ryhtyi kotiuttamaan joukkojaan, mutta vapaaehtoisia aseineen jäi edelleen punaisiin riveihin.

Vaikka traaginen sisällissota päätti toukokuussa 1918 laillisen hallituksen eli valkoisten voittoon, osaltaan kotimaahan palanneiden jääkärien ansiosta, se kylvi suomalaisiin kommunisminvihaa ja epäluuloja naapurin todellisista aikeista. Se puolestaan, että Suo-

men hallitus kutsui huhtikuussa saksalaisten divisioonan apuun vallankumousyrityksen kukistamiseksi, ärsytti bolsevikkihallitusta.

Heimosodat

Neuvosto-Venäjän puuttuua Suomen sisällissotaan kapinallisten puolella Suomi katsoi olevansa sen kanssa sotatilassa. Niinpä muutaman tuhannen miehen suomalaiset vapaaehtoisjoukot osallistuivat, hallituksen tietien, vuosina 1918-1920 ns. heimosotiin, sotilaaliisiin yrityksiin tukea paikallista väestöä ja vapauttaa bolsevismista Neuvosto-Venäjän karjalais- ja inkeriläisalueita. Suomalaiset vapaaehtoiset osallistuivat myös Viron vapaussotaan. Myös englantilaiset suorittivat näiden interventiosotien aikana vuonna 1919 Suomen maaperältä torpedohyökkäyksen Kronastiin.

delingen en de landen diplomatische betrekkingen hebben aangeknoopt. Het vredesverdrag hield in dat Finland hetzelfde gebied omvatte als in de periode van het autonome vorstendom, plus de Petsamo-landstreek in Lapland, waardoor het land werd verbonden met de Noordelijke IJszee. Ondanks de vrede bleven de politieke betrekkingen met het oostelijke buurland (vanaf 1922 de Sovjet-Unie) koel tijdens de jaren twintig. Dit had zijn weerslag op de door Finland gevoerde zo genoemde randstatenpolitiek, waarmee een samenwerking werd bedoeld van Finland, Polen en de Baltische landen in geval van een Russische dreiging.

Handel op een laag pitje

De afscheiding van Rusland had een ineenstorting tot gevolg van de handelsbetrekkingen tussen beide landen, terwijl Finland

tijdens de Eerste Wereldoorlog juist in belangrijke mate met allerlei goederen de Russische oorlogshuishouding had ondersteund. In het begin van de oorlog, in 1914, ging 40% van de Finse uitvoer naar Rusland; in het topjaar 1916 was dit zelfs 90%. Voor de oorlog, in 1910, bedroeg de uitvoer naar Rusland 27% van het totaal.

De veranderingen in de sovjetconomie hielden in, dat vanaf 1920 Russische ondernemingen niet meer rechtstreeks handel konden drijven met ondernemingen in het buitenland. De buitenlandse handel werd een onderdeel van de buitenlandse politiek en in plaats van particuliere ondernemingen kreeg de staat op basis van onderlinge overeenkomsten een monopolie op de buitenlandse handel. Tot aan de Winteroorlog in 1939 werden, ondanks veel onderhandelingen, geen handelsakkoorden afgesloten. Sovjet-Rus-

land wilde geen afspraken maken als het niet voldeed aan bepaalde politieke voorwaarden; in Finland was er politieke weerstand en een angst om teveel afhankelijk te worden. De ondernemingen hadden weinig vertrouwen in de communistische rechtsorde. In de jaren dertig was de Finse uitvoer naar de Sovjet-Unie minder dan 1% van het totaal. Voor de uitvoer en invoer zijn na de onafhankelijkheid nieuwe markten gezocht in het westen.

Politieke beroering en een niet-aanvalsverdrag

Tijdens de overgang van de jaren twintig naar dertig ontstond er in Finland een rechtse beweging, de zogenoemde Lapua-beweging, die semi-fascistisch was en anticomunistisch. Onder invloed daarvan werden de activiteiten van de communisten in het land verboden, die activiteiten werden aan-

gewakkerd door de communistische partij, die in 1918 in Moskou was opgericht. De oprichters waren leiders van de 'Roden' die na het verlies van de burgeroorlog naar Rusland waren gevlogen. Het rechtse radicalisme resulteerde in een poging om een staatsgreep te plegen, die echter zonder bloedvergieten mislukte door een radiotoespraak van de Finse president Svinhufvud. Kort daarna werd de Lapua-beweging in mei 1932 verboden door een gerechtelijk vonnis.

Het meest opmerkelijke politieke succes in de relatie tussen Finland en de Sovjet-Unie was in 1932 de ondertekening van een niet-aanvalsverdrag voor een periode van drie jaar, dat later werd verlengd tot aan het jaar 1945. De onderhandelingen waren in 1926 begonnen, maar zij liepen vast toen de Sovjet-Unie weigerde akkoord te gaan met de juridische procedures die ten grondslag lagen aan het voor-

Neuvosto-Venäjän kanssa solmittu Tarton rauha 14.10.1920 päätti vihamielisen heimosotavaiheen, ja maat solmivat diplomaattisuhteet. Rauhassa Suomi sai autonomian aiakaisen alueensa lisäksi Lapista Petsamon, joka yhdisti maan Jäämereen. Rauhasta huolimatta poliittiset suhteet itään olivat koko 1920-luvun viileät. Tätä heijasti Suomen omaksuman sanottu reunavaltiopolitiikka, joka tarkoitti Suomen, Puolan ja Baltian maiden välisyyhteistötä Neuvostoliiton uhan varalta.

Kauppavaisto hiipuu

Irrottautuminen Venäjästä merkitsi romahdusta maiden kauppavaihdossa, sillä Suomi oli maailmansodan aikana toiminut Venäjän merkittävästi sotavarustetoimittajana. Suomen kokonaisviennistä jo sodan alkaessa vuonna 1914 karkeasti 40% suuntautui Venä-

jälle; huippuvuonna 1916 osuus oli jo 90%:n luokkaa. Sotaa edeltävän, normaalialajan vienitosuutta kuvastaa 27% vuonna 1910.

Neuvostotalouteen siirtyminen merkitsi 1920-luvulta lähtien sitä, että neuvostoyritykset eivät voineet tehdä suoraa kauppa ulkomaisten yritysten kanssa. Maan ulkomaankauppa muuttui osaksi valtion ulkopoliitikkaa, ja yritysten sijasta valtion monopolit solmivat kaupat valtioiden välisten sopimusten pohjalta. Talvisotaan 1939 mennessä Suomen ja Venäjän välillä ei monista neuvotteluista huolimatta solmittu kauppasopimusta. Neuvosto-Venäjä ei halunnut sopimusta, ellei sen edellyttäisi poliittisia ehtoja täytetä; Suomessa oli sekä poliittista vastustusta että pelkoja liiasta riippuvuudesta. Yritykset taas eivät luottaneet kommunistimaan oikeusturvavaan. Niinpä Suomen vienti Venäjälle hiipui

30-luvulla alle prosenttiin kokonaisviennistä. Vienti ja tuonti hakivat itsenäistymisen jälkeen täysin uudet markkinat lännestä.

Poliittinen kuohunta ja hyökkäämätömyssopimus

Suomessa voimistui 20- ja 30-lukujen taitteessa näkyvä oikeistolikehdintä ns. Lapuanliikkeen puolifasisisena ja kommunismivastaisena toimintana. Sen vaikutuksesta maassa kiellettiin kommunistien toiminta, jota oli kiihottanut Moskovassa 1918 perustettu Suomen kommunistinen puolue; sen perustajat olivat sisällissodan tappion jälkeen Venäjälle paenneita punaisten johtajia. Oikeistoradikalismi kulminoitui uhkaavalta vaikuttaneeseen kapinahankkeeseen, joka kuitenkin kukistui verettömästi tasavallan presidentin radiopuheeseen. Lyhytaikainen

Lapuanliike kiellettiin lopullisesti oikeuden päätöksellä toukokuussa 1932.

Merkittävin saavutus poliittisissa suhteissa Suomen ja Neuvostoliiton välillä oli 1932 allekirjoitettu 3-vuotinen hyökkäämättömyssopimus, jota jatkettiin myöhemmin vuoteen 1945. Neuvottelut oli aloitettu jo 1926, mutta ne raukesivat, kun Neuvostoliitto ei suostunut ehdotetun hyökkäämättömyssopimuksen ehtoja valvovan välyystuomioistuimen asetamiseen. Nyt Kremlin kiinnostus hyökkäämättömyssopimuksen tekoon samanaikaisesti kaikkien reunavaltioiden kanssa johtui puhjenneesta Mantšurian sodasta ja tarpeesta turvata selusta siltä varalta, että Neuvostoliitto päätyisi osalliseksi konflikteihin Itä-Aasiassa. Pohjoismainen suuntaus, Kremlin tavoitteet 1930-luvulle tullessa reunavaltiopolitiikkaa hiipui Suomen ulkopoliitikan agendalta eri-

gestelde niet-aanvalsverdrag. Maar nu was het Kremlin bereid om gelijktijdig met alle landen aan de westgrens niet-aanvalsverdragen te sluiten in verband met de Japanse inmenging in Mantsjoerije, omdat het behoefte had aan een bescherming in de rug wanneer het zich in zou laten met het conflict in Oost-Azië.

De politieke opstelling van de Noordse landen, de doelstellingen van het Kremlin

De politiek van de grenslanden in de jaren dertig werd minder belangrijk in de Finse buitenlandse politiek, speciaal vanwege een grensgeschil tussen Polen en Litouwen. Al in de jaren twintig versterkte Finland zijn politieke oriëntatie als neutraal Noords land en in het jaar 1935 werd toenadering tot de Noordse landen aangekondigd als een officieel onderdeel van de Finse politiek. De sa-

menwerking van de Noordse landen kwam tot uiting in herhaalde ontmoetingen van de ministers van Buitenlandse Zaken, het afschaffen van handelsbeperkingen, gezamenlijke plannen om toekomstige crisissituaties het hoofd te bieden, samenwerking binnen de Volkenbond en een gezamenlijke politiek ten opzichte van de Spaanse burgeroorlog. De gezamenlijke regels voor de neutraliteitspolitiek van de Noordse landen werden in 1938 goedgekeurd; zij gingen ervan uit dat de Noordse landen buiten de grote conflicten konden blijven.

Met het oog op de dreiging van Nazi-Duitsland probeerde de Sovjet-Unie in de tweede helft van de jaren dertig om van Finland steunpunten te verkrijgen op eilandengte te verplaatsen. In het voorjaar van 1938 legde de Sovjet-Unie in het geheim concrete

eisen aan de Finse regering voor. Behalve de eisen met betrekking tot grenscorrecties en steunpunten, werden ook geheime overeenkomsten voorgesteld, waarbij de Sovjet-Unie in verband met het gevaar van een Duitse aanval, het recht kreeg om bij te dragen aan de Finse verdediging en de verdedigingswerken op de Ålandseilanden te versterken. Finland wees de eisen af omdat dit in strijd was met de Finse neutraliteit en liet weten ervan overtuigd te zijn zelf iedere aanval af te kunnen slaan. Op een gelijke manier werden nieuwe, gelijksoortige eisen van de Sovjet-Unie, in maart 1939 afgewezen.

Oorlogen en de slotsom ervan

De Winteroorlog

De Finse regering gaf in de herfst van 1939 niet toe aan het ultimatum van de Sovjet-Unie met betrekking tot grenscorrecties en

militaire steunpunten. Hierbij werd niet verwacht dat het land in oorlog zou geraken en helemaal niet dat het in dat geval, er alleen voor zou komen te staan. Maar dat gebeurde uiteindelijk toch, toen de Sovjet-Unie op 30 november 1939, zonder oorlogsverklaring, Finland aanviel en de Winteroorlog begon, die 105 dagen zou duren. Het Kremlin stelde ook een marionettenregering aan, die werd gevormd door naar de Sovjet-Unie gevlochte Finse communisten en die 'door het Rode leger werden gevraagd om Finland mee te komen bevrijden'. Onder de dreiging dat de westelijke mogendheden zich in de oorlog zouden mengen, zag de Sovjet-Unie zich genoodzaakt om met de wettige Finse regering over vrede te onderhandelen. De Vrede van Moskou, waarbij een aantal gebieden aan de Sovjet-Unie moest worden overgedragen, werd van kracht op 13 maart 1940.

198
De staatshoofden van de Noordse landen tijdens de ontmoeting op 18 en 19 oktober 1939, die voorafging aan de Winteroorlog, toen de onderhandelingen met de Sovjet-Unie al een dreiging vormden voor Finland. Van links naar rechts: de Finse president Kallio, de Noorse koning Haakon VII, de Zweedse koning Gustaf Adolf V en de Deense koning Christiaan X. | Pohjoismaiden valtionpäämiesten solidaarisuuskokous 18.-19.10.1939, jolloin talvisotaa edeltävä Moskovan neuvottelut jo puristivat Suomea. Vas: Suomen presidentti Kallio, Norjan kuningas Haakon VII, Ruotsin kuningas Kustaa V ja Tanskan kuningas Kristian X.

tyisesti Puolan ja Liettuan keskinäisten aluekiistojen vuoksi. Suomi voimisti suuntautumistaan puolueettomaksi Pohjoismaaksi jo 1920-luvulla, ja vuonna 1935 pohjoismainen suuntaus julistettiin Suomen viralliseksi ulkopoliitikaksi. Pohjoismaiden yhteistyö näkyi toistuvina ulkoministeritapaamisina, kauppaesteiden poistamisena, yhteisenä suunnitelmana kriisihiollon turvaamiseksi,

yhteistoimintana Kansainliitossa ja yhteisenä suhtautumisena Espanjan sisällissotaan. Pohjoismaiden yhteiset puolueettomuussäännöt hyväksyttiin vuonna 1938; niiden perusteella maailman toivottiin jättävän Pohjoismaat konfliktien ulkopuolelle.

Nazi-Saksan uhkaan vedoten Neuvostoliitto pyrki 1930-luvun jälkipuoliskolla saamaan Suomesta itselleen tukikohtia

Suomenlahden saarilta ja siirtämään rajaa Karjalankannaksella. Keväällä 1938 Neuvostoliitto esitti valtiojoholle salaisesti konkreettiset ehdotukset. Ne sisälsivät, raja- ja tukikohtakysymysten lisäksi, myös ehdotuksen salaisesta sopimuksesta, jolla Neuvostoliitolta oli oikeus osallistua Suomen puolustukseen ja Ahvenanmaan linnoittamiseen Saksan hyökkäyksen varalta. Suomi torjui vaatimukset puolueettomuuden vastaisina ja vakuuttaen puolustavansa aluettaan itse kaikkia hyökkäyksiä vastaan. Samoin torjuttiin Neuvostoliiton maaliskuussa 1939 uusimat, vastaanlaiset ehdotukset.

Sodat ja niiden loppusaldo

Talvisota

Suomen hallitus ei taipunut syksyllä 1939 Neuvostoliiton uhkavaatimuksiin rajansiir-

roista ja tukikohdista. Se ei uskonut maan joutuvan lopulta sotaan, saati sotimaan yksin. Nämä kuitenkin kävi, kun Neuvostoliitto aloitti 105 päivää kestäneen talvisodan hyökkäämällä Suomeen 30.11.1939 ilman sodanjulistusta. Kreml myös perusti suomalaisista pakolaiskommunisteista nukkehallituksen, joka 'kutsui avuksi puna-armeijan vapauttamaan' Suomen. Vasta uhka länsiliittoutuneiden sekaantumisesta sotaan taiutti Neuvostoliiton rauhanneuvotteluihin Suomen laillisen hallituksen kanssa. Moskovan rauha alueluovutuksineen tuli voimaan 13.3.1940.

Epävarma rauha

Neuvostoliitto jääti näkäiseksi, kun se oli jouputunut luopumaan Suomen miehittämisestä ja ryhtyi heti kesällä 1940 harjoittamaan kar-

Finse soldaten tijdens de Winteroorlog. | Suomalaisia sotilaita talvisodassa.

Onzekere vrede

De Sovjet-Unie bleef 'hongerig' toen het uiteindelijk ervan had afgezien om Finland te bezetten en begon direct in de zomer van 1940 zware politieke druk op Finland uit te oefenen, toen de dreiging van een militaire inmenging door de westelijke mogendheden niet meer aan de orde leek.

Na de bezetting van een aantal West-Europese landen begon Duitsland zich voor te

bereiden om de Sovjet-Unie aan te gaan vallen. Nu was Duitsland bereid om wapens te verkopen en met Finland samen te werken. Finland probeerde op zijn beurt om een tegenwicht te vinden tegen de druk die door de Sovjets werd uitgeoefend. Hitler gaf geen toestemming meer voor een verovering van Finland, toen de minister van buitenlandse zaken Molotov dit speciaal had geëist in Berlijn in november 1940. De Duitsers hebben Finland hiervan op de hoogte gesteld.

De Vervolgoorlog en de Laplandoorlog

De ongelukkige keus tussen twee dictaturen liep voor Finland uiteindelijk uit op een eigen oorlog tegen de Sovjet-Unie aan de zijde van Duitsland.

In het begin van de zomer van 1944 lukte het Finland niet om zich uit de oorlog terug te trekken: Duitsland had nog een sterke

troepenmacht in Lapland en in de Baltische landen. Duitsland had net nog in maart 1944 Hongarije en Roemenië bezet, toen die landen de voorwaarden van de geallieerden waren gaan peilen om zich uit de oorlog terug te trekken.

In juni 1944 slaagde Finland erin een groot offensief van de Sovjet-Unie, wat erop gericht was het land te bezetten, tot staan te brengen. Al in juli werden Sovjettroepen verplaatst in de richting van Duitsland omdat het Kremlin bang was dat de westerse mogendheden als eerste in Berlijn zouden aankomen. In september 1944 werd een wapenstilstand gesloten onder voorwaarden die veel zwaarder waren dan na de Winteroorlog en die ook hoge herstelbetalingen inhielden. Een volledige overgave werd niet geëist. Een extra voorwaarde was wel dat Finland de Duitse troepen uit Lapland moest

verdrijven. Deze oorlog duurde tot het voorjaar van 1945.

De slotsom

Finland bleef onafhankelijk, in tegenstelling tot alle andere landen uit het tsaristische Rusland die na de Eerste Wereldoorlog onafhankelijk waren geworden en opnieuw werden ingelijfd in het nu communistische imperium achter het ijzeren gordijn. Ook een aantal meer westers gerichte landen ondergingen dit lot.

Finland vermeed ook interne gerechtelijke processen vanwege landverraad, omdat het tijdens de oorlog steeds een wettige regering had gehad. Naast Groot-Brittannië was Finland de enige Europese democratie die deel had genomen aan de Tweede Wereldoorlog en die gedurende deze hele periode een wettige regering had gehad. Helsing-

keaa poliittista painostusta Suomea kohtaan, sillä länsivaltojen sotilaallinen uhka oli nyt käytännössä poistunut.

Euroopan länsiosan valtaamisen jälkeen Saksa alkoi viritellä hyökkäystä Neuvostoliittoon. Nyt Saksa oli halukas aseiden myynti ja muuhun yhteistyöhön Suomen kanssa. Suomi puolestaan tavoitti vas-tapainoa neuvostopainostukselle. Hitler ei enää antanut vapaita käsiä vallata Suomea, kun ulkoministeri Molotov sitä nimenomaan vaati Berliinissä marraskuussa 1940. Tiedon tästä saksalaiset vuotivat myös suomalaisille.

Jatkosota ja Lapin sota

Epätoivoinen valinta kahden diktatuurin välillä johti lopulta kesällä 1941 Suomen erillisso-naan Saksan rinnalla Neuvostoliitto vastaan.

Vuoden 1944 kesään mennessä Suomi ei onnistunut irrottautumaan sodasta: Saksalla oli vielä Lapissa ja Baltiassa voimakkaat armeijat. Saksa oli sitä paitsi juuri maaliskuussa 1944 miehittänyt Unkarin ja Romanian, kun ne olivat rytyneet tunnus-telemaan liittoutuneelta ehtoja sodasta irrottautumiseksi.

Suomi kykeni kesäkuussa 1944 pysät-tämään Viipurin tasalle Neuvostoliiton suurhyökkäyksen, joka tähtäsi maan mie-hittämiseen. Neuvostojoukkoja alettiinkin jo heinäkuussa siirtää Saksan vastaiselle rintamalle Kremlin pelätessä, että länsivallat muutoin ehtisivät Berliiniin ensimmäisinä. Syyskuussa 1944 solmittiin aselepo ja jatko-sodan välirauha ehdoilla, jotka olivat talvi-so-dan rauhaa ankarammat ja sisälsivät raskaat sotakorvaukset. Ehdotonta antautumista

ei enää vaaditti. Lisäehtona oli, että Suomi karkottaa saksalaisjoukot Lapista. Tämä sota kesti kevääseen 1945 saakka.

Loppusaldo

Suomi säilytti itsenäisyttensä. Sen sijaan kaikki muut tsaarin Venäjästä I maailmasodan jälkeen itsenäistyneet valtiot oli nyt palautettu kommunisti-imperiumiin raut-esiripun taakse. Sinne päätyi läntisempäkin maita.

Suomi väitti myös sisäiset maanpetosoikeudenkäynnit, sillä sotien aikana maassa toimi kaiken aikaa laillinen hallitus. Iso-Britannian lisäksi Suomi oli ainut II maailmansotaan osallistunut eurooppalainen demokratia, jossa lailliset valtioelimet toimivat keskeytymättä kaikki sotavuodet. Helsinki oli myös Lontoona ja Moskovana ohella ainut pääkau-

Finse soldaten tijdens de Vervolgoorlog. | Suomalaisia sotilaita jatkosodassa.

punki, jota vihollinen ei kyennyt miehittää.

Toisaalta sotien ja sotakorvausten vaiku-tuksesta yksityinen kulutus laski lähes nel-jänneksen, investointien volyyymi romahti puoleen ja vienti oli vuonna 1945 vajaa 1/5

ki was bovendien, naast Londen en Moskou, de enige hoofdstad van de oorlogvoerende Europese landen dat niet door een vijandig leger werd bezet.

Een ander aspect van de oorlog en de herstelbetalingen was, dat de particuliere consumptie tot een vierde was gedaald, de investeringen waren gehalveerd en de uitvoer in 1945 nog maar een vijfde was van dat van voor de oorlog.

Naast de herstelbetalingen had het land niet veel hulpbronnen meer over voor de uitvoer naar het westen. Hier staat tegenover dat de verplichte herstelbetalingen aan de Sovjet-Unie ervoor hebben gezorgd dat al in het jaar 1949 Finland de modernste scheepswerven had van de Noordse landen en dat gold ook voor de machinefabrieken en gieterijen, en zodoende werd het exportpotentieel verbeterd.

sotaan edeltäneestä. Sotakorvaustoimitusten ohella maalla ei juuri ollut resurssia länsivientiin. Vastapainona on arvioitu, että sotakorvausteollisuuden pakollinen kehittäminen vaikutti siihen, että jo vuonna 1949 Suomella oli Pohjoismaiden uudenaikaisim-

De dreiging van de Geallieerde Controle Commissie

Al direct in september 1944 is de zogenoemde Geallieerde Controle Commissie, die in de praktijk alleen uit Russen bestond, in Helsinki en in 16 andere steden aan het werk gegaan. Die commissie had toegang tot alle overheidsgegevens. De dominante rol van de afgevaardigden van de Sovjet-Unie wekte de vrees, dat dit de greep van het Kremlin op Finland verder zou versterken, al was de officiële naam 'Geallieerde Controle Commissie'. Er bestond ook de vrees dat de commissie de communisten zou steunen, die ervan werden verdacht dat zij belangrijke, voor Finland nadelige gegevens doorgaven aan de Sovjet-Unie. De communisten die, zoals vastgelegd in de wapenstilstandsvereenkomst, weer vrij politiek konden bedrijven, kregen samen met verwante groeperingen ideolo-

gische steun van het Kremlin; zij behaalden een vierde van de zetels in het parlement tijdens de verkiezingen in 1945.

Grote spanningen veroorzaakte de Controle Commissie door apart een proces af te dwingen tegen 'oorlogsmisdadigers', weliswaar in lijn met de gangbare Russische schijnrechtspraak en met steun van de Finse communisten; maar de veroordeling was niet in overeenstemming met de Finse rechtsorde, omdat de daden van de acht veroordeelde politici niet strafbaar waren volgens de wetten die indertijd van kracht waren.

De Controle Commissie heeft Finland in 1947 verlaten, nadat een vredesverdrag was bekroond in Parijs in 1947. De eerste jaren na de oorlog, van 1945 tot 1948, worden in de Finse geschiedenis gezien als een heel gevvaarlijke periode, waarin uiteindelijk de

democratie sterker bleek dan een gevreesde staatsgreep van de communisten.

De laatste jaren van het bewind van Stalin

Direct na het vredesakkoord van Parijs bleef de Sovjet-Unie zich intensief met de Finse politiek bemoeien. Toen Finland overwoog om de door de Verenigde Staten aangeboden Marshallhulp aan te nemen, herinnerde het Kremlin op 5 juni 1946 het Finse ministerie van Buitenlandse Zaken eraan dat deze hulp 'een aantasting betekende door de Verenigde Staten van de onafhankelijkheid van de Europese landen'. Dit leidde ertoe dat Finland verbitterd deze hulp, die in belangrijke mate heeft bijgedragen tot de Europese wederopbouw, moest afwijzen. Zo is het voor Finland veel moeilijker geweest dan voor de andere Europese landen, om de oorlogs-

Het door Duitse en Finse troepen veroverd gebied in de Sovjet-Unie (blauw) tijdens de Vervolgoorlog. De Duitse troepen opeerden vanuit Fins Lapland en de Baltische staten; de Finse troepen vanuit Midden- en Zuid-Finland. | Saksalaisten ja suomalaisten joukkojen jatkosodassa miehittämät Neuvostoliiton alueet (sinisellä, mukaan lukien Neuvostoliittoon talvisodan jälkeen 1940 liitetty alueet). Saksalaiset joukot toimivat Suomen Lapista, suomalaiset Keski- ja Etelä-Suomesta.

mat telakat sekä konepaja- ja valimoteoliisuus ja siten kohentunut vientipotentiaali.

Uhkaava valvontakomissio

Liittoutuneiden valvontakomissio asettui Helsinkiin ja 16 muuhun kaupunkiin heti syyskuussa 1944. Sillä oli pääsy kaikkien viranomaisten tietoihin. Neuvostoedustajien dominoivan roolin pelättiin vahvistavan Kremlin otetta Suomesta – jo valvontakomission virallinen nimi oli 'Liittoutuneiden (Neuvostoli-

ton) valvontakomissio'. Lisäksi komission pelättiin tukevan kommunisteja, joiden epäiltiin vuotavan Suomelle vahingollisia tietoja neuvosto-venäläisille. Kommunistit, jotka saattoivat nyt välirauhan ehtojen mukaan toimia vapaasti, saivatkin (apupuolueineen) Kremlin aatteellisella tuella neljänneksen eduskuntapaiosta vuoden 1945 vaaleissa.

Suuria jännitteitä valvontakomissio aiheutti toimillaan erityisesti sotasyyllisysoikeuden käynnissä, sillä se puuttui Moskovan näytösoikeudenkäyntien tyylisiin oikeuden tuomiovaltaan (kommunistien julkisesti tutkemana). Tuomitseminen oli sitä paitsi oikeusjärjestelmämme vastaista: tuomittujen 8 politikon teot eivät rikkoneet tekohetkellä voimassa ollutta lakia.

Valvontakomissio poistui maasta 1947 ratifioidun Pariisin rauhansopimuksen jälkeen. So-

De acht veroordeelde Finse 'oorlogsmisdadigers'. Van links naar rechts: Henrik Ramsay, Tyke Reinikka, Antti Kukkonen, Edwin Linkomies, Jukka Rangell, Risto Ryti, Väinö Tanner en Toivo Kivimäki. Zij werden uiteindelijk, in overeenstemming met de Finse wet, vrijgelaten voordat zij hun volledige 'straf' hadden uitgezeten. De voormalige president Ryti werd, wegens een ernstige ziekte, voortijdig gratie verleend. | Kahdeksan suomalista 'sotarikollista'. Vasemmalta oikealle: Henrik Ramsay, Tyko Reinikka, Antti Kukkonen, Edwin Linkomies, Jukka Rangell, Risto Ryti, Väinö Tanner ja Toivo Kivimäki. Lopulta heidät vapautettiin vankeudesta Suomen lakiens mukaisesti ennen tuomion kärsimistä loppuun; vaka-vasti sairaalle entiselle presidentti Rytille myönnettiin erillinen armahdus.

Spotprent over de manipulatie van Finse politici (president Paasikivi, minister-president Kekkonen, de leider van de sociaaldemocraten Fagerholm en minister van Binnenlandse Zaken Simonen) door de voorzitter van de geallieerde controle commissie, Andrei Zjdanov, en de Finse communiste Herta Kuusinen. | Pilakava liittoutuneiden valvontakomission puheenjohtaja Zhdanovista ja suomalaisesta kommunistista Hertta Kuusisesta (Neuvostoliiton 1939 perustaman nukkehallituksen pääministerin tytär) manipuloimassa suomalaisia politiikkoja (presidentti Paasikivi, pääministeri Kekkonen, sosiaalidemokraattien puheenjohtaja Fagerholm ja sisäministeri Simonen).

204

Andrei Zjdanov, de voorzitter van de geallieerde controle commissie (links) en president Paasikivi (rechts). | Andrei Zdanov, liittoutuneiden valvontakomission puheenjohtaja (vas.), ja presidentti Paasikivi.

danjälkeisiä vuosia 1945-48 kuvataan Suomen historiassa termillä vaaran vuodet, joiden kuluessa demokratia osoittautui vahvemmaksi kuin pelätyt kommunistien vallankaappausaikeet.

schade en de herstelbetalingen te boven te komen. Zelfs Zweden, dat niet aan de oorlog had deelgenomen, kreeg Marshallhulp.

De volgende zaak die de nodige angst heeft veroorzaakt, was het door Stalin op 22 februari 1948 onderschreven 'Vriendschaps-, Samenwerkings- en Hulpverleningsverdrag' met Finland. Als gevaar werd gezien dat, behalve de militaire verplichtingen, Finland teveel gebonden zou zijn aan de Sovjet-Unie en tegenover de Westerse landen zou komen te staan.

Toen Moskou uiteindelijk akkoord ging met een aantal door Finland voorgestelde verschillen ten opzicht van gelijksoortige overeenkomsten met de satellietlanden in Oost-Europa, werd het verdrag geratificeerd op 28 april 1948. Een heel belangrijk punt was dat Finland niet verplicht was om militaire hulp te vragen, wanneer de Sovjet-Unie

van mening was dat het bedreigd werd door een derde land dat via Finland zou aanvallen. Hulp kon alleen via Finland worden aangevraagd, wanneer het zich bedreigd voelde en naar eigen mening niet in staat was dit af te weren. Toen de Sovjet-Unie in 1992 uiteen viel, werd het 'Vriendschaps-, Samenwerkings- en Hulpverleningsverdrag' opgezegd.

De moeizame integratie met het Westen

Na het overlijden van Stalin, in 1953, begon er een korte dooperiode met betrekking tot het Sovjet-communisme, die leidde naar een inschikkelder politiek van het Kremlin. Finland kreeg in 1955 de politieke ruimte om zich aan te sluiten bij de Noordse landen; in hetzelfde jaar werd het land als lid toegelaten tot de Verenigde Naties. In de jaren vijftig veranderde Finland ook door een

gemeenschappelijke arbeidsmarkt en passpoortvrij verkeer binnen de Noordse landen. Het lidmaatschap van de Raad van Europa werd echter pas mogelijk in 1989.

Maar in de periode na Stalin heeft het Kremlin niet geschuwd via handelspolitieke en andere middelen Finland te beïnvloeden bij handelspolitieke beslissingen en bij het samenstellen van de regering.

Aan het eind van de jaren vijftig probeerde Finland aansluiting te vinden bij het westelijke economische integratieprogramma. Het Kremlin heeft echter in 1958 de voorstellen voor een vrijhandelszone binnen de Noordse landen de grond in geboord met het argument dat het 'slechts een dekmantel van de NAVO was'. Ook werd tot 1961 de toestemming geweigerd om geassocieerd lid te worden van de EFTA (Europese Vrijhandelsassociatie), terwijl Finland tegelijkertijd

205

De ondertekening van het 'Vriendschaps-, Samenwerkings- en Hulpverleningsverdrag'; in het midden Molotov en Stalin; links de andere Russische onderhandelaars in uniform. | YYA-sopimuksen allekirjoitus: keskellä Molotov ja Stalin, vasemmalla muu neuvostovaltuuskunta asepuvuissa.

Stalinin loppakausi

Neuvostoliiton poliittinen puuttuminen Suomen asioihin jatkui kohta Pariisin rauhan sopimuksen jälkeen. Kun Suomi valmisteli USA:n tarjoaman Marshall-avun vastaanottamista, Kreml jätti Suomen ulkomisterille 5.6.1946 muistion, jossa apu leimattiin 'Yhdysvaltain hyökkäykseksi Euroopan maiden itsenäisyyttä vastaan'. Tämän johdosta Suomi luopui katkerana avusta, joka suunnattiin Euroopan jälleenrakentamiseen. Näin sodan tuhoista ja sotakorvausista suoriutuminen kävi suomalaisille muita sotaan osallistuneita länsimaita raskaammaksi. Sodasta ulkona pysynyt Ruotsikin sai Marshall-apua.

Seuraava pelkoja herättänyt avaus oli Stalinin 22.2.1948 allekirjoittama aloite ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimukseksi (YYA-sopimus) Suomen kanssa. Vaarana

nähtiin paitsi sotilaalliset velvoitteet myös maan liiallinen sitominen Neuvostoliittoon länsimaita vastaan. Kun Moskova lopulta hyväksyi suomalaisen ehdottamat tekstit muodossa, jotka poikkesivat merkittävästi Itä-Euroopan miehitettyjen maiden vastaanvalaisista sopimuksista, YYA-sopimus ratifiointiin 28.4.1948. Erityisen tärkeä eroavuus oli se, että Suomi ei ollut velvoitettu ottamaan vastaan sotilaallista apua pelkästään sillä perusteella, että Neuvostoliitto tulkitsi kolmannen maan hyökkäysvaaran Suomen alueen kautta. Suomi pyrki sellaiseen sopimustulkintaan, että apua voidaan pyytää, jos Suomen aloitteesta todetaan tällainen uhka eikä Suomi kykene sitä itse torjumaan. Neuvostoliiton hajottua YYA-sopimus purettiin Suomen ja Venäjän noottien vaihdolla vuonna 1992.

Vaivalloinen integroituminen länteen

Stalinin kuoltua vuonna 1953 neuvostokommunismissa alkoi lyhyt suoja-ää, joka johti Kremlin politiikan lientymiseen. Suomella oli nyt poliittista liikkumavaraa liittyä Pohjoismaiden neuvostoon 1955; samana vuonna maa hyväksyttiin YK:n jäseneksi. Pohjoismaiden yhteisiin työmarkkinoihin ja passivapaalalueeseen Suomi siirtyi myös

wel aan de Sovjet-Unie een voorkeurspositie moest geven met vergelijkbare tolvoordelen. Uiteindelijk werd Finland in 1986 volwaardig EFTA-lid.

Ook het lidmaatschap van Finland van de OECD (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) werd pas na vertraging gerealiseerd in 1969.

Toen de economische samenwerking in West-Europa vorderde, bracht dit de Noorse landen aan het eind van de jaren zestig ertoe, om eenzelfde soort samenwerkingsverband te plannen, Nordek, als tegenhanger van de EEG (Europese Economische Gemeenschap). Dit is niet gebeurd omdat de Sovjet-Unie, het was kort na de opstand in Tjecho-Slowakije, hier niet in mee wilde gaan en in 1970 zag Finland zich gedwongen zich uit dit project, dat uiteindelijk niet van de grond is gekomen, terug te trekken.

1950-luvulla. Sen sijaan Euroopan neuvostoon liittyminen lykkääntyi ulkopoliittista syistä aina vuoteen 1989 saakka.

Jälki-stalinistinen kausi ei kuitenkaan esännyt Kremlia käyttämästä kauppapolitiisia ja muita keinoja pyrkessään vaikuttamaan Suomen kauppapolitiisiin ratkaisuihin ja hallitusten kokoonpanoihin.

1950-luvun lopulla Suomi pyrki mukaan länsimaiden taloudelliseen integraatioon. Kreml kuitenkin tyrmäsi 1958 kaavailut pohjoismaisesta vapaakauppa-alueesta 'vain NATO:n peitejärjestönä'. Myös liittyminen EFTA:n ulkojäseneksi lykkääntyi vuoteen 1961, mutta samalla Suomen oli annettava Neuvostoliitolle suosituimmuusasema vastaan tullieduin. EFTA:n täysjäsen Suomesta tuli vasta 1986.

Het veiligstellen van deelname aan de westerse markt was voor Finland van levensbelang, en uiteindelijk kon in 1973 een handelsverdrag worden gesloten tussen Finland en de EEG. Als tegenwicht ondertekende Finland ook het zogenoemde 'Kevsos-verdrag', een handelsverdrag met communistische Oost-Europese landen.

De zogenoemde 'notacrisis'

De druk op de Finse buitenlandse politiek werd opnieuw dreigend, toen het Kremlin op 30 oktober 1961, in lijn met het 'Vriendschaps-, Samenwerkings- en Hulpverleningsverdrag', wilde gaan onderhandelen over militaire samenwerking, 'vanwege een dreiging van een militaire aanval vanuit "West-Duitsland en de daarmee verbonden staten". Het had te maken met een nieuwe crisis met betrekking tot Berlijn, waar kort tevoren was

begonnen met de bouw van de muur. Een uitnodiging voor de onderhandelingen was verwerkt in een nota.

In de Finse politieke geschiedenis is het een veelbesproken kwestie of dit de werkelijke reden is geweest voor deze hernieuwde politieke druk en dat het eigenlijk te maken had met de wens van het Kremlin om er zeker van te zijn dat president Kekkonen werd herkozen, en niet de tegenkandidaat, Olavi Honka, die werd gesteund door belangrijke politieke partijen. Er is zelfs gesuggereerd dat Kekkonen de nota zelf heeft gestuurd.

Honka heeft zijn kandidatuur ingetrokken en de dreigende situatie werd tot opluchting van het Finse volk via politiek overleg opgelost. Finland hoefde niet meer met het grote buurland te onderhandelen over militaire bijstand.

President Urho Kekkonen (links) op bezoek bij de secretaris van de Russische communistische partij, Nikita Chrostjov (rechts). | Presidentti Urho Kekkonen (vas.) vierailulla Neuvostoliiton kommunistipuolueen johtajan Nikita Hrustsovin luona.

Finlandisering

Het buitenlandse beleid van Finland na de Tweede Wereldoorlog is er vooral op gericht geweest om bovenal een goede verstandhouding met de Sovjet-Unie tot stand te brengen. Omdat de presidenten Paasikivi en

Suomen liittyminen OECD:n jäseneksi toteutui myös tuntuvalta viiveellä vuonna 1969.

Läntisen Euroopan talousintegraation edetessä 1960-luvun lopulla Pohjoismaissa virisi EEC:tä vastaan talousalueen, Nordekin perustaminen. Neuvostoliiton asennointumisen takia – Tšekkoslovakian kansannousun kukistaminen oli vielä tuore – Suomi joutui kuitenkin vuonna 1970 vetäytymään hankkeesta, ja se raukesi.

Kilpailukyvyn turvaaminen länsimarkkinoilla oli kuitenkin elintärkeää, joten Suomi sai neuvotelluksi suostumuksen siihen, että EEC:n ja Suomen välinen vapaakauppasopimus solmittiin vuonna 1973. Vastapainona Suomi solmi niin kutsutun Kevsos-sopimuksen Itä-Euroopan taloudellisen avun neuvoston kanssa sekä vapaakauppasopimuksia sen jäsen maiden kanssa.

Ns. noottikriisi

Kremlin ulkopoliittinen painostus kiristyti uhkaavasti, kun se esitti Suomelle 30.10.1961 vaatimuksen yya-sopimuksen mukaisista sotilaallisia konsultaatioita 'Länsi-Saksan ja sen kanssa liitossa olevien valtioiden taholta ilmenevän sotilaallisen hyökkäyksen uhun johdosta'. Tällöin oli meneillään Berliinin uusin kriisi, ja muuri oli juuri pystytetty.

Suomen poliittisessa historiassa on kiisteltäytyvä kysymys, oliko tämä todellinen syy uuteen poliittiseen painostukseen, vai oliko nootin syynä Kreml halu varmistaa Kekkosen uudelleenvalinta presidentiksi, kun vastaehdokkaaksi oli asettunut Olavi Honka merkitävien puolueiden tukemana. Väitetään jopa Kekkosen itse tilanteen nootin.

Honka luopui ehdokkuudesta, ja kansan helpotukseksi tilanteesta selvittiin poliittisin

President Kekkonen en de secretaris van de Russische communistische partij, Leonid Breznev. | Presidentti Urho Kekkonen ja Neuvostoliiton kommunistipuolueen johtaja Leonid Bresnev.

De Amerikaanse president Gerald Ford (links) en de secretaris van de Russische communistische partij, Leonid Breshnev, tijdens de conferentie voor Veiligheid en Samenwerking die in 1975 in Helsinki werd gehouden. Helemaal links de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Henry Kissinger en helemaal rechts de Russische minister van Buitenlandse Zaken Andrei Gromyko. | ETYK-kokouksen lomassa presidentti Gerald Ford ja kommunistisen puolueen pääsihteeri Leonid Breshnev Neuvostoliiton lähetystössä Helsingissä; vasemmalla ulkoministeri Henry Kissinger, oikealla ulkoministeri Andrei Gromyko.

Kekkonen leiding hebben gegeven aan deze politiek, wordt dit ook wel de 'Paasikivi-Kekkonen lijn' genoemd.

208

neuvotteluin. Suomelta ei lopulta vaadittu mitään sotilaallisia konsultaatioita, saati sotilaallisen naapuriavun vastaanottamista.

Finlandisierung (suomettuminen?)

Suomen ulkopoliitikka tähtasi sotien jälkeen luottamuksellisten suhteiden luomiseen Neuvostoliiton kanssa. Kun presidentit Paasikivi ja Kekkonen johtivat tätä poliittikaa, sitä kutsuttiin yleisesti Paasikiven-Kekkosen linjaksi.

Tähän liittyen länsimaisissa nousi 70-luvulla keskustelumerkki finlandisierung. Sillä tarkoitetaan poliittista kehitystä, jossa pieni demokraattinen maa alistuu suuremman, totalitaarisen naapurivaltion tahtoon. Suomen olosuhteissa oli aina testattava keskeisten kauppa- ja ulkopoliittisten ratkaisujen hyväksytävyyttä myös Kremlin kannalta. Li-

In verband hiermee kwam in de jaren zeventig in westerse landen de term 'finlandisering' in gebruik. Er werd een politieke situatie mee bedoeld, waarbij een klein democratisch land naar de pijpen danst van een groot, totalitair buurland. Onder de Finse omstandigheden moest altijd worden nagegaan of belangrijke handelspolitieke beslissingen en die van de buitenlandse politiek, door het Kremlin werden goedgekeurd. Ook was er sprake van een politieke en journalistieke zelfcensuur, waardoor vermeden werd dat het land in opspraak zou worden gebracht door openbare verklaringen of geschreven teksten die de Sovjet-Unie niet welgevallig waren. Wijsheid achteraf is er genoeg geweest, maar niemand kan per slot van rekening weten, waartoe een ander soort buitenlandse politiek zou hebben geleid. In 1975 werd het imago van Finland

säksi poliitikkojen ja lehdistön itsesensuuri pyrki varomaan maan edun vaarantamista julkisissa esiintymisissä ja kirjoituksissa. Jälkiviisaita on kylliksi, mutta kukaan ei lopulta tiedä, mitä muunlainen ulkopolitiikka olisi tuonut. Jossain määrin Suomen mainetta paransi Helsingissä 1975 järjestetty Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokous, jossa itäblokki ensi kerran tunnusti ihmisoikeudet ja oikeuden ihmisten ja tiedon vapaaseen liikkumiseen yli rajojen. Siitä alkoi myös komunismin sisäinen lahoaminen.

Häivähdyks normaalinaapurista

Vielä 80-luvun alku ei ollut naapuruhasta vapaa. Tätä osoittaa Neuvostoliiton Afganistanin miehitys, jota Suomi pidätti tuomitsemasta YK:n yleiskokouksessa. Kremlin ote kuitenkin herpaantui peräkkäisten seniilien

enigszins verbeterd door de in Helsinki georganiseerde Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking, waarbij het Oostblok voor het eerst de mensenrechten erkende en vrij verkeer van wetenschappelijke kennis over de grenzen mogelijk maakte. Het waren de eerste tekenen van de interne aftakeling van het communisme.

Een glimp van een normale verhouding tussen de buurlanden

Nog in de jaren tachtig was er sprake van een Russische dreiging. Dit bewees de bezetting van Afghanistan door de Sovjet-Unie; Finland onthield zich echter in de algemene vergadering van de Verenigde Naties van veroordeling. Maar de greep van het Kremlin op de zaken verzwakte versneld, toen de seniele partijleiders niet meer in staat bleken hun functie adequaat uit te oefenen. Voor de

eerste keer werd in de Sovjet-Unie een tekst gepubliceerd waarin toegegeven werd met de Winteroorlog te zijn begonnen. Toen Gorbatsjov in 1985 de macht greep, bleek de Sovjetconomie al te zijn ingestort; in hetzelfde tempo verminderde de politieke druk van het communisme op Finland. Pas in 1989 heeft de Sovjet-Unie van Gorbatsjov zonder voorbehoud de Finse onafhankelijkheid erkend.

Het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in het begin van de jaren negentig deed de hoop opleven dat de twee landen als democratische buren een normale relatie konden opbouwen. In het volgende decennium zette deze trend door. Het lang gewantrouwde 'Vriendschaps-, Samenwerkings- en Hulpverleningsverdrag' werd tenietgedaan en Finland werd lid van de Europese en Monetaire Unie zonder dat dit problemen opleverde.

De secretaris van de Russische communistische partij, Michael Gorbatsjov, belt in 1987 voor de eerste keer van zijn leven met een mobiele telefoon, de Mobira Cityman (het eerste model van Nokia). Links president Koivisto. | Kommunistisen puolueen pääsihteeri Mihail Gorbatsjov soittaa Moskovaan elämässä ensimmäisen känykkäpuhelun Mobiran Cityman-mallilla 27.10.1989. Vasemmalla presidentti Mauno Koivisto.

osuus viennistä romahti jälleen 1990-luvulla oltuaan 1970- ja 80-luvuilla 20%:n luokkaa.

209

De ineenstorting van de Sovjet-Unie heeft grote economische consequenties gehad voor Finland: de Finse uitvoer naar het buurland zakte in de jaren negentig opnieuw in, terwijl het in de jaren zeventig en tachtig nog zo'n 20% bedroeg.

Terugkeer van de imperiumideologie?

Het aan de macht komen van Putin, rond de eeuwwisseling, betekende dat Rusland trapsgewijs veranderde in een 'geleide democratie'. De vrijheid van de burgers werd ingeperkt en de handelspolitiek werd opnieuw een onderdeel van de buitenlandse politiek, waarbij ook militaire operaties werden ingezet om te status van grote mogendheid te herstellen en 'bevroren' conflicten uit de ijskast werden gehaald: Abchazië, Transnistrië en de oorlog in Zuid-Ossetië. De bezetting en de annexatie in het jaar 2014 van de Krim

en vervolgens de oorlog in Oost-Oekraïne, veroorzaakten echter pas grote ongerustheid bij de buurlanden. Finland sloot zich vanwege deze opeenvolgende agressieve daden aan bij de door de westerse landen ingestelde politieke en economische boycot. De verandering in de Russische militaire activiteiten heeft in Finland de discussie nieuw leven ingeblazen met betrekking tot een lidmaatschap van de NAVO en een militaire samenwerking met Zweden.

De boycot bracht een nieuwe daling in de uitvoer naar het oosten, die nog versterkt werd door een gelijktijdige verlaging van de olieprijs. Voor Finland kwamen de Russische tegenmaatregelen heel hard aan, omdat in de praktijk de hele uitvoer van levensmiddelen instortte, de vermindering bedroeg liefst 76%. In het jaar 2015 verminderde de uitvoer naar Rusland met een derde, en was

niet meer dan 5% van de totale uitvoer. Daar staat tegenover dat de invoer vanuit Rusland, hoofdzakelijk van energie, min of meer gelijk is gebleven, ongeveer 15% van de totale invoer; dit wordt alleen beïnvloed door de wereldmarktprijs en de vraag vanuit Finland.

Nadat de hoopvolle ontwikkelingen van de jaren negentig van de vorige eeuw waren verdampd, zijn voor Finland na de viering van 100 jaar onafhankelijkheid nog steeds de drie belangrijkste problemen op het gebied van defensie, buitenlandse politiek en economie: Rusland, Rusland en Rusland.

Arto Luhtala

Nederlandse vertaling: Arnold Pieterse

President Tarja Halonen op bezoek bij president Vladimir Putin. | Presidentti Tarja Halonen (vas.) vierailulla Venäjän presidentin Vladimir Putinin (vas.) luona.

De Finse president Sauli Niinistö en de Russische president Vladimir Putin. | Presidentti Sauli Niinistö ja presidentti Vladimir Putin.

Imperiumi-ideologian paluu?

Putinin tulo valtaan 2000-luvun taitteessa merkitsi asteittain maan siirtymistä 'ohjattuun demokratiaan'. Kansalaisvapaudet Venäjällä kapenivat, ja kauppapolitiikasta tuli uudelleen osa ulkopoliitikkaa, johon liittyi myös sotilasoperaatioita suurvalta-aseman

palauttamiseksi ja ns. jäätyneitä konflikteja: Abhasia, Transnistria, sota Etelä-Ossetiasta. Kuitenkin vasta Krimin miehitys ja anneksointi vuonna 2014 sekä edelleen jatkova Itä-Ukrainan sota nostivat uudelleen kansalaisten naapuripelkoja. Suomi liittyi näitä aggressioita seuranneeseen, länsimaiden

De schrijver heeft een MSc in politieke wetenschappen en is jurist. Hij heeft gewerkt als stafmedewerker bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en het ministerie van Financiën, en was ook burgemeester en bankdirecteur. Bovendien heeft hij projecten geleid van de Europese Unie in Moskou, Oost-Oekraïne en Macedonië, en heeft op basis van een bilaterale overeenkomst tussen Finland en Rusland ontwikkelingsprojecten gecoördineerd in naburige regio's.

Kirjoittaja on valtioitieteen maisteri ja lakimies. Hän on toiminut pitkään hallitusneuvoksena sisäasiain- ja valtiovarainministeriöissä, kaupunginjohtajana ja pankinjohtajana. Lisäksi Luhtala on toiminut Euroopan Unionin projektien johtajana (resident) Moskovassa, Itä-Ukrainassa ja Makedoniassa sekä useiden Suomen ja Venäjän bilateraaliseen sopimukseen perustuneiden lähialueiden kehityshankkeiden toteuttajana.

Ohikitäneen 1990-luvun toiveikkuuden hahduttua Suomella on 100-vuotisen itsenäisyden jälkeen yhä kolme sotilas-, ulko- ja kauppapolitiista pääongelmaa: Venäjä, Venäjä ja Venäjä.

Arto Luhtala

212

13. Ruotsinkielinen vähemistö: Tummia pilviä taivaalla?

Kun Suomi itsenäistyi 100 vuotta sitten, noin 11% asukkaista puhui äidinkielenään ruotsia. He olivat suurimmaksi osaksi sellaisten ruotsalaisten jälkeläisiä, jotka olivat asettuneet keskiajalla Suomeen, etenkin rannikkoseudulle.

Kun Suomi oli osa Ruotsin kuningaskuntaa, 1100-luvulta vuoteen 1809, ruotsi oli halintokieli. Tämän ajanjakson jälkeen, vuosina 1809-1917, kun Suomi oli Venäjän suuriruhtinaskunta, syntyi vahva liike suomen kielessä ja suomalaisen kulttuurin edistämiseksi. Älymystöön kuuluvien johtohenkilöiden pa-

noksen ja poliittisen tuen ansiosta suomen asema vahvistui yhä enemmän. Suomen itsenäistytyä laadittiin vuonna 1919 perustuslaki, jossa säädettiin suomi ja ruotsi kansallisiksi kieliksi.

Suomen 100 vuotta kestäneen itsenäisyyden aikana ruotsia äidinkielenään puhuvien määrä on vähenytyn huomattavasti suhteessa koko väestöön ja on tällä hetkellä noin 5%. Ruotsinkielisten osuus on siis vähenyt yli puolella viimeisen 100 vuoden aikana, ja on odotettavissa, että tämä suuntaus jatkuu edelleen, sillä suomesta tulee koko ajan

13. De Zweedssprekende minderheid: Stapelen donkere wolken zich op?

Toen Finland 100 jaar geleden onafhankelijk werd, sprak ongeveer 11% van de bevolking Zweeds als moedertaal. Dit waren groenteels afstammelingen van Zweden die zich in de Middeleeuwen in Finland, voornamelijk in de kuststreken, hadden gevestigd.

In het tijdperk dat Finland een onderdeel was van het koninkrijk Zweden, vanaf de twaalfde eeuw tot 1809, was het Zweeds de administratieve en bestuurlijke voertaal. Hierna, in de periode dat Finland van 1809 tot 1917 een Russisch grootvorstendom was, ontstond er een sterke beweging om de Finse taal en cultuur te bevorderen. Door de

inzet van intellectuele boegbeelden en met steun van de politiek werd de positie van het Fins steeds sterker. In verband met de onafhankelijkheid en het opstellen van een nieuwe grondwet in 1919 werden Fins en Zweeds als nationale talen vastgelegd.

In de 100 jaar dat Finland onafhankelijk is, verminderde op het totaal van de bevolking het percentage inwoners dat Zweeds als moedertaal sprak drastisch en op het ogenblik is dit ongeveer 5%. Het percentage Zweedssprekenden is dus meer dan gehalveerd in de afgelopen 100 jaar en aangenomen kan worden dat dit proces

Rune Frants

213

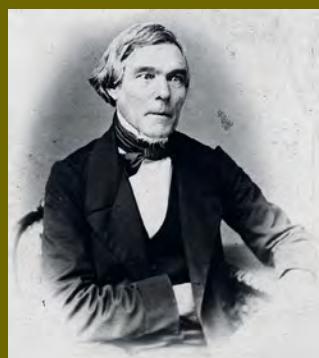
13. Den svenska språkiga minoritetens: Hur ser framtiden ut?

Då Finland blev självständigt för 100 år sedan, hade ungefär 11% svenska som modersmål. Den svenska språkiga befolkningsgruppen har sannolikt sina rötter i Sverige och har bosatt sig under tidig medeltid längs kusterna men också i inlandet i södra Finland.

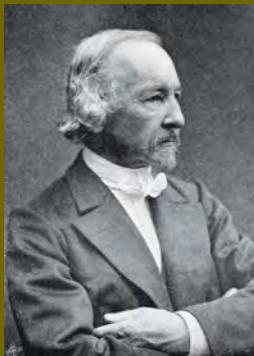
Under den period som Finland utgjorde en del av det svenska kungariket ända till 1809, var svenska det officiella administrativa språket. Under den följande perioden till 1917 då Finland var ett ryskt storfurstendöme, uppstod starka rörelser för att beförra

det finska språket och den finska kulturen. Med stöd av intellektuella förgrundsgestalter och politiken blev finskans ställning allt starkare. I samband med självständigheten och den nya grundlagen av 1919 blev finska och svenska de två nationalspråken.

Under självständighetstiden har de svenska språkigas andel sjunkit stadigt och utgör nu ca 5%. Den nedgående linjen kommer sannolikt att fortsätta eftersom finskan blir allt mera dominerande. Med den snabba tilltagande globaliseringen och engelskans roll som 'världsspråk', har finskans roll allt

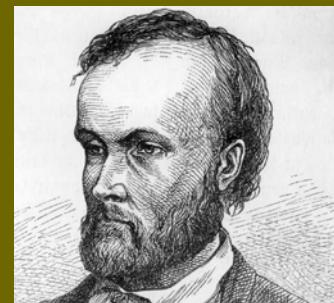
Elias Lönnrot

Zacharias Topelius

Johan Ludvig Runeberg

Aleksis Kivi

Boegbeelden van het Finse nationalisme medio 1800. | Kansallismielisiä keulakuvia 1800-luvun puolivälissä. | Förkämpar för den finska nationalismen under medlet av 1800-talet.

214

hallitsevampi. Yhä lisääntyvä globalisaation ja englannin dominoivan aseman vuoksi 'maailmankielenä' ruotsin hyödyllisyystä keskustellaan yhä useammin, etenkin populistisissa poliittisissa piireissä.

Ruotsin- ja suomenkielisen vastakkainasettelu

1800-luvulla oli käynnissä kielitaistelu, joka oli seurausta suomenkielisen väestön lisääntyneestä tietoisuudesta ja nationalismista. Etenkin akateemisissa piireissä suomalaisen omanarvontunto kasvoi nopeasti, ja se sai tukea tunnuslauseen: 'Yksi maa – yksi kulttuuri' myötä. Johan Ludvig Runeberg ja Sakari Topelius kirjoittivat ruotsiksi kuitenkin Elias Lönnrot ja Aleksis Kivi suomeksi. Monet ruotsinkielisistä intellektuaaleista asettuivat kannattamaan suomalaisten kan-

sallisuuksia, suomalaistivat nimensä ja vaihtoivat kotikielensä suomeksi. Näin syntyi nopeasti uusi suomenkielinen älymystö. Tämä kehitys muodostti hedelmällisen pohjan suomen nopealle kehitykselle viralliseksi kieleksi. Vuonna 1850 Helsingin yliopistoon perustettiin ensimmäinen suomenkielinen professori, ja vuonna 1858 julkaistiin ensimmäinen suomenkielinen väitöskirja. Vuonna 1858 Jyväskylässä perustettiin ensimmäinen suomenkielinen poikakoulu (Jyväskylän yläalkeiskoulu, oppikoulu) ja vuonna 1886 avattiin ensimmäinen yhteiskoulu Helsingissä (Helsingin Suomalainen Yhteiskoulu).

Venäjän vallan viimeisenä vuosikymmenenä kahden kotimaisen kielen vastakkainasettelua lievensi lisääntyvä painostus tehdä venäjästä hallintokieli. Itsenäistymisen jälkeen

zich verder zal voortzetten omdat het Fins steeds meer toonaangevend wordt. Door de toenemende globalisering en de dominante rol van het Engels als 'wereldtaal', wordt het nut van het Zweeds steeds vaker ter discussie gesteld, vooral in populistische politieke kringen.

Tegenstellingen tussen de Zweeds- en Finssprekenden

In de negentiende eeuw was er sprake van een taalstrijd, als gevolg van een toename van de bewustwording van en het nationalisme onder de Finse bevolking. Vooral in academische kringen groeide het Finse gevoel van eigenwaarde snel en werd breed gedragen onder het motto: 'Eén land – één cultuur'. Johan Ludvig Runeberg en Zacharias Topelius schreven hun werken in het Zweeds, terwijl Elias Lönnrot en Aleksis Kivi

oftare ställts till diskussion, framför allt i populistiska politiska kretsar.

Friktion mellan svensk- och finskspråkiga

Under den senare delen av 1800-talet uppstod en språkstrid som följd av en växande nationalism under den finländska befolkningen. I synnerhet i akademiska kretsar växte känslan av egenvärde som symboliseras av mottot: 'Ett land – en kultur'. Johan Ludvig Runeberg och Zacharias Topelius skrev på svenska, medan Elias Lönnrot och Aleksis Kivi skrev på finska.

Många av de svenska språkiga intellektuelerna förenade sig bakom den finska nationella känslan och förändrade sina namn till finska och finska blev också deras hemspråket. På detta sätt uppstod snabbt en ny finsksprå-

in het Fins schreven. Veel van de Zweeds-sprekende intellectuelen schaarden zich achter het Finse nationale gevoel, lieten hun namen veranderen in Finse namen en gingen ook thuis Fins spreken. Zo ontstond snel een nieuwe Finssprekende intellectuele klasse. Deze ontwikkeling zorgde voor een vruchtbare basis voor de snelle ontwikkeling van het Fins als officiële taal. In 1850 werd de eerste leerstoel Fins ingesteld aan de Universiteit van Helsinki, in 1858 werd het eerste proefschrift gepubliceerd in het Fins. In 1858 werd in Jyväskylä de eerste Finstalige middelbare school voor jongens geopend en in 1886 de eerste gemengde middelbare school in Helsinki (Helsingin Suomalainen Yhteiskoulu).

In de laatste decennia van de Russische periode werden de tegenstellingen tussen de twee inheemse talen getemperd door de

215

kig intellektuell klass. Denna utveckling formade grunden för att finskan snabbt blev ett officiellt språk. År 1850 inrättades den första finska professuren vid Helsingfors Universitet, 1858 blev den första avhandlingen publicerad på finska. År 1885 blev det första finskspråkiga läroverket för pojkar grundat i Jyväskylä och 1886 grundades den första finskspråkiga samskolan i Helsingfors.

Under de sista decennierna av den ryska perioden milderades friktionen mellan de två språkgrupperna genom det ökande trycket att införa ryska som administrationsspråk. Efter självständigheten flammade språkstriden upp igen. De politiska och emotionella vågorna gick höga. Det fanns starka finskationalistiska strömningar som främjade det finska språket – ibland, men inte alltid, på

Albert Edelfelt

Bo Carpelan

Jean Sibelius

Helene Schjerfbeck

Magnus Lindberg

Linus Torvalds

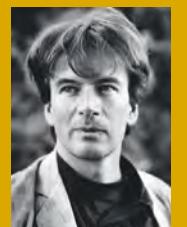
Carl Gustaf Mannerheim

Tove Jansson

Camilla Nylund

Kjell Westö

Alvar & Elissa Aalto

Enkele bekende Zweedstalige Finnen. | Kuuluisia ruotsinsuomalaisia.

kielitaistelu taas voimistui. Poliittiset aatteet ja tunteet myllersivät. Vallalla oli voimakkaita nationalistisia virtauksia, jotka edistivät suomen kielen asemaa – joskus myös ruotsin kustannuksella. Taistelu, joka käytti ruotsin asemasta toisena kotimaisena kielenä, oli kiihkeä ja kaksikielisyyden periaate sai toistuvasti huomiota eduskunnassa. Lopulta vahvistettiin vuoden 1919 perustuslaissa, että suomi ja ruotsi ovat tasa-arvoisia kansallisia kieliä. On siis selvää, että kaksikielinen Suomi sai laajaa kannatusta.

Kaksi liikettä asetti tavoiteekseen näiden kahden kielen suojaamisen ja niiden käytön edistämisen. Vuonna 1906 perustettiin Suomalaisuuden Liitto. Sen perustaja oli Johannes Linnankoski ja samana vuonna perustettiin Ruotsalainen Kansanpuolue (Svenska Folkpartiet), jonka perustaja oli Axel Lille.

Näiden organisaatioiden perusta oli 1800-luvulla syntyneissä fennomaanisessa ja sveko-maanisessa liikkeessä.

Vuonna 1919 säädettiin laki, jonka mukaan yliopisto-opetusta on annettava sekä suomeksi että ruotsiksi. Senaikaiset levottomuudet johtivat siihen, että vuonna 1920 perustettiin Turkuun kaksi uutta yliopistoa, ruotsinkielinen Åbo Akademi ja suomenkielinen Turun yliopisto.

Kielitaistelu itsenäistymisen jälkeen

Itsenäistymisen jälkeen sytytti uusi kielitaistelu, jota kesti 1930-luvulle asti – silloin konfliktiuhka Neuvostoliiton kanssa syrjäytti kaiken muun. Sotavuosien aikana kävi selväksi, että yhteinen vapaus oli paljon tärkeämpi kuin emotionaalinen kielitaistelu. Muutamia vuosikymmeniä sodan jälkeen

toenemende druk om Russisch in te voeren als bestuurlijke en administratieve taal. Na de onafhankelijkheid laaide de taalstrijd echter weer op. De politieke en emotionele golven stegen hoog. Er waren sterke nationalistische stromingen die de Finse taal bevorderden – soms, maar niet altijd, ten koste van het Zweeds. De strijd met betrekking tot het Zweeds als tweede nationale taal was heftig en het principe van de tweetaligheid kreeg herhaaldelijk aandacht in het parlement. Uiteindelijk is in de grondwet van 1919 vastgelegd dat het Fins en Zweeds gelijkwaardige nationale talen zijn. Het is dus duidelijk dat de steun voor een tweetalig Finland uiteindelijk breed werd gedragen.

Er waren twee bewegingen die als doelstelling hadden om de twee talen te beschermen en te profileren. In 1906 werd de Unie voor de Finse Identiteit (Suomalaisuuden

Liitto) opgericht door Johannes Linnankoski en in hetzelfde jaar de Zweedse Volkspartij door Axel Lille. Beide organisaties hadden hun wortels in de zogenoemde Fennomanen en Svecomanen uit de 19^e eeuw.

In 1919 werd een wet aangenomen, waarin bepaald werd dat het onderwijs zowel in het Fins als in het Zweeds gegeven moest worden aan de universiteit. De onrust in die periode leidde ertoe, dat er in 1920 in Turku twee nieuwe universiteiten opgericht werden, de Zweedstalige Åbo Akademi en de Finstalige Turun Yliopisto.

Taalstrijd na de onafhankelijkheid

Na de onafhankelijkheid laaide een nieuwe taalstrijd op die zou voortduren tot de jaren dertig, toen de dreiging van een conflict met de Sovjet-Unie alles beheersend werd. Tijdens de oorlogen bleek dat de gezamenlijke

Axel Lille, oprichter van de Zweedse Volkspartij en Johannes Linnankoski, oprichter van de Unie voor de Finse Identiteit. | Axel Lille, Ruotsalaisen Kansanpuolueen perustaja ja Johannes Linnankoski, Suomalaisuuden Liiton perustaja. | Axel Lille, Svenska Folkpartiets grundare och Johannes Linnankoski, Finskhetsförbundets grundare.

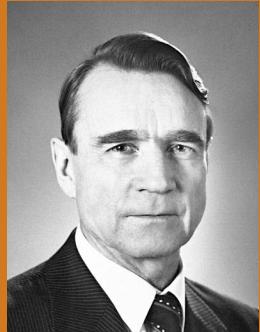
svenskans bekostnad. Striden mot svenska som andra nationalspråk var häftig och tvåspråkighetsprincipen behandlades uppreatade gånger i riksdagen. I grundlagen av 1919 fastställdes dock att finska och svenska är likvärdiga nationalspråk.

Det fanns två motsatta rörelser vars uppgift var att skydda och profilera de två språken. År 1906 grundades Finskhetsförbundet av författaren Johannes Linnankoski och samma år Svenska Folkpartiet av tidningsmannen Axel Lille. De båda organisationerna hade sitt ursprung i Fennoman- respektive Svekomansrörelserna på 1800-talet.

År 1919 blev en lag godkänd som stipulerade att undervisningen vid Helsingfors universitet måste ges på båda språken. Genom den oro som uppstod grundades år 1920 två nya universitet i Åbo, det svenskapråkiga Åbo Akademie och det finskspråkiga Turun Yliopisto.

Språkstriden efter självständigheten

I samband med självständighetsförklaringen uppstod en häftig språkstrid som skulle räcka till medlet av 1930-talet då konflikten

Mauno Koivisto

Martti Ahtisaari

Paavo Lipponen

Tarja Halonen

Recente politieke boegbeelden met een duidelijke positieve houding ten aanzien van de Zweedssprekende minderheid. | Viimeaiskaisia poliittisia vaikuttajia, jotka ovat suhtautuneet selvästi myönteisesti ruotsinkieliseen vähemmistöön. | Nutida politiker med en tydlig positiv hållning när det gäller tvåspråkigheten.

kielikysymys otettiin jälleen poliittiselle agendalle populistisen puolueiden, kuten Veikko Venanmon johtaman Suomen Maaseudun Puolueen ja Timo Soinin johtaman Perussuomalaisen toimesta. Muutamat muut puolueet antoivat sille hiljaisen tukensa.

Pakkoruotsi

Vuoden 1980 paikkeilla keskustelu keskittyi toisen kotimaisen (suomen tai ruotsin) pakolliseen oppimiseen peruskoulussa. Ilmaisia 'pakkoruotsi' käytti ensimmäisen kerran julkisuudessa Suomalaisuuden Liitto vuonna 1987. Mielestäni on ikävä, että tästä negatiiviselta kuulostavaa käsitettä käytetään yhä useammin.

Vuonna 1964 otettiin toinen kotimainen kieli ensimmäistä kertaa kansakoulun ope-

tusohjelmaan. Keskikouluissa käytettiin kuitenkin jo aikaisemmin paljon aikaa kielten opiskeluun. Ensimmäinen vieras kieli oli toinen kotimainen kieli ja toisena vieraana kielenä saksa oli usein suosittu, mutta sen korvasi myöhemmin englanti. Ylioppilaskirjoituksissa molemmat vieraat kielet olivat pakollisia.

Vuonna 2003 tuli voimaan laki koulujärjestelmän perusteista – sen perusteella toisen kotimaisen kielen koe ei enää ollut pakollinen ylioppilaskirjoituksissa. Tämä on johtanut siihen, että ruotsin ylioppilaskirjoituksissa valitsevien suomenkielisten määrä on laskenut huomattavasti, jopa puoliintunut. Toisaalta lailla ei ole ollut vaikutusta ruotsinkielisten opiskelijoiden valintaan. Yli 95% heistä kirjoittaa suomen ylioppilaskirjoituksissa. Opiskelijoiden lisääntyneen valinnan-

vrijheid veel belangrijker was dan de emotionele taalstrijd. Echter, enkele decennia later werd, door toedoen van populistische partijen zoals de 'Suomen Maaseudun Puolue' met Veikko Venanmo als leider en de Ware Finnen (Perussuomalaiset) onder leiding van Timo Soini, de 'taalkwestie' weer op de politieke agenda gezet met stilzwijgende steun van enkele andere partijen.

'Dwang-Zweeds'

Rond 1980 werd de discussie toegespitst op het verplichte onderwijs van de andere inheemse taal (Fins of Zweeds) op de basis- en middelbare scholen. De uitdrukking 'dwang-Zweeds' werd voor het eerst in het openbaar gebruikt door de Unie voor de Finse Identiteit in 1987. Ik vind het jammer dat deze negatief klinkende term steeds vaker gebruikt wordt.

med Sovjetunionen blev dominerande. Krigen visade tydligt att den gemensamma friheten var mycket viktigare än den triviala och emotionella språkstriden. Tyvärr kom bara några decennier senare 'språkfrågan' igen på den politiska agendan, drivna av populistiska partier som Landsbygdspartiet under Veikko Venanmo och senare Sannfinländarna med Timo Soini i spetsen. De andra regeringspartierna in den nuvarande regeringen har inte märkbart motarbetat den negativa språkdebatten.

Tvångssvenskan

På 80-talet tillspetsade diskussionen sig runt den obligatoriska undervisningen i det andra inhemska språket i grundskolan och högstadiet. Uttrycket 'tvångssvenskan' introducerades 1987 av Finskhetsförbundet.

In 1964 werd de andere inheemse taal voor het eerst in het onderwijsprogramma van de basisschool opgenomen. Op de middelbare school werd echter al eerder veel tijd besteed aan taalstudies. De eerste vreemde taal was de andere inheemse taal, terwijl als tweede vreemde taal het Duits vaak populair was, maar die werd later vervangen door het Engels. Op het eindexamen stonden beide vreemde talen op de lijst van verplichte vakken.

In 2003 werd een wet over het algemeen onderwijs aangenomen waardoor het afleggen van een toets in de andere inheemse taal niet meer verplicht werd bij het eindexamen middelbare school. Dit heeft geleid tot een sterke daling, zelfs halvering, van het aantal Finssprekenden die Zweeds kiezen als examenvak. Hier staat tegenover dat de wet geen invloed heeft gehad op de

'Dwang-Zweeds' posters. | Pakkoruotsijulistea. | 'Tvångssvenska' affischer.

Det är beklagligt att denna negativt klingande term slagit rot och används allt oftare.

Först på 60-talet kom det andra inhemska språket på grundskolans läsordning. I lärdoms-skolorna hade man redan länge offrat mycket tid på språkstudier. Det andra inhemska var det första 'främmande' språket, medan tyska

Straatnaamborden in een- en tweetalige plaatsen. | Kadunni-mikyltejä yksi- ja kaksikielisillä paikkakunnilla. | Gatuskyltar i en- och tvåspråkiga platser.

220

vapauden myötä näyttää myös kiinnostus muuhun kielenopiskeluun vähentyneen huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Vuodesta 2018 alkaen aloitetaan kokeilu toisen kotimaisen kielen tekemisestä valinnaiseksi perusopetuksessa. Aikaisempien yläasteelta saatujen kokemusten perusteella voidaan olettaa tämän kokeilun johtavan siihen, että kiinnostus ruotsin opiskeluun vähenee huomattavasti. Jos tällaista valinnanvapautta jatketaan, ruotsin kielen asemaan toisena kotimaisena kielenä kohdistuu yhä suurempi uhka.

Minkä nuorena oppii sen vanhana taitaa

Nykyään kouluissa aloitetaan kielenopetus yhä myöhäisemmässä vaiheessa. Sillä on

negatiivinen vaikutus oppimiseen. Pienet lapset oppivat kielen leikkien. On myös tärkeää, että opetus alkaa varhain, ennen kuin syntyy negatiivisia mielipiteitä ja ryhmän painetta. Perustuen muiden kaksikielisten alueiden, kuten Kanadan kokemuksiin, kokeiluja tehdään niin sanotuissa kielikylpykouluissa. Esimerkkejä ovat kaksikieliset päiväkodit, peruskoulut ja lukiot, joissa opetusta annetaan välillä myös toisella kotimaisella kielellä. Tällainen menetelmä toimii hyvin alueilla, joilla vallitsee vakaa kaksikielisyys. Onhan löydettävä hyviä opettajia opetusta antamaan.

Toisen kotimaisen kielen opettajien koulutus

On huomiota herättää, että kaikissa Suomen yliopistoissa koulutetaan tulevia ruot-

keuze van de Zweedssprekende studenten. Meer dan 95% doen steeds mee aan de toets Fins. Door de toenemende keuzevrijheid voor de studenten blijkt dat de belangstelling om ook andere taalstudies te volgen, in de afgelopen tien jaar eveneens sterk is gedaald.

Vanaf 2018 zal met een experiment worden begonnen om de andere inheemse taal facultatief te maken in het basisonderwijs. Uitgaande van eerdere ervaringen met de keuzevrijheid in het voortgezet onderwijs, zal dit experiment waarschijnlijk leiden tot een massale daling van de belangstelling voor onderwijs in het Zweeds. Als deze keuzevrijheid zich doorzet zal de status van het Zweeds als tweede nationale taal steeds meer in het gedrang komen.

Jong geleerd is oud gedaan

In het huidige onderwijs wordt op een steeds latere leeftijd begonnen met taalonderwijs. Dit heeft een negatief effect op het leerproces. Jonge kinderen leren een vreemde taal spelenderwijs. Belangrijk is ook dat het onderwijs vroeg begint, voor dat allerlei negatieve attitudes en groepsdruk ontstaat. Mede op basis van ervaringen in andere tweetalige gebieden, zoals Canada, wordt geëxperimenteerd met zo genoemde 'taalbad'- scholen. Voorbeelden zijn tweetalige kleuterscholen, lagere en middelbare scholen, waar het onderwijs in bepaalde vakken beurtelings ook in de andere inheemse wordt gegeven. Een dergelijke opzet werkt goed in gebieden met een stabiele tweetaligheid. Immers, je moet goede docenten vinden om het onderwijs te verzorgen.

221

ofta var det andra främmande språket. Efter krigen övertog engelska den ledande rollen. Båda inhemska språken och ett främmande språk var obligatoriska i studentexamen.

År 2003 antogs en ny undervisningslag. Nu blev det frivilligt att skriva det andra inhemska språket i studentexamen. Detta har lett till en stark minskning i antalet finskspråkiga som valt svenska som examensämne. Lagen hade ingen större inverkan på de svenskaspråkigas val. Mera än 95% väljer fortsättningsvis finska som examensämne. Genom den ökade valfriheten har det visat sig att intresset också för andra språk har minskat starkt under de senaste 10 åren.

Från och med 2018 skall försök startas som gör det andra inhemska språket valbart i grundskolan. Utgående från tidigare erfarenheter i högstadiet kan man förvänta sig att

experimentet kommer att leda till en stark minskning av intresset för svenskundervisningen. Om valfriheten utbreds kommer svenska status som nationalspråk alltmera i kläm.

Det skall krökas i tid det som krokigt skall bli

I det nuvarande undervisningssystemet börjar språkstudierna på ett allt senare stadium då negativa attityder och gruppträffar har en negativ effekt på läroprocessen. Unga barn lär sig lätt ett främmande språk genom lekar. Man har därför börjat experimentera med språkbadsskolor efter kanadensisk förebild. Exempel är tvåspråkiga förskolor, grundskolor och läroverk där undervisningen i vissa ämnen växelvis sker också på det andra inhemska. En dylik strategi fungerar bra i om-

Teksten in verschillende talen op diverse voedselproducten. Grapje: Zweedssprekenden hebben betere ogen. | Elintarvikkeiden tuoteselosteita eri kielillä. Vitsi: ruotsinkielisillä on paremmat silmät. | Text på olika språk på matprodukter. Skämt: De svenska språkiga har bättre syn.

222

sin (ja muiden vieraiden kielten) opettajia. On todennäköistä, että tällainen 'kontrollointimatton kasvu' saa aikaan eroja laadussa. Moderneja opetustekniikoita edistävä täydennyskoulutus ei myöskään ole pakollista. Opettajat ovat kuitenkin ottaneet ohjat omiin käsiinsä ja rakentaneet oman verkoston, jonka jäsenet kokoontuvat useita kertoja vuodessa ja joka järjestää työpajoja.

Kaksikielisyys käytännössä

Perustuslain mukaan suomen- ja ruotsinkielisillä on oikeus käyttää äidinkieltään asioissaan valtion virastoissa asioiden hoitamiseksi oikeudellisella, terveydenhuollon ja sosialiturvan alalla. Tämä säännös ei välttämättä koske paikallista tasoa. Pelkästään suomen- tai ruotsinkielisellä kunnalla ei ole

velvollisuutta tarjota kaikkia palveluita molemilla kotimaisilla kielillä.

Kunنان katsotaan olevan kaksikielinen, kun vähemmistön osuus on yli 8 prosenttia tai se koostuu 3000 asukkaasta. Kaksikielinen kunta muuttuu yksikieliseksi, kun vähemmistön osuus laskee kuuteen prosenttiin, ellei anota poikkeuslupaa. Hallitus määrittelee aseman rekisteröintitietojen perusteella. On mahdollista rekisteröityä suomen- tai ruotsinkieliseksi – kaksikieliseksi rekisteröityminen ei ole mahdollista.

Pienet ja keskisuuret yritykset ja muit yksityiset järjestöt voivat valita kielipoliittikkansa vapaasti. Elintarvikkeissa on EU:n direktiivien perusteella ilmoitettava vain tuotetiedot ja viimeinen käyttöpäivämäärä molemilla kielillä.

Opleiding van leraren die onderwijs geven in de andere inheemse taal

Opvallend is dat alle universiteiten in Finland een opleiding aanbieden voor toekomstige leraren Zweeds (en andere vreemde talen). Het lijkt waarschijnlijk dat deze 'wildgroei' tot verschillen in kwaliteit moet leiden. Bovendien is er geen verplichte nascholing om moderne onderwijstechnieken te bevorderen. Echter, de docenten zelf hebben het heft in eigen handen genomen en een eigen netwerk opgebouwd met meerdere jaarlijkse bijeenkomsten en workshops.

Tweetaligheid in de dagelijkse praktijk

Volgens de grondwet hebben de Fins- en Zweedssprekenden het recht om hun eigen moedertaal te gebruiken bij het leggen van contacten met overhedsinstellingen voor het regelen van juridische, medische en sociale

råden med en stabil tvåspråkighet med god tillgång till lärare.

Utbildning av lärare för språkundervisning

Alla universitet i Finland erbjuder en studieriktning för blivande lärare i svenska (och andra språk). Det är sannolikt att denna uppdelning kan leda till önskade skillnader i kvalitet. Dessutom finns det ingen organiserad vidareutbildning för att modernisera undervisningsmetoderna. Lyckligtvis har docenterna själva tagit initiativet att bilda ett eget nätverk med flera årliga sammankomster och workshops.

Tvåspråkigheten i det dagliga livet

Enligt grundlagen har svensk- och finskspråkiga rätt att vända sig till olika myndigheter

zaken. Deze verplichting geldt niet noodzakelijkerwijs op lokaal niveau. Een ééntalige (Fins of Zweeds) gemeente is niet verplicht alle diensten in beide inheemse talen aan te bieden.

Een gemeente is tweetalig zolang de minderheid meer dan 8 procent of 3000 personen uitmaakt. Een tweetalige gemeente wordt ééntalig wanneer de minderheid daalt tot 6 procent, tenzij een ontheffingsverzoek wordt ingediend. De regering bepaalt de status op basis van registratiegegevens. Je kunt je registreren als Fins- of Zweedssprekend – er is geen optie om zich als 'tweetalig' te laten registreren.

Midden- en kleinbedrijven en andere particuliere organisaties kunnen vrij hun taalpolitiek kiezen. Op etenswaren moet, volgens EU-richtlijnen, slechts de 'productinformatie en uiterste verkoopdatum' in beide talen weergegeven worden.

223

på sitt eget modersmål för att ordna juridiska, medicinska och sociala ärenden. Denna rättighet gäller inte nödvändigtvis på lokal nivå. En enspråkig (finsk eller svensk) kommun är inte alltid skyldig att erbjuda alla tjänster på båda språken.

En kommun är tvåspråkig så länge minoriteten utgör mer än 8% eller 3000 personer. En tvåspråkig kommun blir enspråkig när minoriteten sjunker under 6% om undantags-tillstånd inte ansöks. Regeringen bestämmer språkstatus utgående från befolkningsregistret. Man kan registrera sig som finsk- eller svenska språkig – det är tyvärr inte möjligt att registrera sig som 'tvåspråkig'.

Små och medelstora företag och andra privata organisationer kan själva bestämma sin språkpolitik. På matvaror måste enligt EU-bestämmelser endast 'produktinforma-

Hoofdgebouw van de Åbo Akademi in Turku en Svenska Teatern in Turku. | Åbo Akademins päärakennus ja Ruotsalainen teatteri Turussa. | Huvudbyggnaderna för Svenska Teatern i Åbo och Åbo Akademi (1640 grundades landets första universitet i Åbo med samma namn som senare flyttades och blev Helsingfors universitet).

Kulttuuri

Onko näiden kahden kieliryhmän välillä kulttuurieroja? Jo 1800-luvulla oli vaikeaa päästää yhteisymmärrykseen yhteisestä tunnuslauseesta. Snellman puhui suomalaisen identiteetin puolesta lauseella 'yksi kieli – yksi mieli' kun taas Topelius kannatti lausetta 'yksi kansa – kaksi kieltä'. Käytännössä on ehkä todettava: 'yksi kansa, kaksi kieltä ja kulttuurieroja'. Ei olekaan mielekästä yrittää saada maasta täysin yhtenäistä. On tunnustettava ja tunnistettava, että taiteessa, kirjallisuudessa ja traditioissa on tyypillisesti suomalaisia ja suomenruotsalaisia kulttuuri- piirteitä. Maassa on ruotsinkielinen yliopisto (Åbo Akademi) ja ruotsinkielisiä teattereita, sanomalehtiä sekä radio- ja tv-kanavia.

Tunnettuja suomenruotsalaisia vaikuttavia viime vuosilta ovat esimerkiksi Elisabeth

Rehn, poliitikko, presidenttiehdokas vuosina 1994 ja 2000, Max Jacobsson, diplomaatti ja poliitikko, Tove Jansson, kirjailija ja Muumien luoja, Jörn Donner, kirjailija, elokuvaohjaaja ja mielipidevaikuttaja sekä Linus Torvalds, Linux-ohjelmiston kehittäjä.

Ruotsalaisvastaisuus

Mistä johtuu, että Suomessa vallitsee niin voimakas ruotsalaisvastainen ilmapiiri? Esitän tässä henkilökohtaisen näkemykseni. Kun Suomi oli osa Ruotsia, Etelä-Suomessa monet maatalat ja tehtaat olivat suomenruotsalaisten omistuksessa. Myös useimmat papit ja virkamiehet olivat ruotsinkielisiä.

Etenkin Etelä-Suomessa, jossa ruotsinkielisten asema oli vahva, syntyi kansan parissa vahva ja emosionalinen kansallismielinen liike. On merkittävä, että tämä vastakkain-

Cultuur

Zijn er cultuurverschillen tussen de twee taalgroepen? Al in de negentiende eeuw was het moeilijk om het eens te worden over een overkoepelend motto. Snellman ijverde voor een Finse identiteit met 'één taal – één ziel', terwijl Topelius de leuze verdedigde 'één volk – twee talen'. In de praktijk moet je wellicht constateren: 'één natie met twee talen en met cultuurverschillen'. Het is ook niet zinvol om te proberen van een land een eenheidsworst te maken. Erkend en herkend moet worden dat er typisch Finse en typisch Zweedse cultuuruitingen bestaan in kunst, literatuur en tradities. Zo is er een Zweedstalige universiteit (Åbo Akademi) en zijn er Zweedstalige theaters, kranten en radio- en tv-zenders.

Bekende Fins-Zweedse boegbeelden in de meer recente geschiedenis zijn bijvoorbeeld: Elisabeth Rehn, politica, presidentskandi-

tion och sista försäljningsdatum' anges på båda språken.

Kultur

Existerar det stora kulturskillnader mellan de två språkgrupperna? Redan på 1800-talet var det svårt att enas över ett gemensamt motto. Snellman ivrade för en finsk identitet med 'ett språk – en själ', medan Topelius höll på 'ett folk – två språk'. Vårt land är i praktiken 'en nation med två språk och kulturskillnader'. Det är ju inte meningsfullt att pressa hela befolkningen i en och samma form. Man måste acceptera att det finns typiskt finska och typiskt svenska uttrycksformer inom konst, litteratur och traditioner. Så finns det ett svenskspråkigt universitet (Åbo Akademi), svenskspråkiga teatrar, tidningar och radio/TV kanaler.

daat in 1994 en 2000, Max Jacobsson, diplomaat en politicus, Tove Jansson, schrijfster en 'bedenkster' van Moemin, Jörn Donner, schrijver, filmregisseur en opinieleider, Linus Torvalds, de ontwikkelaar van 'Linux'.

De anti-Zweedse attitude

Hoe komt het dat er zo een sterke anti-Zweedse attitude bestaat in Finland? Ik geef hier mijn persoonlijke visie. In de tijd dat Finland onderdeel van Zweden was, waren veel landgoederen en fabrieken in Zuid-Finland in handen van Zweedssprekende Finnen. Ook de meeste priesters en ambtenaren waren Zweedssprekend.

Vooral in Zuid-Finland, waar de Zweeds-sprekende 'dominantie' sterk was, ontstond onder het volk een sterke en emotionele nationalistische beweging. Het is opmerkelijk dat deze tegenstelling veel minder uitge-

Som svenskspråkiga förgrundsgestalter i modern tid kan nämnas: Elisabeth Rehn, politiker, diplomat, presidentkandidat 1994 och 2000, Max Jacobsson, diplomat och politiker, Tove Jansson, författare och skapare av Mumintrollet, Jörn Donner, författare, filmregissör och opinionsbildare, Linus Torvalds, mannen bakom 'Linux' mjukvara.

Den antisvenska attityden

Vad beror det på att det finns en så stark antisvensk attityd i dagens Finland? Eftersom Finland var en del av Sverige var de flesta präster och tjänstemän svenskspråkiga. Dessutom var många storgods och fabriker i södra Finland i händerna på svenskspråkiga finländare.

I synnerhet i södra Finland, där den svenska 'dominansen' var som starkast, uppstod en stark emotionell nationalistisk rörelse

Afbeelding uit het epos 'Täällä Pohjantähden alla' van Väinö Linna illustreert het klassenverschil. De arme pachtersgezinnen waren vaak sterk afhankelijk van de welwillendheid van de landeigenaar. In 1918 werd een wet aangenomen waardoor het mogelijk werd om een gepachte woning of boerderij af te kopen. | Kuva Väinö Linnan kirjan pohjalta tehdystä elokuvasta Täällä Pohjantähden alla kuva luokkaeroja. Köyhät torpariperheet olivat usein hyvin riippuvaisia maanomistajasta. Vuonna 1918 tuli voimaan laki, jonka perusteella vuokratalon tai -tilan voi ostaa. | Bild ur Väinö Linnas epos 'Här under polstjärnan' som illustrerar klasskillnaderna. De fattiga torparfamiljerna var starkt beroende av godsägarens välvilja. År 1918 antogs en lag som tillät inlösning av torpet.

asettelu oli paljon lievämpi muualla Suomessa, jossa oli ruotsinkielistä väestöä, kuten Pohjanmaalla. Yksinkertainen selitys on ehkä se, että siellä oli vähän suuria maatiloja ja tehtaita. On jopa niin, että nykyäänkin valitsee tietynlainen kilpailu suomen- ja ruotsinkielisten välillä Etelä- ja Länsi-Suomessa. Pohjanmaalla pidetään etenkin Helsingin seudulla asuvaa suomenruotsalaista väestöä ylimielisenä.

Viimeaikainen kehitys

Viime vuosina ruotsin asemaa on heikentetty järjestelmällisesti. Mainitsen kaksi esimerkkiä, jotka vaikuttavat yksilön oikeus-suojan perusteisiin: oikeuskäytäntö ja terveydenhuolto.

Tähän asti ruotsi oli Vaasan kärjäoikeuden virallinen kieli. Vuodesta 2018 lähtien

suomesta tulee ensimmäinen kieli. Lisäksi lakkautetaan useampia haja-asutusalueiden ruotsinkielisiä istuntopaikkoja, myös Etelä-Suomessa. Näillä muutoksilla on ajan mittaan suuria vaikutuksia, ei vain kansalaisille, vaan myös ruotsia puhuvien juristien koulutukselle, sillä koulutuspaiikkojen määrä vähenee.

Tällä hetkellä on käynnissä suuri sosiaali- ja terveydenhuollon muutoshanke (Sote). Sen puitteissa laajaa ensiapupäivystystä tarjoavien sairaalojen määrä vähennetään 18:a 12:een. Ainoa virallisesti kaksikielinen, muu kuin yliopistollinen keskussairaala on Vaasassa. Sen alueella asuu runsaat 150 000 ruotsinkielistä. Silti Vaasalle ei myönnetty laajaa päivystystä. Alueen potilaiden on siis mentävä vaikeimmissä tapauksissa kaukana sijaitsevaan suomenkieliseen sairaalaan Sei-

sproken was in andere delen van Finland met een Zweedssprekende bevolking, zoals in Ostrobothnia (Pohjanmaa). Een eenvoudige verklaring is wellicht dat er daar weinig grote landgoederen en fabrieken waren. Het is zelfs zo dat er nog steeds een zekere rivaliteit bestaat tussen de Zweedssprekende bevolking in Zuid- en West-Finland. In Ostrobothnia wordt de Zweedssprekende bevolking vooral rondom Helsinki gezien als arrogant.

Recente ontwikkelingen

In de afgelopen jaren is de positie van het Zweeds stelselmatig verzwakt. Ik noem twee voorbeelden die het fundament van de rechtsbescherming van het individu raakt: rechtspraak en gezondheidszorg.

Tot nu was Zweeds de voertaal in de rechtbank in Vaasa. Vanaf 2018 wordt het Fins de eerste taal. Bovendien worden meerdere

centrale Zweedstalige zittingsplaatsen ingetrokken – ook in Zuid-Finland. Deze veranderingen zullen op termijn grote gevolgen hebben, niet alleen voor de burgers maar ook voor de opleiding van juristen die het Zweeds moeten beheersen, omdat het aantal opleidingsplaatsen kleiner worden.

Op het ogenblik is een grote sociale- en gezondheidshervorming gaande (Sote). In verband hiermee wordt het aantal ziekenhuizen met volledige eerstehulpverlening verlaagd van 18 naar 12. Het enige officieel tweetalige, niet universitaire, centrale ziekenhuis, ligt in Vaasa met een opvanggebied van ruim 150.000 Zweedssprekenden. Toch werd er geen volledige eerstehulpstatus aan Vaasa verleend. De patiënten uit de regio moeten dus in gecompliceerde gevallen naar het ziekenhuis in het ver gelegen ééntalig Finse Seinäjoki ziekenhuis met reistijden tot twee uur. Er wordt

förändras det till finska. Ett antal lokala svenskaspråkiga förättningsställen blir indragna – också i södra Finland. Dessa förändringar kommer på lång sikt att ha allvarliga följer, inte bara för medborgarna, men också för utbildningen av jurister som bör behärska svenska, eftersom antalet praktikplatser kommer att sjunka.

För tillfället förbereds en stor social- och hälsovårdsreform. Antalet sjukhus med fulljour kommer att minska från 18 till 12. Det enda verkligt tvåspråkiga centralsjukhuset ligger i Vasa med ett befolkningsunderlag på 150 000 svenskaspråkiga personer. Dock kommer Vasa centralsjukhus att förlora sin fulljour-status. Patienter med akuta medicinska problem måste alltså transporteras till det enspråkigt finska centralsjukhuset i Seinäjoki med resetider som lätt kan överkrida

Manifestatie voor behoud van de volledige eerste hulpverlening in het centrale ziekenhuis in Vaasa. Zweeds- en Finssprekenden hand in hand. | Mielenosoitus täyden ensiapupäivystyksen säilyttämiseksi Vaasan keskussairaalaissa. Ruotsin- ja suomenkieliset rinta rinnan. | Manifestation för att behålla fulljour-status för Vasa centralsjukhus hösten 2016. Svensk- och finskspråkiga hand i hand.

näjoelle, jolloin matkustusaika voi olla jopa kaksi tuntia. On ehdotettu, että ruotsinkieliset potilaat voivat pyytää tulkkia avuksi.

Huolimatta perustuslakikomitean erittäin kriittisistä lausunnoista, suurista, yli 10 000 osanottajan mielenosoituksista ja kolmessa viikossa kerätystä runsaasta 60 000 allekirjoituksesta hallitus pysyy kannassaan. Koska koko uudistuspaketti on saanut niin paljon kritiikkiä asiantuntijoilta ja komissioilta, hallitus kuitenkin peruutti ehdotuksensa heinäkuussa ja valmistee uutta ehdotusta. Toivottavasti tuloksena on suotuisampi status Vaasan keskussairaalalle.

Etuoikeutettu?

'Ruotsinkielinen vähemmistö on yksi kaikkein etuoikeutetuimmista väestöryhmistä maailmassa' on usein esitetty väite keskusteltaessa

kaksikielisyystä Suomessa. On vaikeaa todistaa tai kumota tästä väittä. Teoriassa kielten suoja-asema on säädetty lailla. Käytännössä tämä on kuitenkin usein hankalampaa. Mahdollisuus saada ruotsin kielellä tärkeitä palveluita, kuten oikeus- ja terveydenhuoltopalveluita, näyttää yhä vaikeammalta. Se riippuu useista tekijöistä – kielitalosta ja suhtautumisesta. Näiden ilmiöiden välillä on itsestään selvästi vahva suhde. Joitakin ei-emotionaalisia huomautuksia:

Euroopan neuvosto seuraa kolmen vuoden välein kuinka jäsenmaat kohtelevat vähemmistöjään. Neuvosto on todennut säännöllisesti, että Suomen valtio tekee käytännössä liian vähän turvatakseen vähemmistöjen oikeudellisen aseman. Tämä ei koske vain ruotsinkielistä vähemmistöä vaan myös saamelaisia ja romaneja. Neuvoston

voorgesteld dat Zweedssprekende patiënten hulp in kunnen roepen van een tolk.

Ondanks zeer kritische uitspraken van de grondwetscommissie, grote manifestaties met meer dan 10.000 deelnemers en een burgerinitiatief met ruim 60.000 handtekeningen binnen drie weken, blijft de regering vasthouden aan haar principe. Echter, na veel kritiek van experts en commissies over het gehele hervormingspakket, heeft de regering in juli het voorstel teruggetrokken om een nieuw voorstel voor te bereiden. Hopelijk zal dit leiden tot een gunstigere status van het centrale ziekenhuis in Vaasa.

Geprivilegieerd?

'De Zweedssprekende minderheid is een van de meest bevoordeerde bevolkingsgroepen in de wereld' is een vaak gebruikte stelling in de discussie rondom de tweetaligheid in Finland.

två timmar. Man har föreslagit att svenska-språkiga patienter kan få hjälp av en tolk!

Trots mycket kritiska utlätanden från grundlagsutskottet, stora manifestationer med mera än 10 000 deltagare och ett medborgarinitiativ som samlade mera än 60 000 namn inom tre veckor, tycks regeringen hålla fast vid 12-principen. På grund av allvarlig kritik av experter och utskott, har regeringen tvingats dra in hela reformförslaget. Hoppligen kommer det nya förslaget att ge en för Svenskörsterbotten och Vasa bättre lösning.

Särbehandling?

'Den svenska-språkiga minoriteten är en av de mest privilegierade befolkningsgrupperna i världen' är en tes som ofta används i diskussionen runt tvåspråkigheten i Finland. Det är svårt att bevisa eller falsifiera detta påståen-

Het is moeilijk om deze stelling te bewijzen of onderuit te halen. In theorie is de bescherming goed geregeld in de wet. Maar de praktijk is vaak weerbarstiger. De mogelijkheid om belangrijke diensten, bijvoorbeeld op de gebieden van rechtspraak en gezondheidszorg, te krijgen in het Zweeds, blijkt steeds moeilijker. Dit hangt samen met een aantal factoren – talenkennis en attitude. Vanzelfsprekend is er een sterke relatie tussen deze fenomenen.

Enkele niet-emotionele kanttekeningen:

De Raad van Europa volgt 3-jaarlijks hoe de lidstaten omgaan met hun minderheden. De Raad constateert met regelmaat dat de Finse overheid in de praktijk te weinig doet om de rechtspositie van haar minderheden te beschermen. Deze uitspraak geldt niet alleen voor de Zweedssprekende minderheid, maar ook voor de Sami en Roma. De laatste uitspraak van de Raad in 2016 was zeer kritisch

de. I teori är skyddet välordnat i lagen, men verkligheten är ofta en annan. Möjligheterna att få svenska-språkig service på viktiga områden som rättsskydd och sjukvård blir allt svårare. Detta beror på många faktorer, bl.a. språkkunskap och attityd.

Några rationella kommentarer: Europarådet följer var tredje år hur medlemsstaterna behandlar sina minoriteter. Rådet konstaterar regelbundet att Finland i praktiken gör för lite för att bevara minoriteternas rättsskydd. Detta gäller inte bara de svenska-språkiga men också samer och romer. Den senaste rapporten från 2016 var mycket kritisk och signalerade problem med språkundervisning och synlighet. Den sittande regeringen har en försening på tre år med att rapportera över åtgärder som tagits. Den försämrade språkundervisningen och i synnerhet avskaffan-

De Raad van Europa is van mening dat Finland zijn minderheden beter moet behandelen. Tot deze minderheden behoren behalve de Zweedssprekenden, ook de Roma en Sami. Op de foto: Sami in hun traditionele kleurrijke kleding. | Euroopan neuvosto on sitä mieltä, että Suomen pitää kohdella vähemmistöjään paremmin. Näihin vähemmistöihin kuuluvat ruotsinkielisten lisäksi myös romanit ja saamelaiset. Kuvassa: saamelaisia perinteisissä värikäissä vaatteissaan. | Europarådet anser att Finland borde behandla sina minoriteter, svenska språkiga, samer och romer, bättre. Foto: Samer i traditionell klädedräkt.

230

viimeinen lausunto vuodelta 2016 oli erittäin kriittinen ja siinä mainittiin ongelmat kieltenopetuksesta ja näkyvyystä. Nykyinen hallitus on kolme vuotta aikataulusta jäljessä mainittujen toimenpiteiden raportoinnissa.

Huonontunutta kieltenopetusta käsitelii jo edellä. Etenkin toisen kotimaisen kielien poistamisella ylioppilastutkinnon pakollisten aineiden joukosta on ollut haitallisia vaikutuksia.

Ruotsin näkyvyyden suhteen tilanne on monimutkainen. On vahvoja kulttuuriyhteisöjä, jotka auttavat pitämään yllä 'ruotsalais-ta identiteettiä'. Katukuvassa ruotsi muuttuu yhä näkymättömäksi ja siitä tulee yhä enemmän vain kotona puhuttava kieli. Me ruotsinkieliset voimme ja meidän pitää tehdä enemmän tämän näkyvyyden parantami-

seksi. Pitäähän tässäkin tilanteessa paikkansa sanonta 'poissa näkyvistä, poissa mielestä'. On esimerkiksi hyvin tavallista, että ruotsia puhuva ryhmä ryhtyy puhumaan suomea, kun paikalle tulee suomenkielinen. Tämä on itse asiassa epäkohteliasta, mutta osoittaa myös, että emme enää uskalla puhua omaa äidinkieltämme julkisesti. Samalla poistamme suomenkielisiltä mahdollisuuden harjoitella toista kotimaista kieltä käytännössä. Suomenkieliset ovat usein yhtä mieltä tästä väittämästä.

Vasa, teknologinen, monikielinen sulusuuni

Vasa on hyvä esimerkki siitä, kuinka elävä monikielisyys voi johtaa rakentavaan synergieen. Vaasassa, joka on Pohjanmaan alueen (Österbotten) keskus, on kaksi yliopistoa,

en signaleerde problemen met taalonderwijs en zichtbaarheid. De huidige regering heeft nu een achterstand van drie jaar in het rapporteren over de genomen maatregelen.

Het verslechterde talenonderwijs werd al hierboven beschreven. Vooral het afschaffen van de tweede inheemse taal als verplicht vak bij het eindexamen middelbare school heeft heel nadig gewerkt.

Ten aanzien van de zichtbaarheid van het Zweeds is de situatie ingewikkeld. Er zijn sterke culturele organisaties die de 'Zweedsse identiteit' helpen in stand te houden. Echter, in het straatbeeld wordt het Zweeds steeds minder zichtbaar en wordt het meer en meer een thuistaal. Hiertegen kunnen en moeten wij Zweedssprekenden zelf meer doen om de zichtbaarheid te verhogen. Immers, ook in deze situatie geldt 'uit het oog, uit het hart'. Het is bijvoorbeeld heel

det av det andra inhemska språket i studentexamen har haft allvarliga konsekvenser.

Situationen runt svenska synlighet är invecklad. Det finns starka kulturella organisationer som hjälper att hålla den 'svenska identiteten' levande. Tyvärr blir svenska allt mera sällsynt i gatubilden och är ofta bara ett 'hemspråk'. Vi svenska språkiga kan, och måste, själva göra mera för att synas. Nu gäller 'ur syn, ur sinn'. Det har blivit 'normalt' att en svenska språkig grupp byter till finska när en finskspråkig person kommer med i gruppen. Egentligen är det oartigt mot nykomlingen, men illustrerar också att vi inte fritt vågar tala vårt modersmål. Samtidigt fråntas den finskspråkiga möjligheten att öva sig i det andra inhemska språket. Detta påstående underskrivs ofta av finskspråkiga.

'normaal' dat een Zweedssprekende groep overschakelt naar Fins als er een Finssprekende bij komt. In wezen is dat eigenlijk onbeleefd, maar het geeft ook aan, dat wij onze eigen moedertaal niet meer durven spreken in het openbaar. Tegelijk ontnemen wij de Finssprekenden de mogelijkheid de andere inheemse taal in de praktijk te oefenen. Deze stelling wordt vaak onderschreven door Finssprekenden.

Vaasa, een hoogtechnologische, meertalige smeltkroes

Vaasa is een fraai voorbeeld hoe een levende meertaligheid kan leiden tot een constructieve synergie. Vaasa, het centrum van de provincie Pohjanmaa (Österbotten), huisvest twee universiteiten, Åbo Akademi (Zweeds) en Vaasa University (Fins) en twee hogescholen op technisch gebied. De Fins-

Vasa, ett högteknologiskt flerspråkigt centrum

Vasa är ett vackert exempel på hur en levande flerspråkighet kan leda till en konstruktiv synerggi. Vasa, länet Österbottens huvudort, har två universitet, Åbo Akademi och Vasa Yliopisto samt två tekniska läroverk. De finsk- och svenska enheterna arbetar nära tillsammans med t.ex. bibliotek och laboratorier. På detta sätt kommer studenterna i kontakt med varandra och lär sig samarbeta över språkgränsen.

I Vasa finns också det så kallade EnergyVasa, det största energiklustret i Nordeuropa. Mer än 40 företag, under vilka internationella marknadsledare som Wärtsilä och ABB, bildar ett internationellt nätverk med fokus på produktutveckling och export. Samarbetet mellan EnergyVasa klustret och utbildnings-

231

Finland Suomi 100: Laat dit werkelijkheid blijven. | Suomi 100: toivottavasti tämä on todellisuutta. | Finland Suomi 100: Låt ord bli verklighet.

232

ruotsinkielinen Åbo Akademi ja suomenkielinen Vaasan yliopisto sekä kaksi teknillistä korkeakoulua. Suomen- ja ruotsinkieliset yksiköt tekevät tiivistä yhteistyötä, esimerkiksi yhteisten laboratorioiden ja kirjastojen kautta, jolloin opiskelijat tapaavat toisiaan käytännössä ja oppivat tekemään yhteistyötä.

Tällä sijaitsee myös niin sanottu EnergyVaasa, Pohjois-Euroopan merkittävin energiateknologian keskittymä. Yli 140 yritystä, mukaan lukien kansainväliset markkinajohdajat, kuten Wärtsilä ja ABB, muodostavat kansainvälisen verkoston, joka keskittyy vahvasti tuotekehittelyyn ja vientiin. Vuorovaikutus oppilaitosten ja EnergyVaasan välillä on erittäin kiinteä – opiskelijat löytäävät helposti harjoittelupaikkoja ja opetus on sovellettu vastaamaan keskittymän tarpeita.

Tämä energiakeskittymä houkuttelee itsessään selvästi nuoria kykyjä ympäri maailmaa.

Elä ja anna elää

Suomella ei ole varaa eristätyä Euroopan äärialialalle. Globalisaatio etenee edelleen. Jotta voitaisiin pysyä mukana, kansainvälistet kontaktit ovat erittäin tärkeitä. Meidän pitää uskaltaa nähdä kaksikielisyys vahvuutena eikä heikkoutena. Satavuotiaan itsenäisyyden kynnyksellä meidän on investoitava energiamme positiivisesti tunnukseen 'Yhdessä'.

Rune Frants

(Käännös: Mia Uusitalo)

en Zweedstalige eenheden werken nauw samen, bijvoorbeeld met gezamenlijke laboratoria en bibliotheken, waardoor de studenten elkaar in de praktijk ontmoeten en leren samenwerken.

Hier ligt ook *EnergyVaasa*, het grootste energie-cluster in noordelijk Europa. Meer dan 140 bedrijven, waaronder internationale marktleiders zoals Wärtsilä en ABB, vormen een internationaal netwerk met een sterke focus op productontwikkeling en export. De interactie tussen de opleidingsinstituten en de EnergyVaasa-cluster is zeer hecht – studenten vinden makkelijk stageplekken en het onderwijs is aangepast aan de vragen van de cluster. Vanzelfsprekend heeft deze energie-cluster ook een grote internationale aantrekkingskracht op jong talent

instituten är intensivt och fruktbart. Undervisningen är anpassad till behovet och det är således lätt att hitta goda praktikantplatser. Klustret har en stark dragningskraft på internationell ung talent.

Leva och låta leva

Finland har inte råd att isolera sig i ett hörn av Europa. Globaliseringen fortsätter. Det gäller att ha goda internationella kontakter för att överleva. Vi måste våga se flerspråkigheten som en tillgång och inte som en börd. På tröskeln till Finlands 100-åriga jubileum måste vi investera i positiv energi 'Tillsammans'.

Rune Frants

Leven en laten leven

Finland kan zich niet veroorloven om zich te isoleren in een uithoek van Europa. De globalisering gaat door. Om mee te kunnen doen zijn internationale contacten van levensbelang. Wij moeten de tweetaligheid durven zien als een versterking en niet als een zwakte. Op de drempel van ons 100-jarig bestaan moeten wij onze energie positief investeren in 'Samen - Yhdessä'.

Rune Frants

De schrijver is een Zweedssprekende Fin en emeritus hoogleraar medische genetica. Hij was bestuurslid en later voorzitter van de Vereniging Nederland-Finland in de periode 1987-1994.

Kirjoittaja on suomenruotsalainen lääketieteellisen genetiikan emeritusprofessori. Hän oli Suomi-Alankomaat-yhdistyksen hallituksen jäsen ja myöhemmin puheenjohtaja vuosina 1987-1994.

Författaren är en svenska-språkig finländare och emeritus professor i medicinsk genetik. Han var styrelsemedlem och senare ordförande i föreningen Nederland-Finland under perioden 1987-1994.

233

14. De positie van de vrouw in het zelfstandige Finland: Wereldtop qua emancipatie en gelijkberechtiging

Graag gaf ik gevolg aan het verzoek dat ik dit voorjaar van de VNF ontving, om een artikel in het jubileumboek te schrijven. Het werd mijn taak om de positie van de vrouw in het zelfstandige Finland te schetsen, als onderdeel van het jubileumboek 'Finland 100 jaar onafhankelijk'.

Als we honderd jaar zelfstandigheid vieren, schenken we vooral aandacht aan onze oorlogen en de gebeurtenissen die toen plaatsvonden: de Burgeroorlog in 1918, de Winteroorlog

van 1939-1940 en daarna de Vervolgoorlog, die werd beëindigd in 1944 met een voor Finland moeilijk te accepteren wapenstilstand, en tenslotte de Laplandoorlog. Deze oorlogen zijn afzonderlijke mijlpalen in onze onafhankelijkheid. Wereldgeschiedenis wordt doorgaans beschreven als een opeenvolging van oorlogen en conflicten, en vaak wordt die geschreven door de overwinnaars.

In het boek 'De onbekende soldaat' schetst Väinö Linna op basis van zijn eigen

Elisabeth
Rehn

235

14. Naisten asema itsenäisessä Suomessa: Suomi on maailman kärkimaa emansipaatiossa ja tasa-arvossa

Mielihyvin otin vastaan kirjoituspyynnön jonka Alankomaat-Suomi-yhdistys minulle esitti keväällä. Tehtävänäni oli kuvata naisten asemia itsenäisessä Suomessa, osana yhdistyksen juhlakirjaa 'Itsenäinen Suomi100 vuotta'.

Viettäässämme sataa itsenäistä vuottamme olemme painottaneet merkittävästi sotien historiota ja tapahtumia. Kansalais-sota 1918, talvisota 1939-40, sitten jatkosota

joka päätti 1944 Suomelle raskaaseen väli-rauhaan ja vielä Lapin sota sen jatkona, ovat eräitä itsenäisytytemme kulmakiviä. Maailman historiat kirjoitetaan yleensä sotien ja konfliktien aikatauluttamina, ja usein voittajat sen kirjoittavat.

Väinö Linnan omiin sotakokemuksiin perustuva teos 'Tuntematon Sotilas' on realistinen kertomus sodan todellisuudesta. Siitä on tullut kansalliseepos, siitä on tehty elokuvia

oorlogservaringen een realistisch beeld hoe het in de oorlog is toegegaan. Het is een nationaal epos geworden, er zijn films van gemaakt en het wordt als toneelstuk opgevoerd in Finse schouwburgen. De laatste versie die ik gezien heb, was een voorstelling die werd gegeven op een voormalig slagveld in Hankoniemi, midden in de natuur, waar te midden van het oorlogsgeweld, tussen de mijnen, het schieten, het gevloek en de lieiderlijke praat, de 'Finse Maagd' rondliep, een jonge vrouw in nationaal kostuum die viool speelde, een lauwerkrans in het blonde haar!

De voorstelling was uitstekend, maar toonde die het ware beeld van de Finse vrouw? Wilde zij toen en wil zij nog steeds op de achtergrond blijven en het alleen aan mannen overlaten om beslissingen te nemen, te participeren en zichtbaar te zijn? Is de Finse vrouw echt een onnozele figurant,

terwijl mannen over oorlog en vrede beslissen en bijdragen leveren aan de geschiedenis van het volk? Natuurlijk niet.

Het Finse parlement als instituut werd gecreëerd in 1863, toen tsaar Alexander II de riksdag bijeen riep. In 1906 werd de riksdag gereorganiseerd tot een parlement met één kamer, dat werd gekozen door middel van algemeen kiesrecht. De Finse vrouwen kregen volledige politieke rechten. Zo werd Finland het eerste land waar wettelijk werd geregeld dat vrouwen het recht hadden zich ook als parlementslid verkiesbaar te stellen. De Nieuw-Zeelandse vrouwen hadden al eerder stemrecht, dus wat dat betreft was Finland de tweede.

Het is opmerkelijk dat al bij de verkiezingen van 1907, dus meer dan honderd jaar geleden, van de 200 zetels 19 vrouwen in het parlement werden gekozen. Zonder een

ja tehdään uusia, sitä esitetään teattereissa. Viimeisin näkemäni versio oli luonnon keskellä, entisellä tastelulinjalla Hankoniemeen rakennettu esitys, jossa sotatoimien, miinojen, ampumisen ja kirousten sekä rietaan puheen taustalla kulkki 'Suomi neito', nuori nainen kansallispuvussa, kukkaseppel vaa-leissa hiukissaan, viulua soitellen!

Esitys oli erinomainen, mutta onko tämä oikea kuva suomalaisesta naisesta? Halusiko hän, haluaako hän olla taustalla, antaa miesten tehdä päätökset, osallistua, näkyä? Onko suomalainen nainen todellakin viaton statisti, miesten päättäessä sodista ja rauhasta, raken-taessa kansakunnan historiaa? Ei tietenkään.

Suomen kansanedustuslaitos syntyi vuonna 1863, kun keisari Aleksanteri II kutsui koolle valtiopäivät. Vuoden 1906 valtiopäiväjärjes- tys sääti Suomelle yksikamarisen eduskunnan

joka valittiin yleisellä äänioikeudella. Suomen naisille taattiin täydet valtiolliset oikeudet. Nämä Suomi oli ensimmäinen maa säätmässä naisten oikeudesta osallistua myös ehdokkaana valtioliisiin vaaleihin. Äänioikeuden oli jo aikaisemmin saaneet Uuden Seelannin naiset, joten siinä Suomi jäi toiseksi.

Huomionarvoista on että jo vaaleissa seuraavana vuonna 1907, siis sata vuotta sitten, 200 paikkaiseen eduskuntaan valittiin 19 naista. Ilman sukupuolikiintiötä, ilman ohituskaistoja, demokraattisesti kansanvaaleissa valittuina edustajina.

Mikä oli tämän mahdollistanut? Suomi oli köyhä maa jonka kansalaiset saivat pitkälti elantonsa maanviljelystä ja metsistä. Viljelysalueet olivat pienet, jokaisen perheen-jäsenen panos tarvittiin jotta leipää riittäisi pöytään. Perheet olivat suuret, mutta naiset

quotum voor vrouwen, zonder voorkeursbehandeling, democratisch, door algemene verkiezingen gekozen parlementsleden.

Hoe kwam dat? Finland was een arm land met burgers die voor het merendeel in hun levensonderhoud voorzagen door middel van landbouw en bosbouw. De akkers waren klein, elk gezinslid moest meewerken om genoeg brood op de plank te krijgen. De gezinnen waren groot, maar de vrouwen werkten even hard als de mannen, naast de zorg voor de kinderen. Vrouwen werkten ook buiten de eigen huishouding en namen deel aan vakbondswerk.

Een belangrijke oorzaak voor de vrouwenemancipatie lag echter in het schoolsysteem. Al in het begin van de 19^e eeuw begreep men de betekenis van scholing. JV Snellman en vooral Uno Cygnaeus hadden grote invloed op de ontwikkeling van ons primair

De eerste vrouwelijke parlementsleden ter wereld werden gekozen in Finland in 1907, met de conservatieven in het zwart, de sociaaldemocraten in het wit. | Maailman ensimmäiset naiskansanedustajat valittiin vaaleilla Suomessa vuonna 1907. Porvarillisten ryhmien naisedustajat ovat pukeutuneet mustiin ja sosialidemokraatit valkoisiin.

onderwijs. De positieve interesse voor Finland van tsaar Alexander II had ook een gunstige invloed op deze ontwikkeling. In 1863 werd de kweekschool van Jyväskylä gesticht,

me ovat aloittaneet uransa opettajina, myös ensimmäisillä naiskansanedustajilla löytyi opettajataustaa.

Suomen naisten emansipaation alku

Ketkä olivat sitten naisten tasa-arvon esitälijoita? Heitä on lukematon määrä, mutta muutaman nimen tuon kuitenkin esiin. Ei ole historiaa ilman henkilöitä jotka sitä ovat tuottaneet, sen vuoksi kirjoituksessani tulen mainitsemaan useita naisia, tiedostaen että monet jäävät mainitsematta.

Minna Canth 1844-97, seitsemänlapsisen perheen yksinhuoltaja miehen kuoltua, kirjailija, lehtinainen, yhteiskuntavaikuttaja, liikenainen. Hän oli Jyväskylän seminaarin kasvatti, joka ajoii innokkaasti raittiutta, naiskasvatusta, samalla toimien kirjallisuuden uudistajana ja suomalaisen realismin uran-

een voor vrouwen en mannen bedoelde 4-jarige cursus om kundige leerkrachten op te leiden. Zowel jongens als meisjes gingen naar de basisschool.

Omdat de kweekschool ook toegankelijk was voor vrouwen, was het begrijpelijk dat het vak van onderwijzeres aantrekkelijk was voor jonge vrouwen. Veel van onze prominente vrouwen begonnen hun carrière als onderwijzeres. Ook onder de eerste vrouwelijke parlementsleden waren er die een opleiding als onderwijzeres hadden afgerond.

Vrouwenemancipatie van het eerste uur

Wie waren dan de eerste strijdsters voor de vrouwenemancipatie? Het zijn er ontelbaar veel, maar een enkele naam wil ik toch noemen. Er is geen geschiedenis zonder de personen die deze hebben vormgegeven,

Minna Canth

uurtajana. Häntä muistetaan kansallisella yleisellä liputuspäivällä.

Lucina Hagman 1853-1946, joka myös opiskeli seminaarissa. Hänen tuli naisasiain tulisielu, joka perusti Naisasialiitto Unionin, Marttaliiton ja Suomen ensimmäisen raitiusyhdistyksen, ja myös poliittisen Suomen Naisliiton. Hänen suurin taistelunsa koski kuitenkin yhteiskouluja, epäillen että tytökkoulut

daarom zal ik in mijn artikel een aantal namen noemen, waarbij ik me ervan bewust ben, dat vele ongenoemd blijven.

Minna Canth (1844-1897), na het overlijden van haar man een alleenstaande moeder van een gezin met zeven kinderen, schrijfster, journaliste, opinievaakster en zakenvrouw. Zij was leerling van de kweekschool van Jyväskylä, ze bevorderde energiek geheelonthouding en een goede opleiding voor vrouwen. Tegelijkertijd manifesteerde zij zich als vernieuwer van de literatuur en was zij baanbreker van het Fins realisme. Jaarlijks wordt op 19 maart voor haar in Finland gevlagd.

Lucina Hagman (1853-1946) was ook studente van de kweekschool. Zij werd de ziel van de vrouwenbeweging. Zij richtte de Vrouwenbond op, de Martta-bond, de eerste Finse geheelonthoudersbond en ook de

ovat vain mahdollisuus 'miehille määritä mitä naiset saavat oppia ja miten'. V. 1886 Lucina Hagman nimittiin vastaperustetun Helsingin suomalaisen yhteiskoulun johtajaksi, hänen merkittävä voitto!

Niin Minna Canth kuin Lucina Hagman puhuivat paljon rauhasta, naisten asemasta rauhantyössä. Molempia myös harmitti tapa kuinka naisia kohdeltiin yhteiskunnan vakiuttajina. Heille naurettiin, heitä ivailtiin ja syyteltiin, osaamistaan aliarvioitiin. Tuntuu tutulta myös tämän päivän Suomessa!

Koska aloitin kirjoituksen sodista, on myös mainittava Lotta Svärd-järjestön mahtinainen, Fanny Luukkonen, 1882-1947. Hän oli ylioppilas ja toimi opettajana mm Sortavalassa vuodesta 1912. Sisällissodan aikana Sortavalassa toimi suojeleuskunta, jonka rakenne kiinnostti Luukkosta.

Lucina Hagman

politieke Finse Vrouwenbond. Haar grootste strijd betrof evenwel de gemengde middelbare school, vanuit de gedachte dat meisjescholen alleen een mogelijkheid zijn 'om mannen te laten bepalen wat vrouwen mogen leren en hoe'. In 1886 werd Lucina Hagman directeur van de pas opgerichte Finse

gemengde middelbare school in Helsinki, voor haar een belangrijke overwinning!

Zowel Minna Canth als Lucina Hagman spraken vaak over vrede en over de positie van vrouwen in het vredeswerk. Het ergerde beiden hoe vrouwen werden behandeld als opinievaaksters. Ze werden uitgelachen, ze werden bespot en beschuldigd, geminacht om wat zij konden. In het hedendaagse Finland komen we dat ook nog tegen.

Omdat ik dit artikel begon over oorlogen, moet ik ook de powerwoman van de organisatie *Lotta Svärd* noemen: Fanny Luukkonen (1882-1947). Zij was geslaagd voor haar eindexamen aan de middelbare school en werkte vanaf 1912 als onderwijzeres, onder andere in Sortavala. Tijdens de burgeroorlog was daar een burgerwacht actief. Fanny Luukkonen was geïnteresseerd in de manier waarop die was georganiseerd.

Maarschalk Mannerheim reikt op het eindfeest van de Lotta-opleiding in juni 1940 het Eerste Klassse Vrijheidskruis uit aan Fanni Luukkonen. | Marsalkka Mannerheim luovuttaa Lotta kurssin päättäjäisjuhlassa kesäkuussa 1940 ensimmäisen luokan vapaudenristin Fanni Luukkoselle.

Rauhansopimuksen ehtojen mukaan niin Suojeluskunnat kuin Lotta-Svärdjärjestö lakkautettiin. Satojen tuhansien naisten uskomattomasta panoksesta itsenäisytemme puolesta vaiettiin vuosikymmeniksi. Kun järjestö

Lotta's, 1940

olisi täytänyt 70 vuotta v 1991, saattoin aikaisempien lottien aloitteesta puolustusministerinä nostaa heidät omalle paikalleen historian kunniajalustalle. Järjestimme Finlandialossa muistojuhlan johon osallistui koko maan poliittinen johto presidentti Mauno Koivistoa myö-

zijn burgers die niet hebben besloten om aan de oorlog deel te nemen.

De voorwaarden van de vredesovereenkomst bepaalden dat zowel de burgerwachten als Lotta Svärd werden opgeheven. De ongelooflijke inspanning van duizenden vrouwen voor onze onafhankelijkheid werd voor decennia het zwijgen opgelegd. Toen de organisatie 70 jaar zou zijn geworden in 1991, kon ik als minister van Defensie op initiatief van vroegere Lotta's, ze een eigen ereplaats in de geschiedenis geven. We organiseerden in het Finlandia-huis in Helsinki een jubileum waar de hele nationale politieke leiding aan deelnam, tot president Mauno Koivisto aan toe. Uit alle delen van Finland kwamen voormalige Lotta's en kleine Lotta's als vertegenwoordiging van die honderdduizenden vrouwen die in oorlogstijd hadden gediend.

ten. Suomen kaikista osista saapui entisiä lottia ja pikkulottia edustamaan niitä satojatuhsia naisia jotka toimivat sodan aikana.

Naisten vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus sai uusia avauksia tilaisuudesta, mm. Naisten Valmiusliitto perustettiin kursittamaan naisia kriisinhallinnan tehtäviin, niin rauhanajan kriiseihin kuin aseellisten selkkausten aiheuttamiin poikkeusoloihin.

Oma tausta

Koska minua pyydettiin suomalaisen naisen aseman tarkastelussa kirjata asiat omien kokemusteni ja prioriteettien kautta, niin ehkä muutama sana näistä lähtökohdista.

Edustan Suomen toista virallista kansalliskieltä, ruotsia puhuva vähemistöä. Puolueeni on liberaali Ruotsalainen Kansanpuolue. Olin maaseutulääkärin nuorin tytär, suoritin yliop-

Er kwamen nieuwe mogelijkheden voor vrijwillige scholing om het land te verdedigen. Onder andere werd de Naisten Valmiusliitto (Paraatiedebond van vrouwen) opgericht om vrouwen te trainen voor taken bij rampenbestrijding, zowel in vredestijd als in geval van een noodtoestand bij een gewapend conflict.

Eigen achtergrond

Omdat mij is gevraagd de positie van de Finse vrouw op te tekenen vanuit mijn eigen ervaringen en prioriteiten, presenteert ik hier een korte samenvatting.

Ik behoor tot de sprekers van de tweede officiële taal van Finland, de Zweedssprekende minderheid. Mijn partij is de liberale Zweedse Volkspartij. Ik ben de jongste dochter van een plattelandsarts. Na mijn eindexamen middelbare school ben ik gaan stu-

pilastutkinnon, opiskelin ja valmistuin ekonomiksi ruotsinkielisessä Kauppakorkeakoulussa Helsingissä. Avioiduin aikaisin, perheeseen syntyi neljä lasta samalla kun mieheni kanssa perustimme pienen maahantuontiyrityksen.

Joutumiseni poliitikkaan oli hyvin epäramaattinen: neljän lapsen äiti osallistuu koulu-kotiyhteistyöhön, urheiluseuran toimintaan, vie lapsia harrastuksiin. Pian hänet pyydetään mukaan poliittiseen päättöskentteekoon, ensin kunnallisella tasolla, ja sitten ensi yritymällä eduskuntaan v 1979 – poliitiseesti erittäin huonosti valmennettuna!

Jatkoon sisältyi 16 v kansanedustajana, 5 puolustusministerinä samaan aikaan hoitaen tasa-arvoministerin mandaattia. Presidenttiehdokkuus, niukasti (46,1%) häviten presidentti Ahtisaarelle, ystäväälleni jonka kanssa jaamme samat kansainvälisyyden arvot.

Elisabeth Rehn inspecteert als minister van Defensie Finse militairen. | Elisabeth Rehn tarkastamassa puolustusministerinä ollessaan suomalaisjoukkojen komppaniaa.

deren en ik ben afgestudeerd als econoom aan de Zweedstalige handelshogeschool in Helsinki. Ik trouwde jong. We kregen vier kinderen in dezelfde tijd dat mijn man en ik een klein importbedrijfje oprichtten.

Ik ben op een weinig dramatische manier de politiek ingerold: een moeder van vier

Elisabeth Rehn feliciteert Martti Ahtisaari met zijn overwinning in de tweede ronde van de presidentsverkiezingen in 1994. | Elisabeth Rehn onnittemassa Martti Ahtisaarta tämän voitettua vuoden 1994 presidentinvaihdon toisen kierroksen.

60 vuotiaana alkoi uusi kansainvälinen urani maailman konflikteissa, Balkanin sodasta alkaen. Sen jälkeen ovat naiset solmissa ja konflikteissa vieneet päähuomioni, YK:n ja Suomen ulkoministeriön eri tehtävissä.

Miina Sillanpää, de eerste vrouwelijke minister in Finland in 1926-1927. | Miina Sillanpää, Suomen ensimmäinen naisministeri vuosina 1926-1927.

kinderen is vrijwilliger op school, is actief in sportclubs en brengt de kinderen naar hun vrijetijdsactiviteiten. Al snel werd ik gevraagd om de politiek in te gaan, eerst op gemeentelijk niveau, en vervolgens kwam ik bij de eerste poging in 1979 in het parlement. Ik was bijzonder slecht voorbereid op een politieke loopbaan!

Daarna was ik 16 jaar parlementslid, 5 jaar minister van Defensie, met tegelijkertijd emancipatie in mijn portefeuille. Bij de presidentsverkiezingen verloor ik nipt (46,1%) van president Ahtisaari, mijn vriend, met wie ik dezelfde internationale waarden deel. Als 60-jarige begon ik een nieuwe internationale carrière als bemiddelaar bij internationale conflicten, te beginnen met de Balkanoorlog. Daarna eisten vrouwen in oorlogsgebieden en conflicten het grootste deel van mijn aandacht op, zowel bij de VN als bij het Finse

ministerie van Buitenlandse Zaken, met verschillende opdrachten.

Parlement en regering

Ik keer terug naar de positie van vrouwen in Finland. In het parlement bleef het percentage vrouwen ongeveer gelijk, om en nabij een achtste van de leden. Een verbazingwekkend cijfer in een tijd waarin vrouwen doorgaans niet in parlementen werden gekozen. Na de onafhankelijkheid was er een dalende trend in de periode tussen de wereldoorlogen. Het dieptepunt werd bereikt in 1930, toen slechts 11 vrouwen in het parlement werden gekozen.

Maar na een paar jaar begon het percentage vrouwen weer te stijgen. In 1970 werd de 20% grens doorbroken, in 1983 was de 30% aan de beurt. Bij de verkiezingen van 2007 werd de 40% grens gepasseerd. De geslach-

ten waren nu officieel in balans. Het percentage vrouwen was het grootst in de periode 2011-2015: 42.5%. Dit komt overeen met het algemene beeld in de Noordse landen, dat gemiddeld 41% bedraagt (Europa zonder de Noordse landen 24%)!

En hoe staat het met de regeringsverantwoordelijkheden? De portefeuilles van de eerste vrouwelijke ministers sinds Miina Sillanpää in 1926-1927 bevatten 'vrouwelijke' onderwerpen, zoals onderwijs en sociale zaken.

Pirkko Työläjärvi doorbrak als eerste die trend als minister van Handel en Industrie, Elisabeth Rehn als minister van Defensie en Jutta Urpilainen als minister van Financiën. Tarja Halonen brak tenslotte door het glazen plafond toen ze werd gekozen tot president, nadat ze eerder als eerste vrouw minister van Justitie en minister van Buitenlandse Zaken was geweest.

Pirkko Työläjärvi

Anneli Jäättenmäki was de eerste vrouwelijke premier in 2003, al was haar termijn jammer genoeg wat kort. Zij heeft daarna verdienstelijk de belangen van Finland behartigd in het Europese parlement, onder andere als woordvoerder financiën. Uit dezelfde Centrum Partij kwam de volgende

Tarja Halonen, de eerste en tot nu toe enige vrouwelijke president van Finland. | Tarja Halonen, Suomen ensimmäinen ja tähän mennessä ainoa naispresidentti.

Eduskunta ja hallitus

Palaan takaisin naisten asemaan Suomessa. Eduskunnassa naisten osuus pysyi melko tasaisena, noin kahdeksasosa edustajista oli naisia. Hämmästyttävä luku aikana jolloin naisia ei yleensä valittu parlamentteihin. Itsenäistymisen käensi trendin laskuun maailmansotien välisenä aikana. Aallonpohja koettiin vuonna 1930 kun ainoastaan 11 naista valittiin eduskuntaan.

Naisistuminen kuitenkin jatkui muutaman vuoden jälkeen. Vuonna 1970 vaaleissa meni 20% raja rikki, 1983 oli 30% vuoro. Vuoden 2007 vaaleissa rikkottiin 40% raja, joka tulkitaan virallisesti sukupuolten tasapainoksi. Naisten osuus on ollut suurimmillaan vaalikaudella 2011-15, jolloin se oli 42,5%. Tämä noudataa Pohjoismaiden naisten yleistä

trendiä joka on keskimäärin 41% (Europa ilman Pohjoismaita 24%)!

Entä sitten hallitusvastuu? Ensimmäisien naisministereiden salkut Miina Sillanpäästä (1926-1927) alkaen sisälsivät perinteisiä 'naisasioita' kuten opetus- ja sosiaaliministeriön johtoa.

Pirkko Työläjärvi mursi ensimmäisenä trendin kaappa- ja teollisuusministerinä, Elisabeth Rehn puolustusministerinä, Jutta Urpilainen valtiovarainministerinä. Tarja Halonen rikkoi lopullisesti lasikatot tullessaan valituksi tasavallan presidentiksi, hoidettuaan ennen sitä ensimmäisenä naisena oikeusministerin ja ulkoministerin tehtävät.

Anneli Jäättenmäki oli ensimmäinen naispääministeri 2003, jonka kausi valitettavasti jäi lyhyeksi. Hän on sen jälkeen kiitettävästi hoitanut Suomen asiaa Europan parlamen-

tissa, mm. sen varapuhemiehenä. Samasta keskustan puolueesta tuli seuraava naispääministeri, Mari Kiviniemi 2010-2012 joka on myös siirtynyt kansainväliin tehtäviin, hän toimii OECD:n apulaispäsihteerinä Pariisissa.

Anneli Jäättämäki

vrouwelijke eerste minister, Mari Kiviniemi (2010-2012), die daarna ook internationale taken op zich heeft genomen. Zij werd adjunct-secretaris van de eerste secretaris van de OECD (*Organisation for Economic Cooperation and Development*) in Parijs.

In dit verband moet ik mijn waardering uitspreken voor de Centrum Partij. Toen de regering Matti Vanhanen II aantrad in

Mari Kiviniemi

2007 waren er van de 20-koppige regering 12 vrouwen! Het land werd indertijd geleid door Tarja Halonen, en na haar aftreden als president heeft zij op internationale fora aandacht gevraagd voor gelijkberechtiging, de problemen van minderheden en ontwikkelingshulp. Volgens velen was dit misschien de gouden tijd voor de Finse vrouwen.

Tässä yhteydessä on annettava tunnustus keskustalle: Matti Vanhasen II-hallituksen aloittaessa työnsä 2007, 20-jäsenisestä hallituksesta 12 oli naisia! Maata johti silloin Tarja Halonen, joka toiminnassaan presidenttinä ja sen jälkeen kansainvälisillä foorumeilla voimakkaasti on nostanut esiin tasa-arvon, vähemmistöjen ongelmat ja kehitysavun, monen mielestä tämä oli ehkä Suomen naisten kulta-aikaa.

Sitä suurempi on tasa-arvon tämänhetkisen heikentymisen ongelma numeroiden vallossa: Sipilän hallituksen 17 ministeristä vain 6 on naisia! Varsinkin sosiaalisen tasa-arvon saralla naiset ovat kohdanneet ongelmia miehisten päättäjien kovempien prioriteettien seurausena.

Mutta vielä eduskuntaan. Heti alkuun on mainittava puhemiehen asema, jonka ensim-

mäisenä naisena toimi Riitta Uosukainen 10 vuoden ajan vuodesta 1994 – ihailtuna, jämmäkkänä, ylläpitäen järjestystä humorilla.

Ovatko sitten naiset saaneet mitään erityistä aikaan näiden sadan kuluneen vuoden aikana?

Naiset yli puoluerojen ovat pystyneet yhteistyöhön koskien lainsäädäntöä joka parantaa naisten ja perheiden asemaa. Eduskuntaan perustettiin myös 1990-luvulla naisverkosto, joka siitä lähtien on ylläpitänyt keskustelua sukupuolten tasa-arvosta ja naisten oikeuksista sekä tuonut naisnäkökulman lainvalmisteluun.

Aina se ei ole onnistunut, mutta viimeistään eduskunnan valiokuntakäsittelyssä asiat on tuotu esiin. Joskus valiokunnissa on myös vaadittu perustuslakivaliokunnan arviota tasa-arvon toteutumisesta.

Maar getalsmatig is nu het probleem van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen weer groter geworden: van de 17 ministers in de regering van Sipilä zijn er slechts 6 vrouw! Vooral op het gebied van de sociale gelijkwaardigheid hebben vrouwen problemen ondervonden doordat hun manlijke collega's andere prioriteiten hadden.

Ik ga terug naar het parlement. Om direct maar te beginnen met de positie van de voorzitter. De eerste vrouw in die functie was Riita Uosukainen, tien jaar lang, vanaf 1994, bewonderd, kordaat, orde houdend met humor.

Hebben vrouwen dan niets bijzonders voor elkaar gekregen in de afgelopen honderd jaar? Vrouwen hebben over partijsgrenzen heen kunnen samenwerken bij wetgeving die de positie van vrouwen en gezinnen verbeterd. In de jaren '90 is bin-

nen het parlement een vrouennenetwerk tot stand gekomen, dat sindsdien de discussie over de gelijkwaardigheid en gelijkberechtiging van vrouwen gaande heeft gehouden. Hierdoor heeft ook de visie van vrouwen bij de voorbereiding van wetgeving meer aandacht gekregen.

Het is niet altijd gelukt, maar betreffende onderwerpen zijn tenminste in de kamercommissiebehandelingen aan de orde gesteld. Soms is bovendien geëist de waarden van gelijkberechtiging in acht te nemen in de commissie die wetgeving voorbereidt.

Zonder de vrouwelijke parlementsleden en het werk van hun achterban zou Finland niet tot de wereldtop van gelijkberechtigingswetgeving hebben behoord. Dagopvang voor kinderen, kinderbijslag, adviesdiensten, maar ook veel onderwerpen die de ouderen in de bevolking betreffen, hebben

Riitta Uosukainen. Zij was tien jaar voorzitter van het Finse parlement. | Riitta Uosukainen. Hän toimi kymmenen vuotta Suomen eduskunnan puheenjohtajana.

Ilman naisedustajien ja heidän taustavoi-miensa toimintaa tuskin Suomessa olisi maailman huippua oleva tasa-arvolainsäädäntö.

Lasten päivähoido, lapsilisät, neuvolapalvelut, mutta myös monet vanhinta ikäpolvea koskevat asiat ovat naisten erityisen huolen kohteena. Onhan vanhuksen tai vammaisen omaishoitaja useimmiten nainen.

Naisen keskimääräinen palkka on kuitenkin vieläkin miehen euroa paljon pienempi.

Tietenkään naisten eivät sokeasti seuraa kanssasisartensa ratkaisuja, jokainen kansanedustaja on ensi sijassa puolueensa edustaja. Puolueohjelma sitoo nykyään pitkälti kansanedustajien liikkumatilaan, varsinkin kun hallitusta johtaa koalitiopalvelitus jossa enemmistö äänestyksissä on turvattava. Taitavat naisedustajat onnistuvat kuitenkin omissa ryhmissään tuomaan esiin tasa-arvon argumentit, asiat joita rehellisyden nimissä useimmat miesedustajat myös näkevät itsekin tärkeiksi.

de bijzondere aandacht van vrouwen. De mantelzorger van een oudere of gehandicapte is immers vaak een vrouw.

Het gemiddelde inkomen van een vrouw is echter vaak nog vele euro's minder dan dat van een man.

Natuurlijk zijn vrouwen het niet altijd eens met de beslissingen van hun seksegenoten. Elk parlementslid is in de eerste plaats een representant van zijn of haar partij. Het partijprogramma beperkt tegenwoordig in hoge mate de bewegingsvrijheid, vooral als er een coalitiegering is waar bij de stemmingen gerekend moet kunnen worden op een meerderheid. Kundige vrouwelijke parlementsleden slagen er niettemin in om in eigen gelederen argumenten over gelijkberechtiging naar voren te brengen, onderwerpen die, het moet gezegd, ook mannen als belangrijk zien.

Kun vertaan omaa aikaani yli kaksikymmentä vuotta sitten oman tyttären työhön kansanedustajana nyt, huomaan kuinka paljon työ on muuttunut.

Minun aikanani ei edustajilla ollut henkilökohtaisia avustajia, ryhmällä oli kanslisti joka ensisijaisesti auttoi ryhmäjohtajaa ja meitä muita jos aikaa siihen löytyi. Itse vastasimme puheluihin, saimme hakea taustatietoja, kirjoittaa puheenvuoromme. Kansainvälinen toimintamme oli ensi kädessä Pohjoismaiden neuvostoa, ja jos onnistti niin myös IPU:n (Kansainvälinen parlamenttien unioni) kokouksiin osallistumista. Valiokuntamatkat tuntuivat palkinnolta – muistan että ensimmäinen niistä omalta kohdaltani oli liikenneyliokunnan matka Hollantiin, jossa tutustuimme maan liikennelakiin!

Als ik mijn eigen tijd van twintig jaar geleden vergelijk met het werk van mijn dochter als parlementslid nu, zie ik hoeveel er veranderd is. In mijn tijd had een parlementslid geen persoonlijke assistenten, de fractie had een ambtelijk secretaris die in de eerste plaats de fractievoorzitter hielp en de anderen alleen als er tijd voor was. We namen zelf de telefoon op, zelf moesten we achtergrondinformatie verzamelen en zelf moesten we onze speeches schrijven. Ons internationale werk was primair in handen van de Noordse Raad. En als het lukte woonden we ook de vergaderingen van de IPU (Internationale Parlementaire Unie) bij. Commissiereisjes voelden als een beloning. Ik herinner me uit mijn eigen ervaringen dat mijn eerste reis naar Nederland was, om kennis te maken met de verkeerswetgeving van dat land!

Lainsäädännön kehykset ovat voimakkaasti muuttuneet Euroopan Unionin jäsenyydestä johtuen, asiat vaativat paljon mutkikkampaan käsiteltävää. Ministereiden ajasta suuri osuuus on 'Bryssel'in asioita hoitaen, jatkuvia matkoja. Turvapaikanhakijat ovat luonnollisesti lisänneet työtä, ja valittavasti asenteiden vastakkainasettelu on koventunut. Jokaisella kansanedustajalla on oma vastuunsa kansallisen ilmapiirin luomisessa, hyvässä kuin pahassa. Sosiaalisen median paineet ja niiden hallinta tuo jatkuvaan lisättyötä.

Olen keskittynyt poliittiseen vaikuttamiseen, eduskuntaan, ministeriöihin. Kuitenkin on olemassa aivan toisia yhtä alueita, missä voi vaikuttaa kuten esim ihan omissa perheissä ja ryhmissä.

De kaders voor wetgeving zijn door het lidmaatschap van de Europese Unie sterk gewijzigd. De onderwerpen vragen een veel omslachtiger behandeling. Een groot deel van de tijd van ministers bestaat uit het behandelen van 'Brusselse' zaken en heel veel reizen. Asielzoekers vragen natuurlijk ook meer aandacht en helaas zijn de tegenstellingen verhard. Elk parlementslid heeft zijn eigen verantwoordelijkheid bij het formeren van een eigen nationale achterban, ten goede of ten kwade. De druk van de sociale media en de controle daarover veroorzaken voortdurend meer werk.

Ik heb mij geconcentreerd op de politieke beïnvloeding, op het parlement, op de ministers. Toch zijn er ook heel andere, even belangrijke onderwerpen binnen de eigen leefomstandigheden van gezinnen en groepen.

Internationale werkzaamheden

En dan wil ik het nog hebben over het andere belangrijke werk waaraan ik deelnam en de inbreng hierbij van onze Finse vrouwen. Ik heb het over internationale werkzaamheden op vele verschillende gebieden en van heel verschillende aard. Het ontwikkelingswerk wordt merendeels gesteund door de Finse vrouwen en de bezuinigingen van Finland op het ontwikkelingswerk worden ervaren als onrechtvaardig en zwaar. Het belangrijke werk van de nationale organisaties, maar ook de hoeveelheid werk die wordt gedaan door Finse vrouwen in internationale organisaties, is aanzienlijk.

Als minister van Defensie bood ik voor Finse vrouwen de mogelijkheid om vrijwillig dienst te nemen in het leger en ook als lid van een vredesmissie te dienen. Er gaat per jaar maar een paar procent vrouwen

naisemme kaipaavat tietoa maamme turvallisuuuden eri osioista. Nykyajan uhat ovat niin erilaisia entisiin, ja naisilla on paljon niitä taitoja joita cyber- ja hybriidimaailmassa tarvitaan.

Naisrauhanturvaajamme ovat menestyneet erinomaisesti Suomen operaatioissa, niin YK:n kuin EU:n lipun alla. Itse pystyin seuraamaan heitä ensin Lähi-idässä, ja sitten monen vuoden aikana Balkanilla SFOR:n ja KFORin tehtävissä.

Olen pitänyt tiivistä yhteyttä ensimmäisiin 34 koulutettuun naisrauhanturvaajaan, joita kutsuttiin 'Elisabethin enkeleiksi'. He palvelivat ensin UNIFIL ja UNDOF-missioissa.

Olinkin todella ylpeä kun Suomen Rauhanturvaajaliitto valitsi tänä vuonna Vuoden Rauhanturvaajaksi erään heistä, Tarja Raapanan, joka on ehtinyt palvella Golanin lisäk-

per leeftijdsgroep in dienst, maar het aantal neemt toe. Ik steun de gedachte dat de volledige leeftijdsgroep zou moeten worden opgeroepen, want onze jonge vrouwen ontbreekt het aan kennis over de verschillende aspecten van veiligheid van ons land. In de huidige tijd zijn de bedreigingen heel anders dan vroeger en vrouwen beschikken over veel vaardigheden die nodig zijn in deze cyber- en hybridewereld.

Onze vrouwelijke deelnemers aan vredesmissies hebben bijzonder goed gepresteerd in operaties waar Finland aan deelnam, zowel onder VN- als onder EU-vlag. Ik was in staat ze te volgen, eerst in het Nabije Oosten en daarna gedurende vele jaren op de Balkan in taken van de SFOR (*Stabilization Force in Bosnia and Herzegovina*) en de KFOR (*Kosovo Force*).

Ik heb nauw contact gehouden met de eerste 34 geschoolden vrouwelijke deelne-

mers aan vredesmissies, die 'Engelen van Elisabeth' werden genoemd. Zij dienden eerst in missies van UNIFIL (*United Nations Interim Force in Lebanon*) en UNDOF (*United Nations Dis-engagement Observation Force*).

Ik ben er dan ook echt trots op dat de Finse bond van deelnemers aan vredesmissies dit jaar een van hen als 'peacekeeper' van het jaar koos: Tarja Raappana, die behalve in de Golan ook jaren in Kosovo en Afghanistan heeft kunnen dienen. Zij is de eerste vrouw die deze eer te beurt viel.

En als we het dan toch hebben over Finse vrouwen die internationale taken uitvoeren, dan kan je er niet omheen advocaat Helvi Sipilä te noemen. Zij heeft het gebracht tot tweede secretaris van de VN, directeur van het *Center for Social Development and Humanitarian Affairs*. Maar het meest memorabele dat zij heeft bereikt – alle vrouwen weten

Helvi Sipilä. Zij werd in 1972 de eerste assistent secretaris-generaal van de VN. | Helvi Sipilä. Hänet valittiin vuonna 1972 Yhdistyneiden kansakuntien apulaispääsihteeriksi.

Laura Londén

dat nog – was echter dat zij eerste secretaris was van het internationale vrouwenjaar 1975. Het is haar verdienste dat het VN-vrouwenontwikkelingsfonds en de opvolger daarvan werden opgericht. In Finland heeft Helvi Sipilä in 1965 onder andere Suomen Pakolaisapu (*Vluchtelingenhulp van Finland*) opgericht.

Op dit moment is Laura Londén assistent-secretaris-generaal van de VN en on-

dervoorzitter van de UNFPA (*United Nations Funds for Population Activities*). Zij heeft heel veel ervaring op het gebied van ontwikkelingshulp. De directeur van het Finse centrum voor mensenrechten, Sirpa Rautio, is naast haar vele internationale taken op het gebied van mensenrechten, in mei gekozen tot voorzitter van de grondrechtencommissie van de EU, de FRA (*Fundamental Rights Agency*). Ambassadeur Marja Lehto is voor de periode 2017-2021 benoemd tot lid van de commissie voor internationaal recht van de VN, de ILC.

Er werken veel Finnen bij de OSCE (*Organization for Security and Cooperation in Europe*): Astrid Thors is gemachtigde van de OSCE voor minderheden in Den Haag, Eva Biaudet is bijzondere vertegenwoordiger voor de bestrijding van mensenhandel bij de OSCE in Wenen. Nina Suomalainen is ook nu

Astrid Thors

Mitä tällä haluan kertoa? Kun pääsihteeri Kofi Annan nimitti minut UNMIBHin johtajaksi YK:n alipääsihteerinä olin ainoa suomalainen nainen tällä YK-tasolla. Valitettavasti olen vieläkin. Listani joka voisi olla paljon pidempi osoittaa että Suomella on valtavasti naiskapiteettia korkeisiin kansainvälisiin tehtäviin. Varsinkin rauhanvälitys, rauhanneuvottelut kaipaavat yhtäläisesti naisia kuin miehiä ratkomaan suuria koko väestöä koskevia ongel-

De toenmalige minister van buitenlandse zaken van de Verenigde Staten, Hillary Clinton, deelt in 2011 een prijs uit aan Eva Biaudet voor haar werk bij de OSCE (Organization for Security and Cooperation in Europe) tegen mensenhandel. | Yhdysvaltojen silloinen ulkoministeri Hillary Clinton ojentamassa palkintoa Eva Biaudelle hänens toiminnastaan Euroopan turvallisuus ja yhteistyö järjestössä ihmiskauppa vastaan.

Suomalainen was politica van de Nationale Coalitie Partij en allen hebben veel internationale ervaring. Maar er ontbreken nog vele namen.

Wat wil ik nog meer vertellen? Toen secretaris-generaal Kofi Annan mij benoemde tot directeur van de UNMIBH (*United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina*) als onder-secretaris-generaal van de VN, was ik de enige Finse vrouw op dit VN-niveau. En

nog leider van de missie naar Skopje van de OSCE. Allen hebben ze een politieke achtergrond, Thors en Biaudet waren parlementsleden van de Zweedse Nationale Partij, Nina

Elisabeth Rehn tijdens de conferentie over gender gelijkheid in 2015 in Genève. | Elisabeth Rehn Genevessä suku-puolten tasa-arvoisuutta käsittelevässä konferenssissa.

250

14. De positie van de vrouw in het zelfstandige Finland

Finland 100 jaar onafhankelijk

dat ben ik helaas nog steeds. Mijn lijst, die veel langer zou kunnen zijn, toont aan dat Finland een aanzienlijke capaciteit heeft met betrekking tot vrouwen voor de hoogste internationale taken. Vooral bij vredesbemiddelingen en voor vredesonderhandelingen zijn zowel vrouwen als mannen nodig om de grote problemen op te lossen die de gehele bevolking aangaan. Jutta Urpilainen is als bijzonder vertegenwoordiger van het ministerie van Buitenlandse Zaken begonnen om de positie van vrouwen te verbeteren, vooral in Afrika. Hopelijk slaagt zij er in ook vrouwen te laten deelnemen aan vredesonderhandelingen, want dat is tot nu toe nog niet erg geslaagd. Finse vrouwen die internationale ervaring hebben opgedaan, hebben samen met hun collega's uit de andere Noordse landen een Noords 'Nordic Women Mediator's Net-

work' gevormd, dat klaar staat om samen te werken met andere vrouwen die een regio vertegenwoordigen.

Slotopmerking

Ik geloof in de vrouwen van Finland, zowel voor taken in het eigen land als op een hoger niveau, om te bouwen aan een gelijkwaardiger en betere wereld.

Elisabeth Rehn

(Nederlandse vertaling: Gerard Rijseker)

De schrijfster was van 1979 tot 1995 parlementslid voor de Zweeds Volkspartij, van 1990 tot 1995 minister van Defensie, van 1991 tot 1995 minister van Emancipatie, in 1994 en 2000 presidentskandidaat en in 1995 en 1996 lid van het Europees parlement. Hierna heeft zij verschillende internationale functies uitgeoefend, waaronder die van onder-secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

Kirjoittaja toimi vuosina 1979 - 1995 ruotsalaisen kansanpuolueen kansanedustajana. Vuosina 1990 - 1995 hän oli puolustusministerinä, vuonna 1994 ja vuonna 2000 presidenttiehdokkaana ja vuosina 1995 - 1996 europarlamentikona. Tämän jälkeen hän toimi erilaisissa kansainvälistä tehtävissä mm. Yhdistyneiden Kansakuntien alipääsihteerinä.

mia. Jutta Urpilainen on aloittanut tehtävän ulkoministerin erityisedustajana naisten aseman parantamiseksi varsinkin Afrikassa. Toivottavasti hän onnistuu saamaan myös naisia mukaan rauhanneuvotteluihin, koska siinä ei ole vielä onnistuttu kovinkaan hyvin. Suomalaiset kansainvälistä kokemusta saaneet naiset ovat myös yhdessä pohjoismaiden kollegojen kanssa muodostaneet pohjoismaisen 'Nordic Women Mediator's Network' yhteistyön, joka on valmis yhteistyöhön muiden alueellisten vastaavien naisosajien kanssa.

Lopukommentti

Uskon Suomen naisiin, niin kotimaan tehtävissä kuin laajemmin tasa-arvoisempaa ja parempaa maailmaa rakentamassa.

Elisabeth Rehn

14. Naisten asema itsenäisessä Suomessa

251

15. Nederlanders in Finland: Een kleine, maar veelzijdige groep emigranten

In de honderd jaar dat Finland onafhankelijk is, heeft een kleine groep Nederlanders zich daar permanent of langdurig gevestigd. Tot 1990 waren dit er hooguit een paar honderd, maar daarna is dit aantal toegenomen tot een kleine duizend in 2017. Het gaat voor het merendeel om mannen en de redenen om naar Finland te verhuizen waren heel verschillend. In veel gevallen had het te maken met hun functie of beroep en hebben zij maar voor een bepaalde periode in Finland

gewerkt. Voorbeelden zijn katholieke priesters, diplomaten en vertegenwoordigers van het Nederlandse bedrijfsleven. Op uitzonderingen na zijn de meesten van hen uiteindelijk weer naar Nederland teruggekeerd.

In tegenstelling tot bovengenoemde personen zijn ook nogal wat Nederlanders naar Finland getrokken vanwege persoonlijke relaties (Nederlands-Finse huwelijken of andere samenleefverbanden) of zijn op een andere manier door het land aangetrokken. Soms zijn

Peter
Starmans

253

15. Hollantilaisia Suomessa: Pieni mutta monipuolin emigrantiryhmä

Suomen satavuotisen itsenäisyyden aikana maahan on asettunut asumaan ryhmä hollantilaisia – jotkut pysyvästi, jotkut väliaikaisesti. Vuoteen 1990 mennessä heitä oli korkeintaan parisensataa, mutta sen jälkeen määrä on lisääntynyt käsittää nyt vuonna 2017 noin tuhat henkeä. Suurin osa tulijoista on enimmäkseen miehiä, ja syyt siihen, miksi he ovat muuttaneet Suomeen ovat hyvin erilaisia. Monissa tapauksissa oli ky-

seessä joko työ tai ammatti, ja tällöin he ovat työskenelleet Suomessa vain tietyn periodin. Tästä ovat esimerkkeinä katoliset papit, diplomaatit ja Hollannin liike-elämän edustajat. Joitakin poikkeuksia lukuunottamatta useimmat heistä ovat palanneet takaisin kotimaahansa Hollantiin.

Poikkeuksen yllämainittuihin tapauksiin muodostavat ne henkilöt, jotka ovat tulleet Suomeen henkilökohtaisista syistä (hollan-

ze er toevallig terecht gekomen. Deze emigranten zijn in de meeste gevallen permanent in Finland blijven wonen en hebben daar vaak ook nakomelingen, die soms verfinst zijn.

Ik zal maar een beperkt aantal van de Nederlandse emigranten bij naam noemen en wil mij vooral richten op de instanties en organisaties in Finland waar Nederlanders een opvallende rol hebben gespeeld.

De katholieke kerk

Drie Nederlandse bisschoppen en een groot aantal Nederlandse paters, broeders en zusters hebben een belangrijke rol gespeeld in het functioneren van de katholieke kerk in Finland in de afgelopen eeuw. Pas in 2015 is hier een eind aan gekomen toen de laatste Nederlandse pater, Frans Voss, afscheid nam.

De eerste Nederlandse bisschop, Michael Buckx, is in 1921 tot vicaris van de Finse missie

benoemd. In 1924 volgde zijn wijding tot bisschop, tot 1935 heeft hij in Finland gewerkt. Hij werd hierbij in belangrijke mate gesteund door pater Henrik Hartwijk, een verwoede Finland-fan, die bovendien taalbegaafd was en het heeft gepresteerd grote delen van de *Kalevala* in het Nederlands te vertalen.

In 1935 is Buckx opgevolgd door Gulielmus Cobben, die in 1939 te maken kreeg met de oorlogssituatie. Hij is uitgeweken naar Zweden en heeft de Nederlandse paters en zusters opgedragen naar Nederland terug te gaan. Zelf is hij na de Winteroorlog wel weer vrij snel naar Finland teruggekeerd en is er tot 1967 gebleven. Pater Henrik de Heij werkte in Finland van 1936 tot 1943. Tijdens de Winteroorlog wilde hij, koppig als hij was, tegen de goedbedoelde opdracht van zijn bisschop in niet voor zijn veiligheid naar Nederland teruggaan. Als een ware mannetjesputter heeft

Bisschop Gulielmus Cobben schudt op 6 december 1966 de hand van president Kekkonen tijdens de receptie ter gelegenheid van Onafhankelijkheidsdag. Op de achtergrond aartsbisschop Paavali (orthodox), die een hand geeft aan vrouw Sylvi Kekkonen. | Piispa Gulielmus Cobben kättelee presidentti Kekkosta itsenäisyyspäivän vastaanotolla 6. päivä joulukuuta 1966. Taustalla ortodoksisen kirkon arkkipiispa Paavali, joka puolestaan kättelee rouva Sylvi Kekkosta.

invloedrijke persoon geweest in Finland. Hij heeft veel voor de oecumene betekend.

Twee andere markante Nederlandse priesters die zich uiteindelijk permanent in Finland hebben gevestigd zijn Armandus de Caluwé en zijn neef Robert de Caluwé. Armandus kwam eind jaren dertig naar Finland om te werken voor de katholieke-orthodoxe kerk en Robert volgde hem iets later via Rome naar Finland.

Armandus kreeg het moeilijk na de Finse oorlogen, toen hij veel tegenwerking ondervond van zijn latijns-katholieke collega's. Hij trok zich terug in Oulu, trouwde en kreeg

tilais-suomalaiset avo- ja avioliitot) tai joille Suomi mukaan vain on ollut kiinnostuksen kohde. Joskus taas he ovat tavallaan sattumuoinin tulleet maahan ja jääneet useimmissa tapauksissa pysyvästi Suomeen asumaan, ja usein heidän jälkeläisensä ovat sitten ajan saatossa täysin suomalaistuneet.

Mainitsen tässä vain muutamia emigrantteja nimeltä ja keskityn ennen kaikkea niihin instansseihin, yrityksiin ja organisaatioihin, joissa hollantilaisilla toimijoilla on ollut huomattava rooli ja merkitys.

Katolinen kirkko

Kolmella hollantilaisella piispalla ja lukuisilla hollantilaisilla papeilla, veljillä ja sisarilla on ollut tärkeä rooli Suomen katolisen kirkon historiassa viime vuosisadalla. Vasta vuonna 2015 heidän toiminta-aikansa päätti,

Henrik Hartwijk

kun viimeinenkin hollantilainen pappi, pater Frans Vos, jätti jäähyyiset Suomelle ja muutti takaisin Hollantiin.

Suomen ensimmäinen hollantilainen piispa Michael Buckx nimitettiin vuonna 1921 Suomen lähetystön vikaariksi. Vuonna 1923 hänet vihittiin piispaksi, ja hän työskenteli

Suomessa aina vuoteen 1934 asti. Tässä työssään häntä tuki erityisesti isä Henrik Hartwijk, joka oli intiiminen Suomen ystävä, nykyään sanottaisiin Suomi-fani. Kaiken lisäksi hän oli kielellisesti erittäin lahjakas ja onnistui jopa käänämään suuria osia *Kalevalasta* hollanniksi.

Vuonna 1935 Buckx sai seuraajakseen Gulielmus Cobbenin, joka sodan sytytessä vuonna 1939 joutui lähtemään Ruotsiin sodan jaloista ja kehotti hollantilaisia veljiä ja sisaria palaamaan takaisin Hollantiin. Itse hän kuitenkin palasi taas melko pian sodan jälkeen takaisin Suomeen, missä hän työskenteli aina vuoteen 1967 asti. Veli Henrik de Heij työskenteli Suomessa vuosina 1936-1943. Talvisodan aikana hän, jääräpäinen kun oli, ei tahtonut oman turvallisutensa takia lähteä takaisin Hollantiin, vaikka hänen hyvä tar-

De eerste oecumenische mis onder bescherming van de heilige Hendrik op 19 januari 1985. Van links naar rechts aartsbisschop John Vickström (luther), bisschop Paul Verschuren (rooms-katholiek) en aartsbisschop Paavali (orthodox). | Ensimmäinen ekumeeninen Pyhän Henrigin messu tammikuun 19. päivänä vuonna 1985. Kuvaissa henkilöt vasemmalta oikealle: luterilaisen kirkon arkkipiispa John Vickström, roomalaiskatolisen kirkon piispa Paul Verschuren ja ortodoksisen kirkon arkkipiispa Paavali.

Pater Rober de Caluwé als lid van de Maltezer Orde op zijn 90e verjaardag in 2003 (foto Arie Oudman). | Isä Robert de Caluwé Maltan ritarikunnan puvussa 90-vuotissyntymäpäivänään (kuva Arie Oudman).

een zoon. In Oulu werkte hij aan de universiteit en gaf tot op hoge leeftijd Nederlands aan taalstudenten. Robert stichtte in 1964 het Oecumenisch Centrum Myllyjärvi in Es-

koittava piispansa sitä hänelle suosittelikin. Rohkeana miehenä hän yhdessä suomalaisen työtovereidensa kanssa teki parhaansa pelastaakseen niin Helsingissä kuin Viipurissa aikaansaamansa hengellisen työnkylvön, sen, mitä vielä pelastettavissa oli.

Piispa van Cobbenin seuraajaksi tuli Paul Verschuren, Suomen kolmas ja viimeinen hollantilainen piispa. Aina vuonna 2000 tapahtuneeseen kuolemaan asti piispa Verschuren oli tunnettu, arvostettu ja pidetty vaikutusvaltainen henkilö Suomessa. Hän teki paljon ekumenian hyväksi.

Kaksi muuta merkittävää hollantilaista pappia, jotka lopulta asettuivat pysyvästi Suomeen, olivat Armandus de Caluwé ja hänen veljenpoikansa Robert de Caluwé. Armandus tuli Suomeen 30-luvun loppupuolella työskennelläkseen katolisen ortodoksisen

Het heraldisch wapen 'Lux alii splendens' van de hand van Robert de Caluwé, najaar 2004. | Robert de Caluwé tekemä heraldinen vaakuna, jossa tekstinä 'Lux alii splendens'. Syksy 2004.

poo. Hij was verder iconenschilder en heraldisch kunstenaar en heeft daarvoor een 'pro Finlandia medaille' gekregen. Een aantal van zijn kunstwerken zijn tegenwoordig te bewonderen in het museum van Joensuu. Na zijn overlijden, in 2005, is het Oecumenisch Centrum opgeheven.

kirkon palveluksessa, ja Robert seurasi häntä hieman myöhemmin myös Rooman kautta Suomeen.

Armandus kohtasi paljon vaikeuksia Suomen sotien jälkeen. Hän sai kokea erityisesti paljon vastustusta roomalais-katolilaisten kollegojensa taholta. Hän vetäyti Ouluun, missä hän solmi avioliiton ja sai pojan. Oulussa hän työskenteli sikäläisessä yliopistossa ja antoi korkeaan ikään asti hollanninkielien opetusta kieltenopiskelijoille. Robert puolestaan perusti vuonna 1964 Espoon Myllyjärvelle Ekumeenisen keskuksen. Hän maalasi ikoneja ja heraldisia vaakunoita ja sai tunnustuksena työstään Pro Finlandia -mitalin. Joitakin hänen ikonejaan voi nykyään ihailla Joensuun taidemuseossa. Robert de Caluwé kuoltua 2005 hänen perustamansa Ekumeeninen keskus lakkautettiin.

Handel en industrie

Een Nederlandse zakenman, Hendrik van Gilse van der Pals, die zich had opgewerkt tot fabrieksdirecteur in Sint Petersburg en schatrijk werd, is na de Russische revolutie met zijn familie naar Finland verhuisd en is er tot aan zijn dood in 1928 gebleven. Hij heeft in Finland de 'Savion kumitehdas' opgericht, maar hij heeft de leiding ervan al snel overgedragen aan zijn zoon Max, die al sedert 1905 in Finland woonde en zich rond Laakspohja in Lohja in management van landbouw en veeteelt had gespecialiseerd. Over een andere zoon, Nikolai, schrijf ik later.

Na veel omzwervingen is Koen Spaans, een medewerker van Philips, in de jaren dertig van de vorige eeuw te werk gesteld in het Philipsfiliaal in Helsinki en werd daar verantwoordelijk voor de moderne afdeling radio's, zowel verkoop als productie. Als directeur

van Philips is hij in 1958 opgevolgd door Jan Brans. Koen Spaans heeft tot aan zijn dood in 1968 in Finland gewoond. Jan Brans was de laatste Nederlandse directeur van Philips Oy en is ook tot aan zijn dood in 1982 in Finland gebleven. Beiden hebben door hun inzet en hun technische Philips-achtergrond veel bekend voor Finland.

Als ingenieur is Marius Odé met zijn Finse vrouw en gezin naar Finland getrokken, waar hij bij Wärtsilä papiermachines gewerkt heeft en opklom tot een hoge positie. Zijn vrouw Anita is vertaalster geworden van Nederlandse literatuur in het Fins. Zij heeft o.a. het dagboek van Anne Frank vertaald.

Kortgeleden hebben zich twee Nederlanders in Finland gevestigd die op dit moment opvallend belangrijke posten bekleden en zeker in de loop van de komende tijd van zich zullen laten horen. In 2015 is Susan

kuin tuotantopuolenkin. Hän toimi Philip-sin johtajana aina vuoteen 1958 asti. Hänen seuraajakseen tuli Jan Brans. Koen Spaans asui aina vuonna 1968 tapahtuneeseen kuolemaansa asti. Jan Brans oli Suomen Philipsin viimeinen hollantilainen johtaja. Hänkin asui Suomessa vuoteen 1982 eli kuolemaansa asti. Molemmat johtajat olivat Suomelle merkit-täviä henkilötä omalla panoksellaan ja tek-nisellä osaamisellaan, mikä heijastui heidän Philips-taustastaan.

Insinööri Marius Odé ja hänen suomalaisen vaimonsa muuttivat perheineen Hollannista Suomeen, missä Marius työskenteli Wärtsilän paperikonetehtaalla ja eteni siellä korkeaan asemaan. Hänen vaimostaan Ani-tasta tuli kielenkääntäjä, ja hän käensi Hollannin kirjallisuutta suomeksi, muun muassa Anna Franklin päiväkirjan.

Duinhoveren bedrijfsmanager geworden van het internationale concern 'Sanoma Oy', dat zich bezig houdt met media en leerboeken; verder staat Roeland Baan vanaf 2016 aan het roer van Outokumpu.

Diplomaten

In de honderd jaar dat Finland onafhankelijk is, heeft de Nederlandse diplomatieke vertegenwoordiging in Finland van 1920 tot 1959, met uitzondering van de oorlogsjaren, opeenvolgend onder leiding gestaan van vijf gezanten en van 1959 tot 2017 van zeventien ambassadeurs. Voor de oorlog verbreven de gezanten in Stockholm en brachten ze alleen korte bezoeken aan Helsinki, waar de Nederlandse belangen zo veel mogelijk werden behartigd door een zaakgelastigde.

De eerste gezant na de oorlog, Theo van der Vlugt, verbleef in Helsinki van 1946 tot

zijn overlijden in 1954. Theo was de zoon van professor Willem van der Vlugt, over wie er in het hoofdstuk 'Nederlands-Finse relaties' al geschreven is. Hij was als gezant in Finland onder collega diplomaten en bij Finse politici uitermate gewaardeerd. Zelfs bij zijn dood heeft de Finse vlag op openbare gebouwen halfstok gehangen. Kort voor zijn overlijden heeft Theo van der Vlugt nog bemiddeld bij de hulpverlening in Finland met betrekking tot de watersnoodramp in Nederland.

Ambassadeur Robert Engels, die in Helsinki verbleef van 2004 tot 2008, heeft de eerste aanzet gegeven voor een nieuw onderzoek over de afkomst van de Mannerheim familie. Tot dan toe werd aangenomen dat de familie oorspronkelijk uit Nederland kwam. Maar uiteindelijk is onomstotelijk vast komen te staan dat de familie afkomstig is uit Hamburg.

Vain vähän aikaa sitten Hollannista tuli Suomeen kaksi henkilöä, jotka kumpikin ovat saaneet sangen korkean virkanimityksen. Toinen heistä on Susan Duinhoven, josta tuli vuonna 2015 Sanoma Oy:n yritysjohtaja. Hänen työnsä liittyvät mediaan ja oppikirjoihin. Toinen hollantilainen, Roeland Baan, on nimetty 2016 lähtien Outokumpu-yhtiön johtajaksi.

Diplomaatit

Suomen itsenäisyyden 100-vuotisen historian aikana on vuosina 1920-1959 Hollantia edustanut viisi lähettilästä (sotavuosia lu-

Gezant Theo van der Vlugt dans met Alli Paasikivi, de vrouw van president Paasikivi, op 6 december 1953 tijdens het feest ter gelegenheid van Onafhankelijkheidsdag. | Alankomaiden lähettiläs Theo van der Vlugt danssi presidentti Paasikiven vaimon rouva Alli Paasikiven kanssa itsenäisyyspäivän juhlissa joulukuun 6. päivä vuonna 1953.

Onderwijs en wetenschap

In 1986 is in Helsinki de Nederlandse school opgericht door Ria Jansen. Ze kreeg daarbij veel steun van de NOB (stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland) en van Finse autoriteiten. Deze school, die langzaam is gegroeid, organiseert al jaren een zomerkamp en viert als centraal feest voor alle Nederlanders jaarlijks het sinterklaasfeest, in samenwerking met de Nederlandse Vereniging in Finland (NVIF). De NVIF heeft van het begin af aan deze Nederlandse traditie, belangrijk voor jonge ouders en hun kinderen, ondersteund.

Aan de Universiteit van Helsinki is vanaf 1990 een eigen docentschap Nederlandse Taal en Cultuur opgericht, het eerste voor Nederlands in de Finse geschiedenis. Tot zijn pensionering in 2003 is de schrijver van dit hoofdstuk er als docent bij betrokken geweest.

nin etuja valvoi niin paljon kuin mahdollista siihen valtuutettu asiamies.

Sodan jälkeen ensimmäinen lähettiläs oli Theo van der Vlugt, joka pysyi Helsingissä vuodesta 1946 aina kuolemaansa eli vuoteen 1954 asti. Theo oli Willem van der Vlugtin poika. Willem van der Vlugtistä on kirjoitettu tässä kirjassa kappaleessa 'Hollantilais-suomalaiset suhteet'. Hänen oli Suomessa lähettiläänä ollessaan erittäin arvostettu niin diplomaatti-kollegojensa kuin myös suomalaisten poliittikkojen keskuudessa. Siitä osoituksena hänen kuoltuaan Suomen lippu liehui puolitangossa monissa julkisissa rakennuksissa hänen muistoaan kunnioitetaan. Vielä vähän ennen kuolemaansa Theo van der Vlugt toimi Suomen avustustoiminnan välittäjänä Hollantia kohdanneessa tulvakatastrofissa 1953.

De Nederlandse vlag met oranje wimpel bij de Nederlandse ambassade op de hoek van de Mannerheimtie en de Eteläesplanadi in Helsinki ter gelegenheid van het huwelijk van Willem-Alexander en Maxima op 2 februari 2002. | Hollannin lippu ja viiri liehumassa Alankomaiden suurlähetystön rakenuksessa Mannerheimintie ja Eteläesplanadin kulmauksessa Helsingissä. Lippu ja viiri liehuivat Willem Alexander ja Maximan häiden johdosta 2. päivä helmikuuta vuonna 2002.

Suurlähettiläs Robert Engels, joka toimi Helsingissä vuosina 2004-2008 antoi alkusyksyn uudelle tutkimukselle koskien marraskuuta Mannerheimin perheen sukujuuria. Tähän mennessä oli oletettu, että suku tuli alunperin Alankomaista. Lopulta selvisi kiistattomasti, että perhe olikin lähtöisin Hamppurista.

Ook meerdere professoren uit Nederland wonen en werken, zeker na 1990, in Finland (of hebben er gewerkt). Voorbeelden zijn Jan Klabbers (jurist in Helsinki), Albert Colpaert (fysische geograaf in Joensuu), Adriaan Perrels (research professor voor meteorologie in Helsinki) en Robert van Leeuwen (fysicus in Jyväskylä). De vrouw van laatstgenoemde, Sanna van Leeuwen, werkt als literair vertaalschrijver uit het Nederlands.

Tenslotte heeft Henk Schouwvlieger, die jarenlang docent Fins in Groningen was en daarna (eind jaren zestig) met zijn Finse vrouw naar Finland is verhuisd, een veelgebruikt zakwoordenboek Nederlands-Fins samengesteld. Er is vrijwel gelijktijdig een tweede zakwoordenboek Nederlands-Fins van Rense 't Hooft verschenen. Beide hulpmiddelen zijn pas in 2012 versterkt met de uitgave van een gro-

ter handwoordenboek in twee delen bij de uitgever Prisma.

Culturele banden

De Nederlandse architect Martinus Schuurman is in de jaren zestig met zijn Finse vrouw naar Finland vertrokken en woont en werkt er nog steeds. Door zijn aanvankelijke muzikale studies is hij tevens belangrijk geworden bij het mede-organiseren van het jaarlijks muziekfestival in Siuntio, *Lux Musicae*, waar ook menig Nederlands musicus met instrument of zang opgetreden heeft. Het interessante van Martinus Schuurman is voorts, dat een van zijn dochters, Titia Schuurman, in Finland een bekende vertaalschrijver is geworden van Nederlandse boeken, bijvoorbeeld het boek 'Kaas' van Willem Elsschot.

Johan Verkerk is door zijn originele design-ontwerpen (hij was van huis uit etaleur)

Opetus ja tiede

Vuonna 1968 Helsinkiin perustettiin Nederländerse School eli hollantilainen koulu Ria Janssenin toimesta. Koulu sai paljon taloudellista tukea NOB-säätiöltä. Nimi tarkoittaa Hollannin kielen opetusta ulkomaille, Nederlands Onderwijs in het Buitenland. Myös Suomen viranomaiset antoivat koululle tukea. Tämä hitaasti kasvanut koulu on järjestänyt jo monena vuonna kesäleirejä ja kaikille hollantilaisille niin keskeisen tärkeän Sinterklaas-juhlan, het Sinterklaasfeest, Santa Claus -juhlan. Viimeksi mainittu juhla on aina tehty yhteisyyönä Alankomaalaisen Yhdistyksen kanssa. Yhdistys on aina kokenut tärkeäksi ylläpitää tätä Sinterklaas-traditiota. Se on tärkeää niin nuorille aikuisille kuin heidän lapsilleenkin.

Helsingin yliopistossa on vuonna 1990 perustettu Hollannin kielen ja kulttuurin leh-

raatti, ensimmäinen laatuana Suomen historiassa. Allekirjoittanut on toiminut eläkkeelle jäämisseensä eli vuoteen 2003 asti kyseisen lehtoraatin lehtorina.

Suomessa on asuu ja työskentelee useampia hollantilaisia professoreita erityisesti vuoden 1990 jälkeen. Heistä mainittakoon esimerkiksi Jan Klabbers (juristi, Helsingin yliopistossa), Albert Colpaert (geografinen fyysikko, Joensuu yliopistossa), Adriaan Perrels (meteorologian tutkimusprofessorina Helsingissä) ja Robert van Leeuwen (fyysikko, Jyväskylän yliopistossa). Viimeksi mainittu vaimo Sanna van Leeuwen toimii hollanninkielisen kirjallisuuden käänntäjänä.

Lopuksi mainittakoon Henk Schouwvlieger, joka oli vuosikausia suomen kielen opettajana Groningenissa ja muutti Suomeen 60-luvulla suomalaisen vaimonsa

Melkcartons van Johan Verkerk in de Paper Art Gallery in Kuusankoski, zomer 2003. | Johan Verkerkin maitotölkeistä suunnittelemaa taidetta Kuusankosken Paper Art Gallery -gallerian tiloissa kesällä 2003.

algemeen bekend geworden in Finland, vooral na de jaren negentig. Tot zijn dood in 2012 heeft hij met zijn Finse vrouw en hun gezin in Turku gewoond en gewerkt.

Bij kunstenaars kunnen we ook denken aan de schilder Vincent Bakkum, die vrij bekend is in Finland en er lange tijd heeft gewoond. Andere namen hierbij zijn Willem

Yhdestä Martinus Schuurmanin tyttärestä, Titia Schuurmanista, tuli tunnettu hollantilaisten kirjojen käänntäjä. Yksi hänen käännytämisistään kirjoista on Willem Elsschotin kirja 'Kaas' eli Juusto.

Johan Verkerk puolestaan oli originelli design-muotoilija. Alunperin hän oli somistaja ja hyvin tunnettu Suomessa erityisesti 90-luvun jälkeen. Hän asui perheineen Turussa ja työskenteli siellä kuolemaansa asti.

Taiteilijoista puhuttaessa on mainittava myös taidemaalari Vincent Bakkum, joka oli Suomessa hyvin tunnettu ja asui täällä monta vuotta. Mainittakoon myös Willem Miske ja Marie-Jose Dings, jotka ovat asuneet kauan Suomessa ja ovat tunnettuja taidemaalareita.

Jo edellä mainittu Nikolai van Gilse van der Pals oli paitsi muusikko myös musiikkiteoreetikko. Hän toimi aktiivisesti 20-luvun

Sinterklaasfeest in Jyväskylä, december 2014. | Sinterklaasjuhla Jyväskylässä joulukuussa 2014.

262

lopulta aina myöhäiselle 50-luvulle asti paitsi kapellimestarina ja musiikkikriitikkona myös diplomaattisena sovittelijana. Hän eli ja työskenteli Suomessa aina kuolemaansa eli vuoteen 1969 asti.

Henriette van der Woude toimi eläkkeelle jäämiseensä asti eli vuoteen 2015 saakka Sibeliusakatemian viulunsoiton opettajana Helsingissä. Hän toimi viulupedagogina ja piti huolen siitä, että alan hyvä ja tasokasta hollantilaista ammattikirjallisuutta käännettiin suomeksi. Hänen jäädessään eläkkeelle hänet ja hänen työnsä palkittiin suomalaisella kunniamerkillä.

Alankomaalaiset yhdistykset Suomessa
30-luvun lopulla Suomessa oli jo niin paljon hollantilaisia, että Hollannin silloinen konsuli Huender ja varakonsuli Spaens yhdessä Hol-

Het logo van de Nederlandse Vereniging in Finland. | Suomen Alankomaiden yhdistyksen logo.

Miske en Marie-José Dings, die lang in Finland gewoond hebben of er nog wonen en als schilders bekend geworden zijn.

De al genoemde Nikolai van Gilse van der Pals was musicus en ook muziektheoreticus. Hij is vanaf eind jaren twintig tot ver in de jaren vijftig als dirigent en muziekcriticus en ook als politiek bemiddelaar actief geweest.

lannin lähettilään paroni van Nagellin kanssa olivat tammikuussa 1937 sitä mieltä, että oli korkea aika perustaa Alankomaalainen Yhdistys Suomessa (Nederlandsche Vereniging in Finland), missä hollantilaiset voisivat koontua yhteen tapaamaan toisiaan. Vuoden 1941 jäsenlistalta löytyy tuolloin merkittävien hollantilaisten liikemiesten nimiä. Toinen ryhmä jäsenlistalla viittaa puolestaan kataliseen kirkkoon, jäseninä piispa Gulielmus Cobben ja hänen työntekijöitään. Sota-ajan vuoksi jää yhdistyksen alkutoiminta lyhyeksi. Yhdistys eli hiljaiseloa vuosina 1939-1946 ja toimi sen jälkeen normaalisti 70-luvulle asti. Vuoden 1976 paikkeilla yhdistys virkosi uuteen kukoistukseen, kun Paul van Dam otti innostuneesti johdon käsiinsä. Hän oli naimisissa Tampereen Jalkine -nimisen liikkeen omistajattaren kanssa. Liike oli tuolloin suuri

Hij heeft tot aan zijn dood in 1969 in Finland geleefd en gewerkt.

Henriëtte van der Woude is tot haar pensioen in 2015 als docente viool aan de Sibelius Academie van Helsinki verbonden geweest. Zij werkte er als vioolpedagooge en heeft ervoor gezorgd, dat er gedegen Nederlandse vakboeken in het Fins vertaald werden. Zij is bij haar pensioen met een Finse onderscheiding geëerd.

Nederlandse Verenigingen in Finland

Eind jaren dertig waren er al zoveel Nederlanders in Finland aanwezig, dat de Nederlandse consul Huender en de viceconsul Spaens het in januari 1937 met de Nederlandse gezant, baron van Nagell, de hoogste tijd vonden, een Nederlandse Vereniging in Finland (NVfF) op te richten. De NVfF is typisch een vereniging voor Nederlanders

'Nederlanders in Finland, kroniek van een ontstane relatie'. | 'Hollantilaisia Suomessa, kronikka kehittyvästä suhteesta'.

onder elkaar. Op een ledenlijst uit 1941 staan de namen van mensen die destijds in Finland zakelijk een belangrijke rol speelden. Een andere groep op die ledenlijst verwijst naar de al genoemde katholieke kerk, met bisschop Gulielmus Cobben en zijn medewerkers. De vereniging beleefde slechts een korte beginperiode, leefde toen door oor-

'Culturele banden van Finland met Nederland'. | 'Suomen kulttuurisiteitä Hollannin kanssa'.

täydennettiin muutama vuosi sitten facebook-sivustolla.

Vuonna 2007 yhdistyksemme vietti 70-vuotisjuhlaansa. Sen kunniaksi julkaistiin kirja, jolla on paljon puhuva nimi: 'Nederlanders in Finland', Hollantilaiset Suomessa (kehittyvä suhteiden kronikka).

263

Leden van de Nederlandse Vereniging in Finland kijken naar de televisieuitzending van het huwelijk van Willem-Alexander en Maxima op 2 februari 2002. Foto genomen in de Nederlandse ambassade bij ambassadeur Nico van Zutphen. | Hollantilaisen yhdistyksen jäseniä katsomassa TV-lähetystä Willem-Alexanderin ja Maximan häistä 2. päivä helmikuuta 2002. Kuva on otettu Hollannin suurlähetystössä Nico van Zutphenin ollessa suurlähettiläännä.

264

Vuonna 2012 ilmestyi toinen kirja, joka käsittelee Suomen ja Hollannin välisiä kultuurisiteitä ('Culturele banden van Finland')

logsomstandigheden van eind 1939 tot 1946 ondergronds, en functioneerde tot in de jaren zeventig verder normaal. Rond 1976 is de NViF na een jarenlange moeilijke tijd weer opgeblouwd onder de enthousiaste leiding van Paul van Dam. Hij was getrouwd met de eigenaresse van *Tampereen Jalkine*, destijds een groot Fins schoenenbedrijf. Hij was directeur inkoop in dit bedrijf.

Op initiatief van de afdeling Nederlands van de universiteit van Helsinki zijn, in samenwerking met de Nederlandse ambassade, in de jaren negentig meerdere tentoonstellingen georganiseerd, bijvoorbeeld die rond Piet Mondriaan en Maurits Escher. Ook tentoonstellingen rond Anne Frank trokken grote belangstelling.

Vanaf 1996 publiceert de NViF (vier keer per jaar) voor haar leden het tijdschrift 'Het Noorderlicht'. Het Noorderlicht bestaat nog

steeds (vanaf 2016 enkel digitaal). Ook heeft de NViF een site geopend, welvoorzien van foto's, teksten en goede links. Deze site werd een aantal jaar geleden aangevuld met een facebooksite.

De NViF heeft in 2007 haar zeventigste verjaardag gevierd, bekroond door een boek met de sprekende titel: 'Nederlanders in Finland, kroniek van een ontplooiende relatie'. In 2012 is een tweede boek over Culturele banden van Finland met Nederland verschenen. In 2017 bestaat de NViF 80 jaar.

Van 1948 tot 2015 is er in Finland nog een andere vereniging geweest, die banden onderhield met Nederland, de Fins Nederlandse Vereniging (FNV). De leden ervan waren hoofdzakelijk Finnen. Deze vereniging heeft weliswaar haar zestigste verjaardag in 2008 mogen vieren, maar is in 2015 opgeheven.

De FNV verzorgde historische en culturele informatie over Nederland via lezingen en tentoonstellingen. In dit verband was er in 1974 in het Amos Andersson-museum te Helsinki een grote tentoonstelling van Nederlandse kunst uit Fins bezit, ter gelegenheid van het staatsbezoek van koningin Juliana en prins Bernhard. Ook verzorgde de FNV cultuurreizen naar Nederland en Vlaanderen.

Peter Starmans

Een aantal Nederlanders in de voortuin van Villa Kleineh, de residentie van de Nederlandse ambassadeur in Helsinki, ter gelegenheid van de koninginnedagviering in april 2009 bij ambassadeur Nicolaas Beets. | Ryhmä hollantilaisia Villa Kleinehin, Hollannin suurlähettilään virka-asunnon etupihalla Kuningattarenpäivän vapaataanotolla huhtikuussa 2009 Nicolaas Beetsin ollessa suurlähettiläännä.

met Nederland'). Vuonna 2017 yhdistys täyttää 80 vuotta.

Vuodesta 1948 vuoteen 2015 Suomessa on toiminut toinenkin yhdistys, joka ylläpiti sitä Alankomaihin. Suomalais-hollantilainen yhdistys (de Fins-Nederlandse Vereniging). Sen jäsenet olivat pääsääntöisesti suomalaisia. Tämä yhdistys ehti vielä viettää 60-vuotisjuhlaansa vuonna 2008, mutta lopetettiin yhä pienenevän jäsenmääränsä vuoksi vuonna 2015.

Suomalais-hollantilainen yhdistys kesitti antamaan kulttuuripainotteista tietoa Hollannista ja sen historiasta järjestämällä erilaisia luentoja ja näytelyitä. Tässä yhteydessä mainittakoon vuonna 1974 pidetty suuri näyttely Amos Anderssonin taidehuoneessa. Näyttely käsitteli Suomen omistuksessa olevaa Hollannin taidetta. Näyttely järjestettiin kuningatar Julianan ja prinssi Bernhardin silloisen valtiovierailun johdosta. Yhdistys järjesti myös matkoja Hollantiin ja Flanderiin.

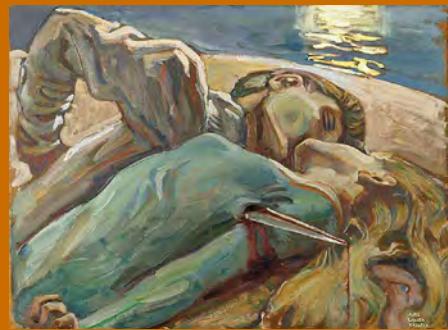
Peter Starmans
(Käännös: Kaisa Starmans)

Gepensioneerd docent Nederlandse Taal en Cultuur aan de Universiteit van Helsinki. Van 1986 tot 1996 was hij voorzitter van de Nederlandse Vereniging in Finland en van 2007 tot 2015 voorzitter van de Fins-Nederlandse Vereniging.

Hollannin Kielen ja Kulttuurin lehtori Helsingin Yliopistossa, Suomen Alankomaiden Yhdistyksen puheenjohtaja 1986-1996.

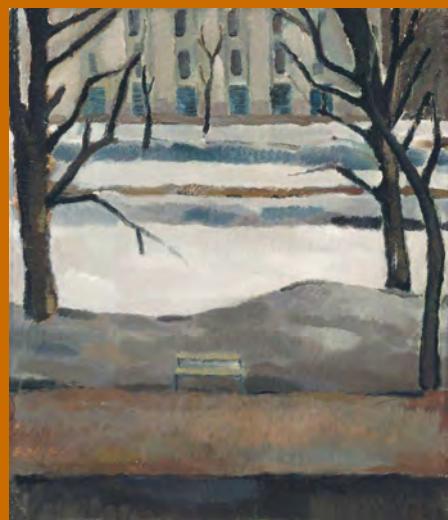
265

Akseli Gallen-Kallela, De minnaars | Ystäville

Pekka Halonen, Tuusulanjärvi

Ragnar Ekelund, Esplanade

Tyko Sallinen, Jonge Amerikaanse | Nuori Amerikatar

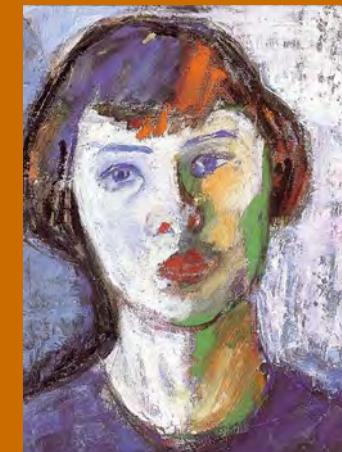
Juho Rissanen, Weefster | Kankaankutoja

Helene Schjerfbeck, Voor de sauna | Saunan edessä

Alvar Cawén, Stilleven | Asetelma

Tyko Sallinen, Jonge Amerikaanse | Nuori Amerikatar

Ilmari Aalto, Väinö Kampuri

Tyko Sallinen, Kallio

16. Een eigen land, een eigen kunst

Een greep uit de Finse beeldende kunst vanaf 1917

Tien werken uit 1917

Een landschap van Pekka Halonen, een saunaatfereel van Helene Schjerfbeck, een stadsgezicht van Ragnar Ekelund, een stillevens van Alvar Cawén en een portret van Tyko Sallinen: het zijn allen werken uit 1917 en geven samen een goed beeld van de fase waarin de Finse kunst zich toen bevond. Het Finse landschap bleef een constante, maar ook het stadsleven was steeds meer in de kunst te zien. Naast de eindeloze bossen en meren, die zo bepalend zijn voor het Finse landschap en de Finse identiteit, liet de schilderkunst steeds meer van het moderne leven zien: straten, moderne gebouwen, fabrieken.

Het werk van Akseli Gallen-Kallela, een van de grote voorvechters van het onafhankelijke Finland, was inmiddels meer iets van het grootste verleden geworden. Binnen de selectie van werken die in 1917 zijn voltooid, steekt zijn werk *De minnaars*, als een duister, gepassioneererd, romantisch-heroïsch meesterwerk af tegen meer moderne werken.

In de turbulente tijd van de Eerste Wereldoorlog, de revoluties in Rusland en de onafhankelijkheidsstrijd in Finland, moest wel een nieuwe kunst ontstaan. De Gouden Tijd van de Finse kunst was voorbij, het zoeken naar nationale identiteit in het landschap en het mythische verleden raakte meer op de

267

16. Oma maa, oma taide

Katsaus Suomen taiteeseen vuodesta 1917 lähtien

Kymmenen teosta vuodelta 1917

Pekka Halosen maisema, Helene Schjerfbeckin sauna-kuva, Ragnar Ekelundin kaupunkinäkymä, Alvar Cawénin asetelma ja Tyko Sallisen muotokuva: kaikki teokset ovat vuodelta 1917, ja yhdessä ne antavat hyvän kuvan Suomen taiteen senhetkisestä vaiheesta. Suomalainen maisema pysyi taidemaalareiden vakioaiheena, mutta entistä useammin maalauskississa kuvattiin myös kaupunkielämää. Suomalaiselle maisemalle ja suomalaiselle identiteetille niin keskeisten silmäkantamattomien metsien ja lukemattonien järvien rinnalle nousi kuvataiteessa

moderna elämä: kadut, nykykaiset rakenukset, tehtaat. Itsenäisen Suomen suuriin esittäjilöihin kuuluneen Akseli Gallen-Kallelan tuotanto alkoi lukeutua jo maineikkaaseen menneisyyteen. Vuonna 1917 valmistuneiden töiden joukossa hänen maalauskensa *Rakastavaiset* erottuu modernimmista töistä hämäräperäisenä, intohimoisena, romanttis-sankarillisena mestariteokseksi.

Ensimmäisen maailmansodan, Venäjän valankumousten ja Suomen itsenäisyystaistelun kuohuvat ajat vaativat uudenlaista taidetta. Suomen taiteen kultakausi oli ohi, ja kansallisen identiteetin etsiminen maisemasta ja myyti-

achtergrond. Het romantisch nationalisme en symbolisme dat rond de eeuwwisseling de Finse kunst tot grote hoogten hadden gebracht, maakten plaats voor een volstrekt andere kunst. De dromen van vroeger maakten plaats voor de realiteit van het heden.

Het modernisme van November

Er speelde zich een kolossale stijlbreuk af die in Finland het sterkst was te zien bij de ruwe, expressionistische werken van schilders als Tyko Sallinen (1879-1955). Zijn werk leidde in Finland, maar ook in het buitenland, tot veel controverse. Sallinen had in 1909 een beurs gekregen om in Parijs te studeren en had daar werk van onder meer Rouault en Van Dongen gezien, wat hem bracht tot een nieuwe schetsmatige stijl met een uitbundig, onnatuurlijk kleurgebruik, vaak met een overheersend felblauw. Dit Franse fauvisme

Tyko Sallinen, *De wasvrouwen* | *Pyykkarit*, 1911

introduceerde hij in Finland, waar het op veel weerstand bij critici en publiek stuitte. Het werk *De wasvrouwen* (1911) veroorzaakte een schok en zou het symbool van de vernieuwing worden. Er werd gesproken van een onbeteugelde, primitieve kunst, de criticus Okkonen zag het expressionisme met de 'lelijke' en 'onzuivere' vormen als een gevaar

voor de Finse kunst, waarbij hij zelfs raciale verbanden legde: een Fins primitivisme werd als Mongoolse tendens tegenover een Zweeds-Scandinavische verfijning geplaatst. De heftigheid van de discussies deed Sallinen overwegen naar Amerika te emigreren.

Er was echter in Finland ook een ontvankelijkheid voor de nieuwe kunst, vooral onder de jonge kunstenaars. In november 1917 was er een grote expositie van Sallinen en gelijkgezinde kunstenaars, zoals Alvar Cawén, Marcus Collin, Juho Mäkelä en Ragnar Ekelund. Deze groep van een kleine dertig kunstenaars zou naam maken als de November Groep, een reactie op de eerdere Septem Groep (genoemd naar het zevental oorspronkelijke leden), die meer verwantschap met het impressionisme vertoonde en een vriendelijker idioom had. De November Groep veroorzaakte een grote schok in Fin-

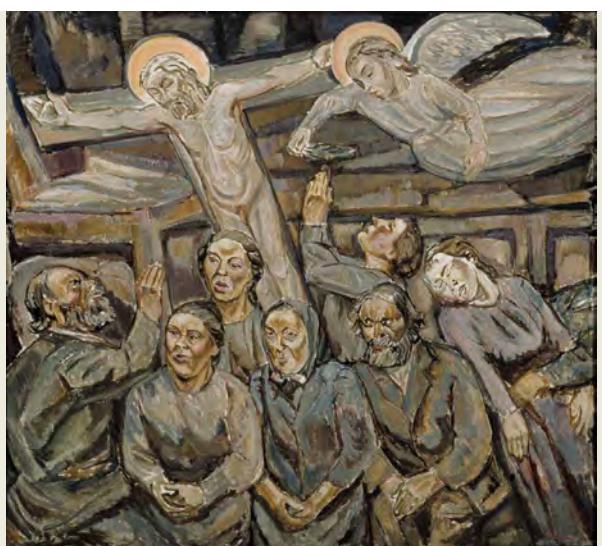

Alvar Cawén, *November Group* | *Marraskuun ryhmä*, 1921

land, maar opende daarmee ook de ogen voor de nieuwe esthetiek van de moderne kunst.

De blik op Europa

De jonge kunstenaars hadden de blik gericht op de internationale artistieke vernieuwingen in Europa, met als cultureel centrum

Tyko Sallinen, *De fanatici* | *Hiihulit*, 1918

sestä menneisyydestä jää taka-alalle. Kansallisromantiikka ja symbolismi, jotka olivat vuosisadan vaihteessa nostaneet Suomen taiteen

huimiin korkeksiin, antoivat nyt tilaa aivan toisenlaiselle taiteelle. Menneisyyden unelmat väistyivät nykyhetken todellisuuden tieltä.

Marraskuun ryhmän modernismi

Suomen taiteen valtava tyylimurros näkyi selvimmin Tyko Sallisen (1879-1955) kaltaisten taiteilijoiden rujoissa, ekspressionistisissa maalauskississa. Sallisen teokset saivat aikaan paljon kohua niin Suomessa kuin ulkomaillaakin. Sallinen oli saanut vuonna 1909 stipendin Pariisissa opiskelu varten ja nähty siellä muun muassa Rouaultin ja Van Dongenin töitä, joiden vaikutuksesta hän omaksui uuden, luonnonmaisen tyylin ja epärealististen värien käytön, jossa hallitsevana oli usein kirkas sininen. Hän toi tämän ranskalaisten fauvismin Suomeen, jossa se kohtasi paljon vastarintaa kriittikkojen ja yleisön taholta. *Pyykkärit* (1911)

aiheutti suorastaan sokin, ja siitä tuli uuden suunnan symboli. Uttaa taidetta pidettiin rajauna ja primitiivisenä. Taidekritikko Onni Okkonen koki ekspressionismiin muodot rumiksi ja epäpuhtaaksi, suorastaan vaaraksi Suomen taiteelle. Hän näki jopa rotuun pohjautuvia yhteyksiä: suomalainen primitivismi edusti mongolisuuntausta vastakohtana ruotsalais-pohjoismaalaiselle hienostuneisuudelle. Keskustelu kävi niin kiivaana, että Sallinen harkitti muuttoa Amerikkaan.

Suomesta löytyi kuitenkin myös kaikupohjaa uudelle taiteelle, etenkin nuorten taiteilijoiden keskuudesta. Marraskuussa 1917 järjestettiin suuri näyttely, jossa oli esillä Sallisen ja samanhenkisten taiteilijoiden, muun muassa Alvar Cawénin, Marcus Collinin, Juho Mäkelän ja Ragnar Ekelundin teoksia. Tämä kolmisenkymmentä taiteilijaa käsittevä ryhmä tuli tun-

netuksi *Marraskuun ryhmänä*. Se syntyi reaktion varhaisemmalle Septem-ryhmälle, joka oli lähempänä impressionismia ja ilmaisultaan sävyisämpää. Marraskuun ryhmä synnytti Suomessa valtavan sokin mutta avasi samalla silmät modernin taiteen uudelle estetiikalle.

Katse Eurooppaan

Nuoret taiteilijat suuntasivat katseensa Euroopan uuteen kansainväliseen taiteeseen, jonka keskuspaikka oli Pariisi. Venäjältä, etenkin Pietarista, tulleiden vaikutteluiden virta ehtyi täysin. Pariisi oli jo ennen Suomen itsenäistymistä vetänyt magneetin tavoin puoleensa suomalaisia taiteilijoita, jotka halusivat orientoitua Eurooppaan. Taiteilijoita tuettiin avokäitisesti apurahoilla, joiden turvin he pääsivät matkustamaan Eurooppaan ja hankkimaan sieltä tietoa, taitoa ja kontakteja – käytäntö, joka jatkui Suomessa

Ilmari Aalto, *Klokken* | *Kellot*, 1914

Parijs. Wat er nog was aan invloed vanuit Rusland (vooral Sint-Petersburg), was geheel weggevallen. Al in de aanloop naar de onafhankelijkheid werkte Parijs als een magneet op Finse kunstenaars die zich Europees wilden oriënteren. Met een royaal beurzenbeleid werd gestimuleerd dat kunstenaars Eu-

ropa in zouden reizen om kennis, kunde en contacten te verwerven, een beleid dat Finland nog lang zou blijven voeren. In de eerste helft van de 20^e eeuw was reizen nog duur en tijdrovend en zeker niet voor iedereen weggelegd. De reizende kunstenaars openden het venster op de culturele ontwikkelingen die zich elders in Europa voltrokken.

Het was van belang dat de Finse cultuur zich op internationaal niveau zou ontwikkelen en de Finse kunst speelde een belangrijke rol in het promoten van Finland in het buitenland. Wat de Finnen al lang wisten, moest de hele wereld weten: dat Finland een land op zich is, met een eigen geschiedenis, een eigen landschap, eigen verhalen, eigen kunst, een eigen taal en een eigen stem. De rol van kunst naar de internationale gemeenschap toe was niet te onderschatten.

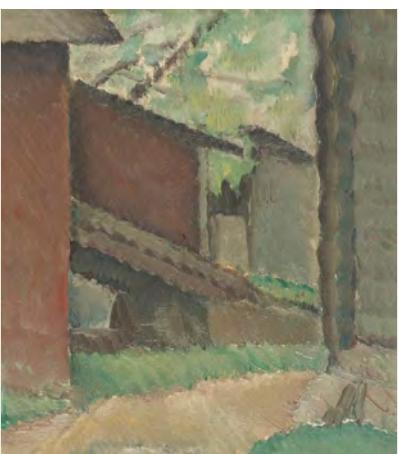
Otto Mäkilä, *Zomernacht* | *Kesäyö*, 1938

Aan het dadaïsme verwante kunstenaars zijn in Finland minder te vinden. De stemming was in Finland op dat moment nog te grimmig om voor een dergelijke provocerende en relativeerde kunstroming open te staan, maar bij Sulho Sipilä (1895-1949) bijvoorbeeld, is er wel stilistische verwantschap met werk van dadaïsten als Arp en Schwitters te zien.

Het surrealisme kwam in Finland wat later tot ontwikkeling dan elders in Europa. Het

Santeri Salokivi, *Winter* | *Talvi*, 1917

Uuno Alanko, *Pihan kulma* | *Hoek van de tuin*, 1913

Sulho Sipilä, *Krantenlezer* | *Lehden Lukija*, 1917

vielä pitkään sen jälkeenkin. Matkustaminen oli 1900-luvun ensi puoliskolla vielä kallista ja hidasta eikä suinkaan kaikille mahdollista. Matkustavat taiteilijat avasivat ikkunat muun Euroopan kulttuurivirtauksille.

Suomen taiteen kehittymisen kansainvälisellä tasolla katsottiin tärkeäksi, ja taiteella oli tärkeä sija tuotaessa Suomea esille ulkomaille. Koko maailmalle haluttiin nyt tehdä tietäväksi, että Suomi oli itsenäinen maa,

Internationale stromingen

Van alle internationale stromingen in de kunst zijn wel Finse vertegenwoordigers aan te wijzen. Santeri Salokivi (1886-1940) was bijvoorbeeld duidelijk een vertegenwoordiger van het impressionisme, dat in Finland tamelijk populair was en goed aansloot bij de aandacht van Finse schilders voor het noordelijke licht.

Voorbeeld van Fins kubisme is het werk van Uuno Alanko (1878-1964). Het is fraai om in *Pihan kulma* een typische Finse voorstelling, enkele traditionele Finse houten huisjes, in een kubistische stijl verwerkt te zien. Overigens is de beperking van het kleurpalet tot grijs- en okertinten, die zo kenmerkend is voor het kubisme van Braque en Picasso, een verschijnsel dat ook bij veel Finse moderne schilders is te zien; het ontwikkelde zich haast tot een typisch Fins stijlkenmerk.

jolla oli oma historia, oma maisema, omat tarinat, oma taide, oma kieli ja oma ääni. Suhdeissa kansainväliseen yhteisöön taiteella oli merkittävä tehtävä.

Kansainväliset virtaukset

Taiteen kaikille kansainvälisille suuntauksille voidaan osoittaa edustajia Suomessa. Santeri Salokivi (1886-1940) esimerkiksi edusti selvästi impressionismia, joka oli Suomessa melko suosittua ja jolla oli yhtymäkohtia tapaan, jolla suomalaiset taidemaalarit käsittelevät pohjoisen valoa.

Uuno Alanko (1878-1964) oli puolestaan kubisti. Hänen teoksessaan *Pihan kulma* tyypillinen suomalainen aihe, puutalot, yhdistyy kauniisti kubistiseen tyylisiin. Harmaan ja okran sävyihin rajoittuva väripaletti, joka oli niin tunnusominaiseen Braquen ja Picasson kubis-

mille, on nähtävissä myös monen suomalaisen modernin taiteilijan töissä; siitä tuli lähes suomalaisen ilmaisukielen tunnusmerkki.

Dadaismiin suuntautuneita taiteilijoita Suomessa oli vähemmän. Suomen ilmapiiri ei tuolloin ollut vielä kypsä ottamaan vastaan sen kaltaista provosoivaa ja kyseenalaistavaa taidetta, mutta esimerkiksi Sulho Sipilä (1895-1949) töissä on nähtävissä tyylisukulaisuutta Arpin ja Schwittersin kaltaisiin dadaisteihin.

Surrealismi alkoi kehittyä Suomessa vähän myöhemmin kuin muualla Euroopassa. Otto Mäkilän (1904-1955) siluettimaisia hahmoja sisältävät teokset, joista puuttuu syvyyssvakutelma, ovat hyvä esimerkki tästä suuntauksesta. Taipumus selkeisiin, yksinkertaisiin muotoihin näkyikin selvästi Suomen taiteessa 30-luvulla ja sen jälkeen.

vlakke, sjabloonachtige werk van Otto Mäkilä (1904-1955) is daar een goed voorbeeld van. Deze neiging tot heldere, eenvoudige vormen is een duidelijke tendens in de Finse kunst van de jaren '30 en daarna.

Oude meesters in de moderne tijd

De oudere kunstenaars van de Gouden Tijd ontwikkelden zich ook verder. Albert Edelfelt was in 1905 al overleden en Hugo Simberg in 1917, maar grootmeesters als Akseli Gallen-Kallela, Eero Järnefelt, Pekka Halonen, Helene Schjerfbeck en Ellen Thesleff bleven nog opmerkelijke schilderijen maken. Gallen-Kallela zocht zijn inspiratie steeds meer buiten Finland, eerst in Afrika en in de jaren '20 in de Verenigde Staten.

Pekka Halonen (1865-1933) bleef zijn leven lang voornamelijk landschappen schilderen, waarbij zijn stijl moderner werd: hij vereen-

Pekka Halonen, *Eerste sneeuw | Ens i lumi*, 1931

voudigde zijn composities en zijn kleurgebruik werd expressiever en minder realistisch. Het resulteerde in vlakmatige, geabstraheerde schilderijen die verwantschap vertonen met Gauguin (van wie Halonen in Parijs les had gehad) en met Japanse prentkunst.

Helene Schjerfbeck, *Zelfportret | Omakuva*, 1912/1944

Vanhat mestarit ja uusi aika

Kultakauden vanhempi sukupolvi kehittyi muiden mukana. Albert Edelfelt oli kuollut jo vuonna 1905 ja Hugo Simberg 1917, mutta suurmestarit Akseli Gallen-Kallela, Eero Järnefelt, Pekka Halonen, Helene Schjerfbeck ja Ellen Thesleff jatkoivat merkittävää tuotantoaan. Gallen-Kallela etsi inspiraatiota kau-

kaa Suomen ulkopuolelta, ensin Afrikasta ja 20-luvulla Yhdysvalloista.

Pekka Halonen (1865-1933) maalasi koko elämänsä ajan etupäässä maisemia, mutta hänen tyylinsä muuttui modernimaksi: sommittelu yksinkertaistui ja värinkäyttö muuttui ekspressiivisemmäksi ja vähemmän realistiseksi. Maalaukset koostuivat ikään kuin abstrakteista väripinnoista, ja niissä näkyy vaikutteita Gauguinilta (jonka oppilaana Halonen oli ollut Pariisissa) ja japanilaisista puupiirroksista.

Myös Helene Schjerfbeck (1862-1946) sai vaikutteita japanilaisista puupiirroksista, joihin hän oli tutustunut jo 1800-luvun lopulla suomalaisen taidekauppiaan välityksellä. Ensimmäisen yksityisnäytellynsä aikoihin vuonna 1917 Schjerfbeck oli saanut jo jonkin verran huomiota hillityillä, taiturillisesti maa-

Ook bij Helene Schjerfbeck (1862-1946) was er invloed van Japanse prentkunst, waar zij al eind 19e eeuw via een Finse kunsthändelaar mee in aanraking kwam. Toen Schjerfbeck in 1917 haar eerste solotentoonstelling kreeg, had zij al wel enkele bescheiden successen gehad met verstilde, virtuoos geschilderde huiselijke scènes in een realistische stijl. Maar echt succesvol werd ze met de stillevens, portretten en zelfportretten die ze vanaf de jaren '10 tot het einde van haar leven maakte – weinig spectaculaire onderwerpen, maar op een bijzondere manier uitgewerkt. Dit werk vertoont een heel eigen sfeer, met een heel eigen stijl en kleurgebruik en een opvallend streven naar essentie. Bij de portretten worden de vormen steeds verder vereenvoudigd, maar de uitdrukking van gezicht en lichaamshouding wordt steeds sprekender. Het best is dat te zien bij de se-

Ellen Thesleff, *De kus van de zon | Aurinkosuudelma*, ca. 1938

rie zelfportretten die ze gedurende haar hele leven maakte. Dit begint met beminnelijke portretten, maar gaandeweg wordt de blik steeds meer confronterend tot bij de laatste

Ellen Thesleffin (1869-1954) varhaistuotanto oli tyyliltään realistista ja väreiltään hillity ja harmaansävyistä. Lukuisat matkat Italiaan mullistivat hänen ilmaisunsa: värit muuttuivat säteileviksi ja siveltimenkäytö hyvin vapaaksi ja villiksi. "Ei teorioita, ei muotoa, vain väri" oli hänen ohjenuoransa. Thesleffin myöhemmän kauden mielikuivituskelliset, lähes abstraktit maalaukset ovat ainutlaatuisia Suomen taiteessa.

Kaaoksesta järjestykseen: Suomen abstrakti kuvataide

Mäkilän, Schjerfbeckin ja Thesleffin teoksissa näkyy voimakas taipumus pelkistämiseen, mutta täysin abstraktia maalaustaidetta, sellaista kuin Mondriaan Alankomaissa ja Malevitš ja Delaunay muualla Euroopassa tekivät, ei Suomessa vielä nähty. Tähän tuli

zelfportretten niet veel meer over is dan een grimas in enkele ruwe verfstreken.

Ellen Thesleff (1869-1954) schilderde aanvankelijk in een realistische stijl met ingetogen, grauwe kleuren. Mede door haar vele reizen naar Italië sloeg haar werk om in het tegendeel: stralende kleuren en een zeer vrije, wilde schilderstijl. "Geen theorieën, geen vorm, enkel kleur", zo luidde haar de visie. De fantasievolle, bijna abstracte schilderijen van Thesleffs latere periode zijn een unicum in Finland.

Orde in de chaos: Finse abstracte schilderkunst

De werken van Mäkilä, Schjerfbeck en Thesleff vertonen een sterke neiging tot abstractie, maar volledig abstracte schilderkunst, zoals bijvoorbeeld van Mondriaan in Nederland, of van Malevitsj, Kandinsky of Delaunay

elders in Europa, kende Finland niet. Dit zou pas komen in de periode van wederopbouw en stabilisatie na de Tweede Wereldoorlog.

De nestor van de Finse abstracte schilderkunst was Sam Vanni (1908-1992), de kleinzoon van een gevlochte Joods-Russische militair. Vanwege de antisemitische en anti-Russische sentimenten van het Finland in de jaren '40 had hij zijn oorspronkelijke naam Samuil Besprosvanni veranderd in de Fins klinkende afkorting. Na een periode waarin hij gebruikelijke onderwerpen schilderde, portretten, landschappen en stadsgezichten, begon hij begin jaren '50, ook weer onder invloed van reizen door Europa, met niet-figuratieve werken. Vanni werd beïnvloed door heel verschillende stromingen in de abstracte schilderkunst die inmiddels in andere landen waren ontstaan. In veel werken gebruikte hij sierlijke golvende vormen,

zoals bij Kandinsky, bij andere juist strakke, rechthoekige vormen, zoals bij Mondriaan, maar ook mengde hij vrijelijk beide, waarmee hij een heel eigen, heldere stijl ontwikkelde. Een sterk voorbeeld van zijn werk is *Contrapunctus – Orde in de chaos* (1959). Vanni had met schetsen voor dit werk een prijsvraag van de gemeente Helsinki gewonnen, waarna het werd uitgevoerd als grote wand schildering in de school voor volwassenenonderwijs. Met het succes van Vanni kwam een eind aan de Finse afkeer van abstractie, het hek was van de dam. In 1955 richtte Vanni de *Prisma Groep* op, waarin schilders bijeen kwamen die werkten in een speelse, abstract-geometrische stijl.

Lars-Gunnar Nordström (1924-2014) had al in 1949 opzien gebaard met een expositie van uitsluitend abstracte werken, de eerste van Finland. Hij maakte constructivistisch

Lars-Gunnar Nordström, *Compositie | Sommitelma*, 1958

werk, grote doeken met vlakke vormen in heldere kleuren, die samen een ritmisch verband vormen. Nordström zag zijn werk zelf als visuele vorm van muziek, daarbij vooral denkend aan de moderne jazzmuziek waar hij een groot liefhebber van was.

De klare vorm: Fins design

De helderheid van kleur en vorm van veel kunst uit de jaren '50, zoals bij Vanni en Nordström, geeft iets aan van het nieuwe elan van Finland na de Tweede Wereldoorlog. Nu er na de oorlog meer evenwicht ontstond en de

Sam Vanni, *Contrapunctus – Orde in de chaos | Contrapunctus – Kaaoksesta järjestykseen*, 1959

muutos vasta toisen maailmansodan jälkeisenä jälleenrakennuksen ja vakiintumisen kautena.

Abstraktin maalaustaiteen nestor Suomessa oli Sam Vanni (1908-1992), jonka isoisää oli Venäjältä paennut juutalainen sotilas. Suomessa 40-luvulla vallinneen juutalais-

ja venäläisvastaisen ilmanpiirin vuoksi hän lyhensi alkuperäisen nimensä Samuil Besprosvannin suomalaisemmalta kuulostavaksi. Uransa alussa hän kuvasi tavanomaisia aiheita: muotokuvia, maisemia ja kaupunkinäkymiä, mutta 50-luvun alussa hän alkoi maalata nonfiguratiivisia teoksia, mihin häntä innova-

tivat myös matkat Eurooppaan. Vanni sai vaukkuteita abstraktin taiteen erilaisista suuntauksesta, joita muissa maissa oli jo kehittynyt. Hän käytti monissa töissään siroja aaltomaisia muotoja Kandinskyn tapaan, toisissa taas mondriaanmaisia suorakulmaisia muotoja, mutta hän sekoitti myös vapaasti molempia kehittäen täysin oman, selkeän tyylinsä. Hyvä esimerkki tästä on hänen maalauskensa *Contrapunctus – Kaaoksesta järjestykseen* (1959). Vanni oli voittanut täitä työtä varten tekemillään luonnoksilla Helsingin kaupungin järjestämän kilpailun, ja työ toteutettiin suurena seinämaalausena työväenopiston ala-aulaan. Vannin menestys sai suomalaiset luopumaan abstraktia taidetta kohtaan tuntemastaan vastustuksesta, jää oli murrettu. Vuonna 1955 Vanni perusti *Prisma-ryhmän*,

johon kuuluiville taiteilijoille oli ominaista kepeä, abstraktis-geometrisen tyylit. Lars-Gunnar Nordström (1924-2014) oli jo vuonna 1949 herättänyt huomiota näyttelylään, jossa ensimmäistä kertaa Suomessa oli esillä pelkästään abstrakteja töitä. Hän malaasi konstruktivistisia teoksia, suuria maalausia, joissa kirkkaat väripinnat yhdistyvät rytmiseksi kokonaisuudeksi. Nordström itse näki teoksensa visuaalisena musiikkina, missä yhteydessä hän ajatteli ennen kaikkia suuresti rakastamaansa modernia jazzia.

Selkeät linjat: suomalainen muotoilu

Värin ja muodon selkeys, joka näkyy 50-luvun suomalaisessa taiteessa laajalti, muun muassa Vannilla ja Nordströmillä, kertoo uudesta innostuksesta toisen maailmansodan jälkeen. Kun olot sotien jälkeen tasapainot-

Aino Aalto, *Bölgeblick*, 1932

wederopbouw meer welvaart bracht, werd de stemming in Finland vrijer en optimistischer. Ook werd de Finse cultuur in het buitenland steeds bekender en geliefder, waarbij het Fins design een belangrijke rol speelde.

Zo deed in de jaren '50 en '60 Finland zijn intrede in de Nederlandse huishoudens. Fins aardewerk en glaswerk verwierven naam en faam vanwege kwaliteit en schoonheid, maar

ook vanwege de uitstraling van modern optimisme. Al lange tijd had de Finse industrie de goede gewoonte de beste kunstenaars in te schakelen voor het ontwikkelen van nieuwe producten en ze daarbij een ruime mate van vrijheid te geven. Dit zorgde voor vernieuwende en functionele ontwerpen die bovendien een grote esthetische kracht hadden. Hierbij speelde het echtpaar Aalto een cruciale rol. De glaswerkserie *Bölgeblick* van Aino Aalto (1894-1949) was al vroeg een succes. Het was behalve mooi ook praktisch, met stapelbare glazen en met de geperst-glas-techniek goedkoop te produceren. Het ontwerp kreeg in 1932 een tweede prijs bij een competitie van de glasfabriek littala en in 1936 kreeg het de gouden medaille op de triënnale van Milaan.

Een ander littala-product dat internationaal het icoon van het Fins design zou worden, is de Savoy-vaas van Alvar Aalto

(1898-1976). Het was in 1936 ontworpen en verwierf al wereldfaam toen het in 1937 op de Wereldtentoonstelling van Parijs werd gepresenteerd. De organische, golvende lijn van het ontwerp was ontleend aan de natuur, aan plantvormen, het meanderen van rivieren en het golven van water. De golflijn is ook terug te zien in de meubels en architectuur van Alvar Aalto en werd als het ware zijn handtekening – het Finse woord 'Aalto' betekent ook 'golf'.

De eenvoud van vormen, het terugbrengen tot de essentie, een tendens die ook in de Finse beeldende kunst was te zien, werd een wezenskenmerk van het Finse design dat nu ook buiten Finland succesvol werd. De ontwerpen van het echtpaar Aalto hebben een tijdloze kwaliteit, de *Bölgeblick*-glaswerkserie en de Savoy-vazen zijn nog steeds succesvol.

Tapio Wirkkala, *Ultima Thule*, 1968

Zo verging het ook het befaamde *Kulta*-ontwerp uit 1948 van Kaj Franck (1911-1989). Dit aardewerkserwies van de Arabia-fabriek belandde vanaf de jaren '50 in de huishoudens en museumcollecties van heel Europa. Ook dit servies is nog steeds in productie

Alvar Aalto, *Savoy-vaas* | *Savoy-maljakko*, 1936

tuvat ja jälleenrakennus synnytti hyvinvointia, ilmapiirikin muuttui vapaammaksi ja optimistisemmaksi. Suomalainen kulttuuri sai myös entistä enemmän jalansijaa ja suosiota ulkomailta. Muotoilulla oli tässä näkyvä rooli.

Suomi tuli 50- ja 60-luvulla tunnetuksi myös Hollannin kodeissa. Suomalainen keramiikka ja lasi saavuttivat mainetta laadullaan ja kauneudellaan mutta myös modernin optimistisella ilmeellään. Suomen teollisuudessa oli jo pitkään ollut tapana kutsua parhaita taiteilijoita mukaan uusien tuotteiden kehitykseen ja antaa heille vapaat kädet. Tämä johti uudenlaiseen, käytännölliseen ja myös esteettisesti korkeatasoiseen muotoiluun. Alvar ja Aino Aalto olivat ratkaisevassa osassa. Aino Aallon (1894-1949) lasisto *Bölgeblick* saavutti nopeasti suuren suosion. Pirottavat lasit olivat paitsi kauniita myös käytännöllisiä ja puristelasitekniikan ansiosta halpoja valmistaa. Lasisarja sai vuonna 1932 littalan lasitehtaan kilpailussa toisen palkinnon, ja vuonna 1936 se palkittiin Milanon Triennaaliassa kultamitalilla.

Kaj Franck, *Kulta*, 1948

Samanlaisen menestyksen saavutti Kaj Franckin (1911-1989) Arabialle suunnittelemä kuuluisa *Kulta*-astiasto vuodelta 1948. Se löysi 50-luvulta alkaen tiensä koteihin ja museokokoelmiin kaikkialla Euroopassa. Tämäkin astiasto on edelleenkin tuotannossa (vuodesta 1980 lähtien hieman muokattuna ja *Teema*-nimisenä).

(sinds 1980 in iets aangepaste vorm onder de naam *Teema*).

Tapio Wirkkala (1915-1985) ontleende zijn virtuoze ontwerpen heel direct aan vormen die hij in de natuur vond, vooral in Lapland dat hij graag bezocht. De vorm van een blad leidde tot een schaal, de vorm van een gewei tot een tafel, de vorm van een cantharel of een vogelijf tot een vaas. En de vormen van smeltend ijs leidde tot de glazen, borden en andere objecten in de series *Gaissa*, *Paadarin jää* (het ijs van Paadar) en *Ultima Thule*.

De klare vorm: Finse mode

De succesvolle vernieuwingen in het design kregen ook hun weerslag op de mode. De naoorlogse tijd vroeg ook om een eigen, meer optimisme en zelfvertrouwen uitstralende kleding. Armi Ratia (1912-1976) maakte in 1949 haar eerste textielontwerpen voor

Printex, de textieldrukkerij van haar man. Ze introduceerde hiermee een moderne stijl die wat kleur bracht in de naoorlogse grauwheid. Om te laten zien hoe men met deze stoffen kleding kon maken, werd in 1951 een mode-show georganiseerd en dat was het begin van een nieuw en succesvol modemerk: *Marimekko*. Vereenvoudigde natuurmotieven, geometrische vormen en heldere kleurcontrasten, een duidelijke parallel met de Finse kunst van die tijd, waren de basis van een nieuwe mode die eerst Finland veroverde en daarna in het buitenland doorbrak.

Tove Jansson

Een kunstenaar die ook wat kleur in het Finse culturele leven bracht en een belangrijke vertegenwoordiger van Finland in het buitenland zou worden is Tove Jansson (1914-2001). Zij werd wereldwijd bekend als de

schrijfster van de Moeminverhalen, die ze begon te schrijven tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ze maakte toen cartoons voor het antifascistische tijdschrift Garm en had behoefte aan het creëren van iets dat wat lieffijker en minder deprimerend was. De treffende en grappige tekeningen die ze bij de lichtvoetige, avontuurlijke verhalen maakte, droegen bij aan het succes ervan. Jansson was een talentvol kunstenaar van vele disciplines, schreef romans, gedichten en schilderde en tekende in vele stijlen. Haar schilderwerk omvatte naast landschappen, portretten en stillevens ook abstract werk, in een lyrische, licht expressionistische stijl.

Futuro anno 1968

Een architectonisch icoon van 1968 is het *Futuro House* van Matti Suuronen (1933-2013), een prefab huis van polyester met het ui-

Tove Jansson, *Overheersend wit | Valkoinen dominantti*, 1968

terlijk van een ufo. Het is zo ontworpen dat het makkelijk op ruw terrein is te plaatsen, ook tegen hellingen. Het kon goed dienst doen als vakantiewoning. Uiteindelijk bleek het niet zozeer een praktische woning, maar meer een prikkelend kunstwerk, dat ons denken uitdaagt, over architectuur, over materiaalgebruik en over de plaats van onze woning in het landschap. Er zijn er een kleine

Tapio Wirkkala (1915-1985) löysi virtuoosimaisen tuotantonsa aiheet hyvin suoraan luonnon muodoista, etenkin Lapista, jossa hän vietti paljon aikaa. Lehden muoto päätyi vatiin, sarven muoto pöytään, kantarellin tai linnun muoto maljakkoon. Sulava jää jätti jälkensä laseihin, lautasiin ja muihin *Gaissa*, *Paadarin jää*- ja *Ultima Thule*-sarjojen osiin.

Selkeät linjat: suomalainen muoti

Muotoilun onnistunut uudistuminen näkyi myös muodissa. Sotien jälkeinen aika oli omiaan uudelle vaatetukselle, jonka ilme oli entistä optimistisempi ja itsevarmempi. Armi Ratia (1912-1976) suunnitteli ensimmäiset tekstiiliinsä vuonna 1949 aviomiehensä tekstiilipainolle Printexille. Ratia loi samalla modernin tylin, joka toi väriä sodanjälkeiseen harmauteen. Näyttäkseen miten näitä kan-

Liisa Suvanto, *Korppi (Marimekko)*, 1974

kaita voitiin käyttää vaatteisiin, hän järjesti vuonna 1951 muotinäytöksen, joka oli alkuperäinen.

na uudelle menestyksekkääle merkille, *Marimekolle*. Yksinkertaistetut luonnonmotiivit, geometriset muodot ja vahvat värikontrastit, joilla oli selvät yhtymäkohdat ajan suomalaiseen taiteeseen, muodostivat perustan uudelle muodille, joka valloitti ensin Suomen ja teki sitten läpimurron ulkomaillekin.

Tove Jansson

Myös taiteilija Tove Jansson (1914-2001) toi väriä Suomen kulttuurielämään, ja hänen tähti tärkeä suomalaisen kulttuurin edustaja ulkomaille. Jansson saavutti maailmanmaineen Muumi-tarinoillaan, joita hän alkoi kirjoittaa toisen maailmansodan aikana. Hän piirsi tuolloin pilakuvia fasisminvastaiseen Garm-lehteeseen ja halusi luoda myös jotain lempeämpää ja vähemmän masentavaa. Osuvat, humoristiset piirustukset, joilla hän

kuvitti kepeitä seikkailukertomuksiaan, myötävaikuttivat kirjoitusten menestykseen. Jansson oli monipuolisesti lahjakas taiteilija, joka kirjoitti romaaneja ja runoja sekä malaasi ja piirsi eri tyyleillä. Hänen maalaustuotantonsa käsitti maisemien, muotokuvien ja asetelmien lisäksi myös abstrakteja teoksia, jotka oli maalattu lyrisellä, ekspressionismin viittaavalla tyylillä.

Futuro vuodelta 1968

Matti Suuronen (1933-2013) vuodelta 1968 peräisin olevasta *Futuro Housesta*, polyesteristä valmistetusta ufon näköisestä talosta, tuli arkkitehtuurin ikoni. Rakennus oli helppo siirtää epätasaiseen maastoon, vaikka riittävän lopuksi *Futuro* ei ollut kovin käytännöllinen asunto vaan pikemminkin kiinnosta-

100 van gemaakt, voor klanten verspreid over de hele wereld. Het prototype van het Futuro House (serienummer 000) is in bezit van het Rotterdamse Boymans-van Beuningen Museum.

De Maaiers: video, installaties, happenings, performance

De Finse kunstenaars stonden in de jaren '60 en '70 meer dan ooit in contact met kunstenaars in het buitenland. De kunstwereld werd steeds internationaler en in Finland ontstonden ook kunstenaarsgroepen vergelijkbaar met Zero en Fluxus. Kunstwerken werden wat anders dan een schilderij aan de muur, het werden video's, performances of concepten. Er ontstonden vruchtbare samenwerkingsprojecten van beeldend kunstenaars met onder meer schrijvers, popmusici en componisten, waarbij de grenzen

tussen beeldende kunst, theater, muziek en politieke acties werden doorbroken. Zo was er de avantgarde groep *Elonkorjaajat* (*De Maaiers*), met als belangrijk vertegenwoordiger J.O. Mallander (1944), vooral een organisator van happenings en tentoonstellingen. Hij trok de aandacht met minimalistische geluidskunst, zoals het stuk *Extended play* van 1968, dat uit niet meer bestaat dan de voortdurende herhaling van de naam 'Kekkonen'. De verveling die het stuk oproept past bij de provocatieve tijdgeest van '68, het is ook een ironisch commentaar op de schijnbaar onaantastbare positie van de Finse president. Een voorbeeld van beeldend werk van Mallander is een serie fotowerken, waarbij in het Finse landschap grote letters zijn geplaatst, als ontwerp voor grote sculpturen.

Pekka Nevalainen (1951) is een veelzijdig kunstenaar, die zich aanvankelijk richtte op

Matti Suuronen, *Futuro House*, 1968

va taideteos, joka haastoi ihmiset pohtimaan arkitehtuuria, materiaalikäytötä ja asunnon paikkaa maisemassa. Taloja valmistettiin lähes 100 kappaletta asiakkaille eri puolille maailmaa. *Futuro House*en prototyppi (sarjanumero 000) on Rotterdamin Boymans-van Beuningen museon kokoelmissa.

Elonkorjaajat: videoita, installaatioita, tapahtumia, performansseja

Suomalaiset taiteilijat olivat 60- ja 70-luvulla enemmän kuin koskaan kosketuksissa ulkomaisten taiteilijoiden kanssa. Taide-elämä kansainvälistyi, ja Suomessakin syntyi Zero- ja Fluxus-ryhmien kaltaisia taiteilijaryhmiä. Taideteokset eivät enää olleet maalauskia seinällä, vaan ne saattoivat olla videoita, performansseja tai konsepteja. Taiteilijat tekivät hedelmällistä yhteistyötä muun muassa kirjailijoiden, popmuusikoiden ja säveltäjien kanssa rikkoen kuvataiteen, teatterin, musiikin ja poliittisen toiminnan välisiä raja-aitoja. Avantgarderyhmä *Elonkorjaajat*, johtohahmonaan J. O. Mallander (1944), järjesti ennen kaikkea happeningeja ja näyttelyitä. Mallander sai huomiota minimalistisella äänitaiteelle, kuten kappaleella *Extended play* (1968),

Pekka Nevalainen, *Bij de rivier van Tuonela | Tuonelan joella*, 1986 (Kiasma, Helsinki)

performances, geluidskunst en installaties. Zijn werk *Bij de rivier van Tuonela* (1986) is een constellatie van metaalplaten, stenen en plastic slangen. Over de platen stroomt water, dat via de slangen continu wordt te-

joka koostuu vain jatkuvasti toistuvasta nimistä 'Kekkonen'. Kappaleesta huokuva yksitoikkoisuus sopii vuoden 1968 provokatiiviseen henkeen, ja teos kommentoi myös ironisesti presidentin näennäisesti koskematonta asemaa. Mallanderin kuvataiteesta voidaan mainita esimerkkinä valokuvasarja, jossa suomalaiseen maisemaan on sijoitettu suuria kirjaimia ikään kuin patsaiksi.

Pekka Nevalainen (1951) on monipuolinen taiteilija, joka keskittyi aluksi performansseihin, äänitaiteeseen ja installaatioihin. Hänen teoksensa *Tuonelan joella* (1986) on koostettu metallilevyistä, kivistä ja muoviletkuista. Levyillä virtaa vettä, jota kierrätetään letkuja pitkin. Tuuletin liehuttaa lippua, ja kuvaruudussa näkyy lähipuolia kasvoista. Veden, lipun ja videon liikkeistä huolimatta teos on statinen kokonaisuus, keinotekoinen jokimaise-

ruggepompt. Een ventilator brengt een vlag lichtjes in beweging en op een monitor zijn close-ups van gezichten te zien. Ondanks de beweging van het water, de vlag en de video, is het werk een statisch geheel, een kunstmatig rivierlandschap waarin niet veel gebeurt. Door de titel – Tuonela is in de Kalevala het rijk van de dood – is het werk een soort meditatie op continuïteit versus vergankelijkheid. Later ging Nevalainen ook weer schilderijen maken, zowel in conceptuele, constructivistische stijl als meer expressionistisch.

De video- en performancekunst van de jaren '60 en '70 had veelal een vluchtig, activistisch en provocatief karakter. Dat veranderde geleidelijk. Roi Vaara (1953) maakte performances die steeds van een heel evenvoudig, maar sterk, poëtisch beeld uitgaan. In *White man* (1983) loopt hij geheel wit gekleed en geschminkt door straten, winkels

J.O. Mallander, *Pappersculptuur | Pappers skulptur*, 1972

ma, jossa ei tapahdu juuri mitään. Nimensä johdosta se on eräänlainen meditaatio jatkuvuden ja katoavaisuuden suhteesta. Myöhemmin Nevalainen palasi maalaustaiteen pariin. Hänen maalauskensa ovat tyyliltään konseptuaalisia ja konstruktivistisia, toisaan myös ekspressionistisempia.

Roi Vaara, *Shipping crate*, 1991 (Kiasma, Helsinki)

en restaurants, als een marmeren beeld dat van zijn sokkel is gestapt, een zwijgend individu dat zich in zijn witheid opvallend onderscheidt van de omgeving en de andere mensen. Het levert een evocatief beeld op dat vragen oproept over eigenheid, individu versus massa en de betekenis van de kleur wit. Ook in de performance *Shipping crate* (1991) doorbreekt Vaara de normaliteit van een gangbare situatie, ditmaal het museum: hij laat zich in een houten kist transportereren van museum tot museum, waar hij zelf als een kunstwerk wordt tentoongesteld.

282

Roi Vaara, *Witte man | Valkoinen mies*, 1983

60- ja 70-lukujen video- ja performanssi-taide oli luonteeltaan yleensä ajankohtaista, aktivistista ja provosoivaa. Vähitellen tähän tuli muutos. Roi Vaaran (1953) performanssit lähtivät aina hyvin yksinkertaisista, mutta voimakkaista ja runollisista kuvista. Teokseissa *White man* (1983) hän kävelee kokonaan valkoisiin pukeutuneena ja sminkattuna? kaduilla, kaupoissa ja ravintoloissa, aivan kuin sokkeliltaan liikkeelle lähtenyti marmripatsas, joka valkoisuudessaan erottuu ympäristöstä ja muista ihmisiä. Teos herättää

kysymyksiä ihmisen sisimmästä itsestä, yksilön ja ihmismassan suhteesta ja valkoisen värin merkityksestä. Myös performanssissaan *Shipping crate* (1991) Vaara rikkoo tavamaisen tilanteen rajat, tällä kertaa museossa: hän kuljetuttaa itseään puulaatikossa museoihin ja asettuu näytteille taideteokseksi.

Uusi ekspressionismi

Ekspressionistinen taide jäi Suomessa pitkään taka-alalle. Kuten muuallakin Euroopassa, 60- ja 70-luvulla elettiin taiteiden välisen

Nieuw expressionisme

Expressionistische kunst trad in Finland lange tijd minder op de voorgrond. De jaren '60 en '70 waren (net als elders in Europa) jaren van interdisciplinaire experimenten, sociale interactie, internationale contacten, politiek protest en multimedia. Maar er zijn ook steeds schilders geweest die meer van de individuele emotie uitgingen. Voorbeeld hiervan is het schetsmatige werk van Ulla Rantanen (1938): abstracte schilderijen, tekeningen en etsen met grilige lijnen en vage vormen die landschappen lijken te vormen, waarin gestalten van mensen en dieren opdoemen. Het is een onnadrukkelijke, tastende kunst, waarin het meer gaat om sfeer en het zich verbergen van betekenis.

In de jaren '80 was er een bredere neo-expressionistische tendens. Leena Luostarinen (1949-2013) maakte werk met een groots

gebaar, kolossale schilderijen met een sterke emotionele kracht, grote gelaagde kleurvlakken, vaak met grote plant- of diermotieven die het werk een mythische lading geven. De lyrische vormen en de natuurmotieven grijpen terug op de kunst uit de tijd van de romantiek en het symbolisme, maar toch is het werk qua stijl en sfeer duidelijk hedendaags. Het werk van Luostarinen past bij de neiging van veel Finse kunstenaars een herstelbeweging naar het verleden te maken. Er was weer meer ruimte voor introspectie en concentratie, voor bezinning op het verleden. In de jaren '80 is er een expressionistische opleving en wordt er weer meer geschilderd.

Herwonnen mythologie

De natuurverbondenheid van de Finse kunst is een wezenskenmerk dat zich steeds meer opdringt. In de poëtische, heldere werken

Ulla Rantanen, *Binnenin | Sisässä*, 1968 (Kiasma, Helsinki)

van Osmo Rauhala (1957) komen ook veel vormen uit de natuur voor, vormen die hij steeds vereenvoudigt tot sjabloonmatige silhouetvormen: bloemen, bomen, maar ook sterconstellaties en contouren van rivieren. En vele dieren, met een voorkeur voor dieren uit het Finse landschap, met een zekere mythische lading: rendieren, wolven, zwanen, kraanvogels. De silhouetten plaatst Rauhala

283

Leena Luostarinen, *Lotusbloem | Lootuskukka*, 1995 (Kiasma).

kokeilujen, sosiaalisen vuorovaikutuksen, kansainvälisten kontaktien, poliittisen protestin ja multimedialen aikaa. Aina oli kuitenkin myös taiteilijoita, joiden teokset lähtivät henkilökohtaisesta emootiosta. Yksi tällainen taiteilija on Ulla Rantanen (1938). Hänen abstraktien maalaustensa, piirustustensa ja etsauosten oikukkaat linjat ja epämääräiset muodot muistuttavat maisemia, joista voi erottaa ihmisten ja eläinten hahmoja. Työt ovat hillityä, tunnustelevala taidetta, jossa kyse on pikemminkin tunnelmasta ja merkityksen piiloutumisesta.

1980-luvulla esiin nousi laajempi uusekspressionistinen suuntaus. Leena Luostarinen (1949-2013) maalasi suurieleisiä, kookkaita töitä, joiden kerrokselliset väripinnat uhkuvat tunteiden voimaa. Hänen töissään esiintyy usein myyttisen latauksen luovia kasvi- ja

eläinmotiiveja. Lyyristet muodot ja luontoaiheet palautuvat menneisiin romantiikan ja symbolismin aikoihin, mutta tyyliltään ja tunnelmaltaan maalaukset ankkuroiduvat kui-

Osmo Rauhala, *Gedachte | Ajatus*, 1995

evenwichtig in één kleur in een vlak, naast geometrische vormen, waarmee het een raadselachtige werking krijgt, alsof de silhouetvormen tekens zijn in een onbekende taal. Door de eenvoudige vormen, de ingetogen kleuren en wonderlijke constellaties hebben Rauhala's werken een introvert, meditatief karakter.

284

tenkin selvästi nykyäikaan. Luostarisen tuotanto heijastaa useiden suomalaisten taiteilijoiden taipumusta viitata menneisyyteen. Taiteessa oli jälleen tilaa mietiskelylle ja keskittymiselle, menneisyyden pohtimiselle. 1980-luvulla ekspressionismi elpyi ja maalaustaide sai jälleen tärkeän sijan.

Uudelleen löydetty mytologia

Vahva side luontoon on suomalaisen taiteen olennainen osa, joka nousee yhä voimakkaammin pinnalle. Myös Osmo Rauhalan (1957) runollisissa, seesteisissä teoksissa tunnistaa silueteiksi pelkistettyjä luonnon muotoja: kukkia ja puita, mutta myös tähti-kuvioita ja polveilevia jokia. Hänen töissään on myös paljon eläimiä, etenkin myyttisiä piirteitä omaavia suomalaisia villieläimiä: poroja, susia, joutsenia, kurkia. Rauhala si-

Terug naar de natuur

Tea Mäkipää (1973) heeft in 2007 een werk gemaakt waarin we de natuur heel realistisch kunnen zien door de ogen van een rendier. Ze heeft een videocamera aan het gewei van een rendier bevestigd, waarna ze het de vrijheid heeft gegeven in Lapland. De opgenomen beelden tonen de bewegingen die hij maakt, de paden die hij kiest, de ontmoetingen die hij heeft. Doel van de film, *Petteri, My life as a reindeer*, is om mensen een wat ruimer begrip te geven van de leefomgeving zoals we die delen met andere wezens. Mäkipää maakt foto's, films en installaties, die vaak worden getoond in de publieke ruimte, zoals *Biotope-to-go* (2011), een met zand overladen geparkeerde auto, waarop planten groeien. Ook in de auto zijn planten aangebracht, waartussen een das en twee hagedissen leven. De voorbijganger

wordt gevraagd geld in de parkeermeter te doen, zodat deze kleine biotoop hier legaal kan verblijven - een ironische, symbolische oproep om een stukje stedelijke leefruimte terug te geven aan de natuur.

Terike Haapoja (1974) en Antti Laitinen (1975) vertegenwoordigden Finland in 2013 op de Biënnale van Venetië. Haapoja werkt vaak samen met natuurwetenschappers, zoals bij haar Biënnale-werk *Community*, dat infrarood video-opnames laat zien van sterrende dieren: contouren van dieren die langzaam van rood verkleuren naar geel, groen, blauw om tenslotte in het zwart te verdwijnen. Laitinen is vooral bekend van acties in de vrije natuur, zoals een tocht over de Oostzee in een zelfgebouwd bootje van berkenbast. Voor de Biënnale had hij een stuk Fins bos van 10 x 10 m genomen, de bomen gekrooid, alles in kleine mootjes gehakt en deze

Tea Mäkipää, *Petteri, My life as a reindeer*, 2009

naar soort geselecteerd: bladeren bij elkaar, stukjes schors bij elkaar, stukjes stam, etc. Dit werd in rechte vlakken gegroepeerd, samen weer een vlak van 10 x 10 m vormend. De werkwijze geeft iets weer van onze gerationaliseerde, industriële omgang met de natuur: het afbreken, ontleden en terugbrengen tot kleine eenheden. Deze *Forest Square* werd in Venetië als foto geëxposeerd.

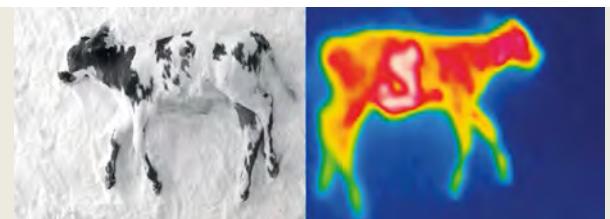

Tea Mäkipää, *Biotope-to-go*, 2011

joittaa yksiväriset siluetit samaan tasoon geometristen muotojen rinnalle. Vaikutus on arvoituksellinen, ikään kuin siluetit olisivat tuntemattoman kielen merkkejä. Yksinkertaiset muodot, hillityt värit ja omaperäinen sommittelu antavat Rauhalan töille sisään-päin käantyneen, meditatiivisen luonteen.

Takaisin luontoon

Tea Mäkipää (1973) vuonna 2007 valmistuneessa teoksessa katsomme luontoa hyvin realistiksi sellaisena kuin poro sen näkee. Mäkipää kiinnitti poron sarviin videokameran ja vapautti eläimen Lapin luontoon. Tallennettut kuvat näyttävät poron liikkeet, sen valitsemat polut ja tapaamiset lajitovereiden kanssa. Video *Petteri, My life as a reindeer* pyrkii antamaan katsojalle laajemman kuvan elinympäristöstää, jonka jaamme muiden olentojen kanssa. Mäkipää käyttää töissään valokuvia, videoita ja installaatioita, ja työt ovat usein esillä julkisissa tiloissa, kuten *Biotope-to-go* (2011), auto, jonka päälle kaadetussa hiekassa kasvaa kasveja. Myös auton sisälle on istutettu kasveja, ja niiden seassa elää mäyrä ja kaksi sisliskoa. Ohikulkijoita pyydetään panemaan rahaa pysäköintimittariin, jotta pieni biotoop-

Terike Haapoja, *Community*, 2013

pi voi seistä paikallaan laillisesti – ironinen, symbolinen kehotus palauttaa pala kaupunkilaila luonolle.

Terike Haapoja (1974) ja Antti Laitinen (1975) edustivat Suomea Venetsian biennaalissa vuonna 2013. Haapoja tekee paljon yhteistyötä luonnontieteilijöiden kanssa, kuten biennaalityössään *Community*, jossa näytetään infrapunavideoita kuolevista eläimistä: eläinhahmoja, joiden väri muuttuu hitaasti punaisesta keltaiseksi, vihreäksi, siniseksi häipyen lopulta mustaan. Laitinen tun-

285

Antti Laitinen, *Forest Square*, 2013 (Nettie Horn Gallery)

Zo zijn er veel hedendaagse Finse kunstenaars die onze houding ten opzichte van de

netaan ennen kaikkia vapaassa luonnossa toteutetuista performansseista, kuten purjehtuksesta Suomenlahden yli itse rakenetulla kaarnaveneellä. Biennaaliin hän toi 10 x 10 metrin suuruisen palan suomalaista metsää – puut kaadettuna, pieniksi osiksi pilkottuina ja lajitteltuina: lehdet yhdessä, kaarnan kappaleet yhdessä, rungon palaset yhdessä ja niin edelleen. Ainekset aseteltiin suorakulmaisiin ryhmiin, jotka yhdessä muodostivat jälleen 10 x 10 metrin alan. Teos viittaa rationalisoitunut, teolliseen tapaan, jolla käsittelemme luontoa: hajotamme ja purame sen pieniksi yksiköiksi. *Forest Square* oli Venetsiassa esillä valokuvana.

Monet suomalaiset nykytaiteilijat kyseenalaistavat tapaamme suhtautua luontoon ja yrityväät irrottaa meidät ihmiskeskisestä, luonnonvarat ehdyyttävästä kulutusyhteiskunnasta

natuur kritisch bekijken en ons wat proberen los te maken van onze mensgerichte, uitputtende consumptiemaatschappij en onze ogen te openen voor het leven – en sterven – van niet-menselijke schepsels. Hun werken hebben vaak een alarmerend karakter, maar ook vaak een humoristisch absurdisme. De multimediale werken zijn activistisch en tijdelijk, maar laten ook treffende, indringende beelden na.

Op zoek naar Finland

De Finse kunst van de laatste 100 jaar is zeer veelsoortig. Ook vertoont de Finse kunst een hechte samenhang met de internationale kunststromingen; kunst is bij uitstek een fenomeen dat zich niet aan grenzen houdt. Maar toch zijn er kenmerken die algemeen als typisch Fins worden ervaren. Het streven naar eenvoud, naar helderheid van kleur en

ja avata silmämme kanssaoloiden elämälle – ja kuolemalle. Heidän teoksensa ovat usein luonteeltaan hälyttäviä, mutta monesti myös absurdin humoristisia. Multimediaalit ovat aktivistisia ja tilapäisiä, mutta jättävät jälkeensä myös osuvia, mieltä askarruttavia kuvia.

Suomea etsimässä

Suomen taide on ollut kuluneiden 100 vuoden aikana hyvin monipuolista. Se on ollut myös tiiviissä yhteydessä kansainvälisiin virtauksiin – taide jos mikä ei ole sidottu rajoihin. On kuitenkin tuntomerkkejä, jotka yleisesti koetaan tyypillisesti suomalaisiksi. Pyrkiminen pelkistämiseen, värin ja muodon puhtauteen. Oman maan tarkastelu suhteessa muuhun maailmaan. Maanläheinen humori. Innostus tekniikkaan. Myyttinen latautuneisuus, tunte-mattoman etsintä, oman alkuperän karttoitus.

vorm. De zoeken naar de plek van het eigen land ten opzichte van de rest van de wereld. De relativerende, nuchtere humor. De pre-occupatie met techniek. De mythische geladenheid, het zoeken naar het onbekende, naar de eigen oorsprong.

Wat misschien het meest wezenlijke kenmerk van de Finse kunst is, is de verbondenheid met de natuur. Of het nu gaat om een landschap van Halonen, Wirkkala's glaswerk *Ultima Thule* dat het smeltende ijs van het Finse voorjaar imiteert of Mäkipää's *Petteri, My life as a reindeer*, voortdurend merkt je de verbondenheid met de bossen en meren, met de dieren die in het landschap leven, met het hout, de sneeuw en het ijs. De romantische landschappen van de Gouden Periode, die uitdrukkingen waren van de Finse eigenheid, mogen nu ouderwets overkomen – de boslandschappen van Järnefelt, Gallen-

Antti Laitinen, *It's my island* (video), 2009

Kallela en Halonen staan mijlenver van het *Forest Square* van Laitinen – maar de Finse kunst van de laatste 100 jaar laat voortdurend zien hoe sterk de identificatie met het Finse landschap is gebleven.

Daniël Loos

Daniël Loos is grafisch vormgever en kunsthistoricus met een sterke interesse voor noordelijke cultuur en natuur. Hij is sinds 2012 vormgever van Aviisi en sinds 2015 tevens hoofdredacteur ervan.

Daniël Loos on graafinen suunnittelija ja taidehistorioitsija, joka on kiinnostunut pohjoisesta kulttuurista ja luonnosta. Hän on vastannut vuodesta 2012 lähtien Aviisin graafisesta ilmeestä ja toiminut vuodesta 2015 lähtien myös lehden päätoimitajana.

Speciale dank

Speciale dank gaat uit naar de coördinator van de Finse vertalingen Minna Räty, de corrector van de Finse teksten Mikaela Katro, de vertaalsters Nederlands-Fins Sanna-Mari Kuisma, Mia Uusitalo, Leena Määttänen, Auli Snikkers-Malinen en Kaisa Starmans, de vertalers/vertaalster Fins-Nederlands Arnold Pieterse, Gerard Rijerse, Auli Snikkers-Malinen en Peter Starmans, en de vertaler Nederlands-Zweeds Rune Frants.

Beeldgebruik

Voor het beeldmateriaal van deze uitgave is gebruik gemaakt van het beeldarchief van de Vereniging Nederland-Finland/Aviisi, de Finse Zeemanskerk, de Nederlandse Vereniging in Finland en de auteurs. Alle gebruikte foto's zijn afkomstig uit het publieke domein, tenzij anders aangegeven. Veel historisch fotomateriaal is afkomstig uit het fotoarchief van de Finse Defensiemacht ('SA-kuva-arkisto')(sa-kuva.fi).

Kiitossanat

Erityiskiitoksemme suomenkielisten käänosten koordinaattoriille Minna Rädylle, oikolukija Mikaela Katrolle, suomennoksista vastaaville Sanna-Mari Kuismalle, Mia Uusitalolle, Leena Määttäselle, Auli Snikkers-Maliselle sekä Kaisa Starmanssille, hollanninkielien käänöksistä vastaaville Arnold Pietersenille, Gerard Rijersenille, Auli-Snikkers-Maliselle ja Peter Starmanssille sekä lopuksi vielä ruotsintaja Rune Frantsille.

Kuvien lähteet

Tämän julkaisun käyttöön ovat kuvia antaneet seuraavat tahot: Alankomaat-Suomi Yhdistys/Aviisi, Suomen Merimieskirkko Rotterdamissa, Alankomaalainen Yhdistys Suomessa ja artikkelienvirtojen kirjoittajat. Kaikki käytetyt kuvat ovat peräisin julkiselta sektorilta paitsi jos on tosin mainittu. Paljon historiallista materiaalia on peräisin Suomen puolustusvoimilta ('SA-kuva-arkisto') (sa-kuva.fi).

Een bewogen eeuw

Honderd jaar geleden verklaarde Finland zich onafhankelijk. Eindelijk konden de Finnen hun eigen koers bepalen in navolging van de beroemde negentiende-eeuwse wensdroom: *Zweden zijn wij niet meer, Russen willen wij nooit worden, dus laat ons Finnen zijn.* Wat hierop volgde is een eeuw van groeiend zelfbewustzijn, waarin het land spannende en onzekere momenten beleefde, maar ook periodes van stabilisatie, succesvolle diplomatie en groeiende welvaart. In dit boek, een initiatief van de Vereniging Nederland-Finland, in het kader van de *Suomi Finland 100*-viering, worden deze politieke en culturele ontwikkelingen geschatst. In de eerste tien hoofdstukken wor-

den vanaf 1917 de tien decennia in volgorde van tijd behandeld. Verder zijn er zes thematische hoofdstukken over Fins-Nederlandse relaties, Fins-Russische relaties, de Zweeds-sprekende minderheid, de positie en rol van vrouwen, Nederlanders in Finland, en de Finse kunst en cultuur.

De auteurs, negen Finnen en vier Nederlanders, die op verschillende manieren een rol spelen in de betrekkingen tussen beide landen, hebben zich ieder op een eigen wijze in bovengenoemde periodes en thema's verdept. Het boek is Nederlands- en Finstalig.

Kiihkeä vuosisata

Suomi julistautui itsenäiseksi 100 vuotta sitten. Tämän myötä suomalaiset saattoivat vihdoinkin kulkea omaa tietään tunnetun lentävän lauseen mukaan: *Ruotsalaisia emme enää ole, venäläisiksi emme tahdo tulla, olkaamme siis suomalaisia.* Itsenäisyttä seurasi paitsi kasvava oman arvon tunne, myös ajanjakso ja jännitteinen ja epävarmuksineen sekä toisaalta vakauden, menestyksellisen dipломатian ja kohentuvan elintason aikoja. Tässä Alankomaat-Suomi Yhdistyksen *Suomen 100*-vuotisen itsenäisyyden kunniaksi julkaistussa kirjassa kuvataan näitä poliittisia ja kulttuuriin liittyviä kehityksiä. Ensimmäisessä

10 luvussa käsitellään vuosisataa aikajärjestyksessä vuodesta 1917 alkaen. Sen jälkeisissä kuudessa luvussa on aiheita suomalais-hollantilaisista ja suomalais-venäläisistä suhteista, ruotsinkielisestä vähemmistöstä, naisten asemasta ja heidän roolistaan, hollantilaisista Suomessa sekä suomalaisesta taiteesta ja kulttuurista.

Kirjoittajilla, yhdeksällä suomalaisella ja neljällä hollantilaisella, on kaikilla jotakin tekemistä Hollannin ja Suomen välissä suhteissa, ja he kaikki käsittelevät aiheita omalla tavallaan. Kirja on sekä hollannin-, että suomenkielinen.

